

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 12 Φεβρουαρίου 2023 • Έτος 15^ο • Αρ. φύλλου 754

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

Σε λεπτές ισορροπίες η νέα Προεδρία

Χωρίς περίοδο χάριτος θα πρέπει να κινηθεί η νέα διακυβέρνηση σε διαφοροποιημένο πολιτικό σκηνικό

Η κόλλη θα βγάλει νέο πρόεδρο, αλλά αυτός θα πρέπει να κινηθεί χωρίς περίοδο χάριτος και με νέα πολιτικά δεδομένα. Ασχέτως του ποιος θα εκλεγεί τελικώς, ο νέος πρό-

εδρος της Δημοκρατίας θα πρέπει να κερδίσει συμμαχίες στη Βουλή, αλλά και για τα μεγάλα ζητήματα του τόπου. Στο Κυπριακό ξημερώνει μία νέα μέρα που απαιτεί

πρώτα και κύρια βούληση για λύση και στη συνέχεια την πλήρη στήριξη των πολιτικών κομμάτων. Την ίδια στιγμή, ο νέος πρόεδρος της Δημοκρατίας θα κληθεί να

αντιμετωπίσει το μεγάλο κεφάλαιο της ακρίβειας, την κλιματική αλλαγή αλλά και τη διαφθορά που έχει ήδη πλήξει το όνομα της χώρας.

Στην κόκκινη ζώνη της εσωστρέφειας ο Συναγερμός

Οι συναντήσεις και οι διάλογοι στον Λόφο

Μία δύσκολη μέρα ξημερώνει στη δεξιά παράταξη μετά την ήττα του Αβέρωφ Νεοφύτου. Τι ενέργειες θα κάνει ο Νίκος Αναστασιάδης, ποιες τάσεις διαμορφώνονται και ποιοι θα αμφισβητήσουν τον Αβέρωφ Νεοφύτου; Όσα εκτυλίχθηκαν

στο Προεδρικό και στο Πολιτικό Γραφείο προημνούν ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός μπαίνει σε κλοιό εσωστρέφειας. **Σελ. 5**

✓ Γιατί απουσιάζει στην Κύπρο η κουλούρα της συναίνεσης. **Σελ. 7**

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Το ΑΚΕΛ και η επόμενη μέρα

Η πρώτη εκλογική αναμέτρηση του Στέφανου Στεφάνου από τη θέση του γ.γ. του κόμματος μπορεί να θεωρηθεί ως νίκη, δίνοντάς του με

αυτό τον τρόπο ώθηση να προχωρήσει σε εσωτερικές αλλαγές και νέες συμμαχίες όπως εξήγγειλε τον προηγούμενο Νοέμβριο. **Σελ. 7**

Ο πόνος και η αγωνία δεν έχουν ταυτότητα

Ο καταστροφικός σεισμός στην Τουρκία και τη Συρία άφησε χιλιάδες νεκρούς, τραυματίες και ανασκεμένους. Οι εικόνες από τις πληγείσες περιοχές δεν μπορούν να αφήσουν κανέναν ασυγκίνητο. Στο νησί μας το σύνθημα που κυκλοφόρησε ευρέως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ταρακουνά τους περισσότερους, «Bu Acı bizim Acimiziz Bu Yas Hepimizin. Τούτος ο πόνος εν δικός μας τούτος ο θρήνος εν ούλλων μας», μιας και συμπατριώτες μας έζησαν τον τρόμο ή έχασαν τη ζωή τους. **Σελ. 11, 16-19**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Ο δυτικός μας προσανατολισμός

Η χώρα εκλέγει σήμερα τον επόμενο της πρόεδρο με ανοικτές πληγές να παραμένουν στο Κυπριακό, την οικονομία αλλά και την έκθεσή της στην κλιματική αλλαγή. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε πως ο επόμενος πρόεδρος παραλαμβάνει μια καλύτερη χώρα απ' ό,τι παρέλαβε ο απερχόμενος το 2013, με κάποια οικονομική ευρωστία συνέπεια μιας πειθαρχημένης δημοσιονομικής πολιτικής, με γενικό σύστημα υγείας σε λειτουργία, με 14μηννη θητεία στην Εθνική Φρουρά αλλά και με νηπιακά πλέον σημαντικά βήματα στην ψηφιοποίηση του κράτους. Παραλαμβάνει όμως και μια χώρα σε δικασμό ως αποτέλεσμα της πλέον μακράς προεκλογικής περιόδου, αλλά και με ένα γκρίζο σύννεφο διαφθοράς να σκιάζει την εικόνα της στο εσωτερικό και το εξωτερικό. Αν κάποιος όμως θέλει καλόπιστα να καταγράψει το μεγαλύτερο επίτευγμα των κυβερνήσεων Αναστασιάδη, αυτό είναι ο χωρίς περιστροφές δυτικός προσανατολισμός της εξωτερικής μας πολιτικής, ως αξιόπιστος περιφερειακός εταίρος της μοναδικής υπερδύναμης αλλά και της ευρωπαϊκής οικογένειας. Αυτός ο δυτικός προσανατολισμός δεν χωρεί πσωγυρίσματα πλέον, ούτε και αμφισβήτηση, είναι μια κατάκτηση χωρίς επιστροφή. Για το μέλλον του κυπριακού ελληνισμού στη γη των προγόνων του.

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

«Βουνό» μπροστά στον νέο Πρόεδρο

«Βουνό» θα πρέπει να ανεβεί ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας για να δημιουργήσει συνθήκες ξεμπλοκαρίσματος της προσπάθειας λύσης του Κυπριακού. **Σελ. 4**

ΚΟΜΙΣΙΟΝ

Η ευρωπαϊκή ατζέντα του επόμενου ΠτΔ

Το Ουκρανικό και η ασφάλεια της Ευρώπης, οι ενεργειακές προκλήσεις και η μετανάστευση είναι τα κύρια ζητήματα που θα απασχολήσουν τη νέα διακυβέρνηση σε σχέση με το τι εκτυλίσσεται στην Ε.Ε. **Σελ. 6**

Ο β' γύρος των προεδρικών έχει τη δική του ιστορία

Το εκλογικό θρίλερ της δεύτερης Κυριακής για ανάδειξη Προέδρου μπήκε στην πολιτική ζωή του τόπου το 1988, και έκτοτε είδαμε πολλά. Ποια η εικόνα του δεύτερου γύρου μέσα από τα πρωτοεπίδια του Τύπου. **Σελ. 8-10**

Αύξηση δόσης των δανείων από το 2024

Λήξη επιδότησης επιτοκίων

Αναταράξεις στις δόσεις δανείων φέρνει η λήξη του σχεδίου επιδότησης επιτοκίου, που εφαρμόστηκε το 2020. Οι δανειολήπτες που έχουν ήδη δει τις δόσεις τους να αυξάνονται λόγω των αποφάσεων της ΕΚΤ για αύξηση των επιτοκίων, θα δουν από το 2024-2025, να προστίθεται άλλο 1,5% επάνω στον δανεισμό που έχουν πάρει, αναλόγως πότε είχε συναφθεί το κάθε δάνειο. **Οικονομική, σελ. 3**

✓ Οι θέσεις των δύο μονομάχων για τον Ακάμα. **Οικονομική, σελ. 4**

ΕΛΛΑΔΑ

Τα ανοικτά μέτωπα της Νέας Δημοκρατίας

Η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη καλείται να βρει απαντήσεις σε μια σειρά πολιτικών γρίφων (συσπείρωση της Δεξιάς, πέρασμα στο ΠΑΣΟΚ, και ενδιάμεσος χώρος), καθώς και ποια τακτική θα ακολουθήσει απέναντι στους «μικρούς» ανταγωνιστές. **Σελ. 20**

Σε εποχές αστάθειας, η δόση σου ας είναι σταθερή.

ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΔΑΝΕΙΟ
ΣΤΑΘΕΡΗ ΔΟΣΗ
ΜΕ ΣΤΑΘΕΡΟ ΕΠΙΤΟΚΙΟ
ΓΙΑ 5 ή 10 ΧΡΟΝΙΑ

Στην Τράπεζα Κύπρου καταλαβαίνουμε ότι ανάμεσα σε τόσα που σε προβληματίζουν αυτή την εποχή, δεν θέλεις να ανησυχείς και για τυχόν αύξηση των επιτοκίων. Γι' αυτό σου προσφέρουμε Στεγαστικό Δάνειο με σταθερό επιτόκιο για να έχεις μια έγνοια λιγότερη.

Σε κάθε επόμενη κίνηση

Τράπεζα Κύπρου

Προειδοποίηση:
Υπάρχουν χρεώσεις εάν εξοφλήσετε νωρίτερα το δανειό σας. Εάν δεν τηρείτε το σχέδιο αποπληρωμής του δανείου σας, μπορεί να χάσετε το σπίτι σας. Μετά τη λήξη της περιόδου σταθερού επιτοκίου, το δάνειο θα τιμολογείται με μεταβλητό επιτόκιο. Σε περίπτωση μεταβλητού επιτοκίου το ποσό της δόσης και το συνολικό κόστος της χορήγησης μπορεί να αυξηθεί ή να μειωθεί ανάλογα με τη διακύμανση του βασικού επιτοκίου.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΤΕΧΝΕΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»

ΘΕΑΤΡΟ

«Girls Like That» του Evan Placey

Η Anyhow Theatre Ensemble παρουσιάζει το έργο του Evan Placey «Girls Like That», σε σκηνοθεσία Μαρίας Ιόλης Καρολίδου, η οποία μιλάει στην «Κ». Στην παράσταση συμμετέχουν τρεις επαγγελματίες ηθοποιοί και τέσσερις έφηβες. **Τέχνες, σελ. 3**

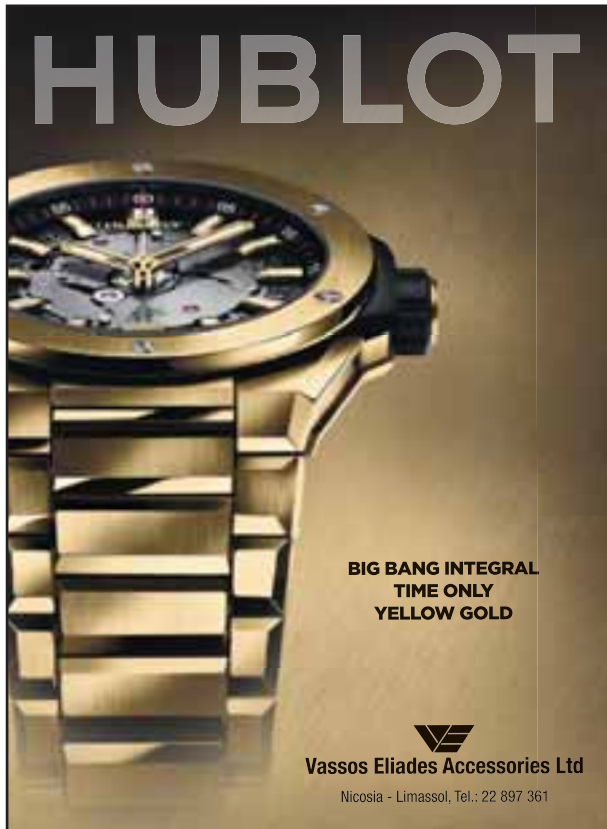
✓ Η Μαρίνα Βρόντη σκηνοθετεί για την ΕΘΑΛ τη «Φόνισσα» του Παπαδιαμάντη. **Τέχνες, σελ. 7**

ΕΚΘΕΣΗ

Εθνογραφικές μαρτυρίες

Η έκθεση «Γιάννης και Μίλτος Μανάκια. Τα πρόσωπα πίσω από τον φακό» εγκαινιάζεται στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα στις 15 Φεβρουαρίου και παρουσιάζει μεταξύ άλλων την οικονομική και κοινωνική ζωή, τις ενδυμασίες, την εκπαίδευση και τον ρόλο της γυναίκας από το αρχείο των αδελφών Μανάκια, πρωτεργατών του βαλκανικού κινηματογράφου και προπομποί του ελληνικού σινεμά. **Τέχνες, σελ. 1**

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Κίτρινη προειδοποίηση

«**Να βάλεις** τα γουναρικά και να φρυσάει». Αυτό ήταν το συνηματικό που κυκλοφόρησε στα κινητά τηλεφωνα των μελών του διευρυμένου καρέ την περασμένη Κυριακή. Η κίτρινη προειδοποίηση, που εν τη σοφία της εξέδωσε η Μετεωρολογική Υπηρεσία, προκάλεσε όπως ήταν αναμενόμενο αναστάτωση στο υπέργηρο κοινό της αστικής Λευκωσίας. Η πρώτη τους αντίδραση ήταν να ταμπουρωθούν στα σπίτια τους και... «σκασίλα μας για τις εκλογές». Έπειτα όμως από ώριμη σκέψη, κατέληξαν ότι «ιερό δημοκρατικό καθήκον μάς καλεί στην κάληπη κοπέλες». Κι έτσι έπραξαν. Φόρεσαν τα γουναρικά τους και προσήλθαν με υψηλό πολιτικό φρόνημα στο εκλογικό τους τμήμα.

Η χήρα ζήτησε από τη Ρωσίδα ν' ανοίξει το Louis Vuitton μπουόλο που κατά τα παλαιολιθικά χρόνια της είχε χαρίσει ο γαλαντόμος Δημήτρης Πιερίδης. «Πόσες αναμνήσεις...» ψιθύρισε, καθώς οι ρετρό εικόνες περνούσαν με κινηματογραφική ταχύτητα από μπροστά της. Ήτανε κάτι σαν παράδοση εκείνα τα καλοκαίρια να φορτώνουν το μπουόλο στη Rolls-Royce του Δημητράκη και να ταξιδεύουν στη Γαλλική Ριβιέρα. «La Dolce Vita» είπε τρυφερά η Ιουλία, ενώ χάιδευε μια ετόλ από φυσική γούνα αλεπούς. «Πόσα ζώα σφάχτηκαν για να γεμίσει αυτό το μπουόλο;» αναρωτήθηκε η Ρωσίδα, βγάζοντας μια μινκ γούνα από την προστατευτική της θήκη. «Ήταν η εποχή τέτοια, μάνη μου... Σκέψου ότι τότε, όχι μόνο φοράγαμε φυσικές γούνες, αλλά καννίζαμε στα αεροπλάνα, οδηγούσαμε χωρίς ζώνη και ψηφίζαμε Σπύρο Κυπριανού για να κυβερνήσει τη χώρα» σχολίασε με νοσταλγία η Ιουλία.

Η Ιουλία φόρεσε μια μακριά βιζόν, η Καλαμαριού ένα τούντ παλτό με γούνινο γιάκα και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλίτσα Κυρια-

Αναμνήσεις από τα 60s ζύπνησε η κίτρινη προειδοποίηση της περασμένης Κυριακής. Τότε που οι κυρίες φόραγαν τις γούνες τους εντελώς απενοχοποιημένα.

κού το γούνινο καπέλο που της χάρισε ο πρέσβης Ασάβιν σε ένα ρεβεγιόν στη σοβιετική πρεσβεία. Η είσοδός τους στο εκλογικό κέντρο έγινε, σύμφωνα με έγκυρες κοσμηκές πηγές του περιβάλλοντος των αδελφών Δημητρίου, με ένα κάποιο στυλ. Όσο για την έξοδό τους, έμελλε να καταγραφεί στη σύγχρονη αστική Ιστορία ως μια ακόμα απόδειξη του χιούμορ που διακρίνει το καρέ. Οι κυρίες απαίτησαν να ψηφίσουν στο exit poll, με αποτέλεσμα να προκύψουν τα εξής πρωτόγνωρα για τον Άγιο Ανδρέα αποτελέσματα: μία ψήφος στον Αλέξιο Σαββίδη, μία στον Χαράλαμνο Αρι-

στοτέλους και μία στον Λουκά Σταύρου. Στο ερώτημα γιατί καμιά τους δεν ψήφισε την Τσελεστίνα Ντε Πέτρο, η Εκπρόσωπος Τύπου του καρέ Ελλού απάντησε: «Είπαμεν, γιε μου, ότι εν πελλάς οι κοτζιάκαρες, αλλά όι τόσο».

Τι κι αν η κυρία Αθηνά, 23 χρόνια εργαζόμενη στον ΔΗΣΥ σύμφωνα με το ρεπορτάζ, «κάννισε» τους παρρευσκόμενους στα γραφεία του κόμματος. Τιποτε δεν μπορούσε να σώσει την κατάσταση. Το χρονικό της προαναγγελθείσας ήττας επιβεβαιώθηκε στη σύσκεψη που συγκάλεσε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας,

προκαλώντας και τις πρώτες αντιδράσεις. Η Ιουλία, ως παλιά φίλη της οικογένειας Τριανταφυλλίδη, διάβασε με εξαιρετικό ενδιαφέρον το tweet του Κρις: «Μέγα λάθος, είναι αντιληπτό τι έγινε στις εκλογές. Μικρός / επιλεγμένος ο αριθμός όσων κλήθηκαν. Κάποιοι θεωρούνται δεδομένοι. Μέγα λάθος. Μέγα λάθος και όσων πήγαν. Προσβάλλαν τους υπόλοιπους. Είναι αντιληπτό τι έγινε στις εκλογές. Προς το παρόν την πλήρωσε -άδικα- ο Αβέρωφ». Ήτανε πλέον φανερό πως έντονα καιρικά φαινόμενα μπορεί να μην υπήρξαν, παρά την κίτρινη προειδοποίηση, αλλά έντονα πολιτικά φαι-

νόμενα ήταν έτοιμα να ξεσπάσουν.

Μέσα στον μέγα πόλεμο δεν ήταν δυνατό να μην υπάρχουν και γραφιτο tweet του Κρις: «Μέγα λάθος, είναι ηγερίας των σοσιαλιτέ, πρώην υπουργού Πρετ Α Πορτέ και άλλως Ακατανόμαστος στο Twitter. Η οποία ανέβασε δημοσίευμα με τίτλο «Αβέρωφ για Γιολίτη: Στην πολιτική πρέπει να έχεις την παραιτήση στην τσέπη σου» και σχολίασε: «Σας το επιστρέφω. Οι πολιτικές μας απόψεις πρέπει να μας δεσμεύουν και προσωπικά. Η κάληπη μίλησε, ο πρόεδρος δεν μπόρεσε να συσπειρώσει το κόμμα». Η στήλη ζήτησε το σχόλιο

της Εκπρόσωπου Τύπου του καρέ Ελλούς κι εκείνη απάντησε με ένα απόσπασμα της λαϊκής θυμοσοφίας: «Ούλλοι λέσιν τζίαι πολέσιν, τζί η Έμιλυ τζέι που πονεί».

Η χαριστική βολή στον άμαχο πληθυσμό, δόθηκε την επόμενη ημέρα από τα χαρακώματα της lifestyle δημοσιογραφίας. «Με στυλ και φινέτσα στα εκλογικά κέντρα γνωστές κυρίες της πολιτικής σκηνής» ήταν ο τίτλος του εξωστρεφούς ρεπορτάζ που σχολιάστηκε περισσότερο απ' όλα. Εύφημο μνεία απέσπασε και η γλαφυρή αναφορά στην Πρώτη Κυρία: «Η Άντρη Αναστασιάδη επέλεξε ένα total black σύνολο πάντα κομψή και στυλάτη, ενώ το chic σύνολό της “φώτισε” με λαμπερά κοσμήματα». Η στήλη, με κίνδυνο να γίνει κουραστική πια, απευθύνθηκε στην Εκπρόσωπο Τύπου του καρέ Ελλού κι εκείνη απάντησε λακωνικά: «Ο Θεός πιον».

«Ποιος είναι ο εχθρός του γελιού, κοπέλες;» έθεσε το βαθύ φιλοσοφικό ερώτημα η χήρα. «Το γελιωδέστερο!» απάντησαν οι κυρίες. Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον, αξιοποιώντας την ευκαιρία που της έδινε το καρέ, ανάγνωση τα αποτελέσματα του χαμηλού βαρομετρικού του πρώτου γύρου των εκλογών: «2.400 άνθρωποι στην ηρωική βραχονησίδα ψήφισαν τον αντιεμβολιαστή Αλέξιο Σαββίδη ο οποίος ως γνωστόν αμφισβητεί την ύπαρξη του κορωνοϊού. 866 ψήφους έλαβε ο άνθρωπος που θέλει να ανατρέψει το σύστημα, ο Χαράλαμπος Αριστοτέλους, 575 ψήφους η κατά τ' άλλα viral Τσελεστίνα Ντε Πέτρο και 165 ψήφους ο Λουκάς Σταύρου που θέλει να ενταχθεί η Κύπρος στην Ελληνική Δημοκρατία. Δεν μεταδίδω άλλο» είπε η Ιουλία κι έδωσε ραντεβού γι' αυτή την Κυριακή, στις καθοριστικές κάλπες του δεύτερου γύρου.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
12.2.1933

ΛΑΘΡΕΜΠΟΡΙΟ: Το τμήμα γενικής ασφαλείας Πειραιώς, μετά την σύλληψιν του μοναχού της Μονής Φανερωμένης της Σαλαμίνας Δοσιθέου Κυβέλου, όστις κατεδικάσθη εις ενός έτους φυλάκισιν και 40.000 δραχ. πρόστιμον, συνέλεξε πληροφορίας ότι και άλλοι μοναχοί της Μονής διενήργουν λαθρεμπόριον ναρκωτικών και σιγαροχάρτου. Απεφασίσθη, όθεν, η διενέργεια αιφνιδιαστικής ερευνής εις την Μονήν από ειδικήν ομάδα αστυνομικών. Οι αστυ-

νομικοί έφθασαν εις την Μονήν και παρουσιάσθησαν ως καθηγηταί και καλλιτέχναι ενδιαφερόμενοι διά τα χριστιανικά μνημεία, εζήτησαν δε να παραμείνουν εκεί την νύκτα.

ΣΤΑΣΗ: Δεν εεβδόθη η απήλπισις την οποία προεκάλεσε μεταξύ της παγκοσμίου κοινής γνώμης το δραματικόν τέλος της στάσεως του πληρώματος του ολλανδικού καταδρομικού «Ντε Ζέβεν Προβίντσιεν» εις τον Ινδικόν Ωκεανόν. [...] σκοπό των στασιαστών ήτο να δυνηθούν να φθάσουν εις την ναυτικήν βάσιν της Σουραμπάγια, όπου αποβιβάζοντες εις την ξηράν θα απέβληπον εις την απελευθέρωσιν των εκεί κρατουμένων πεντακοσίων περίπου ιθαγενών στασιαστών, οίτινες είχαν συλληφθή ολίγας ημέρας πρότερον. Προς αποτροπήν της πραγματοποιήσεως του επικινδύνου τούτου ενδεχομένου, μία ιδιαίτερα μοίρα του ολλανδικού στόλου, αποτελούμένη από το καταδρομικόν «Ιάβα» και δύο τορπιλλοβόλα, είχε διαταχθή να αποπλεύση εσπευσμένως από το Τσελεμπές και να κατευθυνθή εις την Σουραμπάγια.

ΑΡΝΗΣΗ: Κατά τηλεγραφήματα εκ Κιλκίς, σοβαρά επεισόδια έλαβον χώραν εις το χωρίον Γερακαριό μεταξύ χωροφυλάκων και χωρικών, προελθόντα εξ υπαιτιότητος των δευτέρων, οι οποίοι πρνήθησαν να πληρώσουν τους φόρους προς τους εισπράκτορας του Δημοσίου. Ο δημόσιος εισπράκτωρ συνοδευόμενος υπό των χωροφυλάκων εισήλθεν εις το Γερακαριό προς είσπραξιν των χρεών των χωρικών. Οι κάτοικοι όμως εδήλωσαν ότι δεν έχουν ψωμί διά να φάγουν και επομένως δεν μπορούν να πληρώσουν φόρους. Κατόπιν τούτου οι χωροφύλακες επεχείρησαν να συλλάβουν μερικούς εκ των χωρικών, όποτε εδεύθησαν ομαδικήν επίθεσιν των κατοίκων.

Με άριστα το 10

1 Στα πτυχία. Τελικά δεν σκίστηκαν και παραμένουν περήφανα στους τοίχους των (σοβαρών) δημοσκόπων.

2 Στους άλλους. Όσο για τους άλλους που έφερναν τη μάχη «στήθος με στήθος» και για τους τρεις υποψηφίους, είναι οι ίδιοι που δίνουν 50% του του ΔΗΣΥ σε Μαυρογιάννη και 20% στο Θείο Βρέφος.

3 Στο φορμάτ. Στη Μεγάλη Βρετανία δημιουργήθηκε το 1903 και ακμάζει ακόμη ο όρος δημοσιογραφικής προσέγγισης «tabloidish». Tabloid είναι εφημερίδες που απευθύνονται στο «συναίσθημα» και όχι τόσο στην εγκυρότητα της ενημέρωσης.

4 Στην ενημέρωση. Το ότι δύο τουλάχιστον εφημερίδες στην Κύπρο στο μέγεθος tabloid (σύμπτωση) εδώ και δεκαπέντε ημέρες μας έλεγαν πως «είδαν» δημοσκοπήσεις και θα έβγαине πρώτος ο Αβέρωφ, το καταγράφουμε με συμπάθεια και κατανόηση. Tabloidism.

5 Στη δημοκρατία. Τον αγαπούλα Πρόεδρο τον «στολίσαμε» όχι λίγες φορές και από εδώ και από άλ-

ΣΤΑΘΕΡΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΙΣΩ / Γράφει Ο ΣΠΟΝΔΟΦΟΡΟΣ

Το καλύτερο επιχείρημα εναντίον της δημοκρατίας είναι μια συζήτηση πέντε λεπτών με τον μέσο ψηφοφόρο. Ουίνστον Τσόρτσιλ

λες στήλες. Γιατί αυτός είναι ο ρόλος μας ως Μέσα, να κρίνουμε την εξουσία. Όμως το να καλούν χούλιγκαν στο πολιτικό γραφείο του ΔΗΣΥ για να μην πάει να μιλήσει ο άνθρωπος που τους έβγαλε δύο φορές στην εξουσία, με αποτέλεσμα να διοικεί ο Φούλης και ο Συναγερμός τον τόπο, τη δημόσια υπηρεσία και την οικονομική δραστηριότητα, αυτό είναι overlay. Φούλη.

6 Στη μνήμη. Πολλά λέγονται για τη σχέση Αγαπούλας - Φούλη, για την ιστορία τους, ποιος χρωστά σε ποιον, ποιος «βαστά» ποιον. Εγώ

ξέρω πάντως πως δύο φορές που θα είχε ανθυποψήφιο ο Φούλης στις εσωκομματικές, ο αγαπούλας πήρε τηλεφώνω και είπε στους άλλους «στοπ». Και υπάκουσαν.

7 Στο μεγαλείο. Και εσύ Sir πήγες και αυτοπυρπολήθηκες υπέρ του ανθρώπου που σου έκανε καρπονοθεία το 2003; Αμνησία, αφέλεια, μεγαθυμία;

8 Στη μετάλλαξη. Silver Alert. Αναζητούνται οι κάτωθι. Όποιος τους έχει δει τελευταία φορά να επικοινωνήσει με τη στήλη. Σωτη-

ρούλα Χαράλάμπος ετών 59, Γιώργος Λουκαΐδης ετών 54, Άριστος Δαμianos ετών 50, Ελένη Μαύρου ετών 62.

9 Στα οφέλη. Πάντως και στην περίπτωση εκλογής του Sugar ως προέδρου δεν θα κακοπέσουμε. Θα ακμάσει η δημοσιογραφία «Beautiful People».

10 Στο βρέφος. Αν τα καταφέρει και εκλεγεί πέραν του ότι θα γίνει παιδική χαρά το Προεδρικό, από «Θείο βρέφος» θα μιλούμε για τον Θείο του βρέφους.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίπλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Wi-Fi
onboard

Καλωσορίζουμε μια νεο εποχή. Το Wi-Fi έφτασε!

aegeanair.com

Το Wi-Fi onboard έρχεται στο νεο στόλο μας και αλλάζει τα δεδομένα. Ολοένα και περισσότερα αεροσκάφη μας θα διαθέτουν Wi-Fi, για να είστε συνδεδεμένοι στο internet καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας και να κάνετε το ταξίδι σας ακόμη πιο απολαυστικό.

A STAR ALLIANCE MEMBER

AEGEAN

«Βουνό» το Κυπριακό για τον νέο Πρόεδρο

Εμπόδιο δεν είναι μόνο η Άγκυρα, αλλά και η αποστασιοποίηση του γ.γ. Αντόνιο Γκουτέρες από τα ψηφίσματα Σ.Α. του ΟΗΕ

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«Βουνό» θα πρέπει να ανεβεί ο νέος Πρόεδρος που θα προκύψει σήμερα από την εκλογική διαδικασία, όχι μόνο για να δημιουργήσει συνθήκες ξεμπλοκαρίσματος της προσπάθειας λύσης του Κυπριακού, αλλά για να διασφαλίσει, σε πρώτο χρόνο, ότι ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ και ο ειδικός αντιπρόσωπός του, Κόλιν Στιούαρτ, θα εναρμονιστούν –αν μη τι άλλο– με τις υποδείξεις των ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας. Το νέο ψήφισμα του Σ.Α. του διεθνούς οργανισμού, το οποίο εγκρίθηκε στις 30 Ιανουαρίου, επαναλαμβάνει αφενός τη συμφωνημένη βάση λύσης, δικαιοδικής, διζωνικής ομοσπονδίας και αφετέρου αφήνει ανοικτό για πρώτη φορά το ενδεχόμενο «απάντησης» του Σώματος, σε περαιτέρω μονομερείς ενέργειες της Τουρκίας στην περικλειστί πόλη των Βαρωσίων. Αντίθετα, η έκθεση για ανανέωση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ του κ. Γκουτέρες, την οποία συνέγραψε ο Κόλιν Στιούαρτ, λίγες μέρες νωρίτερα, συνεχίζει πεισματικά να αγνοεί το συμφω-

Προκλήσεις θα έχει να διαχειριστεί από την επόμενη μέρα της εκλογής του ο νέος πρόεδρος σε ό,τι αφορά το Κυπριακό.

νημένο πλαίσιο λύσης του Κυπριακού. Και συνεπώς δεν αναφέρει ούτε λέξη για τη «δικοινοτική, διζωνική ομοσπονδία», η οποία έχει κυριολεκτικά εξαφανιστεί εδώ και ενάμιση χρόνο από τις εκθέσεις του γ.γ. ΟΗΕ, εξυπηρετώντας τις μεθοδεύσεις της Άγκυρας και του ψευδοκράτους που δρομολογούν λύση δύο χωριστών κρατών. Παράλληλα, η έκθεση Γκουτέρες υποβαθμίζει την προσπάθεια εποικισμού της περικλειστίς Αμμοχώστου από την Άγκυρα και το ψευδοκράτος και υιοθετεί ένα λεκτικό που αντανακλά μια πρωτοφανή ανοχή, αγνοώντας τις εξελίξεις, ως επίσης και τις εξαγγελίες που έχουν γίνει, σε σχέση με το Βαρώσι, από τον Ερντογάν και «αξιωματούχους» του ψευδοκράτους. Ειδικότερα:

• **Κυπριακό:** Στο Κυπριακό, το ψήφισμα που υιοθέτησε ομόφωνα το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ αναφέρει χαρακτηριστικά ότι: «Επιβεβαιώνει όλα τα σχετικά ψηφίσματά του για την Κύπρο, ιδίως το ψήφισμα 1251 (1999) και υπενθυμίζει τη σημασία της επίτευξης μιας διαρκούς, συνολικής και διαρκούς διευθέτησης βασισμένης σε μια δικαιοδική, διζωνική ομοσπονδία με πολιτική ισότητα, όπως ορί-

Το νέο ψήφισμα του Σ.Α. του διεθνούς οργανισμού επαναλαμβάνει αφενός τη συμφωνημένη βάση λύσης και αφετέρου αφήνει ανοικτό για πρώτη φορά το ενδεχόμενο «απάντησης» του Σώματος, σε περαιτέρω μονομερείς ενέργειες της Τουρκίας στην περικλειστί πόλη των Βαρωσίων.

ζεται στα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένης της παραγράφου 4 του ψηφίσματος 716 (1991)». Το ψήφισμα λοιπόν της 30ής Ιανουαρίου είναι σαφές, όπως ήταν ανέκαθεν σαφής τα ψηφίσματα του Σ.Α. ΟΗΕ, αναφορικά με την επιδιωκόμενη μορφή λύσης του Κυπριακού. Γιατί όμως ο γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες και ο ειδικός του αντιπρόσωπος, Κόλιν Στιούαρτ, τηρούν

απόσταση από την εν λόγω μορφή λύσης, που αποτελεί συμφωνημένο πλαίσιο; Και γιατί έχουν σταματήσει να τοποθετούν αναφορές για τη δικαιοδική, διζωνική ομοσπονδία, στις εκθέσεις για την ανανέωση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ, εδώ και 18 μήνες; Η Λευκωσία έχει επανειλημμένα εκφράσει δυσφορία για την εξαφάνιση της μορφής λύσης του Κυπριακού από τις εκθέσεις του γ.γ. ΟΗΕ, καθώς δεν πρόκειται για μια

τυχαία ενέργεια. Άλλωστε, μιλάμε για το πλαίσιο διευθέτησης του προβλήματος και η επιλογή του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ και του αντιπροσώπου του στην Κύπρο να το εξαφανίσουν, είναι από μόνη της προβληματική και αναδεικνύει το μέγεθος της προσπάθειας που θα πρέπει να καταβάλει ο επόμενος Πρόεδρος. Ο οποίος θα πρέπει να πείσει όχι μόνο την τουρκική πλευρά, που δρομολογεί λύση δύο κρα-

τών, αλλά και τα ίδια τα Ηνωμένα Έθνη, τα οποία με τη πολιτική τους συμπεριφορά δίνουν χώρο και προσδίδουν υπόσταση στο τουρκικό αφήγημα. Σε ένα καινούργιο απόηχο, από τα πολλά που μας έχει συννήσει ο Κόλιν Στιούαρτ, αναφέρθηκε σε τουρκοκυπριακό «λαό», δίνοντας μια εικόνα διφυούς υπόστασης του συνόλου του κυπριακού λαού, ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων. Κάτι που προφα-

του αντιπρόσωπος, σφυρίζουν αδιάφορα. Αν και αναφέρονται στην εξαγγελία της τουρκικής πλευράς για άνοιγμα «δημοσίων κτιρίων» στο Βαρώσι, υποστηρίζουν ότι «δεν παρατήρησαν κάποια σημαντικά αλλαγή», υπενθυμίζοντας απλώς την έκκληση του Σ.Α. για αναστροφή των ενεργειών και τη θέση του Σώματος που εξακολουθεί να καθιστά την Άγκυρα υπεύθυνη για την περικλειστί πόλη.

Το ψήφισμα του Σ.Α. ΟΗΕ, σε σύγκριση με την έκθεση του γενικού γραμματέα, τηρεί αν μη τι άλλο τα προσχήματα. Όπως και στην περίπτωση της παράτυπης μεταναστευσης και της επιτήρησης της νεκρής ζώνης, για τα οποία η έκθεση του γ.γ. υιοθετεί ευθείες βολές κατά των Αρχών της Κυπριακής Δημοκρατίας. Παρά το γεγονός αυτό, το ψήφισμα του Σ.Α. έχει και αρνητικά σημεία για τη Λευκωσία. Ενθαρρύνει το εμπόριο από την Πράσινη Γραμμή και την ενίσχυση του έργου των τεχνικών επιτροπών. Όχι όμως με λεκτικό που να παραπέμπει σε υποκατάσταση της λύσης του Κυπριακού, όπως προκύπτει από την έκθεση του γενικού γραμματέα και του ειδικού του αντιπροσώπου.

Το νέο απόηχο του Κόλιν Στιούαρτ

«Αλληλεγγύη στον τουρκοκυπριακό «λαό» εξέφρασαν τα Ηνωμένα Έθνη στην Κύπρο, υιοθετώντας πλήρως το λεκτικό της Άγκυρας και του ψευδοκράτους που θεωρούν ότι η νήσος έχει διπλή υπόσταση και είναι ήδη μοιρασμένη, έχοντας «δύο λαούς», ένα στον νότο και ένα στον βορρά, όπως χαρακτηριστικά λένε. Η αναφορά περί τουρκοκυπριακού «λαού» έγινε με ανάρτηση στο Twitter, με την ευκαιρία έκφρασης της αλληλεγγύης των Ηνωμένων Εθνών στην Κύπρο, προς τις οικογένειες των 31 Τουρκοκυπρίων που αγνοούνταν συνεπεία του φονικού σεισμού στην Τουρκία και στη Συρία. Αν και η αλληλεγγύη και η έκφραση στήριξης είναι επιβεβλημένες σε τέτοιες στιγμές, από όλους, ο δικαστικός προσανατολισμός του μηνύματος

των υπηρεσιών του Κόλιν Στιούαρτ και η υιοθέτηση του λεκτικού του ψευδοκράτους και της Άγκυρας, περί τουρκοκυπριακού «λαού», μόνο τυχαίος δεν μπορεί να θεωρηθεί. Ο κ. Στιούαρτ που κατάφερε προσφάτως να «εκκωχήσει», καθ' υπέρβαση εξουσίας, τμήμα της νεκρής ζώνης στο κατοχικό ψευδοκράτος, δεν τηρεί καν τους τύπους και υιοθετεί όχι μόνο τις τουρκικές θέσεις αλλά και το τουρκικό λεκτικό. Κάτι που θα βρει μπροστά του ο νέος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο οποίος είτε θα πρέπει να επαναφέρει τα Ηνωμένα Έθνη στους όρους εντολής τους, ή θα πρέπει να προσαρμοστεί με «νέες πραγματικότητες» τις οποίες άλλωστε έχουν εξαγγείλει προ πολλού η Άγκυρα και ο τοποτηρητής της, στα Κατεχόμενα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

ΔΗΣΥ: Η ασυναρτησία προάγγελος της αποσύνθεσης

Εβρισκα πάντα εντυπωσιακή την προθυμία με την οποία πρόσωπα του δημόσιου βίου επιλέγουν την ασυναρτησία προκειμένου να γθουν από μια δύσκολη θέση στην οποία έχουν περιέλθει. Ενδύονται φύλα συκής, ελπίζοντας ότι η γύμνια τους δεν θα γίνει αντιληπτή. Θα θυμάστε ασφαλώς τη διαβόητη ρήση του κ. Χριστόφια, στο δημοψήφισμα του 2004, «λέμε όχι για να τοιμεντώσουμε το ναι». Δεν είναι η μόνη περίπτωση.

Τι λέει σήμερα η ηγεσία του ΔΗΣΥ; «Κατεβήκαμε αυτόνομα [στις προεδρικές εκλογές] για να κυβερνήσουμε με τις θέσεις μας. Ο κυπριακός λαός μάς κατέταξε στην αντιπολίτευση», δήλωσε ο κ. Αβέρωφ Νεοφύτου. Κάλεσε, επιπλέον, «τα μέλη και τους φίλους του κόμματος να ζυγίσουν τις επιλογές που έχουν μπροστά τους και να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα κατά συνείδηση, θέτοντας πάντα ως απόλυτη προτεραιότητα το καλώς νοούμενο συμφέρον της πα-

τρίδας». Κάτι παρόμοιο είπε και ο υπουργός Εξωτερικών κ. Κασουλίδης σε συνέντευξή του. Αποποιήθηκε τον ρόλο του «ρυθμιστή» για τον ΔΗΣΥ, έχοντας προηγουμένως τονίσει την κρίσιμη καμπή στην οποία βρίσκεται το Κυπριακό, το οποίο χαρακτήρισε ως «το κύριο θέμα» της χώρας.

Ο κ. Κασουλίδης, όπως και ο υπουργός Οικονομικών κ. Πετρίδης, δήλωσε απερίφραστα ότι θα υποστηρίξει τον κ. Μαυρογιάννη, με κύριο κριτήριο τον χειρισμό του Κυπριακού. Ο κ. Νεοφύτου καταφέρθηκε κατά «προδοτών» και «αποστατών» (διάβαζε Χριστοδουλίδη) και δήλωσε ότι «δεν θα ψηφίσει λευκό». Συνεπώς θα ψηφίσει κι αυτός τον κ. Μαυρογιάννη.

Ιδού λοιπόν η ασυναρτησία: κορυφαία στελέχη της ηγεσίας του κυβερνήσαντος κόμματος δηλώνουν ότι θα ψηφίσουν τον κ. Μαυρογιάννη, με κριτήριο «το συμφέρον της πατρίδας». Επιπλέον, καθότι κατέχουν ηγετικά αξιώματα, εμ-

Ακόμα κι αν τρομάζει ο ΔΗΣΥ για τυχόν επιρροή του ΑΚΕΛ στην οικονομία, θα μπορούσε να διεκδικήσει το υπουργείο Οικονομικών και εγγυήσεις για την οικονομική πολιτική.

φανίζονται να προτρέπουν, διά του παραδείγματός τους, και τους ψηφοφόρους τους να κάνουν το ίδιο. Την ίδια στιγμή, όμως, έχουν συν- αποφασίσει το κόμμα τους να μην πάρει θέση.

Με άλλα λόγια, λένε: ως άτομα, επιλέγουμε τον υποψήφιο Μ, αλλά, ως κόμμα, αρνούμαστε να επιλέξουμε (επιλέγουμε τη μη επιλογή). Αυτό που θεωρούμε σωστό για την πατρίδα ως άτομα, δεν το θεωρούμε σωστό ως κόμμα. Την «υπέρβαση» που κάνουμε ως πολιτικοί, δεν πρέ-

πει να την επιχειρήσει το κόμμα ως οργανισμός. Πώς συμβιβάζονται λογικά αυτά τα δύο, νοούμενου ότι το κριτήριο επιλογής είναι το ίδιο και στις δύο περιπτώσεις («το συμφέρον της πατρίδας»); Για την ηγεσία του ΔΗΣΥ, το μόνο αποτέλεσμα που θα δέχονταν ήταν αυτό που θα τους διασφάλιζε την «αυτόνομη διακυβέρνηση». Το εκλογικό σώμα, όμως, δεν τους απέδωσε τον επιδιωκόμενο ρόλο. Ούτε στην αντιπολίτευση, όμως, τους κατέταξε αναγκαστικά. Αν ο ΔΗΣΥ αυτοτοποθετηθεί στην αντιπολίτευση ή θα επιλέξει τον ρόλο του κυβερνητικού εταίρου (ρυθμιστή) είναι θέμα επιλογής, όχι αναγκαιότητας.

Έχοντας υιοθετήσει κριτήριο επιλογής («το συμφέρον της πατρίδας»), το ερώτημα είναι: τι συμφέρει περισσότερο τη χώρα; Η «υπεύθυνη αντιπολίτευση» σε μια κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, τον οποίο ο πρόεδρος του ΔΗΣΥ και ο υπουργός Εξωτερικών ουδόλως εμπιστεύονται στη διαχείριση του

σημαντικότερου προβλήματος της χώρας (του Κυπριακού) ή εταίρος σε μια κυβέρνηση συνασπισμού, υπό την προεδρία ενός κεντρώου ευρωπαϊστί πολιτικού που έχουν ομολογήσει ότι εμπιστεύονται περισσότερο, τουλάχιστον στο Κυπριακό; Ακόμα κι αν τρομάζει ο ΔΗΣΥ για τυχόν επιρροή του ΑΚΕΛ στην οικονομία, θα μπορούσε να διεκδικήσει το υπουργείο Οικονομικών και εγγυήσεις για την οικονομική πολιτική. Θα δημιουργείτο έτσι ένας πρωτοφανής ιστορικός συνασπισμός, στα πρότυπα του αντίστοιχου της Γερμανίας, ο οποίος θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τα μείζονα προβλήματα της χώρας, με ισχυρότατη λαϊκή εντολή.

Το γεγονός ότι η ηγεσία του ΔΗΣΥ απαξιώνει τη συμμετοχή στη διακυβέρνηση της χώρας, χαρακτηρίζοντάς την ποταπή επιδίωξη για «καρέκλες» και «αταλλάγματα», δείχνει ότι η διάθεση εκδίκησης του εκλογικού σώματος («αφού δεν μας ψηφίσατε καλά να πάθετε»)

και το κομματικό συμφέρον («η μη επιλογή μάς απαλλάσσει από το άχθος της επιλογής») τους ενδιαφέρουν περισσότερο από το συμφέρον της πατρίδας. Μεταξύ αυτόνομης διακυβέρνησης και συμμετοχής στη διακυβέρνηση, επιλέγουν εγωιστικά το πρώτο, το οποίο όμως απέρριψε το εκλογικό σώμα. Αν και υποτίθεται πραγματιστές και πατριώτες, προτιμούν να λησμονούν ότι στη δημοκρατία, η συμμετοχή στην εξουσία είναι αυτή που, κυρίως, παρέχει δυνατότητες υπέρθεσης του κοινού καλού.

Δείγμα ότι ένα κόμμα βρίσκεται σε αποσύνθεση είναι όταν προσφεύγει στην ασυναρτησία και αδυνατεί να δει το συμφέρον του υπό το πρίσμα του εθνικού συμφέροντος. Είμαστε ακόμη στην αρχή του κατήφορου.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. www.htsoukas.com

Η εβδομάδα που άλλαξε άρδην τον ΔΗΣΥ

Οι διάλογοι που άναψαν φωτιά στο Προεδρικό και η νέα εμφύλια σύρραξη που έχει ήδη ξεκινήσει

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν το βράδυ της Κυριακής κλείδωσε ο αποκλεισμός του Αβέρωφ Νεοφύτου από τον β΄ γύρο, ο ίδιος φρόντισε να τηλεφωνήσει εγκαίρως στους δύο ανθυποψηφίους του για να τους συγχαρεί για τη νίκη τους. Προτού όμως αποχωρήσει από την Πινδάρου για να κάνει δηλώσεις στο επιτελείο του και στην ουσία να επεξεργαστεί το αποτέλεσμα, έλαβε μήνυμα από τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να κάνει μία πρώτη στάση στο Προεδρικό. Ήταν γνωστό άλλωστε πως ο Πρόεδρος παρακολουθούσε με στενούς συνεργάτες τις εξελίξεις και όταν η μάχη κρίθηκε, θεώρησε σωστό να επικοινωνήσει αμέσως με τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Η επικοινωνία βεβαίως δεν περιορίστηκε στο να εκφράσει τα συγκαρπτήρια του για τον αγώνα που έδωσε ή στο να του πει δυο κουβέντες παρηγοριάς για την ήττα. Ήθελε να διαμορφώσουν από κοινού την επόμενη μέρα. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου αντιλήφθηκε εν μέρει τι εκτυλίσσεται, καθώς δεν ήταν λίγοι εκείνοι που του έλεγαν πως ο Πρόεδρος θα λάβει την κατάσταση στα χέρια του στο σενάριο που αποκλειστεί από τον β΄ γύρο.

Όμως σίγουρα δεν ανέμενε, μπαίνοντας στο γραφείο του, πως στην πρώτη τους συνάντηση μετά την ήττα θα ήταν παρών και ο Ιωάνης Νικολάου. Δεν ήταν μόνο το γεγονός ότι ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης δεν είχε κανένα αρμόδιο ρόλο στο κόμμα ή στην κυβέρνηση. Ούτε μόνο ότι οι σχέσεις του με τον συναγερμικό πρόεδρο ούδεποτε ήταν καλές. Ήταν και το ότι εδώ και καιρό ακουγόταν –και καταγράφηκε από την «Κ»– πως στο σενάριο ήττας, ο Ιωάνης Νικολάου ενδεχομένως να αποτελούσε τον μεταβατικό πρόεδρο για τον ΔΗΣΥ ούτως ώστε να αποφευχθεί η δikhονία.

Η συνάντηση έγινε υπό τη σκιά της περιρρέουσας ότι ο Νίκος Αναστασιάδης δούλευε υπογείως για την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη. Αυτό, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι ο Πρόεδρος του είπε αμέσως ότι θα πρέπει ο ΔΗΣΥ να βγει αμέσως και να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη, αποτέλεσε κόκκινο πανί για τον κ.Νεοφύτου. Ιδιαίτερα όταν ο Ιωάνης Νικολάου ένιωσε την άνεση να πάρει τον λόγο και να συγγοντάρει τον Πρόεδρο. Η συνάντηση δεν κράτησε ούτε δέκα λεπτά, με τον Αβέρωφ Νεοφύτου –που συνοδευόταν μεταξύ άλλων από τους

Πετρίδη και Γεωργιάδη– να ξεκαθαρίζει πως δεν είναι η στιγμή για μία τέτοια συζήτηση και να αποχωρεί αμέσως από τον Λόφο.

Κόκκινο πανί ο Ιωάνης

Λίγο η δικαιολογημένη φόρτιση από την ήττα και σίγουρα ο άγαρμπος τρόπος με τον οποίο ο Πρόεδρος θέλησε να περάσει το μήνυμα πως ο ΔΗΣΥ έχει επιλογή για τον β΄ γύρο πείσωσαν τον κ. Νεοφύτου. Σε τέτοιο βαθμό που η τοποθέτησή του στο επιτελείο όχι μόνο είχε παραδόξως πανηγυρικό κλίμα νίκης αλλά πρόλαβε να εξαγγείλει εκλογικό συνέδριο και να ξεκαθαρίσει

«**Βλέπω τις φάτσες σας, καταλαβαίνω ότι ακονίζετε μαχαίρια**» **έλεγε σε στελέχη ο Ν. Αναστασιάδης, όταν συναντήθηκαν στο Προεδρικό, ωστόσο δεν ανέμενε σίγουρα ό,τι θα ακολουθούσε στο Πολιτικό Γραφείο.**

Οπαδοί από κερκίδα ήρθαν οργανωμένα στο Συνεδριακό από κυβερνητικό αξιωματούχο για να στείλουν μήνυμα στήριξης στον Αβέρωφ Νεοφύτου και να προειδοποιήσουν τον Πρόεδρο.

στα έκπληκτα αφτιά των υπόλοιπων στελεχών πως θα είναι και πάλι υποψήφιος για την Προεδρία του κόμματος. «Σας θέλω με χαμόγελο. Τώρα ξεκινάμε» ήταν η δήλωση που έκανε στους υποστηρικτές του που μαζεύτηκαν στο επιτελείο του, όταν αποχωρούσε. Μία δήλωση που καταδείκνυε πως τα σοβαρά ζητήματα εκείνη την ώρα ξεκινούσαν για το κόμμα της Δεξιάς και πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου ετοιμαζόταν να δώσει μία νέα μάχη.

Οι φόβοι του Προέδρου

Σε αυτό το πλαίσιο, και ενώ το βράδυ της Κυριακής άρχισε να διαρρέεται πως στελέχη της πρώτης γραμμής θα στηρίξουν τον Ανδρέα

Μαυρογιάννη, ο Αβέρωφ Νεοφύτου μετέβη στο Προεδρικό την επόμενη μέρα, με τον ίδιο τον Πρόεδρο να έχει ήδη ταρακουνηθεί από τις διαρροές. Στην κρίσιμη εκείνη συνεδρία έλειπαν στελέχη που ήταν έντονα τοποθετημένα εναντίον της υποψηφιότητας Νίκου Χριστοδουλίδη, όπως ο Κωνσταντίνος Πετρίδης, ενώ οι Κασουλίδης και Ανθούση κράτησαν χαμηλούς τόνους. Ο Πρόεδρος επέμεινε στην ανάγκη να μην επανέλθει το ΑΚΕΛ στην εξουσία, καθώς αυτό θα αυτοακυρώνει όλη την πολιτική διαδρομή και του κόμματος και του ίδιου. Δεν είναι μόνο το γεγονός ότι η δεκαετία Αναστασιάδη κτίστηκε πάνω στο αφήγημα της «καταστροφικής για την οικονομία διακυβέρνησης» και επικράτησε αλλά και η κατάρρευση της αένας αντιπαράθεσης Αριστερά-Δεξιά.

Πηγές που ήταν παρούσες σε αυτή τη συνάντηση υπογράμμισαν πως ο Νίκος Αναστασιάδης ήταν πολύ έντονος στο να αποτραπεί η εκλογή Μαυρογιάννη. Είτε γιατί ενοχλήθηκε από όσα κατήγγειλε ο υποψήφιος που στηρίζεται από την Αριστερά περί συζήτησης μαζί του για τα δύο κράτη είτε γιατί ανησυχούσε από την αναφορά του ότι θα επιδιώξει απόδοση ευθυνών σε όλους όσο ψηλά κι αν βρίσκονται. Ο φόβος επικράτησης του ΑΚΕΛ και έμφρασης στην πάταξη της διαπλοκής και της διαφθοράς ήταν όπως λήχθηκε και ο κύριος λόγος που ο Νίκος Αναστασιάδης διατηρούσε ανοικτό το κανάλι επικοινωνίας με τον Νίκο Χριστοδουλίδη ούτως ώστε να διασφαλίσει πως ένα δικό του πρόσωπο θα αναλάβει και θα διασώσει την υστεροφημία του.

Για να νρεμήσουν τα πνεύματα, να καταλαγιάσει ο θυμός και να εξευρεθεί μία λύση που δεν θα άφηνε εκτεθειμένη καμία πλευρά, η τρίτη συνάντηση για το πως θα κληθεί ο ΔΗΣΥ πραγματοποιήθηκε και την Τρίτη πριν από το κρίσιμο Πολιτικό Γραφείο. Εκεί παρουσιάστηκε ένα κείμενο με τον Νίκο Αναστασιάδη να συναινεί στην ψήφο κατά συνείδηση, να επιμένει στην αποτροπή της «καταστροφικής διακυβέρνησης ΑΚΕΛ» και να εκφράζει την προσωπική του διαφωνία με τις δηλώσεις περί «αποστάτη».

«Βλέπω τις φάτσες σας, καταλαβαίνω ότι ακονίζετε μαχαίρια» είπε χαρακτηριστικά σε στελέχη που βρίσκονταν εκεί και είχαν ταχθεί εξ αρχής απέναντι στον Νίκο Χριστοδουλίδη, όμως σίγουρα δεν

Η σχέση Αναστασιάδη - Αβέρωφ πέρασε από χίλια μύρια κύματα και ενώ θεωρείτο δεδομένος ο έλεγχος του κόμματος από τον Πρόεδρο, οι τελευταίες μέρες κατέδειξαν πως ενδεχομένως ο Αβέρωφ να ελέγχει πλέον το παιχνίδι.

ανέμενε την ένταση που θα εκτυλίσσεται στο Πολιτικό Γραφείο το απόγευμα. Μάλιστα, ενώ είχε την πρόθεση να παρευρεθεί στο Πολιτικό Γραφείο για να εκφράσει την άποψή του, δέχτηκε πληροφορίες ότι εκεί θα βρίσκονται πολύ πιθανό κουκουλοφόροι από τη Λάρνακα που ενδεχομένως να προκαλέσουν φασαρίες. Η συμβουλή που δέχτηκε ήταν να αποφύγει να παρευρεθεί και αυτό έπραξε και για λόγους ασφαλείας αλλά και γιατί αντιλήφθηκε έστω και αργά πως το σκηνικό δεν θα τον σήκωνε.

Ποιος ελέγχει τον ΔΗΣΥ;

Η αλήθεια είναι πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχε ξεκαθαρίσει από νωρίς στο στενό του περιβάλλον πως και εκείνος να μην πήγαινε στον β΄ γύρο θα φρόντιζε ο ίδιος να χάσει. Όμως όλα αυτά θεωρήθηκαν μεγάλες κουβέντες καθώς μέχρι το βράδυ του Σαββάτου, μία συντριπτική πλειοψηφία εξέφραζε τη βεβαιότητα, πως τον ΔΗΣΥ τον ελέγχει πλήρως ο Νίκος Αναστασιάδης. Ακόμα και στην Πινδάρου επικρατούσε αυτή η αντίληψη. Φάνηκε άλλωστε στον προεκλογικό από την δημόσια έκκληση του Αβέρωφ Νεοφύτου προς τον Πρόεδρο Αναστασιάδη να ξεκαθαρίσει με ποιου το μέρος είναι. Και αυτό γιατί ο ίδιος επέμενε για καιρό στον θεσμικό του ρόλο και παράλληλα έδινε την αίσθηση με την επαναλαμβανόμενη δήλωση του «όλοι είναι στενοί μου συνεργάτες» ότι απενεχοποιούσε την ψήφο προς τον τώως υπουργό Εξωτερικών. Μόνο στην τελική ευθεία ο Πρόεδρος έδειξε σαφώς την προτίμησή του προς τον Αβέρωφ Νεοφύτου, καλώντας «όσους τον αγαπούν να στηρίξουν τον Αβέρωφ Νεοφύτου»

καθώς μέσω του «συνεχίζει η διακυβέρνησή του». Αυτά σε συνδυασμό με τους θερμούς εναγκαλισμούς των δύο σε προεκλογικές συγκεντρώσεις έδωσαν την αίσθηση πως η όποια υπογεία κόντρα ανήκε στο παρελθόν.

Πώς όμως από τους εναγκαλισμούς και τους όρκους φτάσαμε στις δημόσιες αντιπαράθεσεις; Η κίνηση του Προέδρου να ζητήσει αμέσως στήριξη του Νίκου Χριστοδουλίδη ενίσχυσε την υποψία πολλών εντός του ΔΗΣΥ ότι ο Πρόεδρος καταφέρει μέσα στον προεκλογικό να ελέγξει ένα κόμμα που αρχικά τον έβλεπε με δυσπιστία. Λέμε με δυσπιστία καθώς ο Νίκος Αναστασιάδης παρενέβη δύο φορές για να αποτρήσει στελέχη από το να διεκδικήσουν απέναντί του την προεδρία του ΔΗΣΥ.

Όσα διαδραματίστηκαν όμως την τελευταία εβδομάδα έδειξαν πως ο Αβέρωφ Νεοφύτου και γερό στομάχι έχει, αλλά έχει παράλληλα καταφέρει μέσα στον προεκλογικό να ελέγξει ένα κόμμα που αρχικά τον έβλεπε με δυσπιστία. Λέμε με δυσπιστία καθώς ο Νίκος Αναστασιάδης παρενέβη δύο φορές για να αποτρήσει στελέχη από το να διεκδικήσουν απέναντί του την προεδρία του ΔΗΣΥ.

Όμως αν κάτι κέρδισε ο Αβέρωφ Νεοφύτου από τον προεκλογικό είναι μία σημαντική επιρροή στο κόμμα του και επιπλέον συμμάχους. Ήταν πολύ καλά οργανωμένη η παρουσία οπαδών-υποστηρικτών έξω από το Συνεδριακό –είχαν κληθεί από κυβερνητικό αξιωματούχο– που ενώ χειροκρότησαν τον Αβέρωφ Νεοφύτου κατά την άφιξή του, είχαν παράλληλα προειδοποιήσει ότι δεν πρόκειται να δεχτούν «ψήφο σε αποστάτη». Ένα λεκτικό πολύ καλά προετοιμασμένο και μελετημένο που έστειλε το μήνυμα πως είχαν σαφείς υποδείξεις για

το τι θα πουν. Και δεν ήταν μόνο αυτό, καθώς στελέχη της πρώτης γραμμής, υπουργοί της κυβέρνησης Αναστασιάδη και κυρίως άνθρωποι που ανήκουν στον στενό περίγυρο του Αβέρωφ Νεοφύτου έπαιρναν τηλεφώνω από το μεσημέρι της Τρίτης το επιτελείο του Ανδρέα Μαυρογιάννη για να στείλουν το μήνυμα πως θα είναι μαζί του. Όσα εκτυλίχθηκαν στο Πολιτικό Γραφείο με τους προπληκτικούς όσων στήριξαν Χριστοδουλίδη, τα χειροκροτήματα περί αποστατών ήταν μήνυμα προς τον Νίκο Αναστασιάδη, ότι αν επέμενε, θα έχανε τη μάχη. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είχε πάντως την πρόθεση να αποστείλει ανακοίνωση την οποία θα υπέγραφαν μαζί του υπουργοί, πρώην βουλευτές και στελέχη της κυβέρνησης, οι οποίοι θα στήριζαν ανοικτά την υποψηφιότητα Χριστοδουλίδη και θα μιλούσαν ενάντια στο ενδεχόμενο διακυβέρνησης ΑΚΕΛ. Ιδιαίτερα μετά το Πολιτικό Γραφείο όπου τα πρωτοκλασάτα στελέχη και κυρίως ο Αβέρωφ Νεοφύτου είχαν εμμέσως ότι θα στηρίξουν τον Ανδρέα Μαυρογιάννη.

Ο Πρόεδρος έκανε δεύτερες σκέψεις στη συνέχεια, με αποτέλεσμα να βγουν μόνοι τους οι Ιωάνης Νικολάου, Νίκος Τορνταρίτης, Πρόδρομος Προδρόμος, Κωνσταντίνος Ιωάννου και ο Νίκος Νουρής, οι οποίες βρίσκονταν μαζί του στις Βρυξέλλες. Μετά και την ανακοίνωση που εξέδωσε, αφήνοντας αιχμές για τον τρόπο που χειρίστηκε την ήττα ο Αβέρωφ Νεοφύτου αλλά και τις αντιδράσεις συναγερμικών στελεχών, διαφάνηκε πως ο Πρόεδρος έχασε αυτή τη μάχη αλλά το κατά πόσο χάνει και τον πόλεμο θα κριθεί την Κυριακή από το αποτέλεσμα των εκλογών.

2+1 δελφίνοι για την προεδρία του Συναγερμού και μία βαθιά κρίση

Η μαρναθώνα εκείνη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ δεν ήταν μία συνεδρία που αφορούσε κυρίως τη στάση που θα τηρούσε ο Συναγερμός στον β΄ γύρο αλλά power game για το ποιος έχει τον έλεγχο του κόμματος. Ήταν παράλληλα και η έναρξη του προεκλογικού για τον Αβέρωφ Νεοφύτου, καθώς όχι μόνο εξήγγειλε την υποψηφιότητά του, προκηρύσσοντας εκλογές μέσα σε ένα πολύ μικρό χρονικό διάστημα, αλλά φρόντισε να αφήσει απροσδιόριστες αιχμές για Ιούδες εντός του κόμματος. Αιχμές που έδιναν την αίσθηση πως όποιος θα κινείται απέναντί του ήταν παράλληλα και στέλεχος που τον υπέσκαπτε κατά τη διάρκεια του προεκλογικού. Σίγουρα ο Αβέρωφ Νεοφύτου έχει ένα προβάδισμα αυτή τη στιγμή στον έλεγχο των σωμάτων έναντι του όποιου ανθυποψηφίου του. Με δεδομένο ότι ο κομματικός μηχανισμός του ΔΗΣΥ ήδη εργάζεται για την υποψηφιότητα Αβέρωφ Νεο-

φύτου – Γιώργος Γεωργίου, Νίκος Γεωργίου, Φαίδωνας Φαίδωνος παίρνουν ήδη τηλεφώνω υπέρ της υποψηφιότητας Μαυρογιάννη– στο σενάριο που κερδίσει ο Ανδρέας Μαυρογιάννης θεωρείται πως ο συναγερμικός πρόεδρος ελέγχει πλήρως το παιχνίδι και βγαίνει νικητής στην τελική μάχη. Καταφέρει να αποδυναμώσει πλήρως τους δύο πλέον πολιτικούς του αντιπάλους που δεν είναι άλλοι από τους Νίκο Αναστασιάδη και Νίκο Χριστοδουλίδη.

Ήδη όμως έχουν διαφανεί δύο στελέχη που αναμένεται πως θα διεκδικήσουν απέναντί του. Στη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου, ο Χάρης Γεωργιάδης είχε θέσει ζήτημα αυτοκριτικής του κόμματος και της ηγεσίας για το γεγονός ότι οι ίδιοι είχαν θρέψει το «φαινόμενο Χριστοδουλίδη». Είχε παράλληλα ζητήσει παραίτηση όλης της ηγεσίας και εκλογής νέας στο εκλογικό συνέδριο. Ο Χάρης Γεωργιάδης είχε ξεκαθαρίσει πως η επιλογή μπορεί

«Σας θέλω με χαμόγελο. Τώρα ξεκινάμε» ήταν η δήλωση που έκανε στους υποστηρικτές του που μαζεύτηκαν στο επιτελείο του μετά την ήττα, όταν αποχωρούσε ο Αβέρωφ Νεοφύτου, προμνύνοντας πως πλέον ετοιμάζεται να κερδίσει το κόμμα του.

να μην είναι ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, ωστόσο όσα ακούγονται περί στήριξης Μαυρογιάννη καταδεικνύουν έλλειψη αξιοπιστίας δεδομένου ότι λίγες μέρες προηγουμένως χαρακτηρίζαν καταστροφική την πολιτική Μαυρογιάννη - ΑΚΕΛ στην οικονομία. Το ερώτημα είναι αν ο Χάρης Γεωργιάδης θα μείνει μέχρι τέλους στην κούρσα και ποιοι θα στηρίξουν την υποψηφιότητά του. Θα είναι ο εκλεκτός του Νίκου Αναστασιάδη ή θα σταθεί σε μία νέα κατάσταση πραγμάτων, βασίζόμενος στη νεολαία και τα νέα στελέχη που μπήκαν στο κόμμα;

Πέραν όμως του Χάρη Γεωργιάδη και ο Δημήτρης Δημητρίου έχει δείξει πως ενδιαφέρεται για την προεδρία του ΔΗΣΥ. Έχει ήδη εκφράσει τη διαφωνία του με την απουσία αυτοκριτικής για την «ιστορική ήττα» αλλά και για την «πρόωρη» απόφαση εξαγγελίας εκλογικού συνεδρίου. Ο κ. Δημητρίου δεν μίλησε υπέρ της υποψηφιότητας Χρι-

στοδουλίδη, ωστόσο, έκρουσε τον κώδωνα του κινδύνου για την απουσία ψυχραιμίας. Το αν ο κ. Δημητρίου θα φτάσει μέχρι τέλους θα διαφανεί την επομένη των εκλογών. Ο κ. Δημητρίου πάντως ως πρώτος σε σταυρούς προτίμησης έχει δυναμική εντός του κόμματος, ξέρι να εργάζεται οργανωτικά όμως είναι άγνωστο ποια προβλεπόμενα στελέχη θα σταθούν δίπλα του. Ερώτημα βεβαίως είναι το τι θα κάνει τελικά ο Νίκος Νουρής. Αν θα είναι τελικά υποψήφιος ή αν θα στηρίξει κάποιους εκ των τριών. Ο Νίκος Τορνταρίτης δεν φαίνεται έτοιμος να κάνει ένα τέτοιο βήμα, όμως με δεδομένο ότι είναι το μόνο στέλεχος που έχει έρθει σε ευθεία αντιπαράθεση με τον Αβέρωφ Νεοφύτου, όταν ο τελευταίος τον φωτογράφησε ως τον ενεργεια βουλευτή που θα στεκόταν απέναντι από τον Γλαύκο Κληρίδη, καταδεικνύει πως θα βρεθεί στο στρατόπεδο εκείνου που θα είναι απέναντι από τον κ. Νεοφύτου.

Η ευρωπαϊκή ατζέντα του επόμενου ΠτΔ

Το Ουκρανικό, η ευρωπαϊκή ασφάλεια, η πράσινη μετάβαση στην Κύπρο και η μετανάστευση οι άμεσες προκλήσεις

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Η διαχείριση στην πράξη της πράσινης μετάβασης, η μελλοντική ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών οικονομιών, και φυσικά η αντιμετώπιση της ρωσικής εισβολής και τα επόμενα βήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της ασφάλειας θα είναι στην κορυφή των ζητημάτων που θα βρει στο «ταχυδρομικό κουτί» τους στις Βρυξέλλες ο όγδοος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, με το που θα φτάσει στο πρώτο του Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 24 Μαρτίου – αν όχι πολύ πιο πριν.

Είτε θα λέγεται Νίκος Χριστοδουλίδης είτε Ανδρέας Μαυρογιάννης, ο επόμενος Πρόεδρος έχει ήδη μια μεγάλη λίστα υποχρεώσεων για την 1η Μαρτίου, την ημέρα που θα μπει στο Προεδρικό. Κάποια από αυτά αφορούν προτεραιότητες του που περνούν μέσα από αποφάσεις των ευρωπαϊκών θεσμών, όπως θέματα οικονομίας, πληθωρισμού και μετανάστευσης, καθώς και τις οποίες πρωτοβουλίες για το Κυπριακό. Η «Κ» επιχειρεί, μέσα

Η διαχείριση της μετανάστευσης θα παραμείνει και αυτή επίκαιρη κατά τη διάρκεια του έτους, καθώς οι θεσμοί σπρώχνουν για την ολοκλήρωση του Νέου Πακέτου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.

από συζητήσεις με κοινοτικές, διπλωματικές πηγές, μια εποκόπηση της ατζέντας πολιτικής σε επίπεδο Ε.Ε. την αμέσως επόμενη περίοδο για να αναδείξει προκλήσεις και ευκαιρίες. Πρόκειται για μια περίοδο με ξεχωριστές συνθήκες, καθώς θεσμοί και κυβερνήσεις τρέχουν να κλείσουν αποφάσεις και πολιτικές προτεραιότητες πριν από τις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Μάιο του 2024. Από την παρούσα ανάλυση λείπει, καθώς έχει υποχωρήσει από την επικαιρότητα, και ένα σημαντικό θέμα που δεν αποκλείεται να μας απασχολήσει αναλόγως των εξελίξεων στην Κύπρο: είναι τα θέματα διαφθοράς, καθώς η διαδικασία επί παραβάσει της Κομισιόν για τα χρυσά διαβατήρια παραμένει ανοικτή.

Ανοικτά και απρόβλεπτα

Ήδη μετά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Πέμπτης έχει οριστεί η θεματική της συνόδου του Μαρτίου, η οποία παραδοσιακά (όπως και αυτή του Οκτωβρίου) αφορά θέματα οικονομίας, και φέτος αναμένεται να μπει στα βαθιά των προτάσεων να δοθεί μεγαλύτερο περιθώριο κρατικής στήριξης στις επιχειρήσεις για διασφάλιση της ανταγωνιστικότητας της Ε.Ε. Επίσης, εκτιμάται πως τον Δεκέμβριο θα επικρατήσουν, όπως συνηθίζεται, τα θέματα άμυνας, με ιδιαίτερη ανανεωμένη έμφαση λόγω του πολέμου στην Ουκρανία στο μέλλον και την πρακτική διάσταση της σχέσης Ε.Ε. - ΝΑΤΟ.

Η διαχείριση της μετανάστευσης θα παραμείνει και αυτή επίκαιρη κατά τη διάρκεια του έτους, καθώς οι θεσμοί σπρώχνουν για την ολο-

Το στοιχείο που αφορά άμεσα την Κύπρο είναι η αναθέρμανση της συζήτησης για την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα από το φακό της εφαρμογής της Στρατηγικής Πυξίδας που υιοθετήθηκε τον Μάρτιο. Στη φωτογραφία ο Γιοσέπ Μπορέλ, Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφάλειας.

κλήρωση του Νέου Πακέτου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, τη στιγμή που οι αυξημένες ροές και στη Μεσόγειο, αλλά και οι πρόσφυγες από την Ουκρανία, έχουν θυμίσει στην κοινή γνώμη την ανάγκη για γρήγορες δράσεις.

Κι ενώ η απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα, από τη Ρωσία αλλά και γενικότερα, προχωρά, η πραγματική πρόκληση έγκειται στο ότι φέτος ολοκληρώνονται εκτός απροόπτου οι διαδικασίες για υιοθέτηση και εφαρμογή του πακέτου FitFor55 για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Εξέλιξη που θα δοκιμαστεί επί του πρακτέου και επί του εδάφους και στην Κύπρο, πρώτα από όλα με το

πώς θα εφαρμοστούν τα φιλόδοξα σχέδια για αύξηση της χρήσης φωτοβολταϊκών. Από την εξίσωση, τέλος, δεν πρέπει να βγάζουμε ποτέ τα όσα αναπάντεχα μπορούν να συμβούν, και έχουν ήδη συμβεί στο πρόσφατο παρελθόν. Αυτά περιλαμβάνουν τις εξελίξεις στο πεδίο της μάχης στην Ουκρανία καθώς φεύγει ο χειμώνας, πιθανές νέες αποκαλύψεις στο σκάνδαλο διαφθοράς στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μια νέα κρίση στα θέματα κράτους δικαίου, μεγάλης έκτασης φυσικές καταστροφές ή φαινόμενα λόγω κλιματικών αλλαγών που μπορούν να φέρουν νέες μεταναστευτικές ροές, αναζωπύρωση της πανδημίας ή μια νέα, και πιθανώς απρό-

βλεπτες αναφλέξεις στις σχέσεις με την Κίνα ή άλλου.

Ουκρανία και ΝΑΤΟ

Η κύρια παράμετρος των συζητήσεων που θα γίνουν τους επόμενους μήνες σε σχέση με τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία είναι η διατήρηση της ενότητας της Ε.Ε. όσον αφορά την παροχή στρατιωτικής βοήθειας (συζήτηση από την οποία απείχε την Πέμπτη ο Πρόεδρος Αναστασιάδης για να μη δεσμεύσει τον επόμενο, όπως φέρεται να είπε) και τη δρομολόγηση του επόμενου πακέτου κυρώσεων. Όμως κοινοτικές πηγές επισημαίνουν στην «Κ» πως τα δεδομένα μπορούν να αλλάξουν ακόμα και

πριν από τον Μάρτιο, καθώς και οι δύο πλευρές στο μέτωπο της Ουκρανίας ετοιμάζονται να επιχειρήσουν να δώσουν ώθηση αν όχι για τη νίκη, τουλάχιστον για να σπάσουν τη στασιμότητα. Ταυτόχρονα ήδη άρχισαν να εντείνονται οι εργασίες για το 10ο πακέτο κυρώσεων. Το στοιχείο που αφορά άμεσα την Κύπρο είναι η αναθέρμανση της συζήτησης για την ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσα από το φακό της εφαρμογής της Στρατηγικής Πυξίδας που υιοθετήθηκε τον Μάρτιο, του συντονισμού της στήριξης που δίδεται στην Ουκρανία, αλλά και της προσπάθειας για καλύτερο συντονισμό –και συμπληρωματική σχέση– με το ΝΑΤΟ.

Το ότι η Κύπρος δεν βρίσκεται, και ούτε θα μπει στο άμεσο μέλλον, στο ΝΑΤΟ, δεν την εμποδίζει να αναζητήσει ρόλο και ευκαιρίες μέσω των σχεδιασμών για ανάπτυξη των δυνατοτήτων των αμυντικών βιομηχανιών της Ε.Ε., με τρόπο σύμφωνο και με τη κοινή διακήρυξη Ε.Ε. - ΝΑΤΟ.

Ενέργεια και ΑΗΚ

Τα θέματα ενέργειας δεν αφορούν μόνο τις τιμές του ηλεκτρισμού, αλλά την εφαρμογή στην πράξη των όσων συμφωνούνται και βαίνουν το συντομότερο προς υλοποίηση στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας: μείωση εκπομπών, επίσπευση αδειοδότησης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ένταξη τους στο ενεργειακό μείγμα, προετοιμασία για μετάβαση στην εξ ολοκλήρου χρήση ηλεκτρικών οχημάτων μέχρι το 2035, χρήση φυσικού αερίου ως «γέφυρα» για μείωση των ορυκτών καυσίμων για παραγωγή ενέργειας και επένδυση στις υποδομές για χρήση και «πράσινου» υδρογόνου.

Ο φάκελος αυτός είναι τεράστιος και ο κάθε όρος χρειάζεται τη δική του τεχνική επεξεργασία – και ο επόμενος Πρόεδρος έχει στη διάθεσή του τους απαραίτητους τεχνοκράτες. Η μεγαλύτερη πρόκληση έρχεται στην εφαρμογή των πιο πάνω επί του εδάφους, με πρώτη πρόκληση, όπως υπέδειξε κοινοτική πηγή, την αποτελεσματική προετοιμασία της ΑΗΚ να ενταχθεί και να συμβάλει στην σχεδιαζόμενη ένταξη των φωτοβολταϊκών στο ενεργειακό σύστημα της Κύπρου. Την ίδια στιγμή ο επόμενος Πρόεδρος θα έχει να διαχειριστεί την αξιοποίηση του φυσικού αερίου της Κύπρου, ή έστω αυτού που θα εισαχθεί, στην κυπριακή οικονομία, μέσω υποδομών που θα πρέπει στο ότι και πολύ μακρινό μέλλον να αξιοποιηθούν για άλλους σκοπούς, καθώς η ενεργειακή μετάβαση αλλά και η απεξάρτηση από τη Ρωσία φέρνουν μεγάλη μείωση της ζήτησης. Γι' αυτό και η μετάβαση δεν πρέπει να είναι θεωρητική. Ήδη εδώ και καιρό, όπως έγραψε στο παρελθόν η «Κ», το μήνυμα από ειδικούς στις Βρυξέλλες είναι πως υποδομές όπως για παράδειγμα ο αγωγός EastMed, μπορούν να είναι βιώσιμες μόνο εάν προνοούν για τη μεταφορά πράσινου υδρογόνου και ηλεκτρισμού που θα παράγεται με ανανεώσιμες.

Ανταγωνιστικότητα

Ένα ευρωπαϊκό ζήτημα το οποίο έχει μείνει εκτός προεκλογικής συζήτησης στην Κύπρο είναι αυτό της διασφάλισης της ανταγωνιστικότητας των οικονομιών της Ε.Ε. στην παγκόσμια σκηνή. Το ζήτημα, όπως καταγράφεται και στα Συμπεράσματα της 9ης Φεβρουαρίου αφορά ουσιαστικά το πώς η Ε.Ε. «θα ενισχύσει τη στρατηγική της κυριαρχία και θα προσαρμόσει την οικονομική, βιομηχανική και τεχνολογική της βάση στην πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση». Η στρατηγική αυτή για τόνωση της ανταγωνιστικότητας δεν αφορά μόνο τις μεγάλες χώρες, ανέφερε στην «Κ» διπλωματική πηγή από Βόρεια χώρα, καθώς ένα από τα στοιχεία είναι η χαλάρωση των περιορισμών στις κρατικές ενισχύσεις που σχεδιάζεται να μην αποτελέσει έναυσμα για μια «κούρσα προς τα κάτω» (race to the bottom), έναν ανταγωνισμό που θα πλήξει λιγότερο πλούσιες και μικρότερες χώρες.

Μετανάστευση και Ευρωτουρκικά

Το ζήτημα του μεταναστευτικού από την άλλη θα συνεχίσει να προχωρά σταδιακά σε επίπεδο Ε.Ε. Οι αυξημένες ροές έχουν φέρει μια πιο «σκληρή» στροφή από τα πλείστα κράτη μέλη, οδηγώντας ενδεικτικά στη συμφωνία της Πέμπτης για επιχειρησιακή ενίσχυση των συνόρων με κοινοτικά κονδύλια – κάτι που θεωρητικά δεν προβλέπεται για φράκτες στα σύνορα, αλλά δεν αποκλείεται ρητά.

Ωστόσο κοινοτική πηγή ανέφερε στην «Κ» πως η κόντρα για τους φράκτες είναι επιφανειακή καθώς είναι κατανοητό από όλους πως τέτοια μέτρα δεν αρκούν, για αυτό και βρίσκεται σε εξέλιξη η συζήτηση για ενεργά μέτρα για

Τα ευρωτουρκικά, όσο και να το θέλει ενδεχομένως ο επόμενος Πρόεδρος, δεν αποτελούν προτεραιότητα στην άμεση ατζέντα της Ε.Ε.

μείωση των ροών και βελτίωση των επιστροφών. Δύο θέματα που αγγίζουν άμεσα τις προτεραιότητες της Κύπρου, που ήδη επιχειρηματολογεί πως οι Βρυξέλλες πρέπει να βλέπουν τους αναλογικούς και όχι τους απόλυτους αριθμούς αφίξεων.

Τα ερωτήματα που θα απασχο-

λήσουν τον επόμενο Πρόεδρο, είναι αν θα επιτευχθεί ο στόχος να παραμείνουν στο Νέο Πακέτο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο ισχυρές πρόνοιες για αποτελεσματική αλληλεγγύη, καθώς και αν θα προχωρήσει η έγκριση του Κανονισμού κατά της εργαλειοποίησης, που ορίζει τις παραμέτρους βάσει των οποίων η Κύπρος θα μπορεί δυνητικά να υποδείξει την Τουρκία ως υπεύθυνη εργαλειοποίησης. Τα ευρωτουρκικά, τέλος, όσο και να το θέλει ενδεχομένως ο επόμενος Πρόεδρος, δεν αποτελούν προτεραιότητα στην άμεση ατζέντα της Ε.Ε., καθώς όλοι αναγνωρίζουν τον όποιο ρόλο η Άγκυρα έπαιξε στο πλαίσιο της αντιμετώπισης

της ρωσικής εισβολής. Και παρά τις ενochλήσεις από πλευράς ΗΠΑ αλλά και Ε.Ε. για πρακτικές που παραπέμπουν σε παράκαμψη κυρώσεων, όλοι είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί και δεν θέλουν ακόμα να ανοίξουν δύσκολα θέματα. Οι συνθήκες στα ευρωτουρκικά θα αλλάξουν προς τη μια κατεύθυνση ή την άλλη το πιθανότερο μετά τις τουρκικές εκλογές, εφόσον αυτές διεξαχθούν κανονικά δεδομένης της σημερινής κατάστασης, και αναλόγως της συμπεριφοράς σε σχέση με το κράτος δικαίου στο εσωτερικό, το Αιγαίο, τα Βαλάρια και την κυπριακή ΑΟΖ (όπου το τελευταίο είναι το μόνο σημείο όπου υπάρχει η παράμετρος των κυρώσεων).

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

46
ΧΡΟΝΙΑ
Φροντίδα για τον Άνθρωπο
και την Υγεία

Ποια θα είναι επόμενη μέρα στο ΑΚΕΛ

Πόσο έτοιμο είναι το κόμμα της Αριστεράς να προχωρήσει σε ριζικές αλλαγές στις δομές του και να εγκαινιάσει νέες συμμαχίες

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Όταν τον Νοέμβριο του 2022 ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου παρουσίαζε τις αποφάσεις του 23ου συνεδρίου του κόμματος για ριζικές αλλαγές στις δομές και στον τρόπο λειτουργίας του κόμματος ανεξαρτήτως αποτελέσματος στις προεδρικές εκλογές, τίποτα δεν προμήνυε ότι αυτό θα υλοποιείτο υπό τις καλύτερες συνθήκες.

Η πετυχημένη από κάθε άποψη πορεία του ανεξάρτητου υποψηφίου Ανδρέα Μαυρογιάννη, που υποστήριξε το κόμμα, με αποκορύφωμα το 29,61% που έλαβε στον πρώτο γύρο, δίνει την ευχέρεια στην ηγεσία να παρουσιάσει ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα που όχι μόνο θα ενισχύει

Μπορεί το συνέδριο να έχει προγραμματιστεί για το ερχόμενο φθινόπωρο, ωστόσο, εντός ΑΚΕΛ αντιλαμβάνονται ότι θα πρέπει να κινηθούν άμεσα εκμεταλλευόμενοι την παρούσα περιρρέουσα ατμόσφαιρα.

τον ρόλο των Νέων Δυνάμεων αλλά και να προτείνει περαιτέρω συνεργασίες δημιουργώντας συμμαχίες. Άλλωστε για τον Στέφανο Στεφάνου, η πρώτη εκλογική αναμέτρηση από τη θέση του γ.γ. του κόμματος μπορεί να θεωρηθεί ως νίκη, δίνοντάς του με αυτό τον τρόπο την ώθηση για ουσιαστικές αλλαγές. Μάλιστα, η δυναμική που δημιουργήθηκε διαψεύδει και τις Κασσάνδρες που έκαναν λόγο για εξαγγελίες με στόχο να κατευνάσουν τα πνεύματα και τη δυσарέσκεια των ψηφοφόρων της Αριστεράς. Βέβαια μπορεί το συνέδριο να έχει προγραμματιστεί για το ερχόμενο φθινόπωρο, πιθανότατα τον Νοέμβριο, μιας και θα πρέπει να προ-

Η πρώτη εκλογική αναμέτρηση του Στέφανου Στεφάνου από τη θέση του γ.γ. του κόμματος μπορεί να θεωρηθεί ως νίκη, δίνοντάς του με αυτό τον τρόπο ώθηση για ουσιαστικές αλλαγές.

ηγηθεί μεγάλη συζήτηση και προετοιμασία, ωστόσο εντός ΑΚΕΛ αντιλαμβάνονται ότι θα πρέπει να κινηθούν άμεσα εκμεταλλευόμενοι την παρούσα περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Μάλιστα, η υποψηφιότητα Ανδρέα Μαυρογιάννη θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως προπομπός στον στόχο του ΑΚΕΛ για ανάδειξη της οργανωτικής και αμφίδρομης πολιτικής σχέσης τους κόμματος, με κοινωνικούς φορείς, κινήσεις και προσωπικότητες με τις οποίες μοιράζεται τις ίδιες ευαισθησίες.

Η αρχική ιδέα για αναδόμηση των Νέων Δυνάμεων συζητήθηκε στο ΑΚΕΛ το 2013 και τότε είχε ανατεθεί από τη Γραμματεία του κόμματος στους Νεοκλή Συλικιώτη

και Στέφανο Στεφάνου να προχωρήσουν σε σχετική μελέτη, η οποία κατέληξε στα συρτάρια, μιας και μεσολάβησαν από τότε πολλά. Τώρα όμως διαμνύεται ότι ήρθε η ώρα να απομακρυνθούν από τις αγκυλώσεις και να προσδεθούν στο άρμα ενός ευρύτερου προοδευτικού χώρου χωρίς να αλλοιώνεται η βάση των θέσεων τους.

Άλλωστε τα τελευταία 24ωρα τα όσα βιώνουν εντός ΑΚΕΛ αναδεικνύουν και τις τάσεις που επικρατούν. Ο Στέφανος Στεφάνου φέρεται να καταφέρνει να έχει τον έλεγχο και να συγκρατεί τοποθετήσεις που αποκλείουν άνοιγμα και ευρύτερες συνεργασίες την ίδια ώρα που διαφαίνεται μία ενεργοποίηση των πο-

λιτών που επέλεξαν τα τελευταία χρόνια να παραμένουν πολιτικά αδρανείς και προστίθενται όλο και περισσότερες φωνές υπέρ της μεγάλης υπέρβασης. Εντός του ΑΚΕΛ αντιλαμβάνονται πάντως τις δυσκολίες δημιουργίας πολιτικών σχέσεων με φορείς και προσωπικότητες εκτός κόμματος, γνωρίζουν ωστόσο πως η διαχείριση του Κυπριακού είναι το δυνατό τους χαρτί γι' αυτό και το προβάλλουν προς πάσα κατεύθυνση. Ο επικεφαλής του ΑΚΕΛ στο Κυπριακό Τουμάζος Τσελεπίς φέρεται να χαιρεί εκτίμησης από εξωκομματικούς για τη διαχρονική του στάση και εμπλοκή στις διαπραγματεύσεις, ενώ όπως σημειώνεται δεν ήταν λίγοι αυτοί που τις

τελευταίες μέρες θέλησαν να επικοινωνήσουν μαζί του για να συζητήσουν σε σχέση με το ενδεχόμενο πιθανής ευκαιρίας για επανένωση των συνομιλιών.

Άλλωστε, το γεγονός ότι ο Ανδρέας Μαυρογιάννης κατάφερε να πετύχει τη συνύπαρξη του ΑΚΕΛ με προσωπικότητες όπως τη βουλευτριά των Οικολόγων Αλεξάνδρα Ατταλίδου αλλά και τον νομικό Χαράλαμπο Προύντζο, έχοντας ως γνώμονα το Κυπριακό, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως αφετηρία για μία μεγαλύτερη εικόνα που πιθανόν το κόμμα να έχει υπόψη κάνοντας την υπέρβαση με στόχο συνεργασίες για το καλό του τόπου. Ένα από τα ενδεχόμενα που συ-

ζητούνται σε σχέση με τις εισηγήσεις του κόμματος είναι η ενίσχυση του θεσμού των Νέων Δυνάμεων με στόχο να προσδεθούν ακόμη περισσότερο στο άρμα του ΑΚΕΛ και την ίδια ώρα συνεργασία με φορείς, κινήσεις και προσωπικότητες που μοιράζονται οράματα και ιδέες χωρίς κατ' ανάγκη να υπάρχει συμφωνία σε όλα τα επίπεδα.

Μία συνεργασία υπό τον ομπρέλα ουσιαστικά μίας ευρύτερης προοδευτικής κοινωνικής συμμαχίας. Σημαντικές δυσκολίες αναμένεται να υπάρξουν και σε σχέση με τον δεύτερο πυλώνα που δρομολογεί το κόμμα και αφορά την οργανωτική ανασυγκρότηση, τη δομή και τις μορφές. Μία προσπάθεια που σίγουρα θα αντιμετωπιστεί με δυσπιστία αν συμπεριληφθούν σε αυτήν αλλαγές όπως η λειτουργία μηχανισμού του κόμματος. Το ζητούμενο σε αυτή την περίπτωση είναι να δοθούν οι προτάσεις που θα απλοποιούν την λήψη αποφάσεων, μιας και σε πολλές περιπτώσεις είναι χρονοβόρα και αχρείαστη.

Δεν αποκλείεται αυτό να σημαίνει και αλλαγή του τρόπου ανάδειξης των μελών του Π.Γ. και του ίδιου του γ.γ. Ωστόσο, κανείς δεν γνωρίζει αν η επιτυχής παρουσία του Στέφανου Στεφάνου στην πρώτη εκλογική διαδικασία που είχε να αντιμετωπίσει ως γ.γ. θα του δώσει τέτοια ώθηση για να αλλάξει διαδικασίες χρόνων και να δώσει στο κόμμα αέρα εκσυγχρονισμού και ανανέωσης παράλληλα με μία προοδευτική συνεργασία.

Κανείς μέχρι αυτή την ώρα δεν γνωρίζει πώς θα αντιδράσει το σύνολο του κομματικού μηχανισμού αλλά και οι ψηφοφόροι του ΑΚΕΛ στο ενδεχόμενο αλλαγών επί της ουσίας, όπως και συνεργασιών ή αν δικαιωθούν όσοι έκαναν λόγο για εξαγγελίες αλλαγών με στόχο να κερδηθεί χρόνος στην προεκλογική περίοδο. Το μόνο σίγουρο είναι ότι ο χρόνος πιέζει, μιας και οι επόμενες εκλογικές αναμετρήσεις, ευρωεκλογές και δημοτικές, είναι σε ένα περίπου χρόνο.

Μεταξύ συνέπειας και ανακολουθίας

Στην Κύπρο απουσιάζει διαχρονικά, από την Ανεξαρτησία και εντεύθεν, η κουλτούρα συναίνεσης ανάμεσα στα κόμματα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Όταν στις αρχές της περασμένης εβδομάδας ο ΔΗΣΥ, μετά την ήττα στον πρώτο γύρο της υποψηφιότητας Νεοφύτου, αποφάσισε «ψήφο κατά βούληση» (με το κόμμα στην αντιπολίτευση), οι απaráδεκτες εικόνες των προπηλακισμών του κ. Προδρόμου παρέπεμψαν σε άλλες εποχές, αλλά επισκίαζαν την εικόνα του μεγαλύτερου κόμματος στην Κύπρο να μη λαμβάνει ξεκάθαρη θέση, για τον δεύτερο γύρο, παρά την οργανωμένη αντίδραση κάποιων στελεχών του για υποστήριξη της υποψηφιότητας, με τη στήριξη του ΑΚΕΛ, του Ανδρέα Μαυρογιάννη. Την ίδια ημέρα, ΔΗΚΟ και ΔΗΠΑ παρά την ισχυρή τους ρητορική για την πιο «διεφθαρμένη κυβέρνηση» σε όλο τον προεκλογικό, άλλαζαν άρδην τη θέση τους, προσκαλώντας τον ΔΗΣΥ να συμμετέχει σε μια κυβέρνηση ευρείας αποδοχής υπό τον Χριστοδουλίδη, αναφέροντας μάλιστα, με tweet του κ. Παπαδόπουλου, πως θα ήταν «τιμή τους».

Οι προεδρικές εκλογές του 2023, οπωσδήποτε, καθορίστηκαν από τη σοβαρή πολιτική κρίση εντός του ΔΗΣΥ. Ωστόσο, έδειξαν και κάτι άλλο, την απουσία, στην πολιτική κουλτούρα του κυπριακού πολιτικού συστήματος, αυτή της συναίνεσης.

Στην Κύπρο, το ζήτημα ενεγράφη κάπως άτσαλα σε αυτό τον προ-

Το Κυπριακό, που θεωρητικά θα έπρεπε να συνενώνει ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, δεν αποτελεί το βασικό αντικείμενο διαβούλευσης μεταξύ των δύο για μια υπέρβαση στον δεύτερο γύρο.

εκλογικό με τη θέση συναγεμικών στελεχών να κάνουν την υπέρβαση έναντι της στήριξης Μαυρογιάννη. Ωστόσο, η κουλτούρα συναίνεσης, που στα ευρωπαϊκά πολιτικά συστήματα αφορά στη δημιουργία διευρυνμένων σχημάτων κυβερνητικής συμπόρευσης με τα μεγάλα κόμματα (αντίθετα ιδεολογικά) δείχνει να μην υφίσταται ως τέτοια στην Κύπρο.

Γιατί δεν συμβαίνει

Τόσο στην Ελλάδα των μνημονιακών χρόνων (συγκυβέρνηση ΠΑΣΟΚ - ΝΔ) όσο και παλιότερα (κυβέρνηση Ζαΐμη το 1926 που κατήρωσε τον όρο οικονομική κυβέρνηση, «οικουμενική» του Ζολώτα το 1989-90), όσο και σε άλλες χώρες της Ευρώπης τα τελευταία χρόνια είδαμε εκ διαμέτρου ιδεολογικά αντίπαλες μεγάλες παρατάξεις (Δεξιά - Αριστερά, Μοναρχικοί - Φιλελεύθεροι) να συμπλέουν

σε περιόδους κρίσιμες ή εν μέσω μεγάλων ή υπαρξιακών κρίσεων. Στην Κύπρο μετά το 1977 η κουλτούρα ευρείας πολιτικής συναίνεσης απουσιάζει για σειρά λόγων:

• **Σε σχέση** με το πώς διαμορφώθηκε το πολιτικό σύστημα μετά τον θάνατο Μακαρίου στο ισχυρό και ιδεολογικά/ταυτοτικά δίπολο Δεξιάς - Αριστεράς, με τη δεύτερη να μην μπορεί ουσιαστικά μέχρι το 2008 να κατεβάζει αμιγώς αριστερούς υποψήφιους. Ο διαχωρισμός, παρά την ιδεολογική του αποδυνάμωση τα τελευταία χρόνια, συνεχίζει να υφίσταται στο συναισθηματικό και συμπεριφορικό πλαίσιο του μέσου Κύπριου ψηφοφόρου, δείχνοντας σημάδια ανθεκτικότητας που πηγαινουν πίσω μέχρι και τη δεκαετία του '50 ή που αναπαράγονται στερεοτυπικά σε σύνολα κοινωνικής και πολιτικής δράσης (φοιτητικός συνδικαλισμός, σωματεία, ποδοσφαιρικά σωματεία, κλπ.).

• **Στο πώς μερίδα** της Δεξιάς ή του Κέντρου με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα μεταξύ των κομμάτων το ΔΗΚΟ, ταυτίστηκε, εκλογικά και πολιτικά, με το να παίζει τον ρόλο του ρυθμιστή, ιδίως μετά τη δεκαετία του '90, συμπράττοντας ουσιαστικά σε σχήματα, άλλοτε βραχυβίη, άλλοτε ισχυρότερα, με τα δύο μεγάλα κόμματα. Η εν λόγω πρακτική κληρονόμησε στις προεδρικές και τη διαδικασία συναλλαγής που συνήθως βλέπουμε μεταξύ πρώτου και δεύτερου γύρου και

Οι προεδρικές εκλογές του 2023 καθορίστηκαν από τη σοβαρή πολιτική κρίση εντός του ΔΗΣΥ. Ωστόσο, έδειξαν και την απουσία, στην πολιτική κουλτούρα του κυπριακού πολιτικού συστήματος, αυτή της συναίνεσης.

• **Με το ίδιο** το πολιτικό σύστημα, όπου το ισχυρό αποτύπωμα του προεδρικού συστήματος, σε συνδυασμό με το εκτεταμένο πελατεϊκό σύστημα (που καθορίζει συχνά το συγκείμενο της εξουσίας), περιχαράκνει τους δρώντες στη διασφάλιση κομματικών κεκτημένων έναντι αμοιβαία επωφελών πολιτικών συναινέσεων.

Ως εκ τούτου, το Κυπριακό, ένα ζήτημα αμιγώς agenda politics, το σημαντικότερο μάλιστα στην Κύπρο λόγω των εθνικών του διαστάσεων, που θεωρητικά θα έπρεπε να συνενώνει ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ ως τα δύο κόμματα με την υπευθυνότερη και πλέον ξεκάθαρη στάση σε αυτό έναντι της υποψηφιότητας του κ. Χριστοδουλίδη (που υποστηρίζεται από κόμματα που απορρίπτουν π.χ. τη ΔΔΟ) βλέπουμε πως δεν αποτελεί το βασικό αντικείμενο

διαβούλευσης μεταξύ των δύο για μια υπέρβαση στον δεύτερο γύρο. Ενδεικτικό όχι μόνο των λόγων που παρατίθενται ως άνω αλλά και της απουσίας ωρίμασης του πολιτικού μας συστήματος.

Προεκλογικός ανακολουθιών

Μία πρώτη αποτίμηση των εκλογών, που ολοκληρώνονται σήμερα, είναι πως κατά τη διάρκεια του προεκλογικού αλλά και στο διάστημα που προηγήθηκε λίγο πριν από την επίσημη έναρξή του, η λεπτή γραμμή μεταξύ συνέπειας και ανακολουθίας παραβιάστηκε ουκ ολίγες φορές από το σύνολο σχεδόν των βασικών πολιτικών πρωταγωνιστών.

Αυτή η διαπίστωση καταδεικνύει πως ανεξαρτήτως εκλογικής συμπεριφοράς στελεχών και ψηφοφόρων του Δημοκρατικού Συναγερμού

(Λευκό/αποχή, στήριξη Χριστοδουλίδη, στήριξη Μαυρογιάννη) η εύλογη κριτική της διαφωνούσας πλευράς, στο εσωτερικό του κόμματος, θα έχει διαφορετικά αφηγήματα αιτιολόγησης, πτυχής που, μεταξύ άλλων, καθιστά σαφές: τον κατακερματισμό απόψεων και θέσεων και τη βαθιά εσωστρέφεια που ακολουθεί στο κόμμα, αρχής γενομένης από την επόμενη ημέρα. Επίσης, το ρευστό πολιτικό σκηνικό ως προς τις εκλογές σήμερα, αλλά και την επόμενη ημέρα για το πολιτικό σύστημα στην Κύπρο ανεξαρτήτως του αποτελέσματος εκλογών των κ.κ. Χριστοδουλίδη ή Μαυρογιάννη (δεδομένου ότι η στάση του ΔΗΣΥ είναι η ψήφος κατά βούληση με την επιλογή της αντιπολίτευσης. Ο εξελίξεις στον ΔΗΣΥ, τον προσεχή Μάρτιο, είναι αναπόσπαστο μέρος αυτής της εικόνας.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Οι εκλογικές αναμετρήσεις είναι πάντοτε μια ενδιαφέρουσα περίοδος και φυσικά για τις δημοκρατίες η ημέρα των ημερών, πανηγυρις των πανηγύρεων και για κάμποσες αναμετρήσεις αυτή η πασχάλια φράση έφθανε ως μη όφειλε και ως πολιτικό μήνυμα. Μέσα στα χρόνια, τα παραδοσιακά μέσα μαζικής ενημέρωσης, όπως οι εφημερίδες, μετέφεραν τα πολιτικά μηνύματα, πολλές φορές απροκάλυπτα, ακόμα και όταν δεν ήταν κομματικά όργανα.

Χαρακτηριστικό το πρωτοσέλιδο του «Φιλελεύθερου» της Κυριακής 13 Δεκεμβρίου 1959 με ολοσέλιδη φωτογραφία του Μακαρίου, ενδεδυμένος με τα αρχιερατικά του άμφια, η εφημερίδα καλούσε τους ψηφοφόρους «Ψηφίσατε όλοι Μακάριον» και λεζάντα «Ο εκλεκτός του λαού αρχιεπίσκοπος Μακάριος». Την Τρίτη 15 Δεκεμβρίου 1959, η εφημερίδα κυκλοφορεί με πρωτοσέλιδο: «Ο εθνάρχης Μακάριος εξελέγη πρώτος Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Λαβών υπερδιπλάσιες ψήφους από τον κ. Κληρίδη». Η δε «Χαραυγή» κυκλοφόρησε την Τρίτη 15 Δεκεμβρίου 1959 με τίτλο στο πρωτοσέλιδό της: «Από σύνολο 216.254 έγκυρων ψήφων έλαβαν ο Αρχιεπίσκοπος 144.501 και ο Ι. Κληρίδης 71.753». Η «Ελευθερία» την Τρίτη 15 Δεκεμβρίου πρωτοσέλιδο τίτλο είχε: «Ο αρχιε-

Οι εκλογές του 1965 αναβλήθηκαν, και εκείνες της 25ης Φεβρουαρίου 1968 συνεχίζουν να έχουν ως κύριο μέλημά τους το Κυπριακό. Πράγμα που εν πολλοίς ισχύει έως σήμερα, συνδυαζόμενο βέβαια με τις προκλήσεις της εποχής.

πίσκοπος και εθνάρχης Μακάριος ανεκρύνθη πρώτος Πρόεδρος της νεαρής Κυπριακής Δημοκρατίας εν μέσω πανηγυρικών μαζικών εκδηλώσεων του λαού του». Οι εκλογές του 1965 αναβλήθηκαν, και εκείνες της 25ης Φεβρουαρίου 1968 συνεχίζουν να έχουν ως κύριο μέλημά τους το Κυπριακό. Πράγμα που εν πολλοίς ισχύει έως σήμερα, συνδυαζόμενο βέβαια με τις προκλήσεις της εποχής.

Το πρωτοσέλιδο λοιπόν της «Μάχης» είναι ενδεικτικό: «Μακάριον και μόνον Μακάριον» και στο πλάι παραινέση για ψήφο λευκά... «Όλοι στες κάλπες ψηφίσατε μαζικώς Λευκόν ψηφοδέλτιον», με φωτογραφία του Μακαρίου, με τα αρχιερατικά του άμφια. Και οι εκλογές της 18ης Φεβρουαρίου 1973 αναβλήθηκαν. Το 1978 η ομοψυχία έδωσε Πρόεδρο, ο Γλαύκος Κληρίδης σε ανακοίνωσή του ανέφερε: «Εν τη επιθυμία μου να συμβάλω εις την δημιουργίαν κλίματος υφέσεως, πράγμα που θεωρώ απαραίτητον διά την αντιμετώπισιν των φοβερών κινδύνων που απειλούν τον Κυπριακόν Ελληνισμόν, απεφάσισα να μη θέσω υποψηφιότητα κατά τας προσεχείς εκλογάς». Το ΑΚΕΛ με ανακοίνωσή του ανέφερε: «Η ανάδειξη του κ. Κυπριανού στο Προεδρικό αξίωμα θα είναι μια σημαντική πολιτική ήττα των εχθρικών προς τον αγώνα μας δυνάμεων [...]». Το βαθύ τραύμα του πολέμου έχασκε ορθάνοικτο... και η χώρα, διαιρεμένη πόσχιζε για ένα καλύτερο, ελπιδοφόρο αύριο...

Δεκαετία 1980 - 1990

Στις εκλογές της 13ης Φεβρουαρίου 1983 λάμβαναν μέρος ο Δημοκρατικός Συναγερμός, η Δημοκρατική Συνεργασία (ΔΗ.ΚΟ. – ΑΚΕΛ) και το Μέτωπο Εθνικής Σωτηρίας. «ΛΑΕ, η ιστορία κτυπά την πόρτα σου. Φέρε με τη ψήφο σου ένα καλύτερο μέλλον», το πρωτοσέλιδο της εφημερίδας «Αλήθεια» στις 13 Φεβρουαρίου 1983 με μία φωτογραφία του Γλαύκου Κληρίδη και από κάτω το διάγγελμά του προς τον κυπριακό λαό. Ένα από τα συνθήματα που αναγράφονται είναι: «Τίμιε ψηφοφόρε ψήφισε

ελεύθερα, σύμφωνα με τη συνείδησή σου, χωρίς φόβο ή οποιαδήποτε έγνοια». Ο φόβος φαίνεται για την επιλογή είναι υπαρκτός... Την επομένη της Κυριακής των εκλογών, στο πρωτοσέλιδό της η «Αλήθεια» γράφει: «Υπουργοί αναμίχθηκαν στην εκλογική αναμέτρηση», με επίτιτλο «Ψήφισαν τα 95% των εκλογέων». Κεντρική φωτογραφία οι κκ. Γλ. Κληρίδης και Β. Λυσσαρίδης, ενώ ψηφίζουν. Ο «Ανεξάρτητος» τη Δευτέρα 14 Φεβρουαρίου έχει ως κύριο τίτλο: «Εκλέγεται ο Κυπριανός», με επίτιτλο «Προεδρικές εκλογές 1983 – Ώρα 0,30 π.μ.». Ο «Φιλελεύθερος» γράφει στο φύλλο της 13ης Φεβρουαρίου 1983: «Εκλογές - Σταθμός», με επίτιτλο «Οι πιο σημαντικές μετά από εκείνες που έγιναν το 1960» και τη Δευτέρα κυκλοφορεί με πρωτοσέλιδο: «Επικράτησεν ο Κυπριανός», με επίτιτλο «Με πολιτική ωριμότητα ο λαός προσήλθε στις κάλπες». Πιο έντονη η «Σημερινή», ο τίτλος της Κυριακής 13 Φεβρουαρίου είναι: «Η ΚΑ ΓΚΕ ΜΠΕ πίσω από τα έγγραφα», που αναφέρεται σε δημοσίευμα της εφημερίδας «Ελευθεροτυπία». Το δεύτερο θέμα στο πρωτοσέλιδό της είναι: «Η Κύπρος ψηφίζει Κληρίδη», με υπότιτλο «Αισθητή μετατόπιση εκλογέων. Σίγουρος ο β' γύρος», με φωτογραφία τον Γλ. Κληρίδη χαιρετών. Την Δευτέρα 14 Φεβρουαρίου η εφημερίδα κυκλοφορεί

Οι προεκλογικές συγκεντρώσεις ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν παλλαϊκές, με έντονα χαρακτηριστικά. Ο Μακάριος ήταν αδιαμφησβήτητος ηγέτης για περισσότερο από τρεις δεκαετίες. ΓΤΠ

Τα πρωτοσέλιδα που γράφουν ιστορία

Οι εφημερίδες, πέραν της μεταφοράς μηνυμάτων και ειδήσεων, νοθετούσαν τους πολίτες για την εκλογική τους επιλογή

«Ο Φιλελεύθερος» 13/12/1959

«Η Σημερινή» 14/2/1983

«Αλήθεια» 13/02/1983

«Χαραυγή» 15/02/1983

με πρωτοσέλιδο τίτλο: «Επαγιδεύθη ο λαός», με επίτιτλο «Επικράτησε ο υποψήφιος του ΑΚΕΛ» και υπότιτλο «Επεβλήθη ο κομμουνιστικός ζυγός». Εμφανής η απογοήτευση, λέξεις όπως κομμουνιστικός ζυγός, λαός και παρόμοιες έχουν ακόμα ιδιαίτερη βαρύτητα... Κάτι που θα συνεχίσει για πολλά ακόμα χρόνια. Στην εφημερίδα «Ο Αγών» διαβάζουμε: «Προσέρχεται σήμερα στις κάλπες για να αναδείξει τον νέο Πρόεδρό του» και με πικυαία γράμματα «Και τώρα η ώρα της αλήθειας». Σε δεύτερο θέμα του αναφέρει: «Μετατόπιση ψηφοφόρων αλλά άγνωστη η έκτασή της», με υπότιτλο σκληρή και αμφίροπη η μάχη της προεδρίας. «Προηγείται με 58,09% ο Σπ. Κυπριανός» είναι ο τίτλος του «Αγώνα» της Δευτέρας, την 00,25 πρωινή, όπως αναφέρεται. Στο πλάι της κεντρικού θέματος γράφει η εφημερίδα: «Σε αναμέτρηση Λυσσαρίδη – Κυπριανού θα ψηφίω Λυσσαρίδη», όπως δήλωσε ο υποψήφιος πρόεδρος Γλ. Κληρίδης. Φαίνεται ψυχραιμος ο Αγών. Τα σοσιαλιστικά «Νέα» κυκλοφορούν την Κυριακή 13 Φεβρουαρίου με τίτλο: «Ο Λυσσαρίδης έχει τις δυνάμεις να οδηγήσει σε λύση το Κυπριακό για μια ενιαία, ελεύθερη, αδέσμευτη Κύπρο», με ολοσέλιδη φωτογραφία του και εν είδει λεζάντας: «Λυσσαρίδης πρόεδρος όλων των Κυπρίων». Την επομένη

«Τα Νέα» κυκλοφορούν με τίτλο: «Επαγρύπνηση για αποτροπή των κινδύνων», με επίτιτλο: «Λυσσαρίδης: Οι ευθύνες θα βαρύνουν εκείνους που ανέδειξαν τον κ. Κυπριανού στην εξουσία». Εμφανώς απογοητευμένη η εφημερίδα για την αποτυχία εκλογής Λυσσαρίδη. Η «Χαραυγή» την Κυριακή 13 Φεβρουαρίου κυκλοφορεί με τίτλο: «Επανεκλέγεται σήμερα ο Κυπριανός πανηγυρικά» και επίτιτλο: «Εμπρός, για το θρίαμβο της Δημοκρατίας και του Λαού!», με φωτογραφία του Σπ. Κυπριανού, με λεζάντα «Ο σίγουρος θριαμβευτής των σημερινών εκλογών Σπύρος Κυπριανός – ο εκλεκτός της μεγάλης πλειοψηφίας του λαού» και την επομένη 15 Φεβρουαρίου τίτλος με κόκκινο χρώμα στη γραμματοσειρά: «Θρίαμβος του Λαού» και υπότιτλο «Μαζική και αποφασιστική υποστήριξη του προς το πρόγραμμα της Δημοκρατικής Συνεργασίας».

Στις εκλογές του 1988 (14 / 21 Φεβρουαρίου) τα πάθη δεν έχουν κοπάσει. Αριστερά, Δεξιά, πραξικόπημα, κυριαρχούν. Ο «Φιλελεύθερος» κυκλοφορεί με τίτλο «Η ώρα της αλήθειας» και συνεχίζει: «Κλειδί: Οι 91.335 ψήφοι που πήρε ο κ. Σπ. Κυπριανός». Στο πρωτοσέλιδο της εφημερίδας φιλοξενούνται ρεπορτάζ τα οποία αφορούν τους κκ. Κληρίδη και Βασιλείου: Για τον μεν πρώτο διαβάζουμε: «Ανοίγουμε διάπλατα τις πόρτες στη συγκυβέρ-

«Επαγιδεύθη ο λαός», «Επεβλήθη ο κομμουνιστικός ζυγός». Λέξεις όπως κομμουνιστικός ζυγός, λαός και παρόμοιες έχουν ακόμα ιδιαίτερη βαρύτητα... λίγα χρόνια μετά από τον πόλεμο. Κάτι που θα συνεχίσει για πολλά χρόνια.

νηση λέγει ο κ. Κληρίδης» και για τον δεύτερο: «Βασιλείου: Καμιά δημοκρατική ψήφος για αναβίωση της κατάστασης της ΕΟΚΑ Β' που έφερε το πραξικόπημα» με μικρότερο τιτλάκι: «Σαν ανεξάρτητος ποτέ δεν θα ιδρύσω κόμμα». Τη Δευτέρα η εφημερίδα κυκλοφορεί με τίτλο: «Βασιλείου ο νέος Πρόεδρος» και συνεχίζει: «Με το σύνθημα της αλλαγής επεβλήθη και παραμέρισε τους παλιούς πολιτικούς ηγέτες». Η «Σημερινή» κυκλοφορεί την Κυριακή με εξάσπλο κύριο άρθρο με τον τίτλο «Μέρα Ανάστασης». Από κάτω υπάρχει φωτογραφία του Γλ. Κληρίδη και τίτλο: «Κληρίδης ο νέος πρόεδρος. Η μόνη εγγύηση για έμπειρους χειρισμούς στο εθνικό μας θέμα». Επίτιτλο: «Υπερψηφίζεται σήμερα από μια παντορατιά ελευθεροφρόνων Κυπρίων». Ως δεύτερο θέμα: «Πυξίδα και οδηγός η πρόταση Κληρίδη. Σίγουρη η νίκη της ενότητας». Η «Σημερινή» της Δευτέρας έχει πάλι εξάσπλο άρθρο με τίτλο: «Επί των επάλξεων» και κύριο θέμα της και τίτλο: Καταψηφίστηκε η ενότητα» με επίτιτλο: «Ο κ. Βασιλείου νέος πρόεδρος με την υποστήριξη του ΑΚΕΛ». Το κτύπημα του κύριου ρεπορτάζ επίσης ενδεικτικό: «Ανένδοτος αγώνας για ενότητα και λύτρωση από την ΑΚΕΛική ηγεσία».

Τα «Νέα» την Κυριακή γράφουν με κόκκινη γραμματοσειρά: «Κάνενας από το Σ.Κ. ΕΔΕΚ δεν ψηφίζει Κληρίδη» και με πικυαία μαύρα γράμματα: «Βασιλείου η επιλογή». Η «Χαραυγή» την Κυριακή, με ένα υποβλητικό πρωτοσέλιδο, γράφει: «Πρώτος ο Βασιλείου» και επίτιτλο: «Η Κύπρος ψηφίζει σήμερα δημοκρατική αλλαγή». Στην πρώτη σελίδα η εφημερίδα επιλέγει να δημοσιεύσει διάγγελμα προς τον Κύπριο ψηφοφόρο, υπέρ φυσικά του Γιώργου Βασιλείου. Τη Δευτέρα η «Χαραυγή» με πικυαίο τίτλο: «Θρίαμβος» και επίτιτλο: «Ο Γ. Βασιλείου με 31,36 ακάθεκτος προς την προεδρία»...

Κατά κάποιο τρόπο η αλλαγή ήλθε, ο Γιώργος Βασιλείου δεν ανήκε στην παλιά φουρνιά των πολιτικών, η Κύπρος σχεδόν αρχίζει να αλλάζει.

Η εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια ήταν μία ιστορική τομή για τα πολιτικά πράγματα. Μια διακυβέρνηση που έχει αφήσει το αποτύπωμά της και αναμένει από τον ιστορικό του μέλλοντος να την κρίνει ψύχραιμα.

Στις 24 Φεβρουαρίου 2013 ο τίτλος της «Καθημερινής» Κύπρου, η οποία καλύπτει για πρώτη φορά προεδρικές εκλογές, «Πρόεδρος χωρίς περίοδο χάριτος και πολύ ρευστό κομματικό τοπίο». Ένας τίτλος που το μισό του έμελλε να μοιάζει επίκαιρο και το 2023.

Από την ώρα της Αλήθειας, στην ενότητα έως την ανάγκη για συνεργασίες που δεν ήλθαν ποτέ

Η **κώρα** το 1993 είναι διαφορετική, οι εκλογές του 1993 (7 / 14 Φεβρουαρίου) ωστόσο συνεχίζουν να εμπεριέχουν την κυπριακή ιδιοσυγκρασία και τον κομματικό πατριωτισμό. Η ψήφος κατά συνείδηση και τότε είχε την τιμητική της... Την Κυριακή 14 Φεβρουαρίου 1993 ο «Φιλελεύθερος» κυκλοφορεί με κύριο τίτλο «Η ώρα της Αλήθειας», και τη Δευτέρα 15 βγαίνει στα περίπτερα με κύριο τίτλο «Αλλαγή φρουράς» και με χτύπημα: «Η ρεβάνς του 1988 με 1988 ψήφους». Ως υπότιτλο διαβάζουμε: «Άρδην διαφοροποίηση πολιτικού σκηνικού. Πυροδοτούνται από σήμερα ζημιώσεις. Όλοι δέχθηκαν δημοκρατικά το αποτέλεσμα». Και αυτό είναι μία κάποια πρόδος...

Η «Σημερινή» την Κυριακή 14 Φεβρουαρίου κυκλοφορεί με πικυαίο τίτλο: «Η Κύπρος ψηφίζει Κληρίδη». Στο κείμενο που συνοδεύει το κύριο θέμα της εφημερίδας μεταξυ άλλων διαβάζουμε: «Οι ΕΔΕΚίτες: Εξάλλου διακήρυξη του Γραφείου Τύπου του υποψήφιου Προέδρου Γλαύκου Κληρίδη απευθύνεται ιδιαίτερα στους ψηφοφόρους της ΕΔΕΚ». Η ΕΔΕΚ είχε συστήσει κατά συνείδηση ψήφος στα μέλη και τους οπαδούς της. Τη Δευτέρα η «Σημερινή» γράφει «Έπесαν Βασιλείου-ΑΚΕΛ-Γκάλι», με το χαρακτηριστικό επίτιτλο «Σε μια πρωτοφανώς δραματική προεκλογική αναμέτρηση». Στον υπότιτλο διαβάζουμε: «Αποφασιστική η συμβολή του ΔΗΚΟ στη νίκη –ΕΔΕΚίτες ψήφισαν Κληρίδη». Χαρακτηριστικό το κύριο άρθρο της εφημερίδας με τον τίτλο «Η δικαίωση πέντε χρόνων!». Η «Μάχη» του Νίκου Σαμψών την Κυριακή 14 Φεβρουαρίου έχει επίσης ένα έντονο πρωτοσέλιδο: «Ψήφο με ψήφο οι σημερινές εκλο-

γές», με επίτιτλο «Σκληρή μάχη για την προεδρία» και σκρινάκι, κατά τη γλώσσα της σελιδωσps, «Υπέρ του Κληρίδη τα προγνωστικά». Στην έτερη εφημερίδα του Σαμψών «Το Θάρρος» διαβάζουμε ένα πολύ λαϊκότερο τίτλο από εκείνον του «Αγώνα», τον «Ένα και να καιεί!» με κεφαλαία μπλε γραμματοσειρά. Το κύριο άρθρο της εφημερίδας έχει τίτλο «Νίκη της Δημοκρατίας».

Η «Χαραυγή» την Κυριακή 14 Φεβρουαρίου βέβαιη μάλλον για τη νίκη Γ. Βασιλείου κυκλοφορεί με το καλλιτεχνικό πρωτοσέλιδο: «Καλημέρα Πρόεδρε!», με φωτογραφία του Βασιλείου. Στο κύριο θέμα της εφημερίδας διαβάζουμε: «Γιορτή της Δημοκρατίας η επα-

Ο «Φιλελεύθερος» στις 17 Φεβρουαρίου 2003 στο πρωτοσέλιδο του εντύπωση κάνει το δεύτερο θέμα της εφημερίδας με τίτλο: «Σφαγή στο Δημοκρατικό Συναγερμό»...

νεκλογή του Γιώργου Βασιλείου. Ο Λαός αφηφά απατηλά τεχνάσμα-τα και προσπάθειες εξαναγκασμού. Το μέλλον νικητής και πάλι». Την επομένη, 15 Φεβρουαρίου η εφημερίδα κυκλοφορεί με καταφανώς πιο ήπιο πρωτοσέλιδο: Επίτιτλο: «Ο λαός απεφάνθη με οριακή πλειοψηφία», κύριο τίτλο: «Κληρίδης 50,3% - Βασιλείου 49,7» και υπότιτλο: «Πιο σημαντικός τώρα ο ρόλος του ΑΚΕΛ - Δημιουργική Αντιπολίτευση». Σαφώς και το αποτέ-

λεσμα απογοήτευσε το ΑΚΕΛ, και δίνει στα μέλη του έναν τόνο παρηγορίας για τον ρόλο του...

Το 1998 (8 / 15 Φεβρουαρίου) οι τρεις μεγαλύτερες σε κυκλοφορία εφημερίδες της Κύπρου, «Σημερινή», «Φιλελεύθερος» και «Χαραυγή» στις προεδρικές εκλογές κυκλοφορούν με σχετικώς ήπια πρωτοσέλιδα, αλλάζουν τα ήθη, αλλά και τα παθήματα έχουν γίνει μαθήματα. Ο μεν «Φιλελεύθερος» την Κυριακή 15 Φεβρουαρίου προτάσσει μηνύματα των βασικών διεκδικητών Γιώργου Ιακώβου με τίτλο «Ανακατέ ενδοτισμού - ολιγαρχίας» και Γλαύκου Κληρίδη με «Δεν πρέπει να πειραματισθούμε». Τη επομένη η εφημερίδα έχει ως κύριο τίτλο της: «Νέα πενταετία Κληρίδη». Στην πρώτη σελίδα υπάρχουν και οι δηλώσεις του Γ. Ιακώβου: «Ας τιμηθεί η δική μου υπόσχεση για συναινεση και συλλογικότητα». Η «Σημερινή» την Κυριακή 15 Φεβρουαρίου έχει ως τίτλο «Εθνική συμφιλίωση ψηφίζει ο λαός», με το χαρακτηριστικό επίτιτλο: «Εκλέγεται σήμερα ο Πρόεδρος που θα μας οδηγήσει στον 21ο αιώνα». Την επομένη των εκλογών η εφημερίδα κυκλοφορεί ως εξής: «Μίλησε ο λαός: Η εντολή ξανά στον πρόεδρο για άλλα πέντε χρόνια», και με βασικό τίτλο «Προσκλητήριο ενότητας από Κληρίδη». Η «Χαραυγή» έχει τίτλο την Κυριακή 15 Φεβρουαρίου: «Ψηφίζουμε Δημοκρατία. Ψηφίζουμε Αλλαγή» επάνω σε μία φωτογραφία από πρόσφατη συγκέντρωση του Γ. Ιακώβου. Η φωτογραφία απεικονίζει νέους, προφανώς παραπέμποντας στην αλλαγή. Η φωτογραφία του Ιακώβου υπάρχει και αυτή πλάι στον τίτλο. Τη Δευτέρα 16 Φεβρουαρίου η εφημερίδα έχει σαφώς πιο λιτό πρω-

τοσέλιδο, με πικυαίο τίτλο τη δήλωση του Δημήτρη Χριστόφια: «Συνεχίζουμε τον αγώνα», με την ανακοίνωση του εκλογικού αποτελέσματος στο δεξιό μέρος της σελίδας «Οριακή νίκη Γλ. Κληρίδη».

Από το 2000 έως το 2018

Νέα χιλιετία και στις 16 Φεβρουαρίου 2003 είχαμε εκλογές ενός γύρου. «Νίκη με την πρώτη» αναγγέλλει ο «Φιλελεύθερος» στις 17 Φεβρουαρίου, με επίτιτλο «Τάσσο: Η συσπείρωση τού άνοιξε την πύλη του Προεδρικού». Σε αυτό το πρωτοσέλιδο εντύπωση κάνει το δεύτερο θέμα του πρωτοσέλιδου: «Σφαγή στο Δημοκρατικό Συναγερμό»... Στα δύο χτυπήματα διαβάζουμε: «Ο Αναστασιάδης διαγράφει πέντε στελέχη - βουλευτές» και «Του επιστρέφουν τα πυρά ζητώντας την παραίτησή του». Την προηγούμενη, την Κυριακή 16 Φεβρουαρίου η εφημερίδα είχε κυκλοφορήσει με τον τίτλο: «Η κρισμότερη εκλογική μάχη». Η εφημερίδα «Πολίτης» είναι η πρώτη φορά που καλύπτει προεδρικές εκλογές και ως πρωτοσέλιδο της 17ης Φεβρουαρίου έχει κύριο τίτλο: «Εύκολη Κυριακή σε δύσκολη εποχή», με τον επίτιτλο: «Η πόλωση και η συσπείρωση στα τελευταία 24ωρα έγειρε την πλάστιγγα από τον πρώτο γύρο». Στα δεξιά του κύριου θέματος διαβάζουμε: «Τα μαχαίρια έλαμψαν από νωρίς στο ΔΗΣΥ». Στο πρωτοσέλιδο της Κυριακής των εκλογών κυριαρχεί ένα σκίτσο του Γ. Μιτίδη, στο οποίο εικονίζεται ένας άνθρωπος να κουβαλάει έναν σταυρό αναφωνώντας «Αυτόν τον σταυρό ποιος θα τον πάρει». Με ταμπέλες οι οποίες αναγράφουν «Ψηφίστε Κληρίδη. Ψηφίστε Μαρκίδα. Ψηφίστε Τάσσο».

Η «Σημερινή» την ημέρα των εκλογών κυκλοφορεί με ένα σχετική ανάλαφρο πρωτοσέλιδο με τον τίτλο: «Ποιες αλλαγές φέρνει η κάλπη στον κομματικό και πολιτικό χάρτη της Κύπρου». Την επομένη των εκλογών η «Σημερινή» κυκλοφορεί με δύο βασικά κύρια θέματα. Το πρώτο έχει τίτλο «Ξεσπασε θύελλα στον ΔΗΣΥ» και το δεύτερο, με τον τίτλο «Ο λαός ψήφισε Τάσσο». Η «Χαραυγή» στις 16 Φεβρουαρίου κυκλοφορεί με ένα ακόμα αισιόδοξο πρωτοσέλιδο, που έχει κύριο τίτλο το «Γυρίζουμε σελίδα», επιλέγοντας για ακόμη μια φορά, όπως και το 1998, μία φωτογραφία με νεολαίους, και τον Τάσσο Παπαδόπουλο στο δεξιό της άκρο. Τη Δευτέρα 17 Φεβρουαρίου η «Χαραυγή» πανηγυρίζει με τον πικυαίο τίτλο «Νίκη Λαού!», με σχετικές φωτογραφίες από την ανακήρυξη. Κάτω από τη φωτογραφία του πανηγυρίζοντος Τάσσου Παπαδόπουλου διαβάζουμε: «Με τη θριαμβευτική εκλογή του Τ. Παπαδόπουλου η Κύπρος έχει τώρα όραμα και μέλλον».

Το 2008 (17 / 24 Φεβρουαρίου) οι εκλογές φέρνουν το ΑΚΕΛ για πρώτη φορά στην εξουσία: Η «Χαραυγή» την Κυριακή των εκλογών έχει το εμβληματικό πρωτοσέλιδο με τον τίτλο «Πρόεδρος που ενώνει», πάνω σε φωτογραφία από προεκλογική συγκέντρωση του Δημ. Χριστόφια, όπου σε πρώτο πλάνο φαίνονται και δύο ιερείς, ενώ ο Δημ. Χριστόφιας, κρατώντας στην αγκαλιά του ένα νέο κορίτσι, έχει τοποθετηθεί με φωτομοντάζ στη φωτογραφία. Τη Δευτέρα 25 Φεβρουαρίου η «Χαραυγή» βγαίνει στα περίπτερα με τον εμβληματικό τίτλο «Ιστορική μέρα», με ολοσέλιδη φωτογραφία από την ανακήρυξη του Δημ. Χριστόφια ως του νέου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας. «Νέα εποχή για την Κύπρο» ο κύριος τίτλος του «Φιλελεύθερου», με υπότιτλο: «Νίκη Χριστόφια με άνετη επικράτηση της Κεντροαριστεράς». Μεταξύ των εκλογικών θεμάτων ξεχωρίζει εκείνο που αναφέρει: «Τοιμέντωσαν την ενότητα Κασουλίδης- Αναστασιάδης». Η «Μάχη» της Κυριακής κυκλοφορεί με τον πικυαίο τίτλο, με γραμματοσειρά μπλε χρώματος έχει κύριο τίτλο «Σήμερα πάμε την Κύπρο ΜΠΡΟΣΤΑ», με μία μεγάλη φωτογραφία του Ιωάννη Κασουλίδη. Ο «Πολίτης» της Κυριακής επιλέγει έναν ποδοσφαιρικό τίτλο, τον «Ντέρμπι αιωνίων» με σκίτσο που δείχνει τους δύο διεκδικητές σε ένα ρινγκ του μποξ. Η «Σημερινή»

«Ο Φιλελεύθερος» 22/02/1988

«Τα Νέα» 21/02/1988

«Χαραυγή» 15/02/1988

«Η Σημερινή» 15/02/1993

«Χαραυγή» 14/02/1993

«Ο Φιλελεύθερος» 25/02/2008

της Κυριακής έχει ως τίτλο «Μονομαχία μέχρι τελικής πτώσης», με επίτιτλο «Μέρα κρίσης για Ιωάννη Κασουλίδη και Δημήτρη Χριστόφια».

Ως φωτογραφία η εφημερίδα έχει επιλέξει τους δύο διεκδικητές να μονομαχούν με φόντο το Προεδρικό Μέγαρο. Την επομένη η εφημερίδα γράφει: «Επικράτησε του Κασουλίδη με 53,37%. Νέα Εποχή ο Χριστόφιας Πρόεδρος. Κεντρική φωτογραφία ο Δημήτρης Χριστόφιας, με τη σύζυγό του Έλσα Χριστόφια και τον Γιαννάκη Ομήρου εκατέρωθέν του. Η εφημερίδα «Το Θάρρος» τη Δευτέρα κυκλοφορεί με κύριο τίτλο στο πρωτοσέλιδό της: «Βαρύ το περήφανο 47% στις πλάτες του νέου Προέδρου. Τώρα αρχίζουν τα δύσκολα!». Πράγματι, η εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια ήταν μία ιστορική τομή για τα πολιτικά πράγματα της νήσου. Μια διακυβέρνηση που έχει αφήσει το αποτύπωμά της και αναμένει από τον ιστορικό του μέλλοντος να την κρίνει ψύχραιμα.

Οι εκλογές του 2013 διεξάγονται λίγο πριν η χώρα μπει στα μνημόνια και αλλάξει ή νομιζούμε πως άλλαξε η στάση μας απέναντι στα πράγματα! Στις 24 Φεβρουαρίου 2013 ο τίτλος της «Καθημερινής» Κύπρου, η οποία καλύπτει για πρώτη φορά προεδρικές εκλογές, «Πρόεδρος χωρίς περίοδο χάριτος και πολύ ρευστό κομματικό τοπίο». Ο υπότιτλος του κυρίου θέματος, που παρουσιάζεται στο πρωτοσέλιδο είναι χαρακτηριστικός: «Κορυφαία προτεραιότητα για τον νικητή το σχέδιο διάσωσης της οικονομίας». Ο «Φιλελεύθερος» κυκλοφορεί τη Δευτέρα 25 Φεβρουαρίου με τον τίτλο στο πρωτοσέλιδό της: «Έλαβε ισχυρή την εντολή» και υπότιτλο «Ο Νίκος Αναστασιάδης Πρόεδρος με υψηλά ποσοστά για τη διαχείριση της κρίσης». Ο «Πολίτης» της Κυριακής κυκλοφορεί με σκίτσο στο πρωτοσέλιδό του την Κυριακή 24 Φεβρουαρίου, με τίτλο: «Η κάλπη θα δώσει λύσεις». Τη Δευτέρα 25 Φεβρουαρίου ο τίτλος του «Πολίτη» έχει το δικό του ενδιαφέρον: «Πρόεδρος με πυγμή από την πρώτη στιγμή. Έτριξε τα δόντια σε ακραίες συμπεριφορές και ζήτησε ενότητα». Την Κυριακή 24 Φεβρουαρίου η «Σημερινή» έχει τον τίτλο «Περιμένει Γολγοθάς τον νέο Πρόεδρο», με επίτιτλο «Από την αρχή στα βαθιά και χωρίς περιθώρια αποτυχίας». Την επομένη η εφημερίδα κυκλοφορεί με τον τίτλο στο πρωτοσέλιδό της: «Η ώρα των πράξεων και υλοποιήσεων των δεσμεύσεων». Η «Χαραυγή» στο κυριακάτικο της φύλλο της 24ης Φεβρουαρίου έχει τον τίτλο «Σταυρό στον Σταυρό», με υπότιτλο «Για την Κύπρο και το λαό της και όχι για τους ξένους και τα συμφέροντά τους». Την επομένη η εφημερίδα έχει τον παρηγορητικό τίτλο «Ισχυρό ΑΚΕΛ. Άντεξ τις αντίξοες συνθήκες».

Ένας σχετικά ήπιων τόνων προεκλογικός αυτός του 2018 (28 Ιανουαρίου / 4 Φεβρουαρίου). «Τα κορυφαία ζητούμενα της κάλπης σήμερα» είναι ο τίτλος του κύριου άρθρου στο πρωτοσέλιδο της «Καθημερινής». Ο «Πολίτης» στο πρωτοσέλιδο του κυριακάτικου φύλλου του θέτει το ερώτημα: «Ποιος θα κυβερνήσει αυτόν τον τόπο; Νίκος Vs Σταύρος» και τη Δευτέρα 5 Φεβρουαρίου η απάντηση είναι: «Ο Νίκος Αναστασιάδης με ποσοστό 56% ανανέωσε την εντολή. Πανεύκολη νίκη με ατού την οικονομία». Από την πλευρά της η «Χαραυγή» κυκλοφορεί την Κυριακή με τον απλό τίτλο: «Ωρα αλλαγής, ελπίδας και προοπτικής» και τη Δευτέρα ο τίτλος της είναι «Δυνατό «παρών» στους αγώνες που έρχονται».

Από το 1959 έως το 2023 τα πράγματα έχουν αλλάξει για την Κύπρο, την Ανατολική Μεσόγειο, τον κόσμο ολόκληρο. Ωστόσο, στην προεκλογική ατζέντα των υποψηφίων να την προεδρία σταθερά χαρτιά είναι το Κυπριακό, η ενότητα, καθώς και η ανακύκλωση και ιδιοχρησία ονομάτων όπως Μακαρίου, του Γρίβα, του Κληρίδη και του Χριστόφια, ωσάν να αδυνατούμε εμείς και το πολιτικό μας σύστημα να δημιουργήσει νέους πολιτικούς άνδρες και γυναίκες και να αρκείται στα περασμένα μεγαλεία.

Η πεζίνα και οι ανατροπές του β΄ γύρου

Κινούμενη άμμος η πορεία προς την Προεδρία της Δημοκρατίας από τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο μέχρι τον Νίκο Αναστασιάδη

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Από ιδρύσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας έχουν πραγματοποιηθεί δεκατέσσερις εκλογικές αναμετρήσεις από τις οποίες προέκυψε η εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας. Η εξάντληση του συνταγματικού περιθωρίου των δύο γύρων ενεργοποιήθηκε πολλά χρόνια μετά την ανεξαρτησία. Μέχρι και το 1988 η εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας ολοκληρωνόταν κατά την πρώτη Κυριακή, μιας και εκεί όπου απαιτήθηκε η ψηφοφορία, ένας εκ των υποψηφίων συγκέντρωνε το 50% συν μια ψήφο. Το εκλογικό θρίλερ της δεύτερης Κυριακής για ανάδειξη Προέδρου της Δημοκρατίας μπηκε στην πολιτική ζωή του τόπου το 1988, είκοσι εννέα χρόνια μετά τις πρώτες εκλογές του νεοσύστατου κυπριακού κράτους και με ελάχιστες εξαιρέσεις αποτελεί τον κανόνα των προεδρικών αναμετρήσεων. Η αδυναμία των υποψηφίων να συγκεντρώσουν την πλειοψηφία του 50% συν μια ψήφο από την

Οι ανατροπές και οι συμμαχίες ήταν το κύριο χαρακτηριστικό των προεδρικών εκλογών. Η μετακίνηση του ΔΗΚΟ τότε δεξιά και τότε αριστερά είχε ως αποτέλεσμα και την απόλυτη ανατροπή του 1993.

Πρόεδροι της Κυπριακής Δημοκρατίας

Αρχιεπίσκοπος Μακάριος
1959-1977

Σπύρος Κυπριανού
1977-1988

Γιώργος Βασιλείου
1988-1993

Γλαύκος Κληρίδης
1993-2003

Τάσος Παπαδόπουλος
2003-2008

Δημήτρης Χριστόφιας
2008-2013

Νίκος Αναστασιάδης
2013-2023

πρώτη Κυριακή μπορεί να θεωρηθεί και ως σημάδι ωριμότητας του πολιτικού βίου, αλλά και εξισορρόπησης του κομματικού χάρτη της Κύπρου στην μετα-μακαριακή εποχή. Από τις δεκατέσσερις προεδρικές αναμετρήσεις για τις έξι, με τη σημερινή, απαιτήθηκε να στηθούν κάλπες και τη δεύτερη Κυριακή προκειμένου να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Το εκλογικό σκηνικό ανατράπηκε μόνο μία φορά, το 2003, με την εκλογή του Τάσσου Παπαδόπουλου από τον πρώτο γύρο. Ωστόσο, η κραυγαλέα ανατροπή που σημάδεψε την εκλογή δύο γύρων σημειώθηκε στις προεδρικές του 1993.

Δεύτερη Κυριακή

Οι προεδρικές εκλογές του 1988 έχουν μείνει στην πολιτική ιστορία του τόπου ως η αφετηρία των αλλαγών που διαμόρφωσαν το μετα-μακαριακό πολιτικό σκηνικό της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σκηνικό με κύριο χαρακτηριστικό την καθολική παρουσία του τότε Αρχιεπισκόπου Κύπρου. Η εποχή όπου οι προεδρικές μάχες δινόντουσαν μεταξύ του Μακαρίου και ενός αντιπάλου, ή σε κάποιες περιπτώσεις χωρίς ανθυποψήφιο τερματίστηκαν. Τα πρώτα σημάδια εμφανίσθηκαν στις προεδρικές εκλογές του 1983, όταν οι υποψήφιοι, για πρώτη φορά, ήταν τρεις και το κύκνειο άσμα

των εκλογών ενός γύρου. Πέντε χρόνια αργότερα, το 1988, το σκηνικό είναι πρωτόγνωρο για τα τότε κυπριακά δεδομένα. Οι υποψήφιοι αυξάνονται σε πέντε. Η κάλπη της πρώτης Κυριακής (14/02/1988) δίνει στον Γλαύκο Κληρίδη (ΔΗΣΥ) 33,32%, Γιώργο Βασιλείου (ανεξάρτητος με την υποστήριξη του ΑΚΕΛ) 30,11%, Σπύρο Κυπριανού (ΔΗΚΟ) 27,29%, Βάσο Λυσσαρίδη (ΕΔΕΚ) 9,22% και τον ανεξάρτητο Θωράσο Γεωργιάδη 0,06%. Την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας καθόρισε το ΔΗΚΟ, το οποίο υποστήριξε τον νεοφώτιστο Γιώργο Βασιλείου που έλαβε 51,63% έναντι 48,37% του Γλαύκου Κληρίδη.

Η ανατροπή των ανατροπών

Πέντε χρόνια μετά οι προεδρικές εκλογές του 1993 θα μείνουν στην ιστορία ως το μνημείο της απόλυτης ανατροπής αλλά και της άποψης ότι ο δεύτερος γύρος είναι μια εκλογική μάχη από την αρχή. Ωστόσο, υπάρχει και ένα τρίτο στοιχείο, το οποίο επικράτησε στις επόμενες προεδρικές αναμετρήσεις. Αυτό των συμμαχιών. Και στις προεδρικές του 1993 το ΔΗΚΟ διαμόρφωσε το τελικό αποτέλεσμα. Με μια διαφορά. Αντί να υποστηρίξει τον Γιώργο Βασιλείου, τον οποίο ουσιαστικά εξέλεξε το 1988, έδωσε τη στήριξη του στον Γλαύκο Κληρίδη, στάση που καθόρισε «η δέσμη

ιδεών Γκάλι». Ο Γιώργος Βασιλείου, έχοντας εξασφαλίσει 44,15% την πρώτη Κυριακή, κάλεσε έμμεσα τον δεύτερο Γλαύκο Κληρίδη, με 36,74%, να αποσύρει την υποψηφιότητά του, θεωρώντας πως η

υπόθεση Προεδρίας είχε τερματιστεί. Τη μεγάλη ανατροπή προέβλεψε μόνο ο Αλέξης Γαλανός λέγοντας το αιμίμητο, για τον Γιώργο Βασιλείου: «Ως δαμαί ήταν η πεζίνα του». Στις 14 Φεβρουαρίου 1993 ο

Από το «Μίνιμουμ» στους S-300 και το ’13

Η πρώτη συνεργασία ΔΗΚΟ - ΑΚΕΛ εμφανίστηκε στις Προεδρικές του 1983 και είχε ως αποτέλεσμα της εκλογή του Σπύρου Κυπριανού για τρίτη φορά και πρώτη με αντιπάλους από τον πρώτο γύρο, με 56,54%. Η συνεργασία των δύο κομμάτων στηρίχθηκε στο «Μίνιμουμ πρόγραμμα» την «Κοινοπραξία», όπως τη χαρακτήριζε η τότε αντιπολίτευση ΔΗΣΥ - ΕΔΕΚ. Οι Προεδρικές του 1998 μπορούν να χαρακτηριστούν και ως οι εκλογές των πυραύλων S-300. Θέμα που κυριάρχησε και έδωσε στον Γλαύκο Κληρίδη δεύτερη θητεία. Το ΔΗΚΟ μετακινήθηκε και πάλι προς την πλευρά του ΑΚΕΛ, ωστόσο, η συνεργασία τους δεν έκανε τη διαφορά, όπως στο παρελθόν. Οι Προεδρικές του 2013 είναι οι εκλογές της οικονομικής κρίσης και των έντεκα υποψηφίων, αριθμός ρεκόρ. Το ΔΗΚΟ μετακινείται δεξιά και συνεργάζεται και πάλι με τον ΔΗΣΥ. Από τότε και μέχρι τις Προεδρικές του 2018 ο Νίκος Αναστασιάδης εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχοντας απέναντί του τον υποψήφιο του ΑΚΕΛ Σταύρο Μαλά.

Οι πρώτες εκλογές

Οι πρώτες εκλογές πραγματοποιήθηκαν στις 13 Δεκεμβρίου 1959. Αντίπαλος του Μακαρίου ήταν ο Ιωάννης Κληρίδης (πατέρας του Γλαύκου Κληρίδη), ο οποίος υποστηρίχθηκε από το ΑΚΕΛ. Οι Προεδρικές του 1965 δεν πραγματοποιήθηκαν ποτέ, λόγω των δικοινοτικών ταραχών. Κάλπες στήθηκαν και πάλι το 1968. Αυτό που έχει μείνει στην ιστορία είναι το 96,26% που έλαβε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος και το κλίμα έντασης που επικράτησε κατά την προεκλογική περίοδο.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΔΑΜΙΑΝΟΥ**

Περί εγγυητών και τιμής

Αγανπτέ παμπάλαιε φίλε Χρηματοοικονομική Επίτροπε, Κύριε Παύλο Ιωάννου, μοναδική άνθρωπε στην κοινωνία, ο οποίος καλιναγωγεί την παράνομη, ανέντιμη και ανήθικη αρπακτικότητα των τραπεζών εναντίον των δύστυχων και αξιολύπτων δανειοληπτών, επιτελώντας έτσι, το βασικό θεμέλιο τις χριστιανικής θρησκείας, το «αγαπάτε αλλήλους».

Αγανπτέ Παύλο, θα ήθελα να σου αναφέρω, ότι ανταποκρίνομαι στο αίτημά σου να σου υποβάλω και γραπτώς, και επίσης να δημοσιεύσουμε στον Τύπο, την αξέχαστη πραγματική εμπειρία, την οποία σου διηγήθηκα προφορικά, και η οποία σε εντυπώσιασε πολύ, και την οποία είχα ζήσει, σε ηλικία πε-

ρίπου έντεκα χρόνων και η οποία αφορά τη συμπεριφορά των εγγυητών προς τους δανειολήπτες.

Φεύγοντας, τότε, περί το έτος 1955, με τον μακαριστό πατέρα μου Ντίνο Δαμιανού, από την κοινότητά μας Άλωνα με το αυτοκίνητό του, με κατεύθυνση στο λεγόμενο Σύνφιλο, σταματήσαμε στην κοινότητα Πλατανιστάσα, και καθίσαμε στο καφενείο του μακαριστού Λούκα Κυριάκου, τότε προέδρου της κοινότητας.

Ο μετέπειτα συμπεθέρός μας Ανδρέας Κουτσίδης και με την επιθυμία όλων των παρευρισκόμενων φίλων του πατέρα μου κτύπησαν όλοι τις παλάμες τους για να έρθει ο κ. Λούκας για να μας κεράσουν. Κέρασαν τον πατέρα μου τσάι και

σε εμένα καμιά δεκαριά λίτζα, όπως λέγονταν τότε τα λουκούμια.

Σε λίγο, μισανοίγει την πόρτα του καφενείου ένας βρακοφόρος και απευθύνεται σε κάποιον, ονόματι Ανδρέα και του λέγει: «Έλα, Αντρίκκο, απέναντι στη Συνεργατική για να υπογράψεις εγγυητής για ένα δάνειο που θα κάμω». Και του απαντά ο Αντρίκκος: «Σε εφκαριστώ πολύ, έρχομαι τώρα».

Αφού υπέγραψαν τη συμφωνία δανείου και την εγγύηση, ο δανειολήπτης επέστρεψε στο καφενείο. Μπαίνοντας μέσα απευθύνεται σε ένα κουμπάρο του, τον μ. Κούρρη: «Γεια σου κουμπάρε, τι κάμνεις, μάζεψες τα λεφτοκάρκα;» όπως λέγονταν τα φουντούκια και ο μ. Κούρρης του απάντησε ως εξής:

«Άκου να σου πω, να μην με ξαναπείς κουμπάρο σου. Εν αντρέ- πεσαι σιορ, είμαι τζιάι εγιώ δαμαί τζιάι εθκιαλέξες τον Αντρίκκο τον αχάιρευτο, τον τρακοσιή τζιάι μου- σουπέττη να βάλεις εγγυητή στο δάνειό σου;». «Οι να μου ξανασυν- τύσεις».

Τα πιο πάνω γεγονότα μου έχουν μείνει αξέχαστα από τη παιδική μου ηλικία μέχρι σήμερα. Τα γεγονότα αυτά παρουσιάζουν μια απίστευτη συμπεριφορά των ανθρώπων τελείως διαφορετική από την σημερινή. Το πιο πάνω γεγονός το οποίο έζησα πως αισθανόταν ο εγγυητής, απέναντι στον δανειολήπτη, ίσχυε σε όλη την κυπριακή κοινωνία.

Σήμερα ο δανειολήπτης ψάχνει

να βρει εγγυητή, αλλά όσο και να ψάχνει δεν βρίσκει. Την εποχή της παιδικής μου ηλικίας, όταν κάποιος εκαλείτο από τον δανειολήπτη, να υπογράψει ως εγγυητής για το δάνειό του, ο καλούμενος το θεωρούσε μεγάλη του τιμή και σεβασμό στο πρόσωπό του. Ο Ηράκλειτος είπε τη μεγάλη σοφία: «Τα πάντα ρει». Όλα αλλάζουν σε αυτή την ζωή. Τα υλικά αγαθά, τα πνευματικά και η ανθρώπινη συμπεριφορά.

Αναφέροντας την πιο πάνω ροή της ανθρώπινης συμπεριφοράς στη θύμησή μου έρχεται κι άλλη πρακλείτεως ροή. Στα παιδικά μας χρόνια όταν οι άνθρωποι ήταν πάμπωχοι, φόραγαν παντελόνια σκισμένα λόγω της φτώχειας τους, ενώ σήμερα οι πάμπλουτοι άνδρες

και ιδίως οι γυναίκες τα σκίζουν ξεπιπίδες και τα ενδύονται ως μοντέρνα αλλά και επίσημα στην ανθρώπινη κοινωνία. Και τελικά, κάτι μεταξύ σοβαρού και αστείου, όταν δω κάποιον ή κάποια με σκισμένο παντελόνι, τους ρωτώ, μήπως παλέψατε με κάποιον αγριόγατο και από την πάλη ο αγριόγατος εξήλθε νικητής;

Αγαπότη Παύλο, οι πιο πάνω αλλαγές ή ροές κατά τον Ηράκλειτο, όσο αφορά τη συμπεριφορά των ανθρώπων στην κοινωνία είναι απίστευτες και εκπληκτικές για εμάς που τις ζήσαμε και τις δύο!

Ο Ανδρέας Δαμιανός είναι δικηγόρος στον Άρειο Πάγο και στο Συμβούλιο της Επικρατείας.

Της **ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΠΟΥΡΝΑΡΑ**

Όταν ο πυραγός Δημήτρης Τρόντζας μαζί με άλλα 22 μέλη της Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών ετοίμασαν τον εξοπλισμό τους για να πετάξουν στην Τουρκία στις 17 Αυγούστου 1999, τα πράγματα ανάμεσα στις δύο χώρες δεν ήταν καλά. Πριν από μερικούς μήνες η ένταση είχε φθάσει στα ύψη λόγω της απαγωγής Οτσαλάν, ενώ από τα Ιμια μας χώριζαν μόλις τρία χρόνια. Όμως η Ελλάδα ήταν από τις πρώτες χώρες που προχώρησε σε άμεση αποστολή βοήθειας, με προεξάρχοντες τους άριστα εκπαιδευμένους άνδρες της ΕΜΑΚ, δύο γιατρούς ειδικούς στο αντικείμενο και δύο σκύλους - διασώστες. «Πήραμε τη διαταγή να πάμε στη Νικομήδεια που είχε χτυπηθεί βάνουσα από τα 7,6 Ρίχτερ, με χιλιάδες νεκρούς και τραυματίες και δεν σκεφθήκαμε τίποτε, στόχος μας ήταν η σωτηρία της ανθρώπινης ζωής», λέει στην «Κ» για την ελληνική αρωγή σε μια από τις μεγαλύτερες φυσικές καταστροφές που γνώρισε η γειτονική χώρα, η οποία έστρωσε τον δρόμο για τη λεγόμενη «διπλωματία των σεισμών».

Ο Τρόντζας ήταν τότε αρχηγός της ελληνικής αποστολής και θυμάται ακόμη με ενάργεια τις απειρίγραπτες εικόνες που είδε μέσα στα καλάρια. Σήμερα είναι συνταξιούχος και μένει στα Λεκανιά Ηλείας απ' όπου κατάγεται. «Μόλις προσγειώθηκε το αεροπλάνο μας στην Κωνσταντινούπολη, διαισθανθήκαμε ένα κλίμα δυσπιστίας, αμφισβήτησης, προκατάληψης. Χαμηλόβαθμοι κρατικοί υπάλληλοι μας ρωτούσαν ποιο είμαστε, πώς ήρθαμε, γιατί ήρθαμε, ενώ ο σκοπός της παρουσίας μας στην Τουρκία ήταν σαφής. Το ζήσαμε λίγο σαν μικρό καψόνι, αλλά σύντομα το βάλαμε στην άκρη, διότι το ηθικό μας ήταν υψηλό. Ξέραμε πού πηγαίναμε, είχαμε εκπαιδευθεί, ήμασταν επαγγελματίες και είχαμε στις "αποσκευές" μας την αλληλεγγύη και τη θέληση για προσφορά. Βέβαια, η αρχική αυτή στάση που συναντήσαμε μας έκανε λίγο επιφυλακτικούς και είπαμε σε όλα τα μέλη της ομάδας να είμαστε προσεκτικοί να μην προκαλέσουμε».

Παρά τις τεράστιες ανάγκες, οι Έλληνες διασώστες δεν ρίχτηκαν αμέσως στη μάχη: «Ενώ εμείς ήμασταν έτοιμοι επιχειρησιακά να συνεισφέρουμε, τις δύο πρώτες ημέρες μας έβαλαν να στήσουμε τις σκηνές μας στο campus ενός πανεπιστημίου στην Κωνσταντινούπολη και περιμέναμε να μας ειδοποιήσουν για κάποιο περιστατικό. Βλέποντας ότι μένουμε άπραγοι και δεν βοηθάμε, ενώ θα μπορούσαμε να σώζουμε κόσμο, αποφασίσαμε με δική μας πρωτοβουλία και με βοήθεια μιας ομάδας Τούρκων διασωστών της ΑΚΥΤ, να πάμε στις περιοχές κοντά στο επίκεντρο του σεισμού. Πρέπει να πω ότι η κατάσταση ήταν καώδης, ο κρατικός μηχανισμός είχε κα-

Όταν σώζεις έναν άνθρωπο είναι σαν να τον ξαναγεννάς

Ο πυραγός Δημήτρης Τρόντζας είχε σπεύσει με την ΕΜΑΚ στον σεισμό της Τουρκίας το 1999. Εφθασε μέσα στην καχυποψία και έφυγε σαν ήρωας

ταρρεύσει, δεν λειτουργούσε τίποτε και κυρίως δεν υπήρχε συντονισμός. Είχαμε μαζί μας έναν προξενικό υπάλληλο και δύο διερμνείς και ξεκινήσαμε. Κατευθυνόμενοι προς τη Νικομήδεια, μας σταμάτησαν στον δρόμο πολίτες που αντελήφθησαν ότι είμαστε διασώστες. «Τρέξτε, ακούμε μέσα στα συντρίμια ένα παιδί», μας είπαν. Οντως ο σκύλος μας εντόπισε ανθρώπινη παρουσία κάτω από τα μπάζα. Ήταν ένα τριώροφο κτίριο που είχε καταρρεύσει, είχε γίνει ένα με το έδαφος. Ήταν μεσημέρι και ριχτήκαμε με νύχια και με δόντια στα χώματα. Δουλεύαμε όλοι, είχαμε αφήσει μόνον κάποιον συνάδελφο να φυλάει τα πράγματά μας. Οι γονείς του παιδιού με πόνο στα μάτια και τρομερή αγωνία μας παρακολουθούσαν να σκάβουμε για ώρες ολόκληρες. Η μάνα ήταν έγκυος στο δεύτερο παιδί

«Ο πόνος είναι φοβερό συναίσθημα. Ενώνει τους πάντες, οι εθνικότητες δεν υπάρχουν, ούτε το φύλο, η ηλικία, το χρώμα. Μόνο η ανθρώπινη μοίρα υπάρχει που μας κάνει ευάλωτους».

και ο πατέρας ήταν υπαξιωματικός του Πολεμικού Ναυτικού της Τουρκίας.

Όσο περνούσε η ώρα και βγά-ζαμε μπάζα ακούγαμε πιο καθαρά τον μικρό. Επρεπε να του μιλάμε για να του τονώσουμε το ηθικό και να εντοπίζουμε από τις απαντήσεις του τη θέση όπου βρισκόταν. Όμως τουρκικά δεν ξέραμε. Μόνο μερικές σκόρπιες λέξεις. Έτσι του λέγαμε: "Κράτα γιαβρί μου!" και του αναφέραμε την αγαπημένη του ποδοσφαιρική ομάδα», λέει ο Δημήτρης Τρόντζας που ακόμη και σήμερα –24 χρόνια μετά– συγκινείται. «Αυτό που μας προβλημάτιζε στη διάσωση είναι ότι ακουγόταν η φωνή του από διαφορετικά σημεία. Φαίνεται ότι εκεί που βρισκόταν κάτω από τα μπάζα, κατά τύχη είχε δημιουργηθεί μια μικρή κοιλότητα, ίσως από κάποια ντουλάπα ή βιβλιοθήκη και ο οκτάχρονος μπορούσε να κινείται κάπως. Η αγωνία μας είχε κορυφωθεί γιατί ενώ σκάβαμε προς μια κατεύθυν-

Ο Δημήτρης Τρόντζας το 1999 ήταν επικεφαλής της Ειδικής Μονάδας Αντιμετώπισης Καταστροφών που έσπευσε στη Νικομήδεια. Σήμερα, συνταξιούχος πια, θυμάται με συγκίνηση τον αγώνα που έδωσαν για να σώσουν ζωές στα χαλάσματα και την ευγνωμοσύνη των Τούρκων πολιτών.

ση, γνωρίζοντας ότι παλεύουμε ενάντια στον χρόνο, καταλαβαίναμε από την πηγή του ήχου πως το αγοράκι είχε μετακινηθεί», λέει ο συνταξιούχος πυροσβέστης που τότε είχε παιδί στην ίδια ηλικία. «Τα ξημερώματα πια, καταφέραμε να απεγκλωβίσουμε ζωντανό τον Γιουβέντς. Δεν είχε ούτε γρατζουνιά, ήταν μονάχα αφυδατωμένος γιατί είχε περάσει τρεις ημέρες καταπλακωμένος. Ήταν ένα μικρό θαύμα που έζησε, αν και άνθρωποι έχουν καταφέρει να μείνουν στη ζωή για 5-6 ημέρες. Ακόμη και τώρα δεν βρίσκω τα λόγια να περιγράψω τα συναισθήματα που νιώσαμε όλα τα μέλη της ομάδας εκείνη τη στιγμή που αντικρίσαμε το βλέμμα του παιδιού, γεμάτο ευγνωμοσύνη. Είναι η φάση που ξεχνάς όλη την κόυραση και την εξουθένωση. Όταν σώζεις έναν άνθρωπο είναι σαν να τον ξαναγεννάς. Σαν να νικάς τον Εγκέλαδο γιατί την ίδια τη φύση δεν μπορείς να τη

νικήσεις, σαν να νιώθεις ότι άξιζε το πέρασμά σου από αυτή τη γη, κάτι έκανες, κάτι πέτυχες, κάτι αφήνεις θετικό πίσω σου. Αυτό το βλέμμα του μικρού Γιουβέντς, το κουβαλάω ακόμη. Μου έδωσε κουράγιο και θάρρος για όλα τα δύσκολα που αντιμετώπισα μετά στην πορεία μου αργότερα σαν πυροσβέστης», λέει ο Δημήτρης Τρόντζας στην «Κ». «Ότε την ευγνωμοσύνη των γονιών του θα ξεχάσουμε ποτέ. Ο πόνος είναι φοβερό συναίσθημα. Ενώνει τους πάντες, οι εθνικότητες δεν υπάρχουν, ούτε το φύλο, η ηλικία, το χρώμα. Μόνο η ανθρώπινη μοίρα υπάρχει που μας κάνει όλους ευάλωτους. Εκείνη τη δύσκολη ώρα γίνεσαι ένα με τον άλλον, γίνεσαι ένα ακόμη και με κάποιον που πριν μπορεί να κρατούσες όπλο για να τον σκοτώσεις μέσα από τα χαρακώματα. Και εμείς πάνω στην ώρα της δουλειάς δείχνουμε ψυχραιμία και σκληροί, όμως είμαστε και εμείς άνθρωποι, έχουμε παι-

δεν μας είπαν ποτέ τον λόγο. Το πούλμαν μας πήγε στη Γιάλοβα που είχε ισοπεδωθεί. Εκεί πραγματικά "μύριζες" τον θάνατο. Είχαν ήδη περάσει οι μέρες και οι εγκλωβισμένοι είχαν πια πεθάνει. Θα έξσπαγαν επιδημίες και εμείς ήμασταν πάλι άπραγοι. Ως επικεφαλής πήρα τον τότε υπουργό Εξωτερικών, Γιώργο Παπανδρέου, του περιέγραψα την κατάσταση και του είπα: "Πάρτε μας από εδώ, δεν έχουμε κάτι να προσφέρουμε στη συγκεκριμένη πόλη". Εκείνος μου απάντησε ότι θα το κανόνιζε, προσθέτοντας ότι οι Έλληνες πήγαν πρώτοι στην Τουρκία και θα έφευγαν τελευταίοι. Ξαναγυρίσαμε στην Κωνσταντινούπολη, αλλά στο φέρι μπούτ προς τα εκεί, συνειδητοποιήσαμε κάτι που δεν είχαμε πάρει χαμπάρι. Η είδηση για τη διάσωση του Γιουβέντς είχε μεταδοθεί αρχικά από τοπικά μέσα και ύστερα σε όλη την Τουρκία. Ο ύψος κόσμος άρχισε να μας

αναγνωρίζει γιατί φορούσαμε το εθνόσημο στη στολή μας. Στο πλοίο σπκωνόνταν για να μας δώσουν τη θέση τους, ήθελαν να μας κεράσουν, μας έλεγαν συνεχώς "Γιουνάν καρντάς", μας αγκάλιαζαν και μας φιλούσαν. Υπήρχε τεράστια εγκάρδιότητα από τους Τούρκους πολίτες. Άλλωστε ποτέ δεν είχαμε να χωρίσουμε κάτι με αυτούς. Στην Πόλη ο Πατριάρχης άλλαξε το πρόγραμμά του για να μας δεχθεί. Πήγαμε στην Αγία Σοφία, νιώσαμε δέος. Πιστεύω ακράδαντα πως εμείς οι Έλληνες έχουμε τη συμπόνια και την αλληλεγγύη στο αίμα μας, δεν θα γυρίσουμε ποτέ την πλάτη σε κάποιον που έχει ανάγκη. Φεύγοντας από την Πόλη σχηματίστηκε μια πομπή αυτοκινήτων με Τούρκους που μας πήγαν κορνάροντας στο αεροδρόμιο, όπως γίνεται σε γάμους ή στις εκλογές. Ήταν απίστευτο».

Ο σεισμός της Αθήνας

Η επιστροφή της ομάδας της ΕΜΑΚ στην Ελλάδα, που έκαναν τους πάντες υπερήφανους για την ψυχή και το κουράγιο των μελών της, ήταν θερμότατη. «Όμως εμείς δεν προλάβαμε να χαρούμε ούτε να καμαρώσουμε. Στις 7.9.1999 διοργανώθηκε μια μικρή τελετή στο αρχηγείο της Πυροσβεστικής παρουσία του τότε πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη, που ήθελε να μας τιμήσει. Στην επιστροφή προς τη βάση μας έγινε ο μεγάλος σεισμός της Πάρνηθας», λέει ο τότε πυραγός. «Πήραμε τον εξοπλισμό μας και τρέξαμε, αυτή τη φορά να απεγκλωβίσουμε τους συμπατριώτες μας που είχαν καταπλακωθεί από κτίρια. Ήταν απίστευτο αλλά με διαφορά λίγων εβδομάδων ξαναζήσαμε το ίδιο σκηνικό. Πρώτα καταφέραμε να βγάλουμε ζωντανό ένα παλικάρι 17-18 χρονών από ένα τριώροφο κτίριο στη Μεταμόρφωση. Υστερα ήμουν μια ολόκληρη εβδομάδα στη Ρικομέξ. Εκεί όσο δούλευα βγήκε μόνο μια γυναίκα ζωντανή».

«Ελάχιστες φορές με έχουν κυνηγήσει οι μνήμες κοιμισμένο ή ξύπνιο. Ίσως οφείλεται ότι ο σκοπός της δουλειάς μας είναι ιερός, ως πυροσβέστης εργάζεσαι για το καλό των άλλων, προσπαθείς, δεν δειλιάνεις. Συνεπώς κοιμάσαι και ζεις ήσυχος με τη συνείδησή σου και υπερήφανος για το επάγγελμά σου. Και τώρα θα πηγαίνα στην Τουρκία ή οπουδήποτε αλλού μου ζητούσαν. Στο Μάτι, είχα πάρει πια σύνταξη, έβλεπα τα πλάνα και ήθελα να 'μαι εκεί, όσο φρικτές και αν ήταν οι συνθήκες. Χαίρομαι που οι Έλληνες της ΕΜΑΚ κατάφεραν να αλλάξουν το κλίμα ανάμεσα στις δύο χώρες και πως έτσι ξεκίνησε η "διπλωματία των σεισμών". Τώρα καμαρώνω τον γιο μου. Είναι και αυτός πυροσβέστης, ειδικών υπηρεσιών, μηχανικός σε πλωτά μέσα. Έχω αφυπηρετήσει από το Σώμα, αλλά αν ακούσω σειρήνα ή δω όχημα, τρελαίνομαι. Τόσα χρόνια στην υπηρεσία δεν ξεχνούνται...».

Ενας Τούρκος διασώστης στην Αθήνα

Όταν ο Νασούχ Μαχρούκι, ιδρυτής της ΑΚΥΤ, της τουρκικής ομάδας έρευνας και διάσωσης, συγγραφέας και ορειβάτης ετοίμαζε τον δικό του εξοπλισμό για να έρθει στην Αθήνα στις 7.9.1999, σίγουρα θα είχε παραμερίσει μέσα του την οικογενειακή του ιστορία: ο προ-προπάππος του Καρα-Αλή πασάς, ηγέτης του τουρκικού ναυτικού, σκοτώθηκε στην πυρπολήση της τουρκικής ναυαρχίδας από τον μπουρλοτιέρη Κανάρη. Ο Νασούχ με συμπατριώτες του ήρθαν εδώ και εργάστηκαν

μαζί με ελληνικές συνεργεία διάσωσης: «Ποτέ δεν θα ξεχάσουμε πως ο κόσμος μας χειροκροτούσε από τα μπαλκόνια όταν μας είδε να περνάμε για να πάμε στα χαλάσματα και την αγάπη που δεχτήκαμε. Ήταν κάτι μοναδικό. Ούτε θα ξεχάσουμε ότι ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος μας κάλεσε για να μας τιμήσει. Είναι σπουδαίο το συναισθημα να νιώθεις ότι κάτι κάνεις κι εσύ για την ειρήνη και την αδελφότητα», λέει στην «Κ».

Μέλη της ΑΚΥΤ, της τουρκικής ομάδας έρευνας και διάσωσης, επιχειρούν στην Αθήνα, τον Σεπτέμβριο του 1999.

Ο Νασούχ Μαχρούκι (αριστερά) βραβεύεται από τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Στεφανόπουλο.

Συγκλονισμός και προβληματισμός

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ανυπολόγιστος ο αριθμός των εγκλωβισμένων στα ερείπια, οι διασώστες ψάχνουν αδιάκοπα για επιζώντες, οι συγγενείς όσων αγνοούνται σκάβουν με τα χέρια τους σε μια απέλπιδα προσπάθεια να βρουν ζωντανούς τους δικούς τους ανθρώπους, ένας πατέρας καθισμένος στα καλάρια κρατάει το χεράκι του νεκρού κοριτσιού του, ένα παιδάκι ξεπροβάλλει από μια χαραμάδα και πίνει νερό από ένα πώμα... Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας λέει πως οι νεκροί μπορεί να ξεπεράσουν τις 20.000 ενώ ο εκπρόσωπος της Unicef φοβάται πως ο φονικός σεισμός έχει κοστίσει τη ζωή χιλιάδων παιδιών. Ήδη πολλές χιλιάδες άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί, η ανάγκη για στέγαση είναι επείγουσα, το κρύο κάνει τις συνθήκες ακόμα πιο αντίζοες, ο εφιάλτης μοιάζει ατέλειωτος. Συγκλονισμός. Τιποτα άλλο. Καμία άλλη λέξη. Εικόνες απόλυτης δυστυχίας και πόνου που δεν χωράνε στον ανθρώπινο νου. Ειδικά αν αναλογιστεί κανείς πως ό,τι προηγήθηκε του τρομακτικού σεισμού ήταν μια καθόλα συνθησιμένη μέρα στη ζωή των ανθρώπων που τώρα είναι νεκροί ή αγνοούνται ή φωνάζουν για βοήθεια, θαμμένοι κάτω από τη γη. Δεν ξέρεις τι σου ζημερώνει, έλεγαν οι παππούδες μας σοφά, μόνο που στην εν λόγω τραγική περίπτωση ίσως να μην ανταποκρίνεται πλήρως η λαϊκή θυμοσοφία και εννοώ πως για την απώλεια, τον εκτοπισμό και τον εγκλωβισμό τόσοων ανθρώπων φέρει ευθύνη και η οικοδομική αναρχία που πλέον αποτελεί δυστυχώς κύρια παθογένεια της θλιβερής εποχής μας. Όπως διαβάζω σε ξένα έγκυρα δημοσιεύματα μεγάλου μέρους της τουρκικής οικονομίας στηρίζεται εδώ και καιρό στις κατασκευές, στις νέες οικοδομές, στην ανάπτυξη. Μια ανάπτυξη που λόγω των ελλείπων ελέγχων και μιας εξαιρετικής χαλαρής νομοθεσίας απέναντι στους μεγαλοεργολάβους ίσως έχει σκοτώσει χιλιάδες ανθρώπους. Με απλά λόγια οι οικοδομικοί κανόνες που δεν τηρήθηκαν πρόκειται να παιχτούν καθοριστικό ρόλο σε ό,τι αφορά τον αύξοντα αριθμό της λίστας των νεκρών. Όπως λέει χαρακτηριστικά ο Samer Bagaee, καθηγητής σχεδιασμού και ανθεκτικότητας κτιρίων στην Σχολή Αρχιτεκτονικής του Κέντ, «όσο αυστηροί και αν είναι οι οικοδομικοί κώδικες δεν μπορούν να προστατεύσουν κανένα αν δεν υπάρχει αυστηρός έλεγχος και ακριβοπνευνη επιβολή του νόμου». Κι αυτό μάλλον είναι που συμβαίνει στην Τουρκία αλλά και σε πολλές χώρες π.χ. Ιταλία και Αλβανία, και ποιος ξέρει με σιγουριά να πει ότι δεν συμβαίνει και στη δική μας. Ναι μεν ο Ερντογάν μετά από το καταστροφικό σεισμό το 2011 εισήγαγε νέους οικοδομικούς κώδικες που απαιτούσαν τα νέα κτίρια να είναι ανθεκτικά στους σεισμούς αλλά αυτοί οι κώδικες δεν εφαρμόστηκαν ποτέ. Τόσο οι αρχιτέκτονες όσο και αξιόπστες πολεοδομικές εταιρείες φωνάζουν ότι οι παράνομες κατασκευές και η μαφία της τουρκικής εργολαβίας «απολαμβάνει μια εξοργιστική αμνηστία ή ακόμα και φιλία από την κυβέρνηση Ερντογάν, μια φιλία που απέφερε –με τις κακοτεχνίες της– έσοδα 3 δις. δολαρίων στη χώρα». Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτών των «προσοδοφόρων κακοτεχνιών» και το ξενοδοχείο όπου διέμεναν τα παιδιά των τουρκοκυπριακών οικογενειών τα οποία δυστυχώς ακόμα αγνοούνται. Ένα νεόκτιστο πολυτελές οικοδόμημα το οποίο –όπως και πολλά άλλα αυτού του είδους– κατέρρευσε μέσα σε δευτερόλεπτα και το πιο πιθανόν είναι πως η κατάρρευση του οφείλεται στις οικοδομικές αυθαιρεσίες που ενώ είναι αδιανόητο να συμβαίνουν σε σεισμογενείς περιοχές όπου θα έπρεπε πολύ αυστηρά να τηρούνται οι αντισεισμικές προδιαγραφές, εντούτοις συμβαίνουν. Θα ήταν εύλογο λοιπόν πέρα από το συγκλονισμό που αισθανόμαστε μπροστά στις εικόνες του τρομακτικού σεισμού να προβληματιστούμε και επί της ουσίας σχετικά με όλα αυτά τα λεγόμενα μοντέλα ανάπτυξης, τη «μαφία» της εργολαβίας, τις διαπλεκόμενες σχέσεις των μεγαλοεργολάβων με αξιωματούχους της πολιτικής, τις κακοτεχνίες, τις παρανομίες και τις όποιες «χαλαρώσεις» στον βωμό του χρήματος που εν τέλει μια μέρα όλα καταρρέουν από την οργή της φύσης, σκοτώνοντας χιλιάδες ανθρώπινες ζωές. Διότι όπως λέει ο Samer Bagaee «υπάρχει η πολιτική διάσταση ο' αυτό το θέμα δεδομένου ότι πολλές πτωχές της ανάπτυξης δεν είναι τίποτα άλλο παρά το αποτέλεσμα τοπικών παζαριών στο προσκήνιο».

elenixenou11@gmail.com

Μέλος της ομάδας διάσωσης του ισραηλινού στρατού δίνει νερό σε σκύλο διάσωσης καθώς η έρευνα για επιζώντες από τον σεισμό συνεχίζεται στην πόλη Καχραμάνμαράς της Τουρκίας.

Ο ΔΗΣΥ στην αντιπολίτευση

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν την περασμένη Τρίτη ο Αβέρωφ Νεοφύτου έβγαине στο βήμα του Πολιτικού Γραφείου και χαρακτηριστικά απροσδιόριστα, συναγερμικά στελέχη Ιούδες που τον κτυπούσαν πσιώπλατα καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής, πολλοί ήταν εκείνοι που τον χειροκρότησαν θερμά. Κάποιοι έλεγαν πως το κόμμα της Δεξιάς βγαίνει ενωμένο μετά από μία μεγάλη ήττα, λίγοι όμως ήταν εκείνοι που αντιλήφθηκαν πως το Πολιτικό Γραφείο μετατρεπόταν σε μία προεκλογική φιάεστα του συναγερμικού προέδρου για να προλάβει τους δελφίνους. Μία προεκλογική φιάεστα που χώριζε τα στελέχη σε συμμάχους και προσδότες. Μία προεκλογική φιάεστα που με τον χαρακτηρισμό «Ιούδες» νομιμοποιούσε και την αθλιότητα των προπληκισμών που προηγήθηκαν. Όμως, αν υπήρξαν στελέχη που υπέσκαψαν το κόμμα κατά τη διάρκεια του προεκλογικού, τότε ο πρόεδρος του κόμματος όφειλε να τους κατονομάσει. Όχι να δημιουργεί περιρρέουσα, που εντείνει τη διχόνοια και στοχοποιεί βολικά όποιον τολμήσει να σταθεί απέναντι του στις εκλογές της 11ης Μαρτίου.

Προφανώς ο χαρακτήρας του κάθε ανθρώπου στις δύσκολες στιγμές φαίνεται. Οι μεγάλοι ηγέτες κρίνονται από τον τρόπο που χειρίζονται τις ήττες τους και κατά πόσο είναι έτοιμοι να αναλάβουν την πολιτική ευθύνη. Ο Αβέρωφ Νεοφύτου έπαιξε όλα του τα χαρτιά στην υποψηφιότητα του για την Προεδρία της Δημοκρατίας και έχασε. Όμως, μαζί του έχασε και το κόμμα του την εξουσία. Αντί να αναλάβει την ευθύνη και να παραιτηθεί επέλεξε να στοχοποιήσει αόριστα στελέχη και να κατασκευάσει εκθροούς. Ένα κόμμα ωστόσο εξουσίας δεν είναι το μικρομάγαζο του εκάστοτε πολιτικού αρχηγού για να καθοδηγείται από την πίκρα του. Έχει καταστατικό και έχει θέσεις αρχών. Έχει και στελέχη που θα έπρεπε να διαφυλάζουν τη συνέπεια του, όταν ο αρχηγός του το οδηγεί στη διχόνοια. Και ακριβώς αυτό που αναμενόταν σε εκείνη τη μαραθώνα συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου ήταν να γίνει αυτοκριτική για τους λόγους που οδήγησαν το κόμμα σε αυτή την ιστορική ήττα. Προφανώς ένας λόγος της ήττας ήταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Ένα πρόσωπο που ανελήθηκε μέσω του κόμματος απολαμβάνοντας το οφέλη και που τάχθηκε τελικά απέναντι από το κόμμα του για να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ένα κόμμα με αρχές αξίες και συνέπεια όμως θα είχε αποβάλει από νωρίς από το σύστημά του τον Νίκο Χριστοδουλίδη ανεξαρτήτως του πολιτικού κόστους. Όχι να δίνουν και αγώνα για να αναλάβει τη θέση του υπουργού Εξωτερικών. Μια θέση που του έστρωσε το χαλί για τη διεκδίκηση της προεδρίας, για να είμαστε ειλικρινείς. Γιατί,

όταν σπέρνεις τυχοδιωκτισμό, θερίζεις τυχοδιωκτισμό που ενίοτε στρέφεται και εναντίον σου. Όσο ωραίο κι αν ακούγεται το ζήτημα της υπέρβασης, αυτή η υπέρβαση θα έπρεπε να γίνει με όρους καθαρά πολιτικούς. Και όχι με όρους ρεβανσισμού, για να μη βγει «ο αποστάτης». Όπως και με όρους πολιτικούς θα πρέπει να εξηγηθεί από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για ποιο λόγο προχωρά σε αυτή την αποκάλυψη παρέμβαση για να στηρίξει τον Νίκο Χριστοδουλίδη, εξευτελίζοντας τον θεσμό του. Τι φοβάται άραγε αν επικρατήσει ο Ανδρέας Μαυρογιάννης;

Ο ΔΗΣΥ έχει χάσει εδώ και καιρό τον προσανατολισμό, την ταυτότητα και τις αρχές του. Και αυτός είναι ο κυριότερος λόγος της ήττας του, μαζί με τον ρόλο που συντέλεσε ο Πρόεδρος Αναστασιάδης. Οι υπερβάσεις λοιπόν θα έπρεπε να γίνουν, όταν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας συζητούσε για λύση δύο κρατών. Και το γνώριζαν όλοι συμπεριλαμβανομένου του νυν υπουργού Εξωτερικών Ιωάννη Κασουλίδη όσο και του προέδρου του κόμματος Αβέρωφ Νεοφύτου, που ανέλαβε μάλιστα και την καμπάνια επανεκλογής του. Οι υπερβάσεις θα έπρεπε να γίνουν την επομένη του Κραν Μοντανά, τότε που για να διατηρηθούν στην εξουσία επέλεξαν να καταγγείλουν το ΑΚΕΛ ότι ακολουθεί την τουρκική προπαγάνδα. Η υπέρβαση θα έπρεπε να είχε γίνει με παραιτήσεις στελεχών από το κυβερνητικό σχήμα, όταν αποκαλυπτόταν το μέγεθος της διαπλοκής γύρω από το σκάνδαλο των χρυσών διαβατηρίων.

Σήμερα είναι λίγο αργά για να μας πείσουν πως γύρω από όλη αυτή την εμφύλια σύρραξη σκέφτονται το καλό του τόπου. Πολλοί στέλνουν το μήνυμα πως το προσωπικό τους συμφέρον μπαίνει πάνω και από τον τόπο αλλά και από το κόμμα τους. Άλλοι στηρίζοντας τον Νίκο Χριστοδουλίδη και άλλοι στηρίζοντας τον Ανδρέα Μαυρογιάννη.

Στο διά ταύτα λοιπόν. Ο ΔΗΣΥ πρέπει να μείνει στην αντιπολίτευση. Και για το καλό του τόπου αλλά και για το καλό της ίδιας της παράταξης. Η εναλλαγή της εξουσίας ενισχύει τα δημοκρατικά ανταντακαστικά, βοηθά ώστε το κράτος να μην κομματικοποιείται, τα κόμματα να μη μετατρέπονται σε καθεστώς και κυρίως να μη φθείρουν τον τόπο και να φθείρονται. Η αντιπολίτευση θα κάνει καλό στον ΔΗΣΥ να προσδιορίσει τι κόμμα θέλει να είναι στη νέα εποχή. Ένα κόμμα φιλελεύθερο προοδευτικό, κεντροδεξιό και μετριοπαθές ή ένα κόμμα βαθιά συντηρητικό; Γιατί μέχρι στιγμής η εντύπωση που δίδει είναι ότι μετατρέπεται με πρωτοφανή ταχύτητα σε κόμμα σκοπιμοτήτων. Και σε πολύ τοξικό.

economidou@kathimerini.com.cy

Ο νέος κομματικός χάρτης

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Υπάρχουν δύο τρόποι για να «διαβάσει» κανείς τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου των προεδρικών εκλογών. Ο πρώτος αφορά στους υποψηφίους και τη δυναμική που κατέγραψαν. Τον προσπερνώ όχι μόνο επειδή αντίκειται στους κανόνες της δεύτερης Κυριακής για τα όρια έκφρασης άποψης στις εφημερίδες αλλά και για την ουσία: σήμερα είναι η ημέρα των πολιτών. Ο δεύτερος τρόπος ανάγνωσης του αποτελέσματος αφορά στα κόμματα. Τα οποία μπορεί να μη μετρήθηκαν στην κάλπη, έγιναν όμως αποδέκτες τόσο των πολιτικών μηνυμάτων όσο και των κραδασμών. Με αποτυχίες ο κομματικός χάρτης από την περασμένη Δευτέρα να έχει υποστεί σημαντικές αλλοιώσεις, σε σχέση κυρίως με τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά. Για τους λεγόμενους «μικρούς» τα πράγματα είναι απλούστερα. Το ΕΑΑΜ αποδείχτηκε ανθεκτικό, καταφέρνοντας να «κανονικοποιηθεί» ως πολιτική δύναμη. Τι κι αν τα στελέχη της ομογάλακτης Χρυσής Αυγής είναι στη φυλακή; Τι κι αν, με σφραγίδα δικαστηρίου, το αδελφό τους κόμμα χαρακτηρίστηκε εγκληματική οργάνωση; Στην Κύπρο κατάφεραν να καταλάβουν τον ζωτικό χώρο της ακροδεξιάς, κουνώντας το δάκτυλο στα κόμματα του δημοκρατικού τόξου. Οι υπόλοιποι «μικροί» -ο πάλαι ποτέ ενδιάμεσος- βρίσκονται σε κατάσταση αναμονής στον προθάλαμο της εκτελεστικής εξουσίας. Το σημερινό αποτέλεσμα της κάλπης θα τους επηρεάσει σε πολλά: τις αρχηγικές καριέρες και τα εκλογικά τους ποσοστά, κυρίως όμως το κομματικό τους μέλλον. Σήμερα κρίνονται ισορροπίες συνύπαρξης (ΔΗΚΟ – ΔΗΠΑ) αλλά και επιβίωσης (ΕΔΕΚ – ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ).

Εκείνοι που κρίθηκαν ήδη, από την περασμένη Κυριακή, είναι οι λεγόμενοι «μεγάλοι». Ο ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ, κόμματα που στις βουλευτικές εκλογές του 2021 όχι μόνο δέχθηκαν σκληρή κριτική αλλά αμφισβητήθηκαν από κάποιους και η συνέχιση της πρωτοκαθεδρίας τους. Η μείωση των ποσοστών τους αποτέλεσε τη βάση για πολιτικές αναλύσεις, οι οποίες υποστήριζαν ότι οδηγούμαστε στο τέλος του δικομματισμού έτσι όπως τουλάχιστον τον γνωρίζαμε. Κάποιοι πιο προωθημένοι είχαν υποστηρίξει την άποψη ότι οι πολίτες στρέφουν την πλάτη στα μεγάλα κόμματα με αποτέλεσμα αυτή η απαξίωση να σηματοδοτεί μια αναπόδραστη καθοδική πορεία. Η πρώτη Κυριακή των προεδρικών εκλογών όχι μόνο διάψευσε αυτή τη σχολή σκέψης αλλά έστειλε και ένα σαφές μήνυμα: οι δύο «μεγάλοι» είναι πολύ σκληροί για να πεθάνουν. Ο μεν ΔΗΣΥ επειδή άντεξε τις πιέσεις μιας βαθιάς εσωτερικής κρίσης, συγκρατώντας τα ποσοστά του. Το 26% δεν είναι ένα αμελητέο ποσοστό σε συνθήκες εμφύλιου σπαραγμού. Το δε ΑΚΕΛ, έπειτα από ένα σερί εκλογικών αποτυχιών την τελευταία δεκαετία, κατέγραψε την πρώτη του νίκη, ανακτώντας δυνάμεις από τη δεξαμενή της κεντροαριστεράς. Η χειρότερη υπηρεσία βεβαίως που μπορούν να προσφέρουν στον εαυτό τους τα δύο μεγάλα κόμματα είναι να πιστέψουν ότι το στοίχημα κερδήθηκε. Γιατί η επικράτεια τους στον νέο κομματικό χάρτη μπορεί να μην άλλαξε, τα δεδομένα όμως επί του εδάφους είναι διαφορετικά. Το κομματικό τοπίο πλέον μοιάζει με κινούμενη άμμο. Όποιοι λοιπόν επιλέγουν τη στασιμότητα, κινδυνεύουν να τους καταπεί η νέα πολιτική πραγματικότητα έτσι όπως διαμορφώνεται μέσα στη δίνη των κοινωνικών δικτύων.

Ο Δημοκρατικός Συναγερμός έχει ήδη καθορίσει το ραντεβού του με την Ιστορία στις 11 Μαρτίου. Εκεί, στο Παγκύπριο Εκλογικό Συνέδριο, θα προκύψει τόσο η νέα ηγετική ομάδα όσο και η νέα φυσιογνωμία του κόμματος. Δεν θα ήταν υπερβολή εάν λέγαμε ότι ο ΔΗΣΥ καλείται να επανεφεύρει τον εαυτό του από τη θέση πλέον της αντιπολίτευσης. Πρόκειται για ένα πολιτικό στοίχημα από το οποίο θα κριθεί το μέλλον του.

Για το ΑΚΕΛ τα πράγματα είναι διαφορετικά καθώς ο Στέφανος Στεφάνου, έπειτα από ενάμιση χρόνο στη θέση του Γενικού Γραμματέα, καλείται να υλοποιήσει τις αλλαγές που εξήγγειλε με αφετηρία μια νίκη. Το στοίχημα της νέας ηγετικής ομάδας υπό τη δική του ηγεσία είναι αν θα καταφέρει να αξιοποιήσει το momentum και να οδηγήσει το κόμμα σε μια ανοδική πορεία.

Ένα πράγμα πάντως είναι σίγουρο: από αύριο το ρολόι δεν ξεκινά να μετρά μόνο για τη νέα κυβέρνηση. Μια νέα γραμμή αφετηρίας διαμορφώνεται και για τα κόμματα, τα οποία καλούνται να επαναπροσδιορίσουν τον εαυτό τους σε ένα αχαρτογράφητο πολιτικό τοπίο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Η αξιοπιστία του ΔΗΣΥ και η αξιοπρέπεια του Αβέρωφ

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Στο διευρυμένο πολιτικό γραφείο του ΔΗΣΥ ακούστηκαν πολλά. Υπήρξαν όμως δύο στοιχεία που ξεχώρισαν, με πρωταγωνιστή τον Αβέρωφ Νεοφύτου. Τα οποία επεκτείνονται αφενός στην απουσία αυτοκριτικής για την ήττα του στις προεδρικές εκλογές και αφετέρου στο μομέντουμ που επέλεξε ο κ. Νεοφύτου για να εξαγγείλει εκλογικό συνέδριο, σε ένα μόλις μήνα, πιάνοντας όλους εξ απρόοπτου, με προφανή στόχο να διατηρηθεί στην κομματική καρέκλα.

Η «καινοτομία» της τοποθέτησης του προέδρου του ΔΗΣΥ έγκειται στην αξιοποίηση αυτής καθεαυτής της δικής του ήττας. Δηλαδή, αυτοπρέρυσε τη δική του αποτυχία, φορτώνοντας την ευθύνη σε οποιονδήποτε άλλο, εκτός από τον ίδιο. Ταυτόχρονα επένδυσε στον κομματικό πατριωτισμό, στο πληγωμένο κομματικό αίσθημα, λέγοντας χαρακτηριστικά ότι «εν το κόμμα μας που θέλουν να διαλύ-

σουν», μεταθέτοντας την προσωπικοποιημένη αρνητική ψήφο που ο ίδιος δέχθηκε, στους ώμους της συναγερμικής παράταξης. Ο κ. Νεοφύτου, έκανε λόγο για «Ιούδες» (τους οποίους διαχώρισε από τους «αποστάτες»), φωτογραφίζοντας στελέχη του ΔΗΣΥ, ενδεχομένως και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, χωρίς να ενδιαφέρεται για την εσωστρέφεια που εκ των πραγμάτων προκαλούν οι τοποθετήσεις του, εντός της παράταξης του.

Με βάση λοιπόν το αφήγημα του Αβέρωφ Νεοφύτου, για το παταρπάκ που έπαθε ο ΔΗΣΥ την περασμένη Κυριακή, ευθύνονται «Ιούδες» (πληθυντικός) και σκαπανείς-συνεργάτες του, οι οποίοι όπως εξήγησε στο ΡΙΚ τον υπέσκαπταν. Ακόμη κι αν υποθέσουμε ότι υπόσκαψαν υπήρξε –κάτι που προσωπικά θεωρώ ως δεδομένο εν μέσω της προεκλογικής εκστρατείας– ο κ. Νεοφύτου δεν είναι άμοιρος ευθυνών. Καθώς ένας ηγέτης ο οποίος «πάνεται κόσσο» από συνεργάτες του και άλλους και καθίσταται υποκείμενο υπόσκαψης,

όπως παραδέχεται ο ίδιος, αντανακλά σοβαρές αδυναμίες. Σε όλα τα επίπεδα. Από την επιλογή των συνεργατών του, μέχρι τη διαχείριση των του οίκου του. Και αφού «δεν μπορεί», σύμφωνα με το προσφιλές του ρήμα, να διαχειριστεί τα του οίκου του, έχω την εντύπωση ότι «δεν θα μπορούσε», με αυτό το προφίλ, να αναλάβει ούτε και τα ντρία του κράτους. Άλλωστε, θα ανέμενε κανείς από έναν ηγέτη να έχει «αντίληψη-σάλομ» στις μπανανόφλουδες και να είναι σε θέση να τις αποφεύγει. Αλλά, ακόμη κι αν δεν καταφέρει να τις αποφύγει και εν τέλει γκρεμοτσακιστεί, θα πρέπει να έχει το θάρρος να αναλάβει το βάρος της δικής του πτώσης. Και να μην επικριρήσει να συμπαρασύρει ένα ολόκληρο οικοδόμημα μαζί του. Απλώς και μόνο για να το χρησιμοποιήσει, στην προσπάθεια να γαντζωθεί, να παραμείνει πρόεδρος και να αυτοαποκαλείται ηγέτης.

Ο αναπληρωτής πρόεδρος Χάρης Γεωργιάδης, ο μόνος τον οποίο άκουσα να κάνει αυτοκριτική, επεσήμανε στο διευ-

ρμένο πολιτικό γραφείο, ότι αν έχει απομείνει κάτι στον ΔΗΣΥ μετά την εκλογική ήττα, είναι η πολιτική του αξιοπιστία. Προβήν σε έκκληση μάλιστα, ώστε η πολιτική αυτή αξιοπιστία να διαφυλαχθεί.

Ωστόσο, οι ενέργειες του Αβέρωφ Νεοφύτου καταδεικνύουν ότι όχι μόνο θέτει σε κίνδυνο την εν λόγω πολιτική αξιοπιστία του κόμματός του, αλλά θέτει εν αμφιβόλω ακόμη και αυτή τη γενικότερη έννοια της δικής του αξιοπρέπειας. Όπως ο ίδιος συνιστούσε σε άλλους να έχουν έτοιμη την παραιτήση στο τσεπάκι τους, έτσι και ο ίδιος θα έπρεπε για λόγους πολιτικής ηθικής και αξιοπρέπειας, να αναλάβει το βάρος της ευθύνης που του αναλογεί και να παραιτηθεί, ανοίγοντας τον δρόμο της διαδοχής.

Η τακτική που ακολουθεί ο Αβέρωφ Νεοφύτου μπορεί να «συγκινεί» κάποιους, αλλά πολύ φοβάμαι ότι στον ΔΗΣΥ, η εικόνα που θα κυριαρχήσει, όταν σβήσουν οι προβολείς, θα είναι πολύ διαφορετική. Γιατί ένας πολιτικός που σέβεται την πα-

ράταξη του, δεν τη σέρνει σε μια προσωποποιημένη εκλογική αναμέτρηση, έχοντας αφετηρία ποσοστό 6%. Θα έπρεπε προφανώς να γνωρίζει ότι ανατροπές στην πολιτική γίνονται, θαύματα όμως όχι. Και το 6%, δεν θα μπορούσε να γίνει 50%. Εξ ου και έγινε με χίλια ζόρια 26%. Εάν λοιπόν ο κ. Νεοφύτου ήθελε να «συγκινήσει» την παράταξη του και τους δικούς του ανθρώπους όφειλε να ορίσει ο ίδιος μια πολιτική φυσιογνωμία που θα ήταν εκλέξιμη. Χωρίς να απαιτούνται θαύματα. Τώρα είναι πλέον αργά.

Σημείωση: Θυμίζοντας άλλες εποχές και καθεστώτα, τη ρετινιά των οποίων «είδε και έπαθε» να αποβάλει ο ΔΗΣΥ, ο κ. Νεοφύτου χαριεντιζόταν κατά την εισοδό του στο συνεδριακό με κάποιους που τον επευφημούσαν και λίγο αργότερα προέβαιναν σε τραμπουκισμούς εναντίον όσων είχαν διαφορετική άποψη. Η λέξη ντροπή είναι «λίγη».

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Λίστα απαγορευμένων λέξεων

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Οποιος έχει λίγο ασχοληθεί με την Ιστορία μας, τρομάζει όταν ακούει κάποιες λέξεις από τα χείλη σημερινών πολιτικών. Λέξεις όπως «ανένδοτος», «εκτροπή», «πραξικόπημα». Πρώτα απ’ όλα γιατί πρέπει να αγνοείς πολύ την Ιστορία για να συγκρίνεις το σήμερα με το χθες που άφησε πίσω της ανεπιστρεπτι η ελληνική δημοκρατία. Οσο βαριά και αν είναι κάποια θεσμικά ατοπήματα, δεν μπορούν να συγκριθούν με τις ακρότητες και τις αμαρτίες της δεκαετίας του 1960. Όλα έχουν αλλάξει

Οι πολιτικοί μας αρέσκονται δυστυχώς στις υπερβολές. Μπορεί να είναι δεκαετίες που γίναμε Ευρωπαίοι με τη βούλα, αλλά η πολιτική αντιπαράθεσή μας είναι συχνά εντελώς βαλκανική.

και ωριμάσει από τότε: το πολιτικό μας σύστημα, οι θεσμοί μας, η κοινωνία, όλοι μας. Ναι, έχουμε περάσει βίαιες αντιπαράθεσεις, διχασμούς, τσαλάκωμα των θεσμών από το 1974 μέχρι σήμερα. Οσο όμως και αν προσπαθήσαμε, δεν κατρακύλησαμε στην άβυσσο.

Οι αναφορές στο παρελθόν έχουν άλλωστε όλο και λιγότερη διαθέσιμη «πελατεία», καθώς δεν λένε κάτι ιδιαίτερο στους νεότερους

ψηφοφόρους. Δεν τους «μιλάνε». Τα νοσταλγικά κλισέ δεν φέρνουν αποτέλεσμα πια.

Οι πολιτικοί μας αρέσκονται δυστυχώς, παρ’ όλα αυτά, στις υπερβολές. Μπορεί να είναι δεκαετίες που γίναμε Ευρωπαίοι με τη βούλα, αλλά η πολιτική αντιπαράθεσή μας είναι συχνά εντελώς βαλκανική. Το κακό είναι ότι πολιτικοί και κόμματα εμπλέκονται σε έναν φαύλο κύκλο, μια κακή αντιπολίτευση συχνά σέρνει και την κυβέρνηση στον χορό των ακροτήτων και των υπερβολών. Η δικαιολογία είναι πάντοτε η ίδια, ότι «αυτή είναι η Ελλάδα, έτσι γίνεται η πολιτική εδώ».

Είναι όμως πολύ επικίνδυνο, για την ίδια τη δημοκρατία μας, να επιδιδώμαστε σε ιστορικές συγκρίσεις και να δανειζόμαστε συνθήματα από το παρελθόν. Όταν πολύ κρίσιμοι όροι γίνονται ρουτίνα, οι πολίτες απογοιτεύονται. Μερικοί χάνουν εντελώς την εμπιστοσύνη τους στην ίδια τη δημοκρατία, πιστεύουν ότι πράγματι η χώρα βρίσκεται σε μια πολύ ανώμαλη κατάσταση και πάνε στα άκρα.

Θα ήταν ευχής έργον να συμφωνήσουν τα βασικά μας πολιτικά κόμματα σε μια λίστα απαγορευμένων λέξεων κατά την άσκηση αντιπολίτευσης. Λέξεις όπως «προδοτής», «προδοσία», «εκτροπή», «πραξικόπημα», «ανένδοτος» θα έπρεπε να εξαφανιστούν, είτε μιλάμε για τις υποκλοπές είτε για τις Πρέσπες. Είναι λέξεις που κουβαλούν μέσα τους τους δαίμονες του χθες, τους δαίμονες που οδήγησαν άλλοτε σε μεγάλους διχασμούς και άλλοτε σε κανονικές, όχι φαντασιακές εκτροπές.

Πολιτικά ασυνάρτητα

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Σε πολιτικό τραγέλαφο ενδέχεται να απολήξει η κυβερνητική πρωτοβουλία «αποστειρώσεως» της ελληνικής πολιτικής σκηνής, διά του αποκλεισμού του «κόμματος Κασιδιάρη» από τις προσεχείς εκλογές. Περί του θέματος θα αποφανθεί εντέλει ο Αρειος Πάγος. Εως τότε θα υποστούμε μία επιπλέον πολιτική κακοφωνία.

Το βέβαιο, ωστόσο, είναι ότι κανείς από τους ηγέτες ή τα στελέχη του νέου αυτού πολιτικού μορφώματος μπορούσε να φαντασθεί ποτέ δημόσια προβολή τέτοιας διαστάσεως. «Δεν έχει σημασία τι λένε για εμάς οι αντίπαλοί μας, αρκεί να μιλούν για εμάς», διακήρυττε ο Γιόζεφ Γκέμπελς, ο μέγας προπαγανδιστής του ναζισμού.

Υπάρχει βέβαια θέμα παρουσίας της «άκρας Δεξιάς» στα χρόνια της

Δεν υπάρχει συγκροτημένη αντίληψη συντηρητικού κόμματος στην Ελλάδα. Πόσο μάλλον μιας εθνικιστικής Δεξιάς.

Μεταπολιτεύσεως, υποστηρίζουν ορισμένοι. Μόνον που οι διάφοροι σχηματισμοί που αναδείχθηκαν στο παρελθόν στα δεξιά της Ν.Δ. –με εξαίρεση τη «Χρυσή Αυγή»– αποτελούν αντίδραση σε επιλογές κάποιων ηγετών του κόμματος αυτού. Εδώ δεν υπάρχει συγκροτημένη αντίληψη συντηρητικού κόμματος στην Ελλάδα. Πόσο μάλλον μιας εθνικιστικής Δεξιάς.

Οι ηγέτες της Εθνικής Παράταξης –Στέφανος Στεφανόπουλος και Σπύρος Θεοτόκης– που εξασφάλισε το 1977 ποσοστό περίπου 7% δεν ήταν υποστηρικτές ή νοσταλγοί της χούντας. Ήταν απλώς παραδοσιακοί Δεξιοί, που αντιδρούσαν στις νέες πολιτικές επιλογές του Κωνσταντίνου Καραμανλή.

Την αντικαραμανλική Δεξιά ενσωμάτωσε στη Ν.Δ. ο Κωνσταντίνος

Μητστσάκης –κεντρώος, φίλελεύθερος πολιτικός– αξιοποιώντας τη συσσωρευμένη αντιπάθεια των πολιτών προς τον Ανδρέα Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ.

Αυτόνομος πολιτικός σχηματισμός στον χώρο της Δεξιάς δημιουργήθηκε εκ νέου από τον κ. Γ. Καρατζαφέρη, όταν διεγράφη από την κοινοβουλευτική ομάδα της Ν.Δ. επί της προεδρίας του Κ. Κώστα Καραμανλή τον Μάιο του 2000. Λίγους μήνες αργότερα έκανε την εμφάνισή του ο ΛΑΟΣ.

Η υπερπροβολή αυτού του κόμματος που ενορχήστρωσε ο μηχανισμός του ΠΑΣΟΚ για να διασπάσει τη Ν.Δ. συνέβαλε σημαντικότητα στην είσοδο του ΛΑΟΣ στη Βουλή το 2007. Επρόκειτο για μία επιτυχή αντιγραφά σχεδίου που είχε εφαρμόσει ο πρόεδρος Φρανσουά Μιτεράν, που επέτυχε την εισαγωγή του Ζαν Μαρί Λεπέν στη γαλλική πολιτική σκηνή.

Με τη χρεοκοπία της Ελλάδος, την απαξίωση των δύο κομμάτων εξουσίας –ΠΑΣΟΚ και Ν.Δ.– προέκυψε στις εκλογές του Μαΐου 2012 η «Χρυσή Αυγή», κόμμα πρωτόγονο της άκρας Δεξιάς που εξασφάλισε το 7% και ακολούθησε ό,τι απωθητικότερο συνέβη στην ελληνική πολιτική σκηνή.

Επιστρέφοντας στην επικαιρότητα, ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξης Τσίπρας υποστήριξε ότι διά του αποκλεισμού του «κόμματος Κασιδιάρη» η κυβέρνηση ελπίζει να εξασφαλίσει ψήφους της άκρας Δεξιάς. Πρόκειται για εκτίμηση δολωτική αγνοίας της άκρας Δεξιάς εν Ελλάδι. Αυτό που ο πρωθυπουργός επιδιώκει είναι να αποκλείσει την παρουσία και άλλου κόμματος στη Βουλή πέραν των υπάρχόντων σήμερα, ώστε στις δεύτερες εκλογές να διεκδικήσει με χαμηλότερο ποσοστό τη νίκη.

Δεν είναι ασυνήθες για ένα κόμμα να επιχειρεί την επανεκλογή με τεχνάσματα. Στις εκλογές του 1956, το «τριφασικό» εκλογικό σύστημα που επινόησε ο Τάκος Μαρκής είχε εξασφαλίσει στην ΕΡΕ πλειοψηφία εδρών, αν και ήταν δεύτερο κόμμα. Οι εποχές εκείνες έχουν περάσει ανεπιστρεπτί. Εξ ου τα ασυνάρτητα και ερασιτεχνικά.

Ζω και εργάζομαι μόνιμα στο εξωτερικό από το 1986. Ποτέ δεν απέκτησα άλλη υπηκοότητα και το ελληνικό διαβατήριο είναι το μόνο που έχω. Υποβάλλω φορολογική δήλωση κάθε χρόνο. Εδώ και 25 χρόνια συμμετέχω στην Ελλάδα σε επιτροπές, εθνικά συμβούλια και εκλεκτορικά σώματα πανεπιστημίων χωρίς αμοιβή. Διαμένω στην Ελλάδα περίπου 4-5 μήνες τον χρόνο. Επί 37 χρόνια για να ψηφίσω σε εθνικές ή δημοτικές εκλογές είτε έπρεπε να βρίσκομαι συμπτωματικά στην Ελλάδα είτε να ταξιδέψω επί τούτου. Τίποτα δεν έχει αλλάξει.

Την 26η Αυγούστου 2019 ο υπουργός Εσωτερικών είχε δηλώσει: «Δεν μπορώ να πιστέψω ότι θα υπάρξει βουλευτής του ελληνικού Κοινοβουλίου που θα αρνηθεί στους Έλληνες που ζουν στο εξωτερικό το να μπορούν να ψηφίσουν από τον τόπο κατοικίας τους». Κι όμως, οι διαφωνίες της αξιωματικής αντιπολίτευσης οδήγησαν σε μια δυσλειτουργική νομοθετική ρύθμιση.

Έτσι, μόλις περίπου 5.000 πολίτες που ζουν στο εξωτερικό έχουν εγγραφεί στους ειδικούς εκλογικούς στην επόμενη Βουλή με τρεις βου-

λευτές, όσους ακριβώς έχει η εκλογική περιφέρεια Αρκαδίας με 125.000 εγγεγραμμένους ψηφοφόρους. Είναι πολύ αργά για να διορθωθεί αυτή η γελοiotητα και μέτρα ενημέρωσης της τελευταίας στιγμής δεν πρόκειται να αλλάξουν την πικρή πραγματικότητα: το 99,9% των αποδήμων δεν θα έχει τη δυνατότητα να ψηφίσει στις εθνικές εκλογές από τον τόπο της κατοικίας του.

Οι λόγοι που έχουν εμποδίσει τη θέσπιση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού δεν είναι πρακτικοί. Υπάρχουν απλά κριτήρια για να προσδιοριστεί ποιοι μπορούν να ψηφίσουν, π.χ. όσοι διαθέτουν και ανανεώνουν ελληνικό διαβατήριο, δηλώνοντας έτσι τη βούλησή τους να ανήκουν στο σώμα των Ελλήνων πολιτών. Θα μπορούσε κανείς να προσθέσει ως κριτήριο και την εγγραφή στη ΔΟΥ Κατοίκων Εξωτερικού, αν και η φορολογική δήλωση δεν είναι προϋπόθεση εγγραφής σε εκλογικούς καταλόγους για τους πολίτες που ζουν στην Ελλάδα. Δεν θεωρώ επίσης απαραίτητο οι απόδημοι να ανήκουν σε εκλογικές περιφέρειες του εξωτερικού. Οντας εγγεγραμμένοι σε εκλογική περιφέρεια στην Ελλάδα δεν κόβουν

τον ομφάλιο λώρο που τους συνδέει με την πατρίδα. Τα εμπόδια για την ψήφο των αποδήμων είναι δύο διαδεδομένες αντιλήψεις που δεν ανετέχουν στην κριτική: πρώτον, οι Έλληνες που έφυγαν στο εξωτερικό, ιδίως τα χρόνια της κρίσης, θεωρούνται «ριψάσπιδες» (έχω διαβάσει πολλές φορές αυτόν τον χαρακτηρισμό) δεύτερον, υπάρχει δυσπιστία για την κρίση και την ενημέρωση των αποδήμων. Η ψήφος των αποδήμων συνδέεται με την επιστολική ψήφο, που η Ελλάδα ακόμη να θεοπίσει, μισό αιώνα μετά τη μεταπολίτευση. Υπάρχουν μοντέλα που εύκολα μπορούν να υιοθετηθούν, αφού την εφαρμόζουν όλες σχεδόν οι ευρωπαϊκές χώρες. Με το να αρνείται να θεοπίσει την επιστολική ψήφο η ελληνική πολιτεία, δηλαδή τα κόμματα που την κυβερνούν τα τελευταία 48 χρόνια, ομολογεί ότι θεωρεί το ελληνικό κράτος ανίκανο να τη διαχειριστεί και τους Έλληνες πολίτες υποψήφιους απатеτών, που θα τη χρησιμοποιήσουν για να νοθεύσουν το εκλογικό αποτέλεσμα. Δεν είναι η καλύτερη εικόνα για την ελληνική δημοκρατία. Η επιστολική ψήφος είναι επικαιρη, όχι μόνο επειδή επιτρέπει τη συμμετοχή

στις εκλογές των Ελλήνων του εξωτερικού, αλλά και για δύο ακόμη λόγους: η Ελλάδα γεννάει δημογραφικά και ένα αυξανόμενο ποσοστό πολιτών είναι άτομα της τρίτης ηλικίας, με σώας τας φρένας, αλλά κινητικές δυσκολίες και προβλήματα υγείας. Η υποκρέωση να ψηφίσουν αυτοπροσώπως αποτελεί απαράδεκτη διάκριση. Δεύτερον, η πανδημία και τα ακραία καιρικά φαινόμενα που έχουν γίνει η νέα κανονικότητα, δείχνουν ότι η συμμετοχή σε εκλογές επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες, άσχετους με τη βούληση των πολιτών να συμμετάσχουν ή να απόσχουν. Είναι κομμοκοραγικό την ημερομηνία των εκλογών να την καθορίζουν σκέψεις για το πότε οι πολίτες θα βρίσκονται στις παραλίες και η λιακάδα ή ο οχιονιάς να αποφασίζουν πόσοι πολίτες θα βρουν τον δρόμο προς τα εκλογικά τμήματα.

Ο κ. Αγγελος Χανιώτης είναι καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας και Κλασικών Σπουδών στο Ινστιτούτο Προηγμένων Μελετών του Πρίνστον, αντεπιστέλλον μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και αντιπρόεδρος της ΑΜΚΕ Κόμβος - Δίκτυα του Παγκόσμιου Ελληνισμού.

ΣΚΙΤΖΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Ακόμα δεν γίναμε κράτος

Του **ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ**

Στο πλαίσιο του πολιτισμού της νεωτερικότητας, θεμελιωμένου στην ατομοκρατία και φυσιοκρατία της φιλοσοφίας του Διαφωτισμού, τη περιθώρια των κοινωνικοεθνικών προτεραιοτήτων ήταν εξορισμού υπονομευμένα. Το όραμα της «κοινωνίας των πολιτών», του «κράτους πρόνοιας» ή, ακόμα, και της «αταξικής κοινωνίας» αιωρήθηκε από την αρχή σε ένα πελώριο ανθρωπολογικό κενό, σε τρομακτικό έλλειμμα «νοήματος» των σχέσεων κοινωνίας. Μπήκαμε στον 21ο αιώνα και οι μηχανιστικές «κοινωνιοκεντρικές» επιδιώξεις αποδεικνόνται μιαιερική ουτοπία, σαρώνονται από την καταγιστική υστερία της «ιδιωτικοποίησης» των πάντων, τον ασύδοτο θρίαμβο του οικονομικού «φιλελευθερισμού», της απολυτοποιμένης ατομοκρατίας.

Αλλά το δύσκολο ερώτημα είναι για την Ελλάδα. Η ελληνική κοινωνία υποτίθεται ότι βγαίνει από μακράιωνα παράδοση πολιτισμού στους αντιποδες της δυτικής ατομοκρατίας, του ειδωλοποιημένου cogito. Έχει πίσω της ιστορικούς εθιμούς κοινοτισμού, προτεραιότητας των σχέσεων κοινωνίας, μια μεταφυσική νοσηματοδότηση της λαϊκής συνειδήσης και πράξης, θεμελιωμένη στην οντολογία του «προσώπου», στο άθλημα των διαπροσωπικών σχέσεων. Η ορθόδοξη ασκητική καλλιέργηκε στο λαϊκό βίωμα και στο απαρόμοιαστο κάλλος της λατρευτικής τέχνης ως άθλημα ελευθερίας από τον εγωτικό θηκισμό, αυθυπέρβασης και

αυτοπροσφοράς, αγαπτικής δια-

Γιατί, λοιπόν, στην Ελλάδα, από τη σύσταση κιόλας του συμβατικού μας κρατίδιου, η λειτουργία του δημόσιου τομέα να εμφανιστεί με αναποδογυρισμένους τους όρους του πρωταρχικού κοινωνιοκεντρικού νοήματος; Επιδιώκουμε, με κάθε τρόπο, οι Νεοέλληνες να διοριστούμε στο δημόσιο, όχι για να υπηρετήσουμε τις κοινές ανάγκες και κοινωνικές προτεραιότητες, αλλά μόνο και αποκλειστικά για την ιδιοτελή κατασφάλισή μας: Να είμαστε ισόβια αμειβόμενοι από τον μόνχο των άλλων, για τη θέση που κατέχουμε και όχι για το έργο που παράγουμε. Ανεξέλεγκτοι στη φυγοπονία μας ή στην ανικανότητά μας, με εξασφαλισμένη ατιμωρησία, ακόμα και για εγκληματικές παραλείψεις ή απάνθρωπη συμπεριφορά. Ασύδοτοι στις συνδικαλιστικές μας διεκδικήσεις, ξεδιάντροποι στη ραθυμία μας, βάνασοι στον αυταρχισμό μας.

«Εφυγεν ο Τούρκος και ήρθεν ο δημόσιος υπάλληλος» – αυτή η φράση προσδιόρισε καιρία, στη μετεπαναστατική Ελλάδα, τον ρόλο και τη λειτουργία του δημόσιου τομέα. Ως σήμερα ο δημόσιος τομέας, σε μέγιστο βαθμό, ήταν και είναι το θεσμικό πλαίσιο απροκαλύπτων τυραννίας και βασανισμού του πολίτη. Οποιος βρεθεί μέσα στην κόλαση μιας εφημερίας κρατικού μας νοσοκομείου, νοσηλεύει κάποιο διάστημα εκεί, καταλαβαίνει ότι η λαμπρή πνευματική μας παράδοση, η καύχηση για τον λαϊ-

κό πολιτισμό μας, το νταίλικι των «μολών λαβέ» και των ηρωισμών μας, είναι όλα παραισθησιογόνες διαφυγές από την άθλια κοινωνική μας πραγματικότητα. Μόνο ο εισαγγελέας μπορεί να ανακουφίσει την απόγνωση μας, όχι η «ευγενική» μας ελληνική καταγωγή.

Είναι μάταιο να εκφράζεις επιφυλάξεις για τη σοβαρότητα αποφάσεων, επιλογών ή ενεργημάτων, όταν είναι δεδομένη η απουσία κοινών κριτηρίων αποτίμησης. Δεν έχει νόημα να υποδείξεις σε έναν νικητή εκλογών ότι στο επίτελειο των άμεσων συνεργατών του πλεονάζουν άνθρωποι που δεν είναι σοβαροί. Οτι δεν είναι και ο ίδιος σοβαρός όταν κομπάζει για περιθωριακά επιτεύγματα ή εξαντλείται σε γενικόλογες επαγγελίες, τη στιγμή που τα πρώτιστα και ουσιαστικά κραυγάζουν άλυτα. Οτι είναι κωμικό, στους αντίποδες της στοιχειώδους σοβαρότητας, να εξαγγέλλονται σαν «εκπαιδευτική μεταρρύθμιση» ή σαν «εθνικό σύστημα υγείας» ή σαν «βελτίωση των παρεχόμενων στους πολίτες υπηρεσιών», πρόχειρα και επιπόλαια καμώματα ανθρώπων απάρσεκτων, πειθαρχημένων στη σκοπιμότητα της δημιουργίας εντυπώσεων, και επιπλέον ατάλαντων.

Θέλει πολύ κουράγιο για να συντηρείται ελπίδα ιστορικής επιβίωσης του Ελληνισμού.

Η κουλτούρα συναίνεσης

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η διαδικασία στην οποία εισήλθε ο ΔΗΣΥ μετά τα αποτελέσματα του πρώτου γύρου των προεδρικών εκλογών δεν ήταν άγνωστο σενάριο σε όσους ανέλυσαν τα πράγματα προεκλογικά. Η καταπόντιση της υποψηφιότητας του Αβέρωφ Νεοφύτου οδήγησε αναπόφευκτα στο δίλημμα μεταξύ συμμετοχής σε ένα κυβερνητικό σχήμα υπό τον Χριστοδουλίδη (και τον ενδιάμεσο χώρο) και της επιλογής για ψήφο κατά βούληση –που πρακτικά μεταφράζεται για τον μέσο δεξιό ψηφοφόρο σε ψήφο εναντίον του ΑΚΕΛ.

Φυσικά τόσο μια μερίδα προοδευτικού κόσμου εντός του ΔΗΣΥ όσο κι ευρύτερες φωνές περίξ η εκτός αυτού έθεσαν το ζήτημα της συμπίρευσης με την υποψηφιότητα Μαυρογιάννη. Με γνώμονα κυρίως το Κυπριακό αλλά και επιμέρους προοδευτικές πτυχές που δεν υπάρχουν στο συγκείμενο της υποψηφιότητας Χριστοδουλίδη –που υποστηρίζεται από το ΔΗΚΟ, την ΕΔΕΚ, την κ. Θεοχάρους, κ.ά. Κι εδώ προκύπτει, και οφείλει να καταγραφεί ως τέτοιο, το ενδεχόμενο μιας υπέρβασης μεταξύ των δύο μεγάλων κομμάτων του τόπου –των εκ διαμέτρου αντιθέτων ιδεολογικά ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ.

Θεωρητικά τόσο ο ΔΗΣΥ όσο και το ΑΚΕΛ δεν διαφέρουν ουσιαστικά ως προς την προσέγγισή τους στο εθνικό θέμα. Το Κυπριακό δείχνει να ενώνει τα δύο κόμματα ως προς την υπεύθυνη στάση έναντι του και την στήριξη στη λύση διζωνικής, δικονομικής ομοσπονδίας (ΔΔΟ), που η ΕΔΕΚ απορρίπτει και το ΔΗΚΟ εντάσσει στο πλαίσιο του «σώστου περιεχομένου». Στην πραγματικότητα, όμως, το ζήτημα της συμπίρευσης εμπεριέχει μέσα του και το εξής, ουσιαστικό, θέμα: Το να βάλεις στη ζυγαριά την κομματική και μικροπολιτική επιβίωση και το Κυπριακό. Κάτι που πηγαίνει πέραν του παράδοξου μιας συγκυβέρνησης ΑΚΕΛ - ΔΗΣΥ.

Και σε αυτό ακριβώς το επίπεδο ανοίγεται για πρώτη φορά το ουσιαστικότερο ζήτημα της πολιτικής κουλτούρας στην Κύπρο. Η απουσία κουλτούρας συναίνεσης. Στην πραγματικότητα η κυπριακή κοινωνία και η κυπριακή πολιτική σκηνή δεν είναι ώριμες ακόμη για να προβούν σε τέτοιες γενναίες πολιτικές υπερβάσεις. Στη βάση μάλιστα των agenda politics που στηρίζονται σε σοβαρές προγραμματικές συμφωνίες με γνώμονα το γενικώς καλώς εννοούμενο συμφέρον. Απέναντι στη συναίνεση κυριαρχούν ακόμη η ιδεολογία –ως αντι-ακελική ή αντι-δεξιά πολιτική, το «κόμμα», η «ομάδα», το «σωματείο». Και η πολιτική επιβίωση που αφορά στην κομματική διασφάλιση των μικροκομματικών συμφερόντων. Τόσο στο επίπεδο της εξουσίας όσο και σε αυτό της διαχείρισής της στην Κύπρο (οικονομικά συμφέροντα, πελατειακά δίκτυα, ημικρατικοί οργανισμοί, κ.λπ.).

Η απουσία κουλτούρας συναίνεσης και το πως τελικά μεταξύ πρώτου και δεύτερου γύρου των προεδρικών εκλογών διαμορφώνεται αυτό το σκηνικό συναλλαγής πρέπει όχι μόνο να μας προβληματίσει για την ανακολουθία και την ανειλικρίνεια του πολιτικού μας προσωπικού –πολύ εμφανής σε αυτό τον προεκλογικό με τα πωγυρίσματα αρκετών πρωταγωνιστών– αλλά και να μας προειδοποιήσει για μελλοντικές σοβαρές, με την έννοια του υπαρκτού, κρίσεις.

Σήμερα είναι ο δεύτερος γύρος των προεδρικών εκλογών. Η παράνεση παραμένει η ίδια. Οφείλουμε να προσέλθουμε στις κάλπες, να ψηφίσουμε με υπευθυνότητα και να αναστοχαστούμε επί των αποτελεσμάτων για την επόμενη πενταετία. Και, σε κάθε περίπτωση, να αναζητούμε ως πολιτική ιδέα (concept) αλλά και ως στάση ζωής την ανάγκη για πολιτική συναίνεση και κουλτούρα συνεργασίας –πραγματικής– στη δημόσια ζωή του τόπου. Τα επόμενα χρόνια θα τη χρειαζόμαστε αναπόφευκτα και όποιος νομίζει το αντίθετο μάλλον δεν έχει δει ούτε την μεγάλη εικόνα ούτε τις μεγάλες προκλήσεις για τον επόμενο Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Ομάδα διάσωσης από το Ουζμπεκιστάν εργάζεται σε κτίριο που κατέρρευσε μετά από τον ισχυρό σεισμό στο Hatay της νοτιοανατολικής Τουρκίας.

Σεισμοί και διπλωματία

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Οι επιπτώσεις από τις σεισμικές δονήσεις στην Τουρκία και τη Συρία ξεπερνούν τα όρια της ανθρώπινης φαντασίας. Το δράμα γίνεται ολοένα και πιο καθαρό με τις σκηνές που προβάλλονται σε όλα τα ΜΜΕ σε παγκόσμιο επίπεδο και βέβαια στα ΜΚΔ. Ο ανθρώπινος πόνος δεν έχει σύνορα, όπως επίσης και η αλληλεγγύη. Ξεχωρίζω τα εξής σημαντικά από το πολιτικό περιβάλλον της καταστροφής:

Ο Τ. Ερντογάν έκανε έκκληση για «ενότητα και αλληλεγγύη». Η «Εθνική Συμμαχία» (τα έξι κόμματα της αντιπολίτευσης) ζήτησε από την κυβέρνηση «στενή συνεργασία». Η αναβολή των εκλογών της 14ης Μαΐου είναι ολοένα και πιο πιθανή, καθώς ουδείς μπορεί να προβλέψει τον χρόνο και τα μέσα για να επανέλθει μια στοιχειώδης μετασεισμική λειτουργία ανθρώπων και πραγμάτων. Πραγματική στήριξη σε διεθνές επίπεδο, μέσα και η συμμετοχή της Ε.Ε. στις προσπάθειες διάσωσης μέσω του μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Επομαινών και η συμμετοχή δυνάμεων από το Ισραήλ και από την Ελλάδα –τηλεφωνική επικοινωνία Σακελλαροπούλου και Μητσοτάκη με Ερντογάν συν αποστολή βοήθειας. Από το Δελτίο Τύπου που εκδίδει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διακινεί στη Λευκωσία η εδώ Αντιπροσωπεία της τα πιο κάτω: «Η ΕΕ κινητοποιεί πάνω από 1.180 διασώστες και 79 σκύλους αναζήτησης στην Τουρκία μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας. Κατόπιν της ενεργοποίησης του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της

Συνολικά, 25 ομάδες Ερευνας και Διάσωσης κατευθύνονται προς τις περιοχές της Τουρκίας. Επιπλέον, έχουν αποσταλεί δυο ιατρικές ομάδες μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ για την παροχή επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης.

ΕΕ από την Τουρκία, 19 κράτη μέλη της ΕΕ (Αυστρία, Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Γαλλία, Γερμανία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Ιταλία, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία και Ισπανία), μαζί με την Αλβανία και το Μαυροβούνιο, απέστειλαν ομάδες σε συνεννόηση με το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών της ΕΕ και τις τουρκικές αρχές. Συνολικά, 25 ομάδες Έρευνας και Διάσωσης κατευθύνονται προς τις περιοχές της Τουρκίας. Επιπλέον, έχουν αποσταλεί δυο ιατρικές ομάδες μέσω του Μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας της ΕΕ για την παροχή επείγουσας υγειονομικής περίθαλψης. Οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν προσφέρει συνολικά 1.185 διασώστες και 79 σκύλους αναζήτησης». Συμπληρώνω πως στην προσπάθεια ώστε να καταστεί η Ε.Ε. μια ισχυρή δύναμη στα ζητήματα Πολιτικής Προστασίας συνέβαλε αποφασιστικά και ο τέως Επίτροπος Χρ. Στυλιανίδης. Οι

καρποί της προσπάθειας αυτής τώρα φαίνονται ευκρινέστερα.

Οι φυσικές καταστροφές ενίοτε παίζουν τον ρόλο του καταλύτη σε πολιτικές αλλαγές, όταν η πολιτική δεν μπορεί ή δεν θέλει. Οι σεισμοί στην Τουρκία το 1999 έδωσαν την αναγκαία ύλη στην περίφημη «διπλωματία των σεισμών», (Γ. Παπανδρέου, Ι. Τζεμ). Αυτό συντελέστηκε λόγω της πολύπλευρης στήριξης της ελληνικής κυβέρνησης υπό τον Κώστα Σημίτη στην αντιμετώπιση των συνεπειών ενός ακόμα καταστροφικού σεισμού στην περιοχή Ιζμίτ.

Η κυπριακή διάσταση μιας ωφέλιμης διπλωματίας: η «διπλωματία των σεισμών» του 1999, επέφερε «ήρεμα νερό» στις ε/τ σχέσεις και είχε τη συμβολή της στην ολοκλήρωση της ενταξιακής πορείας της νήσου –κύρια προϋπόθεση, η διπλωματική κινητικότητα μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας. Δεν φαίνεται στον ορίζοντα κάτι ανάλογο τώρα –άλλη εποχή, άλλα δεδομένα. Ωστόσο, και η μείωση της έντασης μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη. Δεν λύνει προβλήματα, αλλά μειώνει την ένταση και τον κίνδυνο του απρόβλεπτου.

Η «διπλωματία των σεισμών» διαθέτει την κυπριακή εκδοχή της. Οι συμβολισμοί μερικές φορές είναι πολύ πιο σημαντικοί από τα προσχήματα ή τα προσκόμματα. Για παράδειγμα, μια συνάντηση του Ε/κ ηγέτη με τον Τ/κ ηγέτη για να του εκφράσει τη συμπάρασταση στην κοινότητα του για τους Τ/κ που χάθηκαν στους σεισμούς. Μιλώ για έναν Ε/κ ηγέτη με δυνατότητες να αξιοποιήσει την ευκαιρία που δίνουν, κάποιες φορές, οι τραγωδίες, όπως

αυτό που δεν έγινε με την πανδημία του κορωνοϊού, η οποία χάθηκε μέσα σε αποθέωση της μικροπολιτικής. Οι ευκαιρίες έρχονται και χωρίς να το επιδιώκεις (όπως τώρα ο σεισμός), οι ευκαιρίες οικοδομούνται με σχέδιο και κινητοποίηση (όπως ένταξη στην Ε.Ε.), οι ευκαιρίες αξιοποιούνται εφόσον θέλεις και μπορείς (όπως αφέθηκαν στο ράφι στο Κραν Μοντάνα)! Ο δήμαρχος της Λευκωσίας Κ. Γιωρκάτζης και ο δήμαρχος της κατεχόμενης Λευκωσίας Μ. Χαρματζί μπορεί να κάνουν περισσότερα στο ζήτημα της έμπρακτης αλληλεγγύης, καθώς ήδη λειτουργεί κέντρο συγκέντρωσης βοήθειας το οποίο συντονίζει ο Μ. Χαρμαντζί. Επίσης, χρήσιμη ήταν και η σύσκεψη στο υπουργείο Εξωτερικών με τη συμμετοχή του Επιτρόπου του Πολίτη, του υπουργείου Υγείας, του Ερυθρού Σταυρού και του Παγκυπρίου Συντονιστικού Συμβουλίου Εθελοντισμού (ΠΣΣΕ) για «πρακτικούς τρόπους στήριξης των πληγέντων σε Τουρκία και Συρία».

Στην ίδια ενότητα «η διπλωματία των παιδιών». Η φωτογραφία που έκαναν παιδιά δημοτικού σχολείου στη Λεμεσό με ευχές στα παιδιά από την Αρμόκωστο που αναζητούνται στα ερείπια κτιρίων στο Καχραμάν Μαράς, μπορεί στην τέχνη της επικοινωνίας να συνιστά το καλύτερο Μέτρο Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ) όλων των εποχών! Τα παιδιά έγραψαν τα εξής: «Συμπάρασταση στους Τ/Κ συμπατριώτες συμπαθής μας. Ευχόμαστε να βρεθούν σύντομα». Πιο ανθρώπινο (και πιο κυπριακό) δεν γίνεται!

www.larkoslarkou.org.cy

Από τον εκλεγμένο Βασιλιά σε ένα νέο Κοινό Κυπρίων

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

Μάθαμε κάτι σε αυτές τις εκλογές; Πέραν, ίσως, του ότι όλα είναι πιθανά (κάποια περισσότερο, κάποια λιγότερα βάσει των νόμων της στατιστικής) και πως οι πλείστες δημοσκοπήσεις δεν ψεύδονται και δεν μπορούν να γραφτούν από το μηδέν ως προϊόντα μυθολογίας. Και πέραν του ότι δεν υπάρχει καμία εκπλήξη που δεν έχει την εξήγησή της, που δεν μπορούσε να είχε προβλεφθεί με τα δεδομένα στη διάθεσή μας.

Για δεκαετίες ξέρουμε πως ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι αυτό που ο Μακάριος Δρουσιώτης αποτύπωσε επιτυχώς με τις λέξεις «εκλεγμένος αυτοκράτορας». Όχι μόνο λόγω της εξαφάνισης των ελέγχων και ισορροπιών υπήρχαν

με την κατάρρευση του δικονομικού κράτους το 1963, άλλωστε το Σύνταγμα ήταν φτιαγμένο για να εξισορροπεί μεταξύ των κοινοτήτων και όχι μεταξύ των εξουσιών. Αν υπάρχει ένα «παραδοσιακό» κυπριακό πολιτικό σύστημα, αυτό δεν είναι τα όσα διοικητικά κληρονομήσαμε από τη βρετανική περίοδο. Δεν είναι τα όσα εφαρμόσαμε οι Ελληνοκύπριοι, κοιτώντας το ελληνικό κράτος και οι Τουρκοκύπριοι το τουρκικό. Δεν είναι ούτε καν μόνο η ιδιότητα και πολύπλοκη σχέση κράτους- Εκκλησίας του Βυζαντίου την οποία με ευκολία επικαλούμαστε στον δημόσιο διάλογο, όταν θέλουμε να οργανούμε για την παπαδοκρατία στην Κύπρο ή να μιλήσουμε για την Εθναρχία και τον ρόλο του Μακαρίου Γ' στην Προεδρία.

Το σύστημα που προκύπτει από

Κανένας Πρόεδρος δύο θητειών δεν κατάφερε να αποφύγει την παγίδα της εδραίωσης στην καρέκλα, του παρασιτισμού των γύρω του και της στασιμότητας.

τις δυναμικές της κοινωνίας της Κύπρου, τον συντηρητικό της χαρακτήρα σε πολλά ως νησιωτικές κοινωνίες, και τον προοδευτικό σε άλλα, ως εμπορικής, είναι αυτό που αποτυπώνει ο Πάνος Ιωαννίδης στο διήγημά του «Κινύρας» το 1972: η εξουσία συγκεντρώνεται σ' ένα παλάτι της Εποχής του Χαλκού όπου κυβερνά ο Αρχιερέας - Βασιλιάς

στην κορυφή και οι αυλικοί στους διαδρόμους. Η δουλειά της διακυβέρνησης είναι οι συναντήσεις με αρχηγίσκους περιφερειών και φαντριών, ειδικών και γενικών συμφερόντων, εσωτερικών και εξωτερικών συμφερόντων, που ζητούν μεσολάβηση. Και αυτός που έχει τον θρόνο πρέπει να μπορεί να τα διαχειριστεί όλα αυτά αποτελεσματικά ώστε να μπορεί να προχωρήσει το σιδηρόπτε και να μένει η χώρα ασφαλής.

Η Κύπρος σήμερα έχει φτάσει σε ένα σημείο καμπής, με τα δέκα χρόνια Αναστασιάδη να μας έχουν θυμίσει όλα τα κακά του συστήματός μας. Κανένας Πρόεδρος δύο θητειών στη σύντομη ιστορία μας δεν κατάφερε να αποφύγει την παγίδα της εδραίωσης στην καρέκλα, του παρασιτισμού των γύρω του και της στασιμότητας. Τα πράγματα έχουν

βελτιωθεί καθώς οι δημοκρατικοί θεσμοί της χώρας αναπτύσσονται, όμως η πρόοδος είναι πάντα εύθραυστη. Η έκρηξη στον ΔΗΣΥ την περασμένη εβδομάδα αποτελεί ένδειξη πως το παλιό μοντέλο Κύπριου ηγέτη δεν φτουρά πλέον. Δεν είναι ότι το έχουμε αποφασίσει συνειδητά, όμως εκτιμώ πως είναι ο λόγος που η κοινωνία αντιδρά, όταν βλέπει τον απερχόμενο Πρόεδρο να συγκαλεί συσκέψεις για να σώσει το κόμμα του και την υστεροφημία του. Είμαστε πλέον αρκετά ώριμοι για να δούμε πέρα από τις επικοινωνιακές αστοχίες και επιτυχίες και των δύο για να καταλάβουμε ποιος υποψήφιος μας ελκύει περισσότερο. Και μπορούμε να δούμε πως και οι δύο έχουν στείλει το μήνυμα πως οι εποχές των αυτοκρατόρων πέρασαν και πως χρειάζονται νέες,

τεχνοκρατικές, συλλογικές και συμπεριληπτικές προσεγγίσεις.

Προσωπικά δεν θεωρώ πως όποιας αν εκλεγεί θα καταρρεύσουμε αυτόματα ή θα περάσουμε αυτόματα στην ανανέωση και τα νέα ήθη. Όμως αυτό που πρέπει να προσέξουν και οι δύο υποψήφιοι, είναι πως η κοινωνία μας, και η χώρα (και το Κυπριακό), δεν σκκώνουν άλλο business as usual. Τα βήματα που θα μας πάρουν μπροστά δεν μπορούν να είναι φοιτησιασμένα και συντηρητικά. Ίσως έφτασε η στιγμή που αντιλαμβανόμαστε πως αν αυτό το κράτος για να το κυλιαντιρίσεις χρειάζεταιαι Πρόεδρο μαφιόζο, τότε είναι καιρός να αλλάξει το κράτος. Γιατί η κοινωνία έχει αλλάξει. Καλή μας ψήφο.

ykakouris@gmail.com

Ανάβασις στον λόφο του Προεδρικού

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«**Θάλαττα** – θάλαττα» έκραζαν οι Μύριοι, όταν από το όρος Θήκη, αντίκρισαν τη θάλασσα του Ευξείνου Πόντου. Ο ιστορικός Ξενοφών στο περίφημο βιβλίο του «Κύρου Ανάβασις», καταγράφει την περιπέτεια 13.000 Ελλήνων, οι οποίοι εκστράτευσαν στον σατράπη Κύρο, οποίος επαναστάτησε το 401 π.Χ. εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη, για να πάρει τον θρόνο. Ωστόσο, στη μάχη της Βαβυλώνας σκοτώθηκε ο Κύρος και ο Αρταξέρξης δολοφόνησε όλους τους στρατιηγούς. Έτσι οι Μύριοι, με επικεφαλής τον Ξενοφώντα, αναζήτησαν δρόμο επιστροφής στην πατρίδα, διά μέσου της ακανούς και γεμάτης εκθροισής Ασίας. Τελικά, ύστερα από περιπέτεια τεσσάρων μηνών και με τους μισούς να χάνονται από το κρύο, την ταλαιπωρία και τις επιθέσεις λαών της περιοχής, κατάφεραν να φθάσουν στον Ευξείνου Πόντο και να επιστρέψουν στην Ελλάδα.

Ανάβασις αποτελεί και ο δρόμος προς τον λόφο του Προεδρικού Μεγάρου, ο οποίος είναι στρωμένος με περισσότερα αγκάθια και λιγότερα τριαντάφυλλα. Ο νέος Πρόεδρος της Κύπρου θα κινείται πάντα στο εκκρεμές της δόξας και του πόνου, των επευφημιών και των παραπόνων, των εύκολων επιλογών, αλλά και των δύσκολων αποφάσεων. Ωστόσο, ο «έκαστος εφ'ώ ετάχθη» και ο νέος Πρόεδρος της Δημοκρατίας «ελέω Θεού και ψηφοφόρων» θα κληθεί να υλοποιήσει τις υποσχέσεις του, αλλά και να λάβει σκληρές αποφάσεις, στα δύσκολα χρόνια τα οποία έρχονται, σύμφωνα με τους πολιτικούς και οικονομικούς αναλυτές και λιγότερο από τους προφήτες, οι οποίοι βλέπουν τα σημάδια των καιρών, με ένα διαφορετικό μάτι.

Η «θάλαττα» της σωτηρίας, της απαλλαγής από τα προβλήματα και της ευημερίας των πολιτών, τα οποία υποσχέθηκε ο νέος Πρόεδρος δεν είναι καθόλου εύκολη υπόθεση. Και όσοι γνωρίζουν τα εντός του Προεδρικού Μεγάρου ξέρουν ότι πιο εύκολα ο Ξενοφών βρήκε τη «θάλαττα», παρά ο νέος Πρόεδρος θα βρει την «ισία του Κυπραίου». Τα διαπλεκόμενα συμφέροντα είναι πολλά και η πλάκα είναι ότι όλοι πιστεύουν ότι αν ικανοποιηθούν τα αιτήματά τους, τότε θα δικαιωθεί και η Κύπρος. Βεβαίως στο πίσω μέρος του μυαλού τους, όλοι έχουν τη δική τους «πούγκα» και τα δικά τους μικροσυμφέροντα, τα οποία πολλές φορές ανατρέπουν το καλώς νοούμενο συμφέρον ολόκληρης της κυπριακής Πολιτείας. Πάθη και συναισθηματισμοί, φόβοι και ατομικά

και το κλασικό κυπριακό μυστικό, «κρύψε να περάσουμε» έγραψαν και γράφουν ιστορία, στον λόφο του Προεδρικού Μεγάρου.

Ο μεγαλύτερος εκθρόνος του νέου Προέδρου είναι σίγουρα ο ίδιος ο εαυτός του, αφού θα παλεύει, μεταξύ της λήψης αποφάσεων οι οποίες θα οδηγούν στη «θάλαττα» της σωτηρίας της Κύπρου και των εμπαιθών, εμμονών και πιέσεων, από εκθρόους και φίλους, οι οποίες οικοδομήθηκαν σε «αρπακτές» από το 1960 μέχρι και σήμερα. Γκρίνες, εγωισμοί, μάχες για υπουργικά χαρτοφυλάκια και άλλες θέσεις αξιωματούχων, αλλά και το χειρότερο «απατεωνιές» για ανομολόγητα κέρδη, για τις τσέπες των λίγων «ανεμόμυλων». Σε όλη αυτή την «τρέλα της εξουσίας» έρχεται συνήθως και κατοικοεδρεύει η μοναξιά και οι τύψεις της συνειδήσης, οι οποίες αλλοιώνουν τους ηγέτες και τους κάνουν να τρέχουν από τα χαράματα μέχρι και τα μεσάνυχτα, ώστε να μην έχουν χρόνο να κοιτάξουν τους εαυτούς τους. Σε βόρειες χώρες, όλοι οι άνθρωποι της εξουσίας, διαθέτουν καναπέδες στα γραφεία τους για να «κοιμούνται στα προβλήματα», να ξεκουράζονται το μυαλό τους, ώστε να μπορούν να λαμβάνουν σοφές αποφάσεις.

Η εξουσία, όταν καθίσταται δικακία, ανεβάζει τον άνθρωπο σε άλλες σφαίρες ευτυχίας και μαζί φέρνει την ευτυχία και στους πολίτες. Η χαρά βρίσκεται στην προσφορά και όχι στα ευτελή και εφήμερα κέρδη. Όταν ο ηγέτης κυβερνά με αγάπη και μεγαλοψυχία και όχι επιβάλλοντας τον τρόπο και τον φόβο, τότε δοξάζεται και ο ίδιος και δοξάζει και την πατρίδα του. Καλό είναι ο νέος Πρόεδρος να κουβεντιάσει με παλιούς δημοσιογράφους, οι οποίοι μπορούν και μιλούν χωρίς περιστροφές και μισόλογα, για τα χαρίσματα, αλλά και τις αδυναμίες παλαιότερων προέδρων της Κύπρου, οι οποίοι ήταν άνθρωποι με πάθη, αδυναμίες, αλλά και πολλά χαρίσματα. Να μάθει για τους τρόπους αντιμετώπισης δύσκολων καταστάσεων, για την προσφορά προς τους αναξιοπαθούντες και το κυριότερο για τον χειρισμό των ανθρώπων, οι οποίοι βρίσκονταν δίπλα του. Σίγουρα θα γίνει σοφότερος και θα αποφύγει πολλές παγίδες ή αστοχίες από ανθρώπους, οι οποίοι κλήθηκαν με τον ένα ή άλλο τρόπο, να συμβάλουν στην υλοποίηση των εξαγγελιών του. Και να μην ξεχνά ότι η εξουσία μπορεί να προσφέρει πολλές χαρές, αλλά πανεύκολα οδηγεί στην καταστροφή ενός ηγέτη ακόμη και διά ασήμαντον πολλές φορές λόγο. Η θεία δική δεν είναι θεωρία.

kaparispan@yahoo.gr

Αναζωογόνηση της Δημοκρατίας

Του ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ

Τα περιθώρια έχουν εξαντληθεί. Οι αλλαγές είναι επιταγή. Για την Κύπρο, για καθεμία και καθένα από εμάς, δεν υπάρχει άλλη επιλογή.

Ή θα προχωρήσουμε τώρα στις αναγκαίες μεταρρυθμίσεις και αλλαγές, ή θα προχωρήσουμε σε ένα δρόμο χωρίς γυρισμό, με τελική κατάληξη ένα κράτος αναποτελεσματικό και παράλυτο και ένα πολιτικό σύστημα απαξιωμένο, χωρίς επαφή με την κοινωνία. Η εφιαλτική αυτή προοπτική οδηγεί σε μια Κύπρο αδύναμη, αποκομμένη από τα σύγχρονα ρεύματα και τις ευρωπαϊκές εξελίξεις. Σε μια κοινωνία στατική, χωρίς

προοπτικές εξέλιξης. Σε μια οικονομία διαχείρισης, χωρίς ανάπτυξη και κοινωνική συνοχή.

Μια νέα κοινωνική συμφωνία, που να στηρίζεται σε δύο βασικούς άξονες είναι αναγκαία.

1) Μεταρρύθμιση του κράτους, με τη θεσμοθέτηση σύγχρονων τρόπων διοίκησης και διαδικασιών που διασφαλίζουν διαφάνεια, αποτελεσματικότητα, ανάπτυξη με κοινωνική συνοχή.

2) Αλλαγή στο πολιτικό σύστη-

μα, με τομές που ενισχύουν τη συμμετοχή των πολιτών, τον έλεγχο της εξουσίας, την καλύτερη λειτουργία των αντιπροσωπευτικών θεσμών που μπορούν να βελτιώσουν την ποιότητα της δημοκρατίας μας και να ξαναφέρουν την κοινωνία κοντά στην πολιτική λειτουργία.

Η μάχη ενάντια στη συντήρηση, είναι μάχη δύσκολη. Όμως η μάχη πρέπει να δοθεί. Και αυτή τη μάχη οφείλουμε όχι μόνο να τη δώσουμε αλλά και να την κερδίσουμε. Με συγκεκριμένες δράσεις. Με δημοκρατικό έλεγχο κάθε εξουσίας. Σύγκρουση με κάθε κατεστημένο που νέμεται ασύδοτα τη θέση του σε βάρος των συμφερόντων του λαού. Όχι με κτηνώδη ηθικολογία, αλλά με δημοκρατικό έλεγχο και κοινωνική λογοδοσία. Με βαθιά τομή στο πολιτικό σύστημα. Ενίσχυση των δυνατοτήτων συμμετοχής του πολίτη, θωράκιση των θεσμών, διαφάνεια στα οικονομικά πολιτικών φορέων και προσώπων.

Δυνατότητα λαϊκής πρωτοβουλίας για τη διεξαγωγή δημοψηφισμάτων, με αίτημα που θα υπογράφεται από το 1/5 του αριθμού των εγγεγραμμένων ψηφοφόρων.

Τελικά, ένας εκσυγχρονισμός του πολιτικού συστήματος με ριζοσπαστικές αλλαγές και τολμηρό κοινωνικό περιεχόμενο είναι η μεγάλη πρόκληση για μια δημοκρατία που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες της νέας εποχής.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Το θάρρος της αλήθειας

Ο θεσμός της παρρησίας εξασφαλίζει το αναφαίρετο δικαίωμα του κάθε πολίτη να συμμετέχει στα πολιτικά δρώμενα με το θάρρος του λόγου του.

την ίδια στιγμή σήμαινε, αφενός μεν την ισότητα όλων των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες, αφετέρου δε την αρχή του δημόσιου διαλόγου και της δημοκρατικής διαβούλευσης. Ο θεσμός της παρρησίας εξασφάλιζε το αναφαίρετο δικαίωμα του κάθε πολίτη να συμμετέχει στα πολιτικά δρώμενα με το θάρρος του λόγου του. Στη λογική του Foucault, το «θάρρος» πηγάζει ένα βήμα παραπέρα, καθώς υπογραμμίζει τον κίνδυνο να υποστηρίξει κανείς μια σκέψη, μια «αλήθεια», απέναντι στην εξουσία. Όσοι βέβαια γνώριζαν την πολιτική πραγματικότητα της Αθήνας ήξεραν ότι η πιο επικίνδυνη εξουσία ήταν αυτή του όχλου. Στην πραγματι-

κότητα, η παρρησία πολλές φορές αποδείχθηκε μοιραία σε όσους τολμούσαν να έχουν το θάρρος της γνώμης τους. Δεν είναι τυχαίο το ότι οι πλείστοι των σπουδαιότερων Αθηναίων ρητόρων, στρατηγών ή φιλοσόφων είτε εξορίστηκαν είτε θανατώθηκαν από τον λαό της πόλης την οποία ευεργέτησαν. Όμως η παρρησία δεν ήταν απλώς πολιτικό δικαίωμα ή αρχή της δημοκρατίας. Ήταν πάνω απ' όλα ατομικός τρόπος ζωής. Ήταν τρόπος ζωής του ελεύθερου ανθρώπου. Κατά τον Foucault, ο «παρρησιαστής» είναι εκείνος του οποίου η σκέψη τολμάει να έρθει αντιμέτωπη με τον εαυτό της.

Η έννοια της παρρησίας εξελίσσεται από την κλασική αρχαιότητα στην ελληνιστική εποχή. Το θάρρος της γνώμης μεταφέρεται από τον πολιτικό στίβο στην καθημερινή ζωή και από αρετή των κυβερνώντων γίνεται διαπαιδαγώγηση των κυβερνωμένων. Γράφει ο Κώστας Δουζίνας: «Η παρρησία ως πρακτική ζωής αποκαλύπτει την αλήθεια ενός προσώπου ή μιας πολιτείας, τη σχέση τους με το αγαθό. Η αν-

δρεία, αδελφή της παρρησίας, είναι λοιπόν η δύναμη να αλλάξει κανείς τη σχέση του με την πόλη, τους άλλους και τον εαυτό του, ακολουθώντας τους τρόπους που αποκαλύπτει η παρρησία. Ο παρρησιαστής δεν γεννιέται ούτε γίνεται μέσω της ιδιότητας του πολίτη ή της διανοητικής του ικανότητας, αλλά μόνο μέσα από την εναρμόνιση λόγου και βίου. Η παρρησία και η ανδρεία είναι πρακτικές για τη φροντίδα πρώτα του εαυτού κι έπειτα της πόλης» («Αντίσταση και Φιλοσοφία στην Κρίση», εκδ. Αλεξάνδρεια, 2011). Παρρησιαστής είναι εντέλει εκείνος που τολμάει να ελέγξει τον εαυτό του και για τον οποίο ο διαρκής έλεγχος του εαυτού του είναι δεύτερη φύση. Μόνο αυτός είναι ικανός να διδάξει και να διαμορφώσει τόσο το ατομικό όσο και το πολιτειακό ήθος. Το πρόβλημα βέβαια για τον κυβερνώνμενο, τόσο σε ατομικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο, είναι να μπορέσει να διακρίνει ποιος έχει και ποιος όχι το θάρρος της αλήθειας ώστε να του αναθέσει την ευθύνη είτε της διαπαιδαγώγησης του σε ατο-

μικό επίπεδο είτε τη διακυβέρνηση της πατρίδας του σε συλλογικό. Εκεί ελλοχεύει κι ο μεγαλύτερος κίνδυνος. Ο παρρησιαστής μοιραία ασκεί εξουσία στον ασκουμένο, αλλά μόνο για να τον επιτρέπει και εκείνου να ζει με παρρησία. Με τον ίδιο τρόπο, η άσκηση της πολιτειακής εξουσίας πρέπει να είναι ένα μάθημα ελευθερίας και θάρρους για τους κυβερνώνμενους, όχι προσπάθεια καθυπόταξης τους στη λογική της εξουσίας. Η πραγματική παρρησία έγκειται στην ικανότητα του λόγου να αλλάζει τη φύση της εξουσίας. Είναι η τολμηρή στάση και αντίσταση στην τυφλή αναπαραγωγή των σχέσεων εξουσίας και καθυπόταξης του πολίτη στην καθεστειακή τάξη. Αυτό ισχύει τόσο για τη φροντίδα του ατόμου όσο και της πολιτείας. Όποιος ζει ανεξέλεγκτα, χωρίς να έχει το θάρρος της γνώμης του, δεν μπορεί παρά να ζει κάτω από μια ανεξέλεγκτη εξουσία.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

«**Το θάρρος** της αλήθειας» είναι ο τίτλος του τελευταίου σεμιναρίου του Michel Foucault στο Κολλέγιο της Γαλλίας, τον Μάρτιο του 1984, λίγο πριν πεθάνει από έιτζ σε ηλικία πενήντα οκτώ ετών. Πρόκειται στην πραγματικότητα για μια προσπάθεια μεταφράσης στη γαλλική γλώσσα (Le Courage de la vérité) της αρχαιοελληνικής έννοιας της «παρρησίας»: «ελευθεροστομία», «ελεύθερη έκφραση», «θάρρος της γνώμης» ή «θάρρος της αλήθειας», θάρρος να εκφράσει κανείς δημόσια αυτό που ο ίδιος προσωπικά θεωρεί ως αλήθεια ή θάρρος να εκφράσει μια αλήθεια ενάντια στην εξουσία. Στη σκέψη του Γάλλου στοχαστή, η θεματική της «παρρησίας» είχε επιβληθεί από το 1979, όταν είχε ολοκληρωθεί το σεμινάριο του για τον νεοφρεγυλισμό. Ήδη το 1980, ο Foucault εξέταζε τον θεσμό της παρρησίας στην αρχαϊκή Αθήνα μέσα από την τραγωδία του Ευριπίδη «Ιών». Γιος της Κρέουσας και του θεού Απόλλωνα, ο Ίων ως βρέφος

αφήνεται έκθετος στην Ακρόπολη. Εκεί τον βρίσκει ο Ερμής και τον μεταφέρει στους Δελφούς. Η Κρέουσα, κόρη του Ερεχθέως και της Πραξίθεας, παντρεύεται τον Ξούθο, σύμμαχο των Αθηναίων, ο οποίος, μέσα από τον γάμο του με την Αθηνά, πριγκίπισσα, παίρνει την εξουσία στην Αθήνα. Καθώς το ζευγάρι παραμένει άτεκνο, ο Ξούθος αναγκάζεται να πάει στους Δελφούς για να ζητήσει χρησμό. Το μαντείο του προφητεύει ότι όποιος τον ακολουθήσει κατά την έξοδό του από τον ναό θα γίνει γιος του. Ακολουθώντας τον Ξούθο, ο Ίων εγκαθίσταται στην Αθήνα, αλλά, παρότι γιος του άρχοντα της πόλης, δεν είναι ικανοποιημένος. Ψάχνει απευχόμενα να μάθει αν η μητέρα του είναι Αθηνναία, αφού έτσι θα μπορούσε να αποκτήσει την ιδιότητα του πολίτη και το δικαίωμα της παρρησίας. Γιατί μόνο οι Αθηναίοι πολίτες είχαν αυτό το δικαίωμα και να απευθύνονται δηλαδή στον Δῆμο και να διεκδικούν ισότητα τα ανώτατα αξιώματα.

Η παρρησία ήταν στην ουσία ταυτόσημη με τη δημοκρατία, αφού

ΜΙΛΤΩΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ, Καθηγητής Αντισεισμικής Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Frederick

Δεν αρκεί απλώς η εφαρμογή των Ευρωκωδίκων

Μια Συντονιστική Εθνική Επιτροπή Διαχείρισης του Σεισμικού Κινδύνου στην Κύπρο θα συμβάλει στην αντισεισμική προστασία

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Ο καθηγητής Αντισεισμικής Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Frederick και πρώην διευθυντής του Ινστιτούτου Τεχνικής Σεισμολογίας και Αντισεισμικών Κατασκευών (ΙΤΣΑΚ) της Θεσσαλονίκης Μίλτων Δημοσθένης μιλάει στην «Κ» για τον πρόσφατο σεισμό στην Τουρκία και τη Συρία και κατά πόσο είναι απαραίτητη στην Κύπρο μια Συντονιστική Εθνική Επιτροπή Διαχείρισης του Σεισμικού Κινδύνου.

—Κύριε Δημοσθένης, πώς ερμηνεύετε τον πρόσφατο σεισμό στην Τουρκία; Ήταν αναμενόμενος ένας τέτοιος μεγάλος σεισμός στη συγκεκριμένη περιοχή με τόσες καταστρεπτικές συνέπειες;

—Ο σεισμός στην Τουρκία, όπως και κάθε σεισμός, είναι αποτέλεσμα της κίνησης των λιθοσφαιρικών πλακών και της διάρρηξης ενός ή περισσότερων ρηγμάτων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρόκειται για το ρήγμα της Ανατολίας, γνωστό ως East Anatolia Fault, που ξεκινάει από την ανατολική Τουρκία και κατευθύνεται Νοτιοδυτικά, μέχρι τον κόλπο της Αλεξανδρέττας περίπου, δηλαδή κάπου κοντά στα σύνορα της Τουρκίας με τη Συρία. Επίσης, γνωρίζουμε ότι σε κάθε ρήγμα γίνεται συσώρευση έντασης, η οποία, όταν ξεπεράσει την αντοχή του μητρικού πετρώματος, τότε επέρχεται διάρρηξη και η δυναμική του ενέργειας μετατρέπεται σε κινητική, δηλαδή έχουμε την παραγωγή των σεισμικών κυμάτων. Όσο πιο μεγάλη είναι η περιοχή διάρρηξης τόσο περισσότερη ενέργεια απελευθερώνεται και κατ' επέκταση τόσο μεγαλύτερο είναι και το μέγεθος του σεισμού. Στην προκειμένη περίπτωση η διάρρηξη του ρήγματος καλύπτει αρκετές δεκάδες χιλιόμετρα γι' αυτό και είχαμε όχι ένα αλλά δύο σεισμούς μεγέθους πάνω από $M=7,4$ ρίχτερ και πολλούς άλλους μετασεισμούς, αρκετοί από τους οποίους ήταν πάνω από $M=6,0$ ρίχτερ, γι' αυτό και οι τεράστιες συνέπειες αυτού του σεισμού. Είναι δύσκολο να απαντήσουμε αυτή τη στιγμή πόσο αναμενόμενος ήταν ένας τέτοιος σεισμός αυτή τη στιγμή, διότι δεν έχουμε όλα τα δεδομένα προς αξιολόγηση.

—Αναφερθήκατε στις συνέπειες του σεισμού. Οι εικόνες που βλέπουμε είναι πρωτοφανείς, κτίρια κατέρρευσαν σαν χάρτινη πύργοι. Πώς εκτιμάτε αυτή την κατάσταση

ση και ποια θα είναι η επόμενη μέρα.

—Δέκα περίπου επαρχίες της Τουρκίας έχουν κηρυχτεί ως περιοχές έκτακτης ανάγκης, με χιλιάδες καταρρέουσες κτιρίων, χιλιάδες νεκρούς, εκατοντάδες χιλιάδες άστεγους και τεράστιες υλικές ζημιές σε κτίρια και έργα υποδομής, δηλαδή δρόμους, γέφυρες, σχολεία, νοσοκομεία κ.λπ. Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθεί βεβαίως και η βορειοδυτική περιοχή της Συρίας, με εξίσου σημαντικές συνέπειες. Αν δούμε

«Αυτό που λείπει από την Κύπρο είναι μια Συντονιστική Εθνική Επιτροπή Διαχείρισης του Σεισμικού Κινδύνου, η οποία θα επισημάνει κενά και παραλείψεις αλλά και δυνατότητες συνεργασίας».

προσεκτικά στον χάρτη το σύνολο της πληγείσας περιοχής, διαπιστώνουμε ότι ξεπερνάει σε έκταση ολόκληρη την Κύπρο. Εύκολα λοιπόν μπορεί να καταλάβει κάποιος ότι η κατάσταση είναι χαοτική και πέραν των δυνατοτήτων ενός κράτους να διαχειριστεί όλα τα προβλήματα, άμεσα και αποτελεσματικά. Ωστόσο, όλα τα μέχρι στιγμής δεδομένα δείχνουν, κατά την άποψή μου, ότι πρόκειται για τον πλέον καταστροφικό σεισμό των τελευταίων δεκαετιών στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής αλλά και έναν από τους πλέον καταστροφικούς σεισμούς που έγιναν ποτέ.

—Εδώ και χρόνια ασχολείστε με την εκπόνηση Μικροζωνικών Μελετών στην Κύπρο. Πώς μπορούν να συμβάλουν αυτές οι μελέτες στο θέμα της αντισεισμικής προστασίας.

—Οι Μικροζωνικές Μελέτες υλοποιούνται συνήθως σε μεγάλες πόλεις ή βιομηχανικές ζώνες με κατασκευές υψηλής σπουδαιότητας και υψηλής επικινδυνότητας. Βασίζονται στη συλλογή, παραγωγή, επεξεργασία και αξιολόγηση πολλών δεδομένων ώστε να προ-εκτιμήσουμε την εδαφική σεισμική κίνηση σε μια πληθώρα σεισμικών σεναρίων. Τα αποτελέσματα αυτά αξιολογούνται στη συνέχεια με στόχο η υπό μελέτη περιοχή να χωριστεί σε μικρότερες ζώνες. Για κάθε ζώνη προ-

διορίζονται όλες οι παράμετροι αντισεισμικού σχεδιασμού με μεγαλύτερη λεπτομέρεια και ακρίβεια από αυτή που προσδιορίζεται από τον εκάστοτε ισχύοντα αντισεισμικό κανονισμό. Η δική μας ερευνητική ομάδα, σε συνεργασία πάντοτε με την ερευνητική ομάδα από το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και συνεργάτες από το Ινστιτούτο Τεχνικής Σεισμολογίας και Αντισεισμικών Κατασκευών (ΙΤΣΑΚ) της Θεσσαλονίκης, έχουμε υλοποιήσει τις Μικροζωνικές Μελέτες της Λεμεσού, της Πάφου και μέρους της ελεύθερης επαρχίας Αμμοχώστου με τη χρηματοδότηση πάντοτε και τη στενή συνεργασία με το Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης. Οι Μικροζωνικές Μελέτες της Λάρνακας και της Λευκωσίας υλοποιήθηκαν από άλλες ερευνητικές ομάδες, ενώ αναμένεται ότι προσεχώς θα ξεκινήσει και η υλοποίηση της Μικροζωνικής Μελέτης της Πόλης της Χρυσόκτου. Η δική μου άποψη είναι ότι ανάλογες μελέτες θα πρέπει να καλύψουν και βιομηχανικές περιοχές με τεράστιες επιδράσεις και κατασκευές υψηλής σπουδαιότητας.

—Αναφερθήκατε στον Αντισεισμικό Κανονισμό και γνωρίζουμε ότι σήμερα στην Κύπρο εφαρμόζονται οι Ευρωκώδικες. Είναι οι κανονισμοί αυτοί επαρκείς για την περίπτωση της Κύπρου;

—Οι Ευρωκώδικες αποτελούν συλλογική προσπάθεια τεχνικών επι-

«Θα ήθελα να σας πω ότι σήμερα είμαστε σε πολύ καλύτερη κατάσταση σε πολλά θέματα απ' ό,τι στο παρελθόν», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Αντισεισμικής Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Frederick Μίλτων Δημοσθένης.

τροπών με επιστήμονες απ' όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επισήμως είναι Ευρωπαϊκά Πρότυπα και η εφαρμογή τους στην Κύπρο είναι υποχρεωτική από το 2011. Πρόκειται για δέκα κανονισμούς (EN1990 μέχρι EN1999) με επιμέρους τμήματα (περίπου 40 τμήματα) τα οποία καλύπτουν όλους τους τύπους κατασκευών. Κάθε τμήμα του Ευρωκώδικα χωρίζεται σε δύο βασικά μέρη. Το κυρίως μέρος που είναι κοινό για όλα τα κράτη μέλη και το Εθνικό Προσάρτημα το οποίο διαμορφώνεται από την εθνική επιτροπή κάθε κράτους και καθορίζει επιμέρους παραμέτρους που συνδέονται με τις ιδιότητες συνθέτες κάθε χώρας. Ο Ευρωκώδικας 8 (EN-1998) αναφέρεται στον Αντισεισμικό Σχεδιασμό των Κατασκευών. Αντιλαμβάνεστε ότι το εθνικό προσάρτημα της Κύπρου είναι διαφορετικό από αυτό άλλων χωρών λόγω ακριβώς της διαφορετικής σεισμικής επικινδυνότητας από χώρα σε χώρα. Εδώ θα πρέπει να επισημάνω ότι σε πολλά σημεία τα εθνικά προσάρτηματα υιοθετούν τις εισηγήσεις της ευρωπαϊκής επιτροπής. Κατά την άποψή μου, αυτό που θα πρέπει να γίνει είναι μια καλά σχεδιασμένη εθνική προσπάθεια ώστε όλα τα εθνικά προσάρτηματα να ανταποκρίνονται καλύτερα στις κυπριακές πραγματικότητες, κάτι το οποίο βεβαίως απαιτεί και μια γενναία χρηματοδότηση από το κράτος. Επίσης, θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι οι

Ευρωκώδικες είναι σε συνεχή αξιολόγηση και κατά καιρούς αναθεωρούνται και εκσυγχρονίζονται με βάση τα νέα τεχνολογικά ευρήματα. Ωστόσο, θέλω να επισημάνω κάτι πολύ σημαντικό. Δεν αρκεί απλώς η εφαρμογή των Ευρωκωδίκων και ιδιαίτερα του Ευρωκώδικα 8 αλλά η βέλτιστη εφαρμογή τους. Η άποψη ότι απλώς εφαρμόζω τους Ευρωκώδικες, κάνοντας χρήση έτοιμων προγραμμάτων σε ηλεκτρονικό υπολογιστή για τους απαιτούμενους υπολογισμούς και ό,τι προκύψει είναι σωστό, είναι μια άποψη στερεβλή και λανθασμένη. Στους τίτλους όλων των Ευρωκωδίκων περιέχεται η λέξη Σχεδιασμός (Design) που υποδηλώνει ότι θα πρέπει να προηγείται ένας σωστός σχεδιασμός. Κανένα πρόγραμμα και κανένας υπολογιστής δεν μπορεί να κάνει σχεδιασμό, δηλαδή την απόφαση πού θα βάσουμε υποστυλώματα, τοίχια, δοκάρια κ.λπ., είναι καθαρά απόφαση μηχανικού. Και αυτός ο σχεδιασμός θα πρέπει να κανονιστεί τις βασικές αρχές όπως καταγράφονται στους Ευρωκώδικες και των οποίων η ορθότητα είναι τεκμηριωμένη εδώ και αιώνες. Δηλαδή της συμμετρίας, της ομοιομορφίας, της απλότητας, της υπερστατικότητας, της επαρκούς δυσκαμψίας και αντοχής σε δύο κάθετες διευθύνσεις, της στρωφικής ακαμψίας, της διαφραγματικής λειτουργίας και της επαρκούς θεμελίωσης. Ό,τι αποκλίνει από αυτές τις αρχές θέτει το κτίριο σε

κίνδυνο και η ευθύνη αυτή ανήκει αποκλειστικά σε αυτούς που παίρνουν την απόφαση για το σχεδιασμό του σκελετού ενός κτιρίου, πρωτίτως από τον πολιτικό μηχανικό και δευτερευόντως από τον αρχιτέκτονα.

—Κλείνοντας τη συζήτησή μας, πώς εκτιμάτε σήμερα την κατάσταση στην Κύπρο σε θέματα αντισεισμικής προστασίας, όχι μόνο για τον σχεδιασμό νέων κτιρίων αλλά και το κτηριακό απόθεμα που δεν έχει σχεδιαστεί με αντισεισμικές προνοιες.

—Ανοίγετε ένα φλέγον θέμα για το οποίο θα μπορούσαμε να κάνουμε μια ιδιαίτερη συζήτηση. Έχετε θέσει δύο θέματα. Αυτό της αντισεισμικής προστασίας και τα υφιστάμενα κτίρια. Επειδή γνωρίζω την ιστορία αυτών των θεμάτων εδώ και 35 χρόνια που ασχολούμαι συστηματικά και ερευνητικά, θα ήθελα να σας πω ότι σήμερα είμαστε σε πολύ καλύτερη κατάσταση σε πολλά θέματα απ' ό,τι στο παρελθόν. Χωρίς να υπεισέρχομαι σε λεπτομέρειες, αναφέρω επιγραμματικά ότι οι συνεχείς δραστηριότητες του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης, της Πολιτικής Άμυνας, του ΕΤΕΚ, του Συλλόγου Πολιτικών Μηχανικών, του Κυπριακού Οργανισμού Προτύπων αλλά και των δεκάδων ερευνητικών προγραμμάτων που υλοποιούνται από τα Πανεπιστήμια της Κύπρου επιβεβαιώνουν αυτό που σας έχω αναφέρει. Επίσης, το ανθρωπινό δυναμικό είναι σε πολύ υψηλό βαθμό κατάρτισμένο και ικανό σε τέτοια ζητήματα. Συμμετείχα σε σύσκεψη στο υπουργείο Εξωτερικών όταν λαμβανόταν η πολιτική απόφαση για αποστολή κλιμακίου κύπριων μηχανικών στην Αλβανία και η εισηγήσή μου ήταν σαφέστατα θετική και λυπούμαι ιδιαίτερα γιατί κλιμάκιο της Κύπρου δεν κατέστη δυνατό να μεταβεί στην Τουρκία. Αυτό που λείπει από την Κύπρο και το έχω επισημάνει αρκετές φορές είναι ότι δεν διαθέτουμε μια Συντονιστική Εθνική Επιτροπή Διαχείρισης του Σεισμικού Κινδύνου, η οποία αφενός θα αναγνωρίζει το διακριτό ρόλο κάθε φορέα που προανέφερα και αφετέρου θα φέρει σε επαφή και σε πλήρη συνεργασία όλους τους πιο πάνω φορείς κατά τρόπο συγκροτημένο, συνεχή και συστηματικό. Μια επιτροπή η οποία θα επισημάνει κενά και παραλείψεις αλλά και δυνατότητες συνεργασίας και μεταφορές τεχνογνωσίας από τον ένα φορέα στον άλλο, συμβάλλοντας καθοριστικά στο θέμα της Αντισεισμικής Προστασίας.

ΑΡΘΡΟ / Του δρος ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΠΟΥΣΤΡΑ

Η Κυπριακή Δημοκρατία να αποτελέσει πυλώνα σταθερότητας για την πολιτική προστασία

■ ■ ■ ΕΚΙΝΗ αυτό το άρθρο με λύπη για τη βιβλική καταστροφή που έπληξε την Τουρκία. Δυστυχώς, ποτέ δεν θα μάθουμε τον ακριβή αριθμό των νεκρών. Η περιοχή θα χρειαστεί πολλά χρόνια για να αναγεννηθεί και το ψυχικό τραύμα θα παραμείνει ανοικτό.

Οι λόγοι της καταστροφής έχουν αναλυθεί ενδελεχώς από τους ειδικούς στους σεισμούς, στη γεωλογία και στην εδαφομηχανική. Σε αυτό το άρθρο θα επικεντρωθούμε στο κομμάτι της πολιτικής προστασίας και ειδικότερα στο disaster diplomacy. Οι σεισμοί στην Τουρκία και την Ελλάδα το 1999 – σε μια ιδιαίτερα τεταμένη χρονική στιγμή για τις σχέσεις των δυο χωρών – λειτούργησαν κατευναστικά και οδήγησαν σε μια παρατεταμένη περίοδο ηρεμίας. Στη δεδομένη χρονική στιγμή, η Τουρκία έχει να αντιμετωπίσει ένα πολύ μεγαλύτερο (του 1999) πρόβλημα, σε προεκλογική περίοδο. Η διεθνής κινητοποίηση, με αποστολή σωστικών συνεργειών και ενεργοποίηση του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Πολιτικής

Προστασίας, είναι μεγάλη. Όμως, όσο περνάει τα 24ωρα προχωράμε στο επόμενο στάδιο στο οποίο θα προχωρήσουν στην απομάκρυνση των ερειπίων. Αποτέλεσε θετική εξέλιξη η αποδοχή της αποστολής της Κυπριακής αποστολής Πολιτικής Προστασίας και ακόμα θετικότερη ότι η πιστοποίηση της Πολιτικής Άμυνας έγινε πριν από λίγους μήνες. Δυστυχώς, η προσπάθεια αυτή δεν ευοδώθηκε μιας και δεν κατέστη δυνατό να βρεθεί πτητικό μέσο για να μεταβεί στην περιοχή.

Μπορεί η Κυπριακή Δημοκρατία να αναβαθμιστεί τόσο –επιχειρησιακά και διπλωματικά– ώστε να διαδραματίσει ρόλο στην ευρύτερη περιοχή σε θέματα πολιτικής προστασίας; Η πιστοποίηση της Πολιτικής Άμυνας (INSRAG) και η δημιουργία του Κέντρου CYCLOPS στη Λάρνακα αποτελούν πρώτα βήματα, δεν είναι όμως αρκετά. Κεφαλαιώδους σημασίας είναι η ενεργός συμμετοχή των πολιτών και η απόδοση του ρόλου του θεατή πριν και κατά τη διάρκεια των κα-

ταστροφών. Όπως έχω τονίσει σε παλιότερα άρθρα στην «Κ», η πολιτική προστασία πρέπει να αποτελεί ένα από τους πυλώνες της εξωτερικής πολιτικής της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ουσιαστική αναβάθμιση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε περιφερειακό κόμβο για την Μεσόγειο περιλαμβάνει απαραίτητες ενέργειες. Θεσμικές και διαρθρωτικές αλλαγές που θα οδηγήσουν στη διασύνδεση με το #RescEU, μετάβαση προς ένα σύστημα πολιτικής προστασίας (με σεβασμό στην αυτοτέλεια των υπηρεσιών) κάτω από μια ομπρέλα συνεργασίας που θα προκρίνει την άμεση λήψη αποφάσεων. Απαιτείται η δημιουργία των τεχνικών συνθηκών που θα επιτρέπουν τη δημιουργία τεχνικής βάσης υποδοχής, επιδιόρθωσης και συντήρησης εναέριων μέσων και φιλοξενίας επιγείων δυνάμεων. Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης (βασικής και διαρκούς) είναι αναγκαία. Η συνεργασία με τις πανεπιστημιακές και ερευνητικές ομάδες θα πρέπει να είναι στρατηγική προτεραιότητα με σαφείς

στόχους. Όλα αυτά, φυσικά, προϋποθέτουν αύξηση προϋπολογισμού και ανάληψη πολιτικών πρωτοβουλιών σε τοπικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Παραδοσιακές, καινοφανείς και υβριδικές, ανθρωπογενείς και φυσικές καταστροφές θα συνεχίσουν να συμβαίνουν, αυξάνοντας το κόστος και την ανάγκη για «έξυπνες λύσεις» ειδικά για μικρά και νησιωτικά κράτη. Σε παγκόσμιο επίπεδο οι καταστροφές το 2022 προκάλεσαν οικονομική ζημία (περίπου) 271 δισεκατομμυρίων δολαρίων, ποσό που αυξήθηκε κατά 20% περίπου σε σχέση με το 2021. Οι καταστροφές αυτές καταδεικνύουν ότι η κοινωνική ασφάλεια, η εθνική ασφάλεια καθίστανται απόλυτη αναγκαιότητα. Υπάρχει αντικειμενική μια σαφής μετάθεση προτεραιοτήτων σε σχέση με το παρελθόν, γεγονός που πρέπει να γίνει αντιληπτό και από την κοινωνία να την πολιτική εκπροσώπηση. Η περιφερειακή συνεργασία μπορεί να προσφέρει τον απαραίτητο μηχανισμό υποστήριξης.

Η Κυπριακή Δημοκρατία, στο πρόσφατο παρελθόν, ανέπτυξε ουσιαστικές πρωτοβουλίες δημιουργίας σχημάτων περιφερειακής συνεργασίας στην πολιτική προστασία, στη μείωση και διαχείριση των καταστροφών.

Ανατρέχοντας στα γεγονότα, είναι εύκολο να βρει κάποιος επισημες δηλώσεις των ΥΠΕΣ Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ στις 22 Αυγούστου 2021 αλλά και δήλωση του Προέδρου της Δημοκρατίας κατά την έναρξη της τριμερούς Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ το Δεκέμβριο του 2021. Δηλώσεις με σαφή και διπλή στόχευση: την ενίσχυση της κατασταλτικής δυνατότητας (σε φυσικές καταστροφές) της Κυπριακής Δημοκρατίας αλλά και την ενίσχυση του περιφερειακού ρόλου της στη βάση των τριμερών και πολυμερών συνεργασιών. Οι δηλώσεις αυτές είχαν μια ξεκάθαρη στόχευση μιας και μιλάνε για την προώθηση ενός διπλωματικού εργαλείου (ενός νέου Φόρουμ της ΝΑ Μεσογείου για τη Μείωση και Διαχείριση των Καταστροφών) και δεν

περιορίζονται απλώς στην ανάπτυξη δυνάμεων επί του εδάφους.

Ουσιαστικά είναι αναγκαία η υιοθέτηση ενός νέου μοντέλου πολιτικής προστασίας. Το νέο μοντέλο πολιτικής προστασίας θα πρέπει να εστιάζει στην προετοιμασία και την πρόληψη και να προϋποθέτει την ενεργό και οργανωμένη συμμετοχή της κοινωνίας. Προϋποθέτει τη συμμετοχή των πολιτών στην εκτέλεση βασικών εργασιών προετοιμασίας και εκτίμησης του κινδύνου σε τοπικό / περιφερειακό επίπεδο.

Προϋποθέτει δε, την κατάρτιση Εθνικού Σχεδίου Εκπαίδευσης για την Κλιματική Αλλαγή με έμφαση στην προαρμογή και αντιμετώπιση των συνεπειών της και με σκοπό τη μεσομακροπρόθεσμη δημιουργία κοινότητας ασφαλείας / κινδύνου και την μετατροπή της κοινωνίας σε «ανθεκτική κοινωνία» (resilient society).

Ο δρ Γιώργος Μπούστρας είναι καθηγητής Εκτίμησης Κινδύνου του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου Κύπρου.

22.000

νεκροί είχαν ανασυρθεί την Παρασκευή, με τις έρευνες να συνεχίζονται.

23 εκατ.

άνθρωποι θα επηρεαστούν από την καταστροφή, σύμφωνα με τον ΠΟΥ.

100.000

διασώστες και πολίτες εθελοντές επιχειρούν στις ζώνες της καταστροφής στην Τουρκία

8.000

πολίτες διασώθηκαν από κατεστραμμένα κτίσματα στην Τουρκία.

50 δισ.

δολάρια υπολογίζονται οι ζημιές σε κατοικίες και υποδομές

Το κέντρο της πόλης Κακχαμάνμαρας στη νότια Τουρκία έχει ισοπεδωθεί από τη μανία της σεισμικής ακολουθίας. Οι 10 πληνείσες πόλεις έχουν 12,5 εκατ. πληθυσμό και παράγουν το 15% του ΑΕΠ της Τουρκίας. Εκτός από κατοικίες καταστράφηκαν βιομηχανίες, δίκτυα, αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια.

Φεύγουν όπως όπως για να ζήσουν

Η κόλαση της Αντιόχειας δείχνει πόσο τιτάνιο θα είναι το εγχείρημα της ανοικοδόμησης. Θα τα καταφέρει ο Ερντογάν;

Αντιπόκριση από την ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ και την ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΤΤΑ: ΜΑΝΩΛΗΣ ΚΩΣΤΙΔΗΣ

Η **εικόνα** που αντίκρισα σε Αντιόχεια και Αλεξανδρέττα λίγες ώρες μετά τους σεισμούς των 7,7 και 7,6 Ρίχτερ θα μένει για πάντα χαραγμένη στη μνήμη μου. Η Αντιόχεια είναι μια πόλη που έχει καταστραφεί ολοσχερώς. Έχουν καταρρεύσει δεκάδες κτίρια, ολόκληρα οικοδομικά τετράγωνα. Δεν υπάρχει παροχή ρεύματος, νερού και φυσικού αερίου. «Το Χαλέπι στη Συρία εξαφανίστηκε λόγω του πολέμου, τώρα η Αντιόχεια δεν υπάρχει πια λόγω του σεισμού», μας έλεγαν κάτοικοι της περιοχής. Δίνουν το παράδειγμα της Συρίας, καθώς τα σύνορα είναι δίπλα τους. Όσοι γνωρίζουν καλά την πόλη μάς αναφέρουν πως μόνο στην Αντιόχεια ο αριθμός των νεκρών θα ξεπεράσει τις 15.000. Μόλις άρχισα να περπατώ στους δρόμους της πόλης ήθελα να φύγω εκείνη τη στιγμή. Φοβήθηκα. Στους δρόμους συνάντησα χιλιάδες ανθρώπους να προσπαθούν να φθάσουν κάπου. Περπατούν για ώρες. Άλλοι κουβαλάνε τσάντες για να εγκαταλείψουν την πόλη άμεσα. Δεκάδες άνθρωποι με πλησίασαν για να τους πάω παρακάτω, στον σταθμό των λεωφορείων. Άλλοι μου ζήτησαν να τους πάω στα Αδανα. Δεν υπάρχει η

δυνατότητα να φύγει κάποιος καθώς ούτε ταξί κυκλοφορούν, ούτε αστικές συγκοινωνίες. Έχει καταρρεύσει όλη η αγορά της πόλης. Μαγαζιά δεν υπάρχουν και η μόνη δυνατότητα να επιβιώσει κανείς είναι είτε να προλάβει να εγκατασταθεί στις σκηνές που στήνει το κράτος, οι οποίες δεν αρκούν για όλους, είτε να βρει τρόπο να φύγει! Αυτός είναι άλλος ένας λόγος που προκαλείται σοβαρό πρόβλημα στους δρόμους που οδηγούν στην Αντιόχεια. Χιλιάδες συγγενείς των θυμάτων σπεύδουν στην πόλη με τα οχήματά τους για να βοηθήσουν τους συγγενείς τους, με αποτέλεσμα μαζί με τις νταλίκες που κατευθύνονται στην πόλη να δημιουργείται μπουτιλιάρισμα δεκάδων χιλιομέτρων. Ούτε τα ασθενοφόρα, αλλά ούτε τα φορτηγά με την ανθρωπιστική βοήθεια μπορούν να φθάσουν εγκαίρως. Είδα μια τεράστια ουρά σε ένα μπακάλικο που ήταν κλειστό. Ο ιδιοκτήτης του φοβόταν να ανοίξει, καθώς υπήρχε κίνδυνος για πλιάτσικο. Με το ζόρι κατάφερα να μπω μέσα από την πίσω πόρτα, αφού είπα «Yunan» (Ελληνας), του έδειξα το όνομά μου στην ταυτότητα, δεν φοβήθηκε από μένα. Εκεί πήρα τρεις κουτες μπισκότα, κέικ, γκοφρέτες, βγήκα έξω και τα μοίρασα κυρίως στα παιδιά.

Παρόμοια εικόνα στα χαλάσματα, όταν οι άνδρες της ΕΜΑΚ επιχειρούσαν και ήταν έτοιμοι να απεγκλωβίσουν την 35χρονη Χαϊριγιέ. Με πλησίασε ένας άνδρας από τη Συρία. Εμενε χρόνια στην Τουρκία και με ρώτησε «ποιοι είναι αυτοί;». Του απάντησα «Yunan». Με αγκάλιασε. Η Αλεξανδρέττα, που είναι ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της Τουρκίας, πλούσια πόλη με βαριά βιομηχανία, έχει πληγεί κι αυτή. Στις νεόδημιτες περιοχές έχουν καταρρεύσει τα περισσότερα κτίρια. Πολλά από τα σου-

περ μάρκετ παραμένουν κλειστά και ο φόβος για πλιάτσικο αυξάνεται, αφού πολλοί άνθρωποι κοιμούνται στους δρόμους, στα αυτοκίνητα, σε σκηνές και δυσκολεύονται να βρουν τα βασικά αγαθά. Το κράτος στέλνει μαζίκα βοήθεια σε τρόφιμα, νερά, σκηνές, φορτηγά που μεταφέρουν κοινότητες, όπως και εκατοντάδες ασθενοφόρα. Το πρώτο 48ωρο ο κρατικός μηχανισμός ήταν ασυντόνιστος ή απλώς απών. Σταδιακά η κατάσταση βελτιώθηκε. Ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν επισκέ-

φθηκε όλες τις πληγείσες περιοχές σε μια προσπάθεια να δείξει ότι το κράτος είναι εκεί και συμπαρίσταται στους σεισμοπαθείς. Πολιτικοί αναλυτές εκτιμούν πως οι επιδόσεις του κρατικού μηχανισμού θα κρίνουν και το πολιτικό μέλλον του. Η Τουρκία έχει τεράστιες δυνατότητες και κατασκευαστικές εταιρείες, όπως και βιομηχανία που μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες της ανοικοδόμησης. Οι υπηρεσίες του κράτους είναι σήμερα πιο αποτελεσματικές σε σχέση με τον σεισμό του 1999. Το ερώτημα είναι αν υπάρχουν οι πόροι για να χρηματοδοτηθεί ένα τέτοιο τιτάνιο εγχείρημα. Η τουρκική οικονομία ήταν ήδη πριν από την καταστροφή σε οριακό σημείο και θεωρούνταν δεδομένο πως θα έπρεπε να ληφθούν μέτρα μετά τις προεδρικές εκλογές της 14ης Μαΐου. Η οικονομική ζημία της Τουρκίας είναι δύσκολο να υπολογιστεί, όμως ήδη γίνονται αναφορές για τουλάχιστον 50 δισ. δολάρια. Η εικόνα που συνάντησα όμως με οδηγούν στο συμπέρασμα πως το κόστος του σεισμού είναι μεγαλύτερο, καθώς οι 10 πόλεις της ανατολικής Τουρκίας έχουν 12,5 εκατ. πληθυσμό και παράγουν

το 15% του ΑΕΠ της Τουρκίας. Δεν έχουν καταστραφεί μόνο πολυκατοικίες, αλλά βιομηχανίες, δίκτυα ηλεκτροδότησης, φυσικού αερίου, αυτοκινητόδρομοι, αεροδρόμια. Θα ήταν έκπληξη να μην αναβληθούν οι εκλογές τουλάχιστον για το φθινόπωρο του 2023, κάτι που μπορεί να κάνει ο κ. Ερντογάν λόγω έκτακτης κατάστασης και τα κόμματα της αντιπολίτευσης δεν θα μπορούν να αντιδράσουν ιδιαίτερα, ίσως και να συναινέσουν. Υπάρχουν προβλέψεις για τουλάχιστον 50.000 νεκρούς και ένα εκατομμύριο αστέγους και μόνον οι εκλογικοί κάτοχοι θα πρέπει να επικαιροποιηθούν και θεωρείται δύσκολο να στηθούν κάλπες εντός ολίγων μηνών. Στην Τουρκία συζητούν και για τις ευθύνες της κυβέρνησης και των εργολάβων που ανέδειξε ο κ. Ερντογάν, καθώς οι περισσότερες οικοδομές που κατέρρευσαν ήταν νεόδημιτες. Οι άδειες ανέγερσης είχαν εκδοθεί επί των ημερών του. Ορισμένοι εκτιμούν ότι με την καταδική κάποιων μικροεργολάβων θα μπορούσε να ξεπεραστεί η οργή του λαού. Σε περίπτωση που ο κ. Ερντογάν καταφέρει να βρει οικονομικούς πόρους για την ανοικοδόμηση των περιοχών, σε συνεργασία με χώρες όπως το Κατάρ και η Σαουδική Αραβία και με κονδύλια της Δύσης, οι δουλειές που θα προκύψουν και οι θέσεις εργασίας που θα ανοίξουν ίσως να ωφεληθούν την κυβέρνησή του.

18.000

άνθρωποι είχαν σκοτωθεί το 1999 σε αντίστοιχο σεισμό, μεγέθους 7,4 Ρίχτερ, κοντά στην Κωνσταντινούπολη.

300

μετασεισμοί είχαν σημειωθεί μετά την πρώτη δόνηση σύμφωνα με τον Τούρκο αντιπρόεδρο Φουάτ Οκτάι.

79

εκπαιδευμένοι σκύλοι από 19 κράτη μέλη της Ε.Ε. συμμετέχουν στις έρευνες για ίχνη ζωής στα ερείπια.

15%

του ΑΕΠ της Τουρκίας παράγεται στις 10 πόλεις που έχουν πληγεί.

77.700

υπολογίζεται ότι είναι οι τραυματίες μόνο στην Τουρκία.

Η ώρα της απολογίας για Ερντογάν

Η πιο δύσκολη στιγμή της θητείας του

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗΣ**

Ο καταστροφικός σεισμός σε Τουρκία και Συρία έχει πρωτίστως ανθρώπινη διάσταση. Ο πατέρας που αρνείται να αφήσει το χέρι της νεκρής κόρης του, η μεγάλη αδερφή που μέσα στα συντρίμια προστατεύει τον μικρότερο αδερφό της, ο διασώστης που ξεδιψάει ένα εγκλωβισμένο παιδί, προσφέροντάς του νερό με το καπάκι ενός πλαστικού μπουκαλιού, είναι συγκλονιστικές και βασανιστικές για το μυαλό εικόνες. Κάνοντας, όμως, απότομη προσγείωση στην κυνική πραγματικότητα, καλούμαστε να αξιολογήσουμε τις συνέπειες του σεισμού στο πολιτικό και εξωτερικό πεδίο.

Πριν από δύομισι εβδομάδες βρέθηκαν με μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας του Ελληνοτουρκικού Φόρουμ, μιας πλατφόρμας διαλόγου ανάμεσα σε Έλληνες, Τούρκους, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, στην Αγκυρα. Είχαμε την ευκαιρία να συναντηθούμε, μεταξύ άλλων, με τον Τούρκο υπουργό Εξωτερικών Τσαβούσογλου, εκπροσώπους των κομμάτων της αντιπολίτευσης και τον Μπαμπάτζαν, πρώην υπουργό Οικονομικών και Εξωτερικών του Ερντογάν και πλέον πρόεδρο ενός εκ των έξι κομμάτων του συνασπισμού της αντιπολίτευσης.

Τα στελέχη της αντιπολίτευσης εξέφρασαν μια υπερβολικά αισιόδοξα, στα όρια της ευφορίας, για το αποτέλεσμα των εκλογών. Εκ των στενότερων συμβούλων της Ακσενέρ, με περιπαietικό τρόπο μας είπε ότι «ο Ερντογάν έχει το προνόμιο να επιλέξει τη μέρα που θα πτηθεί». Όταν βέβαια ρωτήθηκε για ανάλογες περιπτώσεις, όπου ένας αυταρχικός ηγέτης έχασε την εξουσία μέσω εκλογών, δεν είχε απάντηση. Εθεσα το ίδιο ερώτημα στον Μάικλ

Ρούμπιν και με δυσκολία ανακάλεσε τον Πινωσέτ (έχασε πρώτα σε δημοψήφισμα) και τον Μιλόσεβιτς (εξωθήθηκε σε πρόωρες εκλογές). Όπως και να έχει, οι δημοσκοπήσεις μέχρι τον σεισμό της προηγούμενης Δευτέρας έδειχναν σαφές προβάδισμα της αντιπολίτευσης για τις κοινοβουλευτικές εκλογές, αφού το άθροισμα των έξι κομμάτων αγγίζει το 45%-47%, με το κόμμα Ερντογάν, αν και προηγείται, να καθλώνεται από το πολύ χαμηλό ποσοστό (κάτω του 6%) του κυβερνητικού του εταίρου, Μπαχτσελί και έτσι να μην υπερβαίνει το 35%-37%.

Οι προεδρικές εκλογές, όμως, είναι διαφορετικές. Σύμφωνα με τον προγραμματισμό, στις 13 Φεβρουαρίου θα ανακοινωνόταν ο «εκλεκτός» της αντιπολίτευσης, που δεν θα ήταν άλλος από τον Κιλιτσντάρογλου. Ίσως όμως μετακινηθεί χρονικά, μια και η χώρα θρηνεί τους νεκρούς της. Το ίδιο θα μπορούσε να γίνει και με την ημερομηνία διεξαγωγής των εκλογών, με τη 18η Ιουνίου να είναι εκ των επικρατέστερων ημερομηνιών, αν και ο Ερντογάν ίσως επιχειρήσει –με πολύ μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας και ήδη υποψιασμένους τους αντιπάλους του– να τις μεταφέρει αργότερα, ακόμη και κατά έξι μήνες. Σε αυτή τη μέχρως εσχάτων μάχη, η αντιπολίτευση προσπαθεί να κερδίσει τη μάχη των εντυπώσεων και την ευνοία δυάμεων του εξωτερικού, προδιθέτοντας για δομικές αλλαγές στο Σύνταγμα και κατ'επέκταση τη λειτουργία της διακυβέρνησης, από το υπερσυγκεντρωτικό και αντιθεσμικό μοντέλο της αρχής του ενός σε ένα συλλογικό σχήμα, με αυξημένες αρμοδιότητες στον πρωθυπουργό (που κατέργησε ο Ερντογάν) και το κοινοβούλιο. Πιάνοντας το νήμα από εκεί που το αφήνει ο Μπαί-

Κάτοικοι της Αντίοχειας κάθονται δίπλα από τα ερείπια του σπιτιού τους. Τα προβλήματα στις πληγείσες περιοχές είναι τεράστια και ο Ταγίπ Ερντογάν έχει ανάγκη την εξωτερική βοήθεια ώστε να ανακουφίσει άμεσα τον πληθυσμό, μολονότι κάτι τέτοιο θα πλήξει την εικόνα του κραταιού ηγέτη μιας ισχυρής χώρας.

Είναι υποχρεωμένος να μιλήσει για τα λάθη στον χωροταξικό σχεδιασμό, τις αδυναμίες του κρατικού μηχανισμού και την απουσία συντονισμού ενός διεφθαρμένου μοντέλου.

ντεν, η τουρκική αντιπολίτευση χρησιμοποιεί τους ίδιους όρους για να εμφανίσει τον αγώνα της κατά της κυβέρνησης ως μάχη της δημοκρατίας απέναντι στον αυταρχισμό.

Κατά τις συζητήσεις, μας έγινε επίθεση γοητείας για να καταστεί εμφαντικότερη η διαφοροποίησή τους από τις τακτικές Ερντογάν, ακόμη και σε σχέση με τα ελληνοτουρκικά, με μέλος της αξιωματικής αντιπολί-

τευσης με ισχυρό έρεισμα στον Κιλιτσντάρογλου να χαρακτηρίζει τις απειλές του Τούρκου προέδρου σε βάρος μας παραβίαση του καταστατικού χάρτη του ΟΗΕ και να υπόσχεται διάλογο αντί για φρεγάτες και πλωτά γεωτρήπανα. Συνολικά οι συνομιλητές μας εκ μέρους της αντιπολίτευσης κράτησαν αποστάσεις από το τουρκολιβυκό σύμφωνο και ορισμένοι με διακριτικό τρόπο ακόμη και από τη «Γαλάζια Πατρίδα», κατηγορώντας τον Ερντογάν για στρατιωτικοποίηση της εξωτερικής πολιτικής, θεωρώντας την υπεύθυνη για τη σύμπτυξη αντιτουρκικού μετώπου στην περιοχή. Ο Τσαβούσογλου, από μεριάς του, επέμεινε στη στρατιωτικοποίηση των νησιών, με τότε προσεκτικά προειδοποιητικό σε περίπτωση που συνεχιστεί ο εξοπλισμός των νησιών, αν και η ατμόσφαιρα στον απόηχο του τρομακτικού σεισμού θα μετρι-

άσει εύλογα για κάποιο χρονικό διάστημα τις κορώνες σε βάρος της Ελλάδας.

Ο Ερντογάν είναι αρκετά στριμωγμένος και έχει μεγάλη ανάγκη την εξωτερική χρηματοδοτική βοήθεια για να επουλώσει γρήγορα τις πληγές των καταστροφών, με ορατό τον κίνδυνο απώλειας του ελέγχου, παρά την επιβολή κατάστασης έκτακτης ανάγκης για τρεις μήνες στις δέκα επαρχίες για να έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων. Βέβαια πλήττεται η εικόνα του κραταιού ηγέτη μιας ισχυρής χώρας, που δήθεν τα καταφέρνει μόνη της και υψώνει το ανάστημά της. Ωστόσο, αυτή τη στιγμή τον απασχολεί πώς θα ανατρέψει την αρνητική εικόνα του στο εσωτερικό και προς τουτό οφείλει να αναθεωρήσει, έστω και προσωρινά, τακτικές και στρατηγικές πτυχές της εξωτερικής του πολιτικής. Ανεξάρτητα από το τεράστιο

μέγεθος του σεισμού, θα βρεθεί απολογούμενος για τα λάθη στον χωροταξικό σχεδιασμό και τις χτυπητές αδυναμίες ενός προσωποπαγούς και διεφθαρμένου μοντέλου, ενώ παράλληλα θα πρέπει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά και γρήγορα εκρηκτικά προβλήματα περιθάλψης, στέγασης, ανεργίας, πανδημιών, ανοικοδόμησης και εν τέλει τη δυσάρεσκεια, αν όχι οργή, των συμπατριωτών του. Και δη στις περιοχές φίλα προσκείμενες στο κυβερνών κόμμα, όπου διαβίαι σχέδον το 15% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Η τραγωδία αυτή ενδέχεται να «ξαπλώσει» τον Ερντογάν στην προκρούστεια κλίνη, με τα γνωστά αποτελέσματα.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων, καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος και αναλυτής διεθνών θεμάτων του ANTI.

Αλλαγή κλίματος περιμένει η Αθήνα, αλλά όχι ένα νέο «1999»

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Το 1999 στην «αργή» των ελληνοτουρκικών προεβλήθηκε μια – νέα τότε– έννοια, με αφορμή δύο σεισμούς, που με διαφορά περίπου 20 ημερών είχαν πλήξει αρχικά τη Νικομήδεια και στη συνέχεια την Αθήνα. Η «διπλωματία των σεισμών», όπως ονομάστηκε τότε, οδήγησε σε μια έκρηξη αισιόδοξιας, η οποία –συνεπικουρούμενη από την περίσταση της Συνόδου Κορυφής της Ε.Ε. του Ελσίνκι– έδωσε στην Τουρκία το καθεστώς υποψήφιας προς ένταξη χώρας. Οι σεισμοί της περασμένης Δευτέρας, που σύμφωνα με τους πρόχειρους υπολογισμούς προσώπων με γνώση των εξελίξεων, μπορεί να έχουν κοστίσει τη ζωή ακόμη και 100.000 ανθρώπων μόνο στην Τουρκία (για τη Συρία αξιόπιστη εκτίμηση είναι σχεδόν αδύνατον να γίνει) έχουν προξενήσει το διεθνές ενδιαφέρον, καθώς έχουν αξιολογηθεί ως ιστορικών διαστάσεων.

Κανένας στην Αθήνα δεν θεωρεί ότι είναι δυνατή η επανάληψη ενός «δευτέρου '99», ωστόσο λίγοι είναι όσοι διαφωνούν με την εκτίμηση ότι για τους επόμενους μήνες οι ελληνοτουρκικές σχέσεις περνούν σε πολύ χαμηλότερη προτεραιότητα για τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν, είτε προχωρήσει στις εκλογές που έχουν ανακοινωθεί για τις 14 Μαΐου είτε τελικά μεταφέρει την ημερομηνία ελαφρώς αργότερα, εκμεταλλευόμενος τις συνθήκες έκτακτης ανάγκης οι οποίες επικρατούν. Υπενθυμίζεται ότι με βάση το τουρκικό σύνταγμα, η κατάσταση έκτακτης ανάγκης δίνει στον πρόεδρο της Τουρκίας το δικαίωμα να αναβάλει τις εκλογές έως και έξι μήνες.

Σε κάθε περίπτωση, η τρέχουσα κατάσταση μειώνει, κατά κάποιον τρόπο, την εκλογική σημασία του παράγοντα των ελληνοτουρκικών από τους υπολογισμούς του πρωθυπουργού

Η κατάσταση στη σεισμόπληκτη Τουρκία φέρνει τα ελληνοτουρκικά σε δεύτερη μοίρα, τόσο στις προτεραιότητες του Ταγίπ Ερντογάν όσο και στον εκλογικό σχεδιασμό του Κυριάκου Μητσοτάκη.

Κυριάκου Μητσοτάκη. Επιπλέον έδωσε αφορμή για κάποιες, έστω συμβολικές, επαφές. Δόθηκε η ευκαιρία για ενεργοποίηση διαύλων στο ανώτατο επίπεδο (Κατερίνα Σακελλαροπούλου και πρωθυπουργός με Ερντογάν, Νίκος Δένδιας με Τσαβούσογλου), αλλά και τη χρησιμοποίηση επιχειρησιακών επαφών για τη μεταφορά της ανθρωπιστικής βοήθειας και των ομάδων διάσωσης

από την Ελλάδα στο Ινστιτούτο. Επιπλέον, οι πρώτες επαφές του νέου πρόεδρου της Τουρκίας στην Αθήνα, του πολυέπαιρου Τσαγιάτ Ερτινγές, έγιναν μακριά από το σκηνικό διαρκούς κρίσης των τελευταίων ετών. Είναι ακόμη νωρίς να φανεί αν θα ενεργοποιηθεί κάποιος πρόσθετος δίαυλος τους επόμενους μήνες.

Είναι κοινό μυστικό ότι οι σχεδόν παράλληλες εκλογές σε Ελλάδα και Τουρκία έχουν δημιουργήσει πονοκέφαλο, όχι μόνο στο επιτελείο του πρωθυπουργού αλλά και στην Ουάσινγκτον. Αλλωστε, τμήμα της προγραμματιζόμενης περιόδου του υπουργού Εξωτερικών Αντονι Μπλίνκεν στην περιοχή ήταν μέρος της επιχείρησης να σταλούν μηνύματα για την ανάγκη οι εκλογές να πραγματοποιηθούν χωρίς εντάσεις στα ελληνοτουρκικά. Είναι δεδομένο ότι μετά τους καταστροφικούς σεισμούς, η αποστολή Μπλίνκεν στην περιοχή θα αποκτήσει άλλα χαρα-

κτηριστικά, αν δεν αλλάξει και η μορφή της.

Εμπειροί παρατηρητές σημειώνουν ότι οι μέχρι στιγμής αντιδράσεις της κυβέρνησης Ερντογάν υποδηλώνουν πως γίνεται μια πολύ ισχυρή προσπάθεια να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι η σημερινή καταστροφή μπορεί να αναστραφεί μέσω της κλασικής συνταγής του ΑΚΡ των τελευταίων 20 ετών, της ταχείας επιχείρησης ανοικοδόμησης της περιοχής με τρόπο που θα δημιουργήσει μια κάποια προοπτική αναγέννησης μετά τον όλεθρο. Η πραγματικότητα είναι ότι στα 20 και πλέον χρόνια διακυβέρνησης της Τουρκίας, ο Ερντογάν δεν έχει αντιμετωπίσει τέτοιου μεγέθους κρίση, μάλιστα σε μια περιοχή στην οποία επανειλημμένως παρενέβη πολιτικά με τρόπο επιθετικό, καθώς συνέλαβε και φυλάκισε δημάρχους, με πλέον σημαντικό (από πλευράς μεγέθους πόλης) εκείνον του Ντιγιάρμπακιρ. Πρακτικά είναι

πάρα πολύ δύσκολο για οποιονδήποτε στην παρούσα φάση να προβλέψει πώς θα εξελιχθεί η πολιτική κατάσταση στο εσωτερικό της Τουρκίας έπειτα από έναν μήνα. Διότι από αυτήν θα κριθεί και η στάση του Ερντογάν και προς το εξωτερικό.

Αρμόδιες πηγές ανέφεραν ότι το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα η κυβέρνηση θα εντείνει τις προσπάθειες αποστολής ανθρωπιστικής ή όποιας άλλης μορφής βοήθειας απαιτείται για τη στήριξη όλων όσοι έχουν πληγεί στη νότια και νοτιοανατολική Τουρκία. Η διάχυση της αλληλεγγύης σε περιφερειακό επίπεδο με σκοπό την εξομάλυνση των σχέσεων δεν είναι αποκλειστικά προνόμιο της Ελλάδας. Πολύ μεγαλύτερη βοήθεια έχει ήδη στείλει το Ισραήλ, μια χώρα που, επίσης, στα προηγούμενα χρόνια βρισκόταν στο επίκεντρο των επιθέσεων του Ερντογάν και των στελεχών της κυβέρνησής του.

«Πᾶρε τους δικούς σου. Ἐγινε σεισμός»

Ο Μουσταφά, αυτοεξόριστος στην Αθήνα, ξύπνησε τη Δευτέρα μαθαίνοντας ότι ο πατέρας του ήταν εγκλωβισμένος στα συντρίμια.

Της **ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΚΑΚΑΟΥΝΑΚΗ**

Την περασμένη Δευτέρα, ημέρα του καταστροφικού σεισμού στην Τουρκία, ο Μουσταφά είχε πετό από τη δουλειά και κατόπιν να κοιμηθεί λίγο παραπάνω. Μισοκοιμισμένοι κοιτάξε κάποια στιγμή το κινητό του. Ήταν 7.30 το πρωί και του έκανε εντύπωση πως είχε μήνυμα από την Τουρκία. «Εχεις μάθει τα νέα;», τον ρωτούσε ένας φίλος του. «Οχι», απάντησε εκείνος. «Έγινε μεγάλος σεισμός στην περιοχή σας. Μίλα με τους δικούς σου». Πήρε αμέσως τους γονείς του, την αδερφή του, αλλά δεν πήρε απάντηση. Ξύπνησε και τι σύζυγό του και από το Διαδίκτυο άρχισαν να μαθαίνουν τι είχε συμβεί. «Με έπιασε απελπισία. Ενώσα τελείως ανήμπορος αλλά προσπαθούσα να είμαι ψυχραιμός», λέει στην «Κ». Ο 30χρονος Μουσταφά ζει αυτοεξόριστος στην Ελλάδα. Γιατρός το επάγγελμα, κατηγορήθηκε ως τρομοκράτης μετά την απόπειρα πραξικοπήματος το 2016 επειδή ήταν μέλος του κινήματος Γκιουλέν. Προφυλακίστηκε για ένα χρόνο κατότιν δύο χρόνια μετά έμαθε πως κάποιοι συγκατηγορούμενοι του φυλακίζονταν ξανά, αποφάσισε να φύγει από τη χώρα. Τους γονείς του είχε να τους δει τρία χρόνια, από την ημέρα που τους αποχαίρετσε. Επικοινωνούσαν, αλλά στα κρυφά, με προσοχή. Μπορεί να αποκόπηκε βία από την πατρίδα του, αλλά ένα κομμάτι της καρδιάς του παρέμεινε εκεί, στο Χατάι, όπου ζούσαν οι δικοί του.

Όταν στις 8.30 χτύπησε το τηλέφωνο και είδε σε βιντεοκλήση

Οι φωτογραφίες στο κινητό του Μουσταφά με τα χαλάσματα του πατρικού του θα του θυμίζουν για πάντα το θάυμα που βίωσε η οικογένειά του μέσα στην καταστροφή. Ο πατέρας του βρισκόταν στο σπίτι τους, στον δεύτερο όροφο μιας οκταώροφης πολυκατοικίας, όταν εκδηλώθηκε ο σεισμός. Το κτίριο κατέρρευσε, όμως 32 ώρες αργότερα ο πατέρας του Μουσταφά ανασύρθηκε σώος από τα συντρίμια...

την αδερφή και τη μητέρα του, τότε ξέσπασε σε κλάματα. Το ίδιο και εκείνες. Δεν μπορούσε να τις ακούσει καλά – κατάλαβε όμως πως το πατρικό του (στον 2ο όροφο μιας οκταώροφης πολυκατοικίας) είχε καταρρεύσει και πως ο πατέρας του ήταν εγκλωβισμένος στα συντρίμια. Από τύχη η μητέρα του κάπως είχε καταφέρει να βγει και ήταν πεπεισμένη πως ο άνδρας της ζούσε. Πως είχε ακούσει τη φωνή του. Προσπάθησε να τον εντοπίσει αλλά ήταν αδύνατον. Ετρεξε στον δρόμο για να βρει βοήθεια

αλλά όταν κατάλαβε το μέγεθος της καταστροφής στη γειτονιά – και αργότερα στην ευρύτερη περιοχή – κατάλαβε πως η βοήθεια θα αργούσε να έρθει. Τότε την κυριεύσε ο φόβος και η απελπισία. Ο σύζυγός της, συνταξιούχος αστυνομικός, ήταν σε καλή φυσική κατάσταση αλλά ήταν 67 χρόνων. Θά άντεχε; Και για πόσες ώρες;

Τις ίδιες σκέψεις έκανε και ο Μουσταφά αλλά δεν τόλμησε να της το πει. Εκλεισαν το τηλέφωνο και έκαναν ώρες να ξαναμιλήσουν λόγω του υπερφορτω-

την επόμενη ημέρα βρήκαν μια ελληνική οργάνωση που ετοιμάζει αποστολή και κανόνισαν να τους παραδώσουν ανώνυμα τις κούτες.

Ο Μουσταφά όλο εκείνο το διάστημα παρέμεινε στο διαμέριμά του στο Ζωγράφου. «Δεν ήθελα να δω άνθρωπο. Σταμάτησα να βλέπω και ειδήσεις. Απλά προσευχόμουν», λέει. Κάποια στιγμή το πρώτο βράδυ κατάφερε να ξαναμιλήσει με την αδερφή του. Με το ζόρι είχαν καταφέρει να πάνε τη μητέρα τους στο χωριό τους, μισή ώρα μακριά. Εκεί τα σπίτια ήταν χαμνιά και εάν γινόταν σεισμός θα ήταν σχετικά ασφαλείς. Το επόμενο πρωί ξαναμιλήσαν. Είχαν επιστρέψει στο σημείο όπου κάποτε ήταν το πατρικό τους. Φώναζαν στον πατέρα τους αλλά πλέον δεν έπαίρναν καμία απάντηση. Είχαν όλοι αρχίσει να χάνουν τις ελπίδες τους. Γι' αυτό και όταν στις 12 το μεσημέρι της Τρίτης χτύπησε το κινητό του Μουσταφά και είδε πως η αδερφή του του είχε στείλει μήνυμα, πανικοβλήθηκε. Ήταν ένα τρίλεπτο βίντεο χωρίς κάποιο σχόλιο. Σε αυτό, μπορούσε να διακρίνει τρεις Τούρκους διασώστες που με γεράνο είχαν ανέβει σε ένα σημείο που είχε πρόσβαση στα καλάρια του διαμερίσματος τους. Για ώρα οι δύο άνδρες επιχειρούσαν μέχρι που ένας από αυτούς έκανε με το χέρι του το σήμα της νίκης. «Βγήκε, βγήκε», ακούγεται να φωνάζει. Στο βίντεο όλοι χειροκροτούν και α φωνάζουν κλαίγοντας. Το ίδιο και ο Μουσταφά, μόνος του, από το διαμέρισμά του στου Ζωγράφου. Ο πατέρας του ύστερα από 32 ώρες είχε βγει ζωντανός από τα συντρίμια.

Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΠΡΟΚΥΡΗΞΗΣ

Παρέμβαση 6.1 “Leader”

Το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος (Διαχειριστική Αρχή) και το Τμήμα Γεωργίας ανακοινώνουν την προκήρυξη της Παρέμβασης 6.1 «Leader» για την *έγκριση 4 Ομάδων Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ)* για την προγραμματική περίοδο 2023-2027.

❖ **Δικαιούχοι:** Ομάδες Πρωτοβουλίας, εταιρικά σχήματα δημοσίου-ιδιωτικού τομέα

❖ Προϋπολογισμός: €11.800.000

❖ Υποβολή αιτήσεων: 9 Δεκεμβρίου 2022
μέχρι 5 Απριλίου 2023

❖ Περισσότερες πληροφορίες

- **ιστοσελίδες**
www.cap.gov.cy
www.moa.gov.cy/da

- **Τηλέφωνα**
22878106, 22878104

Η Εταιρεία **GIOVANI KATASKEVASTIKI**
ζητά το ακόλουθο προσωπικό για διάφορα νέα
έργα της στην ελεύθερη περιοχή Αμμοχώστου:

- **ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟΥ**
για Διευθυντές Εργοταξίων και υπεύθυνους εκτέλεσης έργων με τουλάχιστον 12ετή και 7ετή εμπειρία εργοταξίου αντίστοιχα
- **ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟΥ**
με τουλάχιστον 3ετή εμπειρία εργοταξίου
- **ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΥΣ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟΥ**
για πρακτική εξάσκηση
- **ΕΠΙΜΕΤΡΗΤΗ ΠΟΣΟΤΗΤΩΝ ή ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΜΗΧΑΝΙΚΟ**
με ειδίκευση στις επιμετρήσεις/κοστολογήσεις τουλάχιστον 5ετή εμπειρία στη συγκεκριμένη θέση
- **ΕΡΓΟΔΗΓΟΥΣ**
με τουλάχιστον 7ετή εμπειρία στη συγκεκριμένη θέση

ΑΙΤΗΣΕΙΣ:

Αιτήσεις με πλήρη βιογραφικά σημειώματα να αποστέλλονται στην ηλεκτρονική διεύθυνση **kataskevastiki@giovani.com.cy** ή στην ταχυδρομική διεύθυνση Τ.Θ. 33480, Τ.Κ. 5280 Παράλιμνι μέχρι τις **10 Μαρτίου 2023**.

Στους υποψηφίους που θα επιλεγούν θα προσφερθούν πολύ ελκυστικά και ανταγωνιστικά πακέτα αμοιβών αναλόγως προσόντων και εμπειρίας.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΕΡΜΑΛΛΑΧΟΝΤΟΣ
Διαχειριστής Αγρ. 2.2.ΚΑΠ 2022-2027

Πλευρικά μέτωπα για τη Ν.Δ.

Ποια τακτική θα ακολουθήσει απέναντι στους «μικρούς» ανταγωνιστές

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Αν η στάση της Νέας Δημοκρατίας από την αρχή της διακυβέρνησης Μητσοτάκη έναντι του ΣΥΡΙΖΑ είναι απολύτως ξεκάθαρη, με τον πρωθυπουργό να έχει μιλήσει «για δύο διαφορετικούς κόσμους», δεν ισχύει το ίδιο με μια σειρά άλλων πολιτικών γρίφων στους οποίους η κυβέρνηση καλείται να βρει απαντήσεις.

Πώς θα συσπειρώσει τα δεξιά της;

Δεν είναι μυστικό όλους τους τελευταίους μήνες, πως η Ν.Δ., ειδικά σε συγκεκριμένες περιοχές όπως η Βόρεια Ελλάδα, πιέζεται εκ δεξιών της και ειδικά από το κόμμα του κ. Βελόπουλου. Η Μακεδονία και η Θράκη, γεωγραφικές περιοχές με συνολικά 2,6 εκατ. πληθυσμό, έχουν διακριτά πολιτικά χαρακτηριστικά, που τα τελευταία χρόνια έχουν οξυνθεί ακόμη περισσότερο. Τα υψηλά ποσοστά, για παράδειγμα, κατά των εμβολιασμών, τα υψηλότερα επίπεδα «ρωσοφιλίας» που υπάρχουν στα βόρεια της χώρας και η πάγια αίσθηση πως η περιοχή «αδικείται» από το «αθνοκεντρικό κράτος», δημιουργούν ένα κοκτέιλ που μπορεί να καταγραφεί και στην κάλπη.

Η Νέα Δημοκρατία επιχειρεί με διάφορους τρόπους να στεγανοποιήσει τα δεξιά της. Οσον αφορά συγκεκριμένα τη Βόρεια Ελλάδα, το βασικότερο αντίδοτο είναι τα μεγάλα έργα που εκτελούνται ύψους πάνω από 5 δισ. ευρώ. Όπως λένε κυβερνητικές πηγές, για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια η Θεσσαλονίκη –και ευρύτερα η Μακεδονία–, όχι μόνο δεν αδικείται, αλλά λαμβάνει «τη μερίδα του λέοντος» από την πίτα των έργων και στο Μαξίμου θεωρούν πως αυτό θα αποτυπωθεί και στην κάλπη.

Ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης για να προωθήσει το συγκεκριμένο μήνυμα βρίσκεται διαρκώς τους τελευταί-

ους μήνες στη Βόρεια Ελλάδα, όπως θα κάνει και αύριο επισκεπτόμενος την Κοζάνη. Το Μαξίμου, ωστόσο, αναζητεί και πολιτικά ανακόματα. Η πρόσφατη επανεμφάνιση του Γιώργου Καρατζαφέρη, που περιελάμβανε πυρά κατά του Κυριάκου Βελόπουλου, εντάσσεται σε μια στρατηγική της Ν.Δ. με επίκεντρο τη Βόρεια Ελλάδα, που φαίνεται πως πλέον συμπεριλαμβάνει και τον πρόεδρο του ΛΑΟΣ. Ο ίδιος ο κ. Καρατζαφέρης είπε σε πρόσφατη συνέντευξή του πως θα κάνει μάλιστα και κάποιες περιοδείες στη Μακεδονία, χωρίς ωστόσο να έχει αποσαφηνιστεί ποιος ακριβώς θα είναι ο ρόλος του. Παράλληλα, οι τρεις υποψήφιοι που προέρχονται από τον ΛΑΟΣ παραμένουν στην κυβερνητική «βιτρίνα», με ρόλο «που δεν τους είχε δώσει ούτε ο δεξιός Σαμαράς», όπως λένε πολλοί. Την ίδια ώρα σε πανελλαδικό επίπεδο η Ν.Δ. επιχειρεί να κάμψει τις διαρροές από τα δεξιά με αιχμή το μεταναστευτικό, τα ελληνοτουρκικά και ένα σκληρό αμυντικό δόγμα.

Η τακτική άλωσης του ΠΑΣΟΚ

Την ώρα που η Ν.Δ. φυλάει τα νύχτα της από τα δεξιά, κοιτάει διαρκώς και επίμονα προς το Κέντρο, εκεί όπου, όπως λένε κυβερνητικές πηγές, «θα κριθούν οι επόμενες εκλογές». Οι τρεις μεταγραφές μέσα σε ένα 24ωρο που έγιναν μεταξύ Πέμπτης και Παρασκευής δείχνουν τη στρατηγική βούληση του Μαξίμου να απευθυνθεί στο κοινό του ΠΑΣΟΚ και να εκφράσει τον κεντρώο χώρο. Ο Σπύρος Καρανικόλας αρχικά και η Ελευθερία Φτακλάκη και ο Απόστολος Σιπυρόπουλος ακολούθως αποτελούν κατ' εξοχήν μεσαία στελέχη, που η μεταπήδησή τους στη Ν.Δ. «σηματοδοτεί το πέρασμα του Μητσοτάκη στη βάση του ΠΑΣΟΚ», όπως λέει στην «Κ» κυβερνητικό στέλεχος. Η τακτική αυτή μάλιστα θα συνεχιστεί και

Παρακολουθώντας την ομιλία του πρωθυπουργού την περασμένη Τρίτη στη Βουλή. Στο επιτελείο της κυβέρνησης εκτιμούν ότι το εκλογικό δίλημμα «Ν.Δ. ή ΣΥΡΙΖΑ», «Μητσοτάκης ή Τσίπρας» έχει ήδη αποκρυσταλλωθεί.

Οι τρεις μεταγραφές μέσα σε ένα 24ωρο «σηματοδοτούν», σύμφωνα με κυβερνητικές πηγές, «το πέρασμα του Μητσοτάκη στη βάση του ΠΑΣΟΚ».

την εβδομάδα που μας έρχεται, όπου αναμένονται και νέες μεταγραφές στελεχών. Το ερώτημα είναι εάν οι μεταγραφές πρώην στελεχών του ΠΑΣΟΚ στη Ν.Δ., που αναπόφευκτα μεγαλώνουν περαιτέρω το χάσμα μεταξύ των δύο κομμάτων, κόβει οριστικά τις όποιες πιθανότητες μεταξύ τους συνεργασίας. Από το Μέγαρο Μαξίμου σημειώνουν πως «δεν είναι στις προθέσεις της κυβέρνησης να ενθαρρύνει διαλυτικές τάσεις στο ΠΑΣΟΚ», όπως είχε γίνει παλαιότερα με το Ποτάμι. «Ούτε το ΠΑΣΟΚ είναι Ποτάμι ούτε βρισκόμαστε στην ίδια πολιτική εποχή», αναφέρουν πηγές που γνωρίζουν το θέμα, αφήνοντας ανοικτά όλα

τα σενάρια, όπως είχε κάνει και ο Κυριάκος Μητσοτάκης, όταν ερωτηθείς για πιθανή συνεργασία με το ΠΑΣΟΚ είχε πει πως «ο χρόνος μπορεί να γιατρέψει πολλά, μπορεί και όχι». Η στάση πάντως της Ν.Δ. έναντι του ΠΑΣΟΚ έχει υπάρξει από την εκλογή του Ανδρουλάκη έως σήμερα αντιφατική. Αρχικά επιχειρήθηκε μια επίθεση φιλίας που συνοδευόταν από την «απειλή» προς τον ΣΥΡΙΖΑ πως μπορεί να γίνει τρίτο κόμμα. Δύο περίπου μήνες μετά η Ντόρα Μπακογιάννη ξεκίνησε τη «σταυροφορία», δηλώνοντας τότε πως το ΠΑΣΟΚ δεν είναι στο απυρόβλητο. Το σημείο καμπής ωστόσο ήταν αναμφίβολα οι υποκλοπές. Οι σχέσεις των δύο κομμάτων και κυρίως οι προσωπικές σχέσεις του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Νίκο Ανδρουλάκη έφθασαν στο ναδίρ, με τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ να κατηγορεί προσωπικά ως ένοχο τον πρωθυπουργό. Η Ν.Δ. δεν άφησε αναπάντητα τα όσα έλεγε ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ και το βαθύ χάσμα ήταν γεγονός. Με τον χρόνο να περνάει, η Ν.Δ. το τελευταίο διάστη-

μα έριξε σταδιακά τους τόνους, για να φθάσουμε στη σημερινή επιχείρηση «αποψίλωσης», έστω και σε χαμηλότερο επίπεδο, του στελεχειακού δυναμικού.

Τι θα κάνει με τον ενδιάμεσο χώρο;

Ενα ακόμη ερώτημα που δεν έχει σαφώς απαντηθεί είναι τι ακριβώς θα κάνει το Μέγαρο Μαξίμου με στελέχη ενός «ενδιάμεσου χώρου», που δεν ανήκουν σε κάποιο κόμμα και κινούνται ελεύθερα στο κεντρώο και φιλελεύθερο φάσμα του πολιτικού συστήματος. Κορυφαίο πρόσωπο αυτής της κατηγορίας αποτελεί αναμφίβολα ο Ευάγγελος Βενιζέλος, του οποίου οι σχέσεις με την κυβέρνηση το τελευταίο διάστημα έχουν πιάσει πολική θερμοκρασία. Στη συζήτηση για την πρόταση δυσπιστίας ο Κυριάκος Μητσοτάκης άφησε σκληρές και προσωπικές αιχμές, ακόμη και για τον χαρακτήρα του Ευάγγελου Βενιζέλου, λέγοντας πως δεν είναι παντογνώστης, με τον πρώην πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ να απαντάει σπκώνοντας ασπίδα

προστασίας στον πρόεδρο της ΑΔΑΕ, Χρήστο Ράμμο, και ασκώντας σφοδρή κριτική στον Κυρ. Μητσοτάκη για τη στάση του στο θέμα των υποκλοπών.

Λίγες μέρες αργότερα ο κ. Οικονόμου ερωτηθείς για τον πρώην πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ χαμήλωσε τους τόνους, θυμίζοντας πως ο κ. Βενιζέλος υπήρξε κορυφαίο πρόσωπο του αγώνα κατά του λαϊκισμού. Οσο πάντως η σχέση των δύο φαίνεται να έχει ραγίσει χωρίς επιστροφή, δεν ισχύει το ίδιο και για άλλα στελέχη του «χώρου» αυτού, όπως η Αννα Διαμαντοπούλου, ο Γιώργος Φλωρίδης και ο Γιάννης Μανιάτης. Ο κ. Μητσοτάκης φαίνεται σαφώς πως θέλει να έχει ανοικτούς διαύλους επικοινωνίας με τέτοια πρόσωπα. Η φράση του άλλωστε πως ακόμη και αν η Ν.Δ. είναι αυτοδύναμη στις επόμενες εκλογές η κυβέρνηση δεν θα είναι μονοκομματική, δείχνει τις προθέσεις του, οι οποίες, πολλοί λένε πως ίσως δεν περιμένουν να φανούν στην επόμενη κυβέρνηση, αλλά μπορεί να επιστρατευθούν ανάμεσα στις δύο εκλογές.

ΑΠΟΨΗ

Πέφτουν έξω οι δημοσκοπήσεις;

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Με αφορμή τα αποτελέσματα του α' γύρου των κυπριακών προεδρικών εκλογών ξεκίνησε και πάλι η εξαιρετικά άχαρη και ανούσια συζήτηση για την αξιοπιστία των δημοσκοπήσεων.

Ας ξεκινήσουμε από τα δεδομένα. Οι δημοσκοπήσεις των κυπριακών εκλογών δεν έπεσαν έξω. Στην Κύπρο υπάρχει απαγόρευση δημοσιεύσεων των δημοσκοπήσεων την εβδομάδα πριν από τις εκλογές. Οι τελευταίες δημοσιευμένες έρευνες, συνεπώς, δεν είχαν καταγραφεί όλους εκείνους που αποφασίζουν την τελευταία εβδομάδα, ποσοστό διόλου ασήμαντο. Από τις έξι τελευταίες δημοσκοπήσεις που είχαν δημοσιευθεί πριν από την απαγόρευση, τρεις έδιναν δεύτερο τον κ. Μαυρογιάννη και τρεις τον κ. Νεοφύτου, όλες με πολύ οριακές διαφορές, στα όρια του στατιστικού σφάλματος. Ολων όμως ανεξαιρέτως οι χρονοσειρές αποτύπωναν τη σταθερά ανοδική πορεία του κ. Μαυρογιάννη, καθιστώντας τον ουσιαστικά το φαβορί για την είσοδο στον β' γύρο. Αυτή

η γενική τάση επιβεβαιώθηκε και στην τελική ευθεία, παρά το ότι δεν αποτυπώθηκε δημοσίως λόγω της μη δημοσίευσης ερευνών την τελευταία εβδομάδα. Αυτό από κανέναν καλόπιστο παρατηρητή δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτυχία.

Κάποιες παραδοχές γύρω από τις δημοσκοπήσεις –των σοβάρων, εννοείται πάντα, εταιρειών του χώρου– μοιάζουν πλέον εδραιωμένες. Ας σταθούμε σε τρεις από αυτές.

Πρώτον, οι προβλέψεις των δημοσκοπήσεων κατά κανόνα επιβεβαιώνονται. Τουλάχιστον ως προς τη σειρά κατάταξης των κομμάτων-υποψηφίων και το στατιστικό εύρος της εκτίμησης ψήφου. Υπάρχουν ασφαλώς και περιπτώσεις αστοχίας, δεν είναι ωστόσο τόσες που να δικαιολογούν τη συνολική αμφισβήτηση της εγκυρότητάς τους. Παραμένουν δε το πιο αξιόπιστο εργαλείο ανάλυσης των κοινωνικών τάσεων και σίγουρα πιο αξιόπιστο από την «ψηφιακή φούσκα» των social media.

Δεύτερον, η επίδραση των δη-

Δεν φταιει ο αγγελιοφόρος για το μήνυμα. Τόσο η μυθοποίηση όσο και η δαιμονοποίηση του αγγελιοφόρου θολώνουν την πολιτική ανάλυση.

μοσκοπήσεων δεν εκδηλώνεται σε μία κατεύθυνση. Διαχρονικά έχουν καταγραφεί διαφορετικά φαινόμενα εκλογικής συμπεριφοράς, ως απόρροια των δημοσκοπικών μετρήσεων.

Το πιο σύνθετο φαινόμενο είναι το bandwagon effect (ελεύθερη απόδοση «ρεύμα νίκης»). Η περαιτέρω ενίσχυση δηλαδή εκείνου που προηγείται. Σε καμία περίπτωση ωστόσο αυτό δεν αποτελεί μονόδρομο. Στις τελευταίες προεδρικές εκλογές των ΗΠΑ, π.χ., ο Τραμπ φαινόταν να κάνει σε 10 από τις 13 κρίσιμες πολιτείες (swing states). Τελικά κέρδισε τις

έξι από αυτές τις 10, ενώ σε τρεις από αυτές (που έκριναν τελικά τις εκλογές) έχασε με διαφορά μικρότερη του 1%.

Υπάρχει επίσης το backlash effect (ελεύθερη απόδοση «συμπεριφορά αντίδρασης»), που περιγράφει την αντίδραση ορισμένων ψηφοφόρων στο κλίμα που διαμορφώνουν οι δημοσκοπήσεις.

Κλασικό παράδειγμα οι εκλογές του Ιουνίου 2012, όταν μεγάλο μέρος των ψηφοφόρων των κομμάτων του τότε «ενδιάμεσου χώρου» στράφηκε τελευταία στιγμή προς τη Ν.Δ. (το ποσοστό της οποίας ανέβηκε 11% σε 40 μέρες) με βασικό κίνητρο «να μην κερδίσει ο ΣΥΡΙΖΑ», ο οποίος είχε αναπτύξει εντυπωσιακή δυναμική μετά την έκπληξη των εκλογών του Μαΐου 2012. Η νίκη της Ν.Δ. στις εκλογές εκείνες ήταν αποτέλεσμα backlash και όχι bandwagon effect.

Ενώ υπάρχει και το underdog effect (ελεύθερη απόδοση «τάση υπέρ αουτσάιντερ»), με το οποίο περιγράφεται το φαινόμενο ένας

ψηφοφόρος, θεωρώντας δεδομένους τους ευρύτερους συσχετισμούς, να επιλέγει ένα μικρότερο κόμμα - υποψήφιο, προκειμένου να στείλει ένα μήνυμα ή να επηρεάσει το εκλογικό αποτέλεσμα μέσω τακτικής ψήφου.

Κλασικό case study αυτού του φαινομένου είναι οι γαλλικές προεδρικές εκλογές του 2002. Σε όλες τις δημοσκοπήσεις φαινόταν ότι στο δεύτερο γύρο θα περνούσαν ο τότε κεντροδεξιός πρόεδρος Σιράκ και ο υποψήφιος της Κεντροαριστεράς Λιονέλ Ζοσπέν. Αυτό οδήγησε πολλούς ψηφοφόρους να ψηφίσουν στον πρώτο γύρο μικρότερους υποψηφίους είτε για να τους ενισχύσουν είτε για να στείλουν ένα (ανέξοδο) μήνυμα δυσανεμίας. Ως αποτέλεσμα, ο Σιράκ πέρασε στον δεύτερο γύρο με το μικρότερο ποσοστό που έλαβε ποτέ εν ενεργεία πρόεδρος, ενώ ο Ζοσπέν –λόγω υπερβολικής χαλαρότητας των αριστερών ψηφοφόρων, που ψήφισαν τροτσκιστές, οικολόγους, κ.λπ.– έχασε οριακά τη δεύτερη θέση από τον Ζαν-Μαρί Λεπέν.

Τρίτον, οι ίδιες οι δημοσκοπήσεις, ως αναλυτικό εργαλείο, εξελίσσονται. Κάποτε οι έρευνες διεξάγονταν μόνο μέσω σταθερών τηλεφώνων. Πλέον γίνονται και μέσω κινητών. Συχνά συνδυάζονται με διαδικτυακές έρευνες για την πληρότητα του δείγματος και για να διαπιστωθεί αν υπάρχει διαφορετική συμπεριφορά. Η αναζήτηση για το πώς οι δημοσκοπήσεις θα βελτιώνονται διαρκώς συνδυάζοντας τις παραδοσιακές τεχνικές με big data, πιο στοχευμένη δειγματοληψία, έξυπνες σταθμίσεις, κ.ά., είναι συνεχής σε διεθνές επίπεδο. Μόνο που αυτό απασχολεί κυρίως τους επαγγελματίες του χώρου, καθώς αρκετοί πολιτικοί και δημοσιοολογούντες επιχειρούν απλώς να φέρουν τη συζήτηση στις εκλογικές τους ανάγκες. Ξεχνούν όμως κάτι απλό: ότι δεν φταιει ο αγγελιοφόρος για το μήνυμα. Τόσο η μυθοποίηση όσο και η δαιμονοποίηση του αγγελιοφόρου βλάπτουν την ουσιαστική πολιτική ανάλυση.

Ο κ. Ευτύχης Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

«Δεν είναι influencer ο πρόεδρος...»

Οι ομάδες που διαχειρίζονται τα κοινωνικά δίκτυα της Ν.Δ. και του ΣΥΡΙΖΑ μιλούν για τα ψηφιακά τους οπλοστάσια

Της **ΗΛΙΑΝΑΣ ΜΑΓΡΑ**

«**Το ημερολόγιο** σήμερα γράφει 43 χρόνια χωρίς τον Νίκο Ξυλούρη. Είναι πολλά τα χρόνια – σχεδόν δύο γενιές. Όμως κανείς δεν τον ξέχασε. Γιατί ποτέ άλλοτε τόσο ελευθερία δεν χώρεσε σε μία μορφή. Γιατί ποτέ άλλοτε τόσο ξαστεριά δεν χώρεσε σε μία φωνή». Το παραπάνω είναι ένα tweet που δημοσιεύθηκε την Τετάρτη από τον προσωπικό λογαριασμό του Αλέξη Τσίπρα. Σύμφωνα με πηγή κοντά στον ίδιο, είναι ένα tweet που έγραψε ο κ. Τσίπρας και όχι η ομάδα του. Αυτό είναι κάτι που ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης και πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ συνηθίζει, όπως συνηθίζει και να παρακολουθεί τι συμβαίνει στο Twitter, τονίζει η ίδια πηγή. «Σε κάθε λογαριασμό του στα κοινωνικά δίκτυα έχει την επίβλεψη, γνωρίζει τι γίνεται», λέει στην «Κ» ο Κωνσταντίνος Μαρκέτος, υπεύθυνος για τα social media του Αλέξη Τσίπρα μαζί με τον Λεωνίδα Σακλαμπάνη και την Κωνσταντίνα Μουτζουρούλια. «Δεν είναι influencer ο πρόεδρος», διευκρινίζει γρήγορα, «παρά μόνο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης».

Από τη στιγμή που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης άρχισαν να αποκτούν δημοφιλία, η πολιτική επικοινωνία άλλαξε. Εγινε πιο γρήγορη, πιο άμεση, πιο μαζική, και –λένε κάποιοι– πιο επικίνδυνη. Γίνεται μεγάλη συζήτηση διεθνώς για το κατά πόσον τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και η τεχνολογία ενισχύουν τις δημοκρατικές πιυχές της πολιτικής επικοινωνίας ή δημιουργούν προβλήματα», λέει στην «Κ» η Αναστασία Βενετή, αναπληρώτρια καθηγήτρια Πολιτικής Επικοινωνίας στο Πανεπιστήμιο του Μπόρνμουθ στο Λονδίνο, η οποία έχει κάνει ενδελεχή έρευνα στα social media και στη στρατηγική τους πολιτική χρήση στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την κ. Βενετή, τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί τεράστια πρόοδος στο πώς τα social media χρησιμοποιούνται από τα τρία μεγάλα κόμματα στην Ελλάδα – τόσο αισθητικά όσο και σε επίπεδο περιεχομένου. «Στη συχνότητα, στο περιεχόμενο, στον τρόπο που το οπτικοακουστικό υλικό παράγεται και αναρτάται σε αυτούς τους χώρους γίνεται πιο έντονη και εκτενής χρήση», αναφέρει. Πράγματι, άνθρωποι που ασχολούνται με τη στρατηγική των social media τόσο στη Νέα Δημοκρατία όσο και στον ΣΥΡΙΖΑ δρλώνουν στην «Κ» πολύ απασχολημένοι.

«Δεν είναι πυρηνική φυσική με την έννοια της δυσκολίας του τη κάνουν, αλλά είναι περίπλοκη», λέει πηγή της Νέας Δημοκρατίας. Το ίδιο άτομο τονίζει πως μια

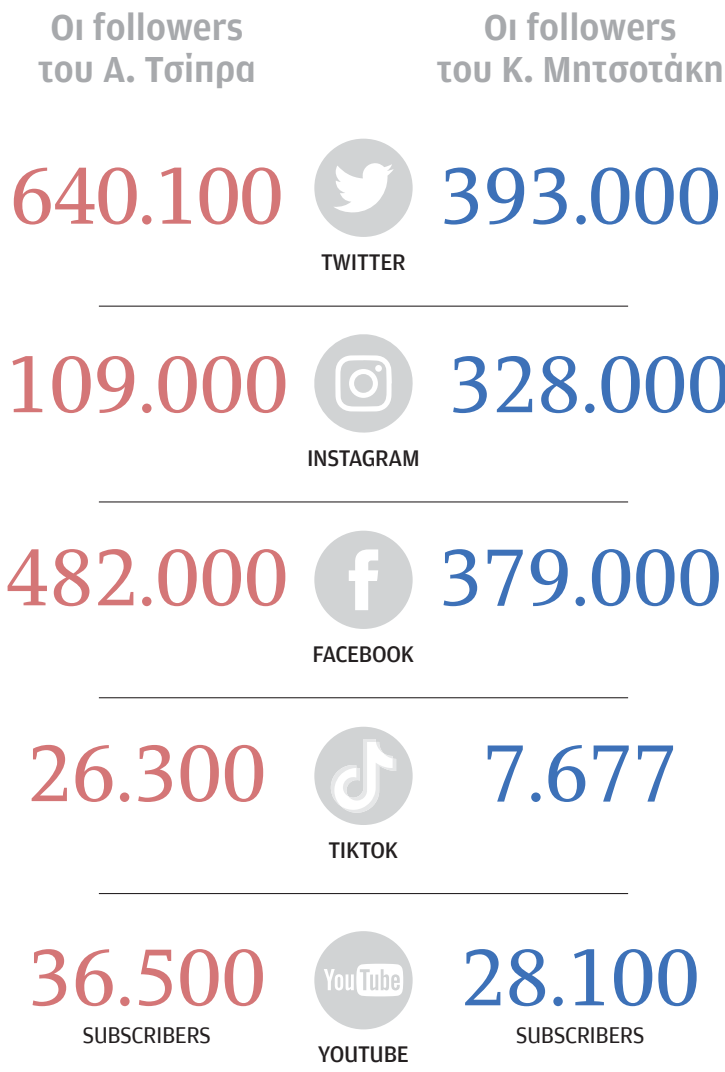

Η καμπάνια των κομμάτων στα social media είναι εξίσου σημαντική με τη μάχη στα παραδοσιακά Μέσα. Σύμφωνα με συνεργάτες τους, τόσο ο Κυριάκος Μητσοτάκης όσο και ο Αλέξης Τσίπρας παρακολουθούν καθημερινά την «ατζέντα» που διαμορφώνεται στις πλατφόρμες, κάνοντας και οι ίδιοι αναρτήσεις στους λογαριασμούς τους.

ομάδα περίπου 10 ατόμων διαχειρίζεται λογαριασμούς τόσο του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη όσο και του κόμματος. Το περιεχόμενο δεν λειτουργεί με τον ίδιο τρόπο σε όλες τις πλατφόρμες – κάθε φορά πρέπει να προσαρμόζεται αντιστοίχως, δηλώνει. «Στο TikTok θα ανεβάσεις

«**Το πολύ δυνατό Μέσο του προέδρου είναι το Twitter**», λέει στην «Κ» πηγή κοντά στον Αλέξη Τσίπρα.

πιο raw πράγματα, στο Facebook πιο ουσιώδη – δεν είναι τυχαίο ότι ο πρωθυπουργός κάνει αυτές τις αναρτήσεις στο Facebook κάθε Κυριακή», λέει η ίδια πηγή. Οι υπεύθυνοι της ομάδας, σημειώνει, ελέγχουν συνέχεια τα κοινωνικά δίκτυα τόσο για να δουν τι συμβαίνει σε αυτά, όσο και για να εντοπίσουν τυχόν ζητήματα τα οποία μπορεί να απασχολούν τον κόσμο, αλλά να μην έχουν φτάσει στ’ αυτιά τους. «Δεν διοικούμε αλήθεια», αναφέρει, «υπάρχει το περιθώριο να γίνει διορθωτική κίνηση». Οσον αφορά τη στρατηγική τους, ειδικά ενόψει εκλογών, λέει πως η κυβέ-

νηση έχει ένα πλεονέκτημα και μία πρόκληση. «Είμαστε η πρώτη κυβέρνηση που σε γενικές γραμμές αυτά που είπε τα έκανε – μειώθηκαν οι φόροι, έχουμε υψηλό ρυθμό ανάπτυξης, έχουν μειωθεί οι μεταναστευτικές ροές, ψηφιοποιήσαμε το κράτος», αναφέρει, τονίζοντας πως αυτό δεν σημαίνει

Μια ομάδα περίπου 10 ατόμων διαχειρίζεται λογαριασμούς του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη.

ότι μέρος του κόσμου δεν διαφωνεί με αυτές τις ενέργειες, αλλά ότι όταν «θα πας να υποσχεθείς κάτι, έχεις καλή εικόνα, ότι αυτά που λέει, τα κάνει». Η πρόκληση, τονίζει, έγκειται στο ότι η κυβέρνηση «παράγει περισσότερο έργο» από αυτό που μπορεί να αφομοιωθεί online. «Κάθε φορά μας δίνει τα κείμενα», λέει για τον πρωθυπουργό, «και πρέπει να κόψουμε πράγματα». Επομένως η στρατηγική για τα social έχει τις εξής στοχεύσεις: να υπενθυμίσει αυτά που έγιναν και να εξηγήσει ποιο είναι το όραμα για την επόμενη τετραετία. «Πρέπει να εξηγήσεις και ότι καταλαβαίνεις πως δεν υπάρχει

τέλειο, και αν έχουν γίνει κάποια λάθη, θα προσπαθήσουμε να τα βελτιώσουμε», τονίζει.

Οι «στρατοί»

Το πιο σημαντικό Μέσο δεν είναι –«σε καμία περίπτωση»– το Twitter, δηλώνει η ίδια πηγή. «Το Twitter αυτή τη στιγμή δεν κουνάει τη βελόνα, έχει μια παγιωμένη κατάσταση – θιασώτες και υποστηρικτές της αντίθετης πλευράς που πιστεύουν ότι είμαστε ό,τι χειρότερο έχει περάσει από τη χώρα. Θιασώτες και υποστηρικτές δικοί μας που πιστεύουν ότι είμαστε ό,τι καλύτερο έχει περάσει από τη χώρα. Και ένα άλλο απολιτικό κοινό που ασχολείται με την καθημερινότητά του – δεν υπάρχει περιθώριο να αλλάξεις κάποιον στο Twitter, τα posts μας εκεί έχουν περισσότερο χαρακτήρα ενημερωτικό παρά επικοινωνιακό», εξηγεί.

Αντίθετα, για τον ΣΥΡΙΖΑ το Twitter φαίνεται να παίζει πολύ σημαντικό ρόλο. «Το πολύ δυνατό Μέσο του προέδρου είναι το Twitter», λέει στην «Κ» πηγή κοντά στον Αλέξη Τσίπρα. Θα ήταν ψέμα, τονίζει, να πει πως η ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ που είναι υπεύθυνη για τα social media –περίπου 10 άτομα, όπως και της Νέας Δημοκρατίας– δεν παρακολουθεί συνεχώς τι συμβαίνει εκεί. «Είναι σαν να έχεις ποιοτική έρευνα στα χέρια σου κάθε μέρα, κάθε ώρα – τον τελευταίο καιρό το Twitter έχει ένα πρόσημο αρκετά προσεκτικό, πάνω-κάτω αυτά που μας απασχολούν», αναφέρει. Και ο κ. Τσίπρας συχνά παρακολουθεί το τι συμβαίνει στο Twitter, λέει. «Πιστεύει στα social», δηλώνει.

Η κυβερνητική πηγή τονίζει πως για εκείνους άλλα Μέσα είναι πιο σημαντικά από το Twitter, το οποίο αποκαλεί «φούσκα». «Δες ποια θέματα κάνουν trend στο Twitter και ποια στα search trends της Google», αναφέρει. «Μία από τις βασικές χρήσεις του Twitter είναι να ενδυναμώσεις τους υποστηρικτές σου. Είτε σε συνεννόηση με το κόμμα είτε από μόνοι τους, κάποιοι υποστηρικτές κομμάτων κάνουν προεκλογική εκστρατεία στο Twitter, είτε δημιουργώντας hashtag υπέρ του κόμματος ή smear campaigns κατά άλλων κομμάτων», αναφέρει η κ. Βενετή, τονίζοντας πως δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το Twitter αποτελεί ιδιαίτερα πλατφόρμα κοινωνικής δικτύωσης. «Ειδικά στην Ελλάδα», αναφέρει, «στο Twitter δεν μπαίνει ιδιαίτερα το γενικό κοινό, απευθύνεται σε δημοσιογράφους, σε όσους ονομάζουμε παλαιότερα καθοδηγητές γνώμης (opinion leaders) και σε κομματικοποιημένους πολίτες, είναι ένα μεγάλο echo chamber».

Bots, amplifiers και άλλα κρυφά όπλα πολιτικής επικοινωνίας

Έχουν επιστρατευθεί από τα κόμματα και bots – αγορασμένοι, αυτοματοποιημένοι λογαριασμοί; Έχουν μισθωθεί amplifiers – «πολύ ενεργοί λογαριασμοί στο πολιτικό περιεχόμενο, που υπάρχουν για να προωθούν ένα μήνυμα, χωρίς να το κάνουν αυτόματα, συνήθως σχετιζόμενοι με ένα κόμμα», εξηγεί στην «Κ» ο Δημήτρης Παπαευαγγέλου, μηχανικός λογισμικού και συνιδρυτής του MediaWatch.io, ο οποίος έχει κάνει μεγάλη έρευνα σε σχέση με το Twitter και την πολιτική προπαγάνδα, τόσο με τη δημοσιογραφική ομάδα του MIIR το 2018 όσο και πιο πρόσφατα. «Κανείς δεν ξέρει ακριβώς τι συμβαίνει με τα κόμματα και αυτούς τους λογαριασμούς», λέει ο κ. Παπαευαγγέλου. «Είχαμε ρωτήσει τα κόμματα και δεν πήραμε ποτέ καμία επίσημη απάντηση». Αυτό που παρατήρησαν όμως το 2018, και τονίζει πως ισχύει μέχρι σήμερα, είναι η ύπαρξη λογαριασμών, πάρα πολλών λογαριασμών, που προωθούσαν δύο θέματα – πολιτι-

κή και entertainment. «Προωθούσαν ένα ή δύο πολιτικά κόμματα, δεν έχει σημασία ποια, και Next Top Model, το οποίο είναι λίγο περίεργο», σημειώνει. Οσον αφορά τα bots, ο ίδιος πιστεύει πως οι αρχηγοί κομμάτων, καθώς ήδη χαίρουν δημοφιλίας, δεν έχουν

Το Instagram το θεωρούν σημαντικό γιατί, ύστερα από ένα σημείο, ο κόσμος βαριέται να διαβάζει πράγματα ξύλινα. Εκεί μπορείς «να ξεφεύγεις από το στημένο».

ανάγκη να διαθέτουν bots, αν και μπορεί να έχουν στη διάθεσή τους λογαριασμούς επώνυμους ή ημιεπώνυμους, «οι οποίοι προωθούν το περιεχόμενό τους σωστά». Λιγότερο γνωστά μέλη κομμάτων, όμως, θα μπορούσαν να έχουν συμφέρον από τέτοιες πρακτικές.

Η κ. Βενετή λέει πως στο εξωτερικό υπάρχουν troll factories. «Μπορείς να νοικιάσεις ανθρώπους στις Φιλιππίνες που εξυπηρετούν το άνοιγμα λογαριασμών και τουιτάρουν προς όφελος κάποιου ή αρνητικά για άλλους, σε σχέση με τον χαρακτήρα που υιοθετούν», αναφέρει. Αυτός ο μηχανισμός απευθύνεται σε αγύλιδες χώρες, στην Ελλάδα μπορεί τα πράγματα να είναι πιο ανοργάνωτα, λέει. «Να βρίσκεις ανθρώπους που είναι διατεθειμένοι να μπουν σε αυτή τη διαδικασία». Αλλά υπογραμμίζει πως αυτές οι πρακτικές ισχύουν και εδώ. «Βεβαίως και υπάρχουν λογαριασμοί οι οποίοι προωθούν περαιτέρω συγκεκριμένες κομματικές γραμμές – δεν μπορούμε να γνωρίζουμε ποιοι από αυτούς τους λογαριασμούς είναι πραγματικοί, ποιοι από troll factories, ποιοι bots, είναι πάρα πολύ δύσκολο να ελεγχθούν γιατί αυτά συμβαίνουν όλα στις σκιές», τονίζει. Φυσικά, από ηθικής απόψεως, δεν είναι δίκαιες πρακτι-

κές. «Κάποτε μιλούσαμε για τον Γκέμπελς και την προπαγάνδα», αναφέρει η κ. Βενετή. «Η διαφορά», τονίζει, «είναι ότι τώρα μιλάμε για computational προπαγάνδα», την προπαγάνδα, δηλαδή, του υπολογιστή. Πηγές τόσο της κυβέρνησης όσο και της αξιωματικής αντιπολίτευσης διαψεύδουν στην «Κ» πως χρησιμοποιούν bots στο Twitter, ενώ και από τα δύο κόμματα αρνούνται πως ζητούν από τους βουλευτές τους ή μέλη των κομμάτων τους να προωθούν την κομματική γραμμή στα social media. «Δεν θα πουν σε βουλευτές να γράψουν αυτό ή εκείνο», αναφέρει πηγή της κυβέρνησης. «Δεν υπάρχει αυτή η σταλινική μέθοδος», λέει ο κ. Μαρκέτος, τονίζοντας πως δεν θα πουν οι ίδιοι στους βουλευτές τι να γράψουν. «Η στρατηγική μας», αναφέρει, «είναι το μήνυμα του προέδρου να διαχέεται στα διάφορα κοινωνικά δίκτυα». Οποτε ο Αλέξης Τσίπρας περιοδεύει, η ομάδα του φροντίζει να ανεβάξει βίντεο στο

TikTok, το οποίο χρησιμοποιεί το πιο νεανικό κοινό – «τα βίντεο της περιοδείας έχουν μέσο όρο 500.000 προβολές», λέει ο κ. Μαρκέτος. «Σε Facebook, Twitter και YouTube αναδεικνύουμε το πρόγραμμα της ημέρας του, σε TikTok και Instagram αναδεικνύουμε τον πολιτικό λόγο μέσω της κινησιολογίας του ίδιου του ανθρώπου – αν είναι κάτι που δεν ήταν μέσα στον λόγο του, παίρνει ο ίδιος την ευθύνη των social», τονίζει. Ο ίδιος αναφέρει πως οι ρυθμοί έχουν ανέβει πολύ στα κοινωνικά δίκτυα τελευταίως, αλλά δεν αποτελούν αυτοσκοπό. «Το μήνυμα είναι ο αυτοσκοπός», δηλώνει στην «Κ».

Το TikTok

Για την ομάδα του πρωθυπουργού, οι πιο σημαντικές πλατφόρμες είναι το Instagram και το Facebook, λέει η κυβερνητική πηγή, τονίζοντας πως τελευταίως έχουν αρχίσει να αναρτούν και στο TikTok – «έχει μια ειλικρίνεια που τη βρίσκουμε ελ-

κυστική». Το Instagram το θεωρούν σημαντικό γιατί, ύστερα από ένα σημείο, ο κόσμος βαριέται να διαβάζει πράγματα ξύλινα. Εκεί μπορείς να αναρτήσεις πιο ανθρώπινες εμπειρίες και στιγμές, «να ξεφεύγεις από το στημένο», αναφέρει η ίδια πηγή. Ο πρωθυπουργός, συμπληρώνει, είναι ένας άνθρωπος που, παρότι δεν κάνει micromanage, ασχολείται με τα πάντα. «Και θα γράψει δικό του tweet, και θα πει ότι θέλει αυτή η φωτογραφία να ανέβει στο Instagram». Είναι σημαντικά και τα επιχειρήματα και η λογική, αλλά χρειάζεται και το συναισθημα, λέει – αυτό προσπαθούν να περάσουν από Μέσα όπως το Instagram. «Πρέπει να εξηγήσεις το γιατί θα κάνεις κάτι και τι σημαίνει αυτό», λέει στην «Κ» η προαναφερθείσα πηγή, «αλλά ισχύει και αυτό που είπε η Μάγια Αγγέλου: Οι άνθρωποι θα ξεχάσουν αυτό που τους είπες, θα ξεχάσουν αυτό που έκανες, αλλά δεν θα ξεχάσουν ποτέ πώς τους έκανες να νιώσουν».

Κίριλ Λογκβίνοφ, επιτετραμμένος της Ρωσικής Ομοσπονδίας στις Βρυξέλλες

Δεν απειλούμε κανέναν με πυρηνικά

Δεν έχει λογική η στοίχιση της Ευρώπης με τις ΗΠΑ στο Ουκρανικό – Δεν επιθυμούμε ανατροπή του Ζελένσκι

Συνέντευξη στον

ΠΕΤΡΟ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις της Ρωσίας στην Ουκρανία θα συνεχιστούν μέχρις ότου διασφαλιστούν πλήρως τα δικαιώματα των ομοεθνών της στη γειτονική χώρα, διαμνύει ο επικεφαλής της ρωσικής διπλωματικής αντιπροσωπείας στην Ε.Ε., Κίριλ Λογκβίνοφ. Στη συνέντευξη που παραχώρησε στην «Κ», απαντώντας στις γραπτές ερωτήσεις μας, ο Ρώσος διπλωμάτης δηλώνει ότι δεν είναι στους στόχους της Μόσχας η ανατροπή του Βολοντίμιρ Ζελένσκι, θεωρεί ότι οι ΗΠΑ και οι σύμμαχοί τους οδηγούν σε κλιμάκωση της σύγκρουσης και υποστηρίζει ότι η επιστροφή σε κάποιο είδους ομαλότητα στις σχέσεις Ε.Ε. - Ρωσίας προϋποθέτει να διασφαλιστούν οι εγγυήσεις ασφαλείας που ζητεί η Μόσχα.

– **Ο πόλεμος στην Ουκρανία πλησιάζει ένα τραγικό ορόσημο, τη συμπλήρωση ενός χρόνου. Βλέπετε καμιά ελπίδα για σύντομο τερματισμό του;**

– Μιλώντας για τον πόλεμο, όπως τον χαρακτηρίζετε, στην Ουκρανία, αντί να ρωτάτε εμάς, θα ήταν καλύτερα να απευθύνετε την ερώτηση στο Κίεβο και τους υποστηρικτές του, περιλαμβανομένης της Ε.Ε. και των κρατών-μελών της. Τον περασμένο χρόνο έγιναν προσπάθειες να αναγκαστεί ο Ζελένσκι να προσέλθει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Αν κρίνουμε, όμως, από την κλιμάκωση που τροφοδοτούν τόσο ο Ουκρανός πρόεδρος όσο και οι δυτικές χώρες που τον βοηθούν με κάθε τρόπο, το Κίεβο δεν ενδιαφέρεται για κάτι τέτοιο. Η ειδική στρατιωτική επιχείρηση της Ρωσίας θα τελειώσει όταν οι Ρώσοι που ζουν στην Ουκρανία θα είναι απολύτως βέβαιοι ότι εκείνοι και τα παιδιά τους θα μπορούν να μιλούν τη μητρική γλώσσα, όπως οι Έλληνες είναι ελεύθεροι να μιλούν ελληνικά.

– **Έναν χρόνο πριν, η Ρωσία είχε τις αιτιάσεις της απέναντι στη Δύση, αλλά δεν αντιμετώπιζε άμεση απειλή – ακόμη και η προοπτική ένταξης της Ουκρανίας στο ΝΑΤΟ ήταν στιδήποτε άλλο από άμεση. Γιατί ο πρόεδρος Πούτιν πήρε μια τόσο ριψοκίνδυνη απόφαση;**

– Ήταν επιβεβλημένη απόφαση. Τα τελευταία χρόνια και μήνες, η εμπιστοσύνη που δείξαμε απέναντι στη Δύση, η οποία απέτυχε να τηρήσει τις δεσμεύσεις της, εξανεμίστηκε. Κάποτε

πιστεύαμε στην υπόσχεση ότι το ΝΑΤΟ δεν επρόκειτο να επεκταθεί προς Ανατολάς. Τότε οι δυτικές χώρες μάς διαβεβαίωναν ότι θα απαντούσαν στις ανησυχίες της Ρωσίας για την ασφάλειά της. Αργότερα, έλεγαν ότι εργάζονταν με τον Ζελένσκι για την εφαρμογή των συμφωνιών του Μινσκ. Ωστόσο, αποδείχθηκε ότι επρόκειτο για κούφια λόγια. Στην πραγματικότητα δεν ήθελαν να μας ακούσουν, οι ρωσικές προτάσεις για τις εγγυήσεις ασφαλείας αγνοήθηκαν. Αναρωτιέμαι πώς ακριβώς αντιλαμβάνεστε την άμεση απειλή. Δεν θα έπρεπε να ανησυχούμε που το ΝΑΤΟ ήταν, καιρό τώρα, στα σύνορά μας;

– **Ποιοι είναι οι συγκεκριμένοι στόχοι της Ρωσίας στην Ουκρανία; Η προσάρτηση του Ντονμπάς; Των τεσσάρων επαρχιών που ανακηρύχθηκαν ρωσικές τον Σεπτέμβριο; Η αντικατάσταση της κυβέρνησης Ζελένσκι;**

– Λυπάμαι που θα σας απογοητεύσω, τίποτα από τα παραπάνω.

Οι ενέργειες της Ρωσίας υπαγορεύονται από την ανάγκη υπεράσπισης της ασφάλειας του κράτους και διασφάλισης των δικαιωμάτων των ρωσόφωνων.

νω δεν είναι στόχος της ειδικής στρατιωτικής επιχείρησής. Και οπωσδήποτε δεν ασχολούμαστε με την ανατροπή κυβερνήσεων σε τρίτες χώρες. Οι ενέργειες της Ρωσίας υπαγορεύονται από την ανάγκη υπεράσπισης της ασφάλειας του κράτους, διασφάλισης των δικαιωμάτων των ρωσόφωνων στην Ουκρανία και προστασίας του άμαχου πληθυσμού στο Ντονμπάς. Για περισσότερα από οκτώ χρόνια οι κάτοικοι του Ντονμπάς βομβαρδίζονταν σε καθημερινή βάση, η ρωσική γλώσσα και κουλτούρα ήταν απαγορευμένες στην Ουκρανία. Για κάποιο λόγο η Δύση δεν έδινε σημασία. Η βασική διαφορά αφορά τον τρόπο που βλέπουμε τα πράγματα: μιλάτε για προσάρτηση του Ντονμπάς, ενώ για τους κατοίκους των Λαϊκών Δημοκρατιών του Ντονέτσκ και του Λουγκάνσκ, των περιοχών της Заποριζжия και της Χερσώνας, αυτό εκφράζει τη συνεχιστική επιλογή τους για ασφαλή ζωή στο πλαίσιο της Ρωσικής

«Δεν ασχολούμαστε με την ανατροπή κυβερνήσεων σε τρίτες χώρες», τονίζει στην «Κ» ο Κίριλ Λογκβίνοφ.

Ομοσπονδίας.

– **Στα τέλη του 2021 ο πρόεδρος Μακρόν χαρακτήριζε το ΝΑΤΟ εγκεφαλικά νεκρό και η Γερμανία ετοιμαζόταν να εγκαταλείψει τον Nord Stream 2. Σήμερα το ΝΑΤΟ είναι πιο ενωμένο από ποτέ και όλα τα κράτη της Ε.Ε. ακολουθούν τις ΗΠΑ, υποστηρίζοντας την Ουκρανία κατά της Ρωσίας. Δεν πρόκειται για θεαματική αποτυχία της ρωσικής ηγεσίας;**

– Θα μπορούσατε, σας παρακαλώ, να μου πείτε ποτέ τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. δεν ακολούθησαν τους Αμερικανούς, δεν ένωσαν ανακούφιση καθώς μοιράζονταν την εθνική κυριαρχία τους με τις ΗΠΑ; Το πιο θλιβερό είναι ότι η Ε.Ε. προσφέρει απεριόριστη πολιτική, οικονομική και στρατιωτική υποστήριξη στην Ουκρανία, μάλλον συνειδητά και όχι επειδή φοβάται ότι θα δυσχεραστήσει τον υπερατλαντικό εταίρο της. Απορρίπτοντας τον Nord Stream 2, η Γερμανία

θέτει σε κίνδυνο τα εθνικά της συμφέροντα – δεν σχολιάζουμε τις αποφάσεις άλλων κρατών. Αν πρόκειται για αποτυχία, αυτή δεν ανήκει σε μας, αλλά στην Ευρώπη. Βασικά, δεν βλέπουμε λογική πίσω από τις πολιτικές που ακολουθεί αυτόν τον καιρό η Ε.Ε.

– **Για πρώτη φορά από την εποχή του Μεγάλου Πέτρου η Ρωσία δεν μετράει ούτε έναν φίλο ή σύμμαχο στην Ευρώπη, γενικότερα στη Δύση. Δεν θα είναι αυτό εις βάρος της μακροπρόθεσμης ανάπτυξής της;**

– Η φροντίδα της ρωσικής ηγεσίας για την ασφάλεια, την πρόοδο και την ευημερία των πολιτών της δεν μετριέται, όπως το θέτετε, με τον αριθμό των φίλων και συμμάχων της στην Ευρώπη. Η Ρωσία δεν βλέπει την υδρόγειο διαιρεμένη σε δυτικό κόσμο και ανατολικό κόσμο. Εργαζόμαστε και θα συνεχίσουμε να εργαζόμαστε με όσους είναι πρόθυμοι να αναπτύξουν μαζί

μας σχέσεις ισοτιμίας, αμοιβαία επωφελείς. Όσοι χθες ζητούσαν τη φιλία μας, ενώ σήμερα παίρνουν μέρος στη συγχροδία εκείνων που εύχονται μια στρατηγική ήττα για τη χώρα μας, αυτοί είναι που αποτελούν παράγοντα παρεμπόδισης της μακροπρόθεσμης ανάπτυξής μας.

– **ΗΠΑ και ευρωπαϊκές χώρες αποφάσισαν να στείλουν βαρέα όπλα στην Ουκρανία, συμπεριλαμβανομένων των Abrams και Leopard. Θεωρείτε ότι είναι αναπόφευκτη η δραματική κλιμάκωση της σύγκρουσης;**

– Το ερώτημα είναι ρητορικό. Η Δύση επιθυμεί να κλιμακώσει περαιτέρω τη σύγκρουση με όλα τα μέσα. Πολλοί διερωτώνται, με το δικío τους, γιατί οι ΗΠΑ και η Ε.Ε. δεν σταματούν την παροχή όπλων, κάτι που θα τερμάτιζε αυτομάτως τη σύγκρουση. Απλούστατα, γιατί δεν ενδιαφέρονται για κάτι τέτοιο.

– **Πρέπει να ανησυχούμε για**

το ενδεχόμενο χρήσης πυρηνικών όπλων;

– Ποτέ δεν απειλήσαμε κανέναν με πυρηνικά όπλα. Η Δύση επικαλείται την υποτιθέμενη πιθανότητα να χρησιμοποιήσει η Ρωσία όπλα μαζικής καταστροφής για να μας προκαλέσει να απαντήσουμε και να πιέσει τα κράτη που αρνούνται να δεχθούν την εκδοχή που προσπαθούν να τους επιβάλουν για τη γέννηση και την εξέλιξη της ουκρανικής κρίσης. Η Ρωσία έχει απόλυτη συναίσθηση της ευθύνης της ως πυρηνικής δύναμης.

– **Συμμερίζετε την εκτίμηση ότι οι σχέσεις Ρωσίας - Ε.Ε. πέρασαν το σημείο μη επιστροφής; Θα μπορούσαμε να φανταστούμε επιστροφή στην κανονικότητα; Με ποιους όρους;**

– Αν οι σημερινές ενέργειες της Δύσης εναντίον της Ρωσίας εκλαμβάνονται ως πόλεμος, τότε δεν υπάρχει κανένα έδαφος για επιστροφή στην προηγούμενη κατάσταση. Αν κανονικότητα σημαίνει να είναι σε θέση η Ε.Ε. να λάβει υπόψη τα δικά της εθνικά συμφέροντα, συμπεριλαμβανομένων των εγγυήσεων ασφαλείας, τότε φυσικά θα είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε με τη Δύση. Τούτων λεχθέντων, οι προτάσεις της Ρωσίας για την οικοδόμηση μιας αρχιτεκτονικής ασφαλείας, που ανταποκρίνονται στα νόμιμα συμφέροντά μας, δεν πρέπει να εκλαμβάνονται ως προαπαιτούμενα.

– **Ο υπουργός Εξωτερικών, Σεργκέι Λαβρόφ, δήλωσε πρόσφατα ότι «είμαστε στο παρελθόν φίλοι με την Ελλάδα», αλλά οι διαμερείς σχέσεις υπέστησαν βαριά ζημία γιατί η ελληνική ηγεσία «υποτάχθηκε στις αμερικανικές αξιώσεις». Είναι κάτι ανεπανόρθωτο; Οι ελληνορωσικές σχέσεις επιβίωσαν του Ψυχρού Πολέμου, παρότι η Ελλάδα ήταν μέλος του ΝΑΤΟ. Γιατί όχι και τώρα;**

– Η Ελλάδα οφείλει να κατανοήσει ότι οι ενέργειες που κατευθύνονται εναντίον της Ρωσίας σήμερα έχουν ήδη πολύ σοβαρή επίπτωση στη ρωσική αντίληψη για την Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη της. Οφείλουμε να βγάλουμε συμπεράσματα και να αναπτύξουμε μια ρεαλιστική άποψη για το είδος της μελλοντικής αλληλεπίδρασής μας με την Ε.Ε. Αντί για αναζήτηση τρόπων «επανόρθωσης» των σχέσεων, η Δύση θα έπρεπε να κάνει μια προσπάθεια να ακούσει τι έχει να πει η Ρωσία.

ΑΠΟΨΗ

Ο δεύτερος χρόνος του πολέμου θα είναι τρομακτικός

Του **TOMAS FRINTMAN**
THE NEW YORK TIMES

Καθώς πλησιάζουμε στην πρώτη επέτειο της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, η ερώτηση που χρειάζεται επείγοντως απάντηση είναι η εξής: Πώς συνέβη και στις 23 Φεβρουαρίου του 2022 ουδείς Αμερικανός έλεγε πως είναι προς το εθνικό μας συμφέρον να μπουέμε σε έναν έμμεσο πόλεμο με τη Ρωσία για να σταματήσει την κατάκτηση της Ουκρανίας, μια χώρα την οποία οι περισσότεροι Αμερικανοί δεν θα μπορούσαν να βρουν στον χάρτη ούτε και ύστερα από δέκα προσπάθειες; Και όμως τώρα, ένα χρόνο αργότερα, οι δημοσκοπήσεις δείχνουν ότι σημαντική πλειοψηφία των Αμερικανών υποστηρίζει τον εξοπλισμό και τη βοήθεια προς την Ουκρανία παρά τον κίνδυνο έμμεψς σύγκρουσης με τη Ρωσία του Βλαντιμίρ Πούτιν. Αυτή είναι μια δραματική αλλαγή

«Ο Πούτιν σχεδιάζει την πλήρη στρατιωτικοποίηση της ρωσικής κοινωνίας, κατά τα πρότυπα του Στάλιν στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου».

στην αμερικανική κοινή γνώμη. Ασφαλώς μπορεί να αποδοθεί στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν αμερικανικά στρατεύματα στην Ουκρανία. Ετσι η αίσθηση είναι ότι προς το παρόν ρισκάρουμε όπλα και κεφάλαια, ενώ το τίμημα του πολέμου φέρουν ακέραιο οι Ουκρανοί.

Υπάρχει όμως και άλλη μία εξήγηση, την οποία οι περισσότεροι Αμερικανοί δεν θα μπορούσαν να διατυπώσουν και θα δισταζαν να συμφωνήσουν με αυτήν. Γνω-

ρίζουν ότι ο κόσμος στον οποίο ζούμε σήμερα έχει αυτήν την ισορροπία εξαιτίας της αμερικανικής ισχύος. Αυτό δεν σημαίνει ότι πάντα χρησιμοποιήσαμε την εξουσία μας σοφά, ούτε θα μπορούσαμε να πετύχουμε χωρίς συμμάχους. Στον βαθμό που το κάναμε όμως, οικοδομήσαμε και προστατεύσαμε μια ελεύθερη τάξη πραγμάτων μετά το 1945, η οποία είναι συντριπτικά προς το συμφέρον μας, τόσο οικονομικά όσο και γεωπολιτικά.

Αυτή είναι μια ισορροπία δυνάμεων στην οποία οι αυταρχικές μεγάλες δυνάμεις, όπως η ναζιστική Γερμανία, η αυτοκρατορική Ιαπωνία ή η σύγχρονη Ρωσία και Κίνα, δεν έχουν το ελεύθερο να καταβροχθίζουν απλώς τους γείτονές τους. Είναι μια παγκόσμια τάξη, στην οποία όλοι και περισσότερες δημοκρατίες έχουν τη δυνατότητα να ανθούν και οι ελεύθερες αγορές και το ανοιχτό

εμπόριο βοηθούν ανθρώπους να βγουν από την ανέχεια, περισσότερο από κάθε άλλη χρονική στιγμή στην ιστορία του κόσμου. Δεν είναι πάντα ιδανική, αλλά σε έναν κόσμο όπου η τελειότητα ποτέ δεν προσφέρεται ως επιλογή, αυτή η παγκόσμια τάξη έχει παραγάγει 80 χρόνια χωρίς πόλεμο μεγάλων δυνάμεων, το είδος του πολέμου που μπορεί να αποσταθεροποιήσει ολόκληρο τον κόσμο.

Τα κακά νέα είναι ότι τον πρώτο χρόνο του πολέμου, η Αμερική και οι σύμμαχοί της τον πέρασαν σχετικά εύκολα. Δεν νομίζω ότι ο δεύτερος θα είναι τόσο απλός. Ο Πούτιν, είναι πλέον σαφές, έχει αποφασίσει να κινητοποιήσει τους τελευταίους μήνες έως και 500.000 νέους στρατιώτες για μια νέα επιχείρηση κατά την πρώτη επέτειο από την εισβολή. Ο όγκος των στρατευμάτων έχει σημασία στον πόλεμο, ακόμη κι αν περι-

λαμβάνει μισθοφόρους, υποδίκους και ανεκπαίδευτους στρατευμένους. Η κατάσταση θα γίνει τρομακτική. Υπάρχει ένα νέο βιβλίο που βάζει την πρόκληση που προδιαγράφεται σε ένα ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο: το «Φάντασμα στο γλέντι: η Αμερική και η κατάσταση της παγκόσμιας τάξης, 1900-1941» του ιστορικού του Ινστιτούτου Μπρούκινγκς, Ρόμπερτ Κέιγκαν.

Πολλοί στην Αριστερά ρωτούν: Αξίζει να ρισκάρουμε έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο για να απωθήσουμε τη Ρωσία εκτός ανατολικής Ουκρανίας; Δεν ήρθε η ώρα για ένα βρώμικο ντιλ; Επειδή πιστεύω ότι αυτή η ερώτηση θα είναι στο επίκεντρο των φετινών συζητήσεων γύρω από την εξωτερική μας πολιτική, μίλησα με τον Κέιγκαν και την έθεσα υπόψη του.

«Κάθε διαπραγμάτευση που αφήνει ρωσικές δυνάμεις σε ουκρανικό

έδαφος θα είναι μια προσωρινή ανακωχή πριν από την επόμενη απόπειρα του Πούτιν», είπε. «Ο Πούτιν σχεδιάζει την πλήρη στρατιωτικοποίηση της ρωσικής κοινωνίας, κατά τα πρότυπα του Στάλιν στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Εχει αποφασίσει ότι αυτή θα είναι η μακροπρόθεσμη στρατηγική του. Υπολογίζει ότι οι ΗΠΑ και η Δύση θα κουραστούν από την προοπτική μιας μακράς σύρραξης, όπως έχουν αφήσει να διαφανεί οι αριστεροί και δεξιοί οπαδοί του απομονωτισμού. Οι ΗΠΑ έχουν ελαττώματα και ενίοτε χρησιμοποιούν την ισχύ τους με καζό τρόπο δεν επιδέχεται αμφισβήτηση. Αν όμως δεν αναλογιστεί κανείς τι θα συνέβαινε στον κόσμο σε περίπτωση που οι ΗΠΑ παρέμεναν εωστρεφείς και αδιάφορες για τα διεθνή τεκταινόμενα, τότε δύσκολα μπορεί να απαντήσει με σοβαρότητα τέτοιου είδους ερωτήματα».

Το φόρουμ που έδειξε την «άνοιξη» της ομογένειας

Το συνέδριο της «Καθημερινής» και του HALC πίσω από τις κάμερες

Αντιπόκριση από την ΟΥΑΣΙΠΚΤΟΝ ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ

Μια **ιδιαιτέρη** ιδέα στριφογυρίζει στο μυαλό τους για καιρό. Οι πιθανότητες επιτυχίας έμοιαζαν περιορισμένες, όμως έπρεπε να το προσπαθήσουν. Νοέμβριος του 2021, μέσα στην πανδημία, στο εστιατόριο «Κοκκάρι» στο Σαν Φρανσίσκο. Ο Αγγελος Τσακόπουλος, η κόρη του Ελένη Κουναλάκη, οι Αντυ και Μάικ Μανάτος, ο father Αλεξ και οι επικειρηματίες Ντένις Μιελ και Τζορτζ Μάρκουσ καλούν την τότε πρόεδρο της Βουλής Νάνσι Πελόζι για φραγπτό. Στενοί φίλοι για πάνω από 30 χρόνια, της ζητούν τη μεγάλη χάρη. «Να γράψει Ιστορία για την Ελλάδα». Εξί μήνες μετά, ο Έλληνας πρωθυπουργός απευθύνεται στο Κογκρέσο σε κοινή συνεδρίαση των δύο νομοθετικών σωμάτων.

Το περιστατικό αποκάλυψε η Νάνσι Πελόζι στο επίσημο δείπνο που έγινε στην Ουάσιγκτον στο πλαίσιο του 4ου Συνεδρίου για τη Νοτιοανατολική Μεσόγειο που διοργάνωσε η «Καθημερινή», το Delphi Economic Forum και το HALC (Συμβούλιο Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας). Ο Αγγελος Τσακόπουλος, που αν δεν ήταν τόσο σεμνός θα μπορούσε να διηγηθεί πολλές παρόμοιες ιστορίες, παρέλαβε από την ισχυρότερη γυναίκα της Αμερικής το βραβείο του «ηγέτη» για τη συνεισφορά του στην προώθηση των θεμάτων του ελληνισμού. Η παρουσία της κ. Πελόζι στο ελληνικό συνέδριο, και μάλιστα με τον σύζυγό της, το περιστατικό που δείχνει το καθεστώς απόλυτης μυστικότητας υπό το οποίο δραστηριοποιείται ο ελληνοαμερικανικός παράγοντας, ακόμη και το Happy Birthday που τραγούδησε ο πανίσχυρος Μπομπ Μενέντεζ στον επικεφαλής του HALC Εντι Ζεμενίδη ενώπιον των εκπληκτων συνεδρων αποτυπώνουν τόσο τις προσωπικές σχέσεις που στην αμερικανική πρω-

τεύουσα λειτουργούν πάντοτε καταλυτικά, όσο και την ισχυρή νέα δυναμική που έχει αποκτήσει η Ελλάδα στις ΗΠΑ.

Πολλά χρόνια πριν, τα συνέδρια που γίνονταν στην Ουάσιγκτον για τη χώρα μας ήταν υποτονικά. Ναι μεν πήγαιναν οι Ελληνοαμερικανοί και οι φιλέλληνες νομοθέτες, αλλά σχεδόν «τα λέγαμε και τα ακούγαμε μεταξύ μας». Μεσολάβησε και η οικονομική κρίση και τα πράγματα έγιναν ακόμη χειρότερα. Σήμερα, όπως αποδεικνύει το συνέδριο της «Καθημερινής», έχουν συντελεστεί δομικές αλλαγές στην εικόνα αλλά και στην ουσία του ρόλου που διαδραματίζει η Ελλάδα, η οποία «έχει γίνει μέρος της ευρύτερης συζήτησης στην Ουάσιγκτον» και «παίζει ρόλο μεγαλύτερο από το μέγεθός της», για να χρησιμοποιήσω δύο από τις φράσεις που ακούστηκαν επανειλημμένως. Η επιρροή που ασκεί το φιλελληνικό λόμπι στα πιο υψηλά επίπεδα της αμερικανικής ηγεσίας αλλά και σε καίρια κέντρα λήψης στρατηγικών αποφάσεων και διαμόρφωσης πολιτικής ήταν εμφανής και τις δύο ημέρες του συνεδρίου.

Μέλη από τα σοβαρότερα think tanks και τα ινστιτούτα με το μεγαλύτερο ειδικό βάρος –εκεί δηλαδή όπου αναπτύσσεται η στρατηγική σκέψη, διαμορφώνεται το αμερικανικό σχέδιο της επόμενης ημέρας και τελικά χαράσσεται η πολιτική– ήταν εκεί. Οι λεγόμενοι insiders της Ουάσιγκτον είχαν θέση σε όλα τα πάνελ του συνεδρίου. Άνθρωποι που έχουν υποπρετάσει σε προηγούμενες κυβερνήσεις, θα υπηρετήσουν στις επόμενες ή έχουν συμβουλευτικό ρόλο στη σημερινή. Άνθρωποι που γράφουν τις απόψεις τους στα σημαντικότερα έντυπα του πλανήτη και τους διαβάδζουν με προσοχή αυτοί που έχουν στα χέρια τους το μέλλον του πλανήτη. Η μαζική συμμετοχή τους αποτελεί ομολογούμενως

Ο επικεφαλής του Συμβουλίου Ελληνοαμερικανικής Ηγεσίας (HALC) Εντι Ζεμενίδης (αριστερά) συνομιλεί με τον γερουσιαστή Μπομπ Μενέντεζ σε ένα από τα πάνελ του συνεδρίου.

Οι λεγόμενοι insiders της Ουάσιγκτον είχαν θέση σε όλα τα πάνελ και η μαζική συμμετοχή τους αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του συνεδρίου.

μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του συγκεκριμένου συνεδρίου. Επί της ουσίας των συζητήσεων και των απόψεων που ακούστηκαν, η Τουρκία ή αλλιώς «ο ελέφαντας στο δωμάτιο», όπως την περιέγραφαν πολλοί αναλυτές, επανερχόταν σχεδόν αναγκαστικά στις περισσότερες αναλύσεις, ακόμη και αν από ανθρώπινη ενσυναίσθηση και λεπτότητα οι συντονιστές απέφυγαν να κάνουν ειδικές ερωτήσεις λόγω του ατελείωτου δράματος που βιώνουν οι γείτονες από τον σεισμό. Τα συμπεράσματα που βγάζει κανείς απ' όσα ειπώθηκαν δημοσίως αλλά και πίσω από κλειστές πόρτες είναι τρία.

Πρώτον, στην παρούσα συγκυρία κανείς στην Ουάσιγκτον δεν αναζητεί πραγματικές λύσεις για τα πολλαπλά προβλήματα στις σχέσεις ΗΠΑ - Τουρκίας. Είμαστε πολύ μακριά από αυτό. Αναζητούνται μόνο τρόποι διαχείρισής τους. Δεύτερον, επικρατεί μια τεράστια αβεβαιότητα για την επόμενη ημέρα, καθώς κανείς δεν είναι σε θέση να προβλέψει πώς θα

εξελιχθούν τα πράγματα. Με λίγα λόγια η Τουρκία έχει μετατραπεί σε ένα πραγματικό αίνιγμα για την αμερικανική γραφειοκρατία και τους αναλυτές. Και τρίτον, η Τουρκία με τη στάση της έχει φέρει τον εαυτό της στην πιο μειονεκτική θέση που μπορούν να θυμηθούν έμπειροι Αμερικανοί διπλωμάτες.

Σημαντική ήταν η παρουσία νομοθετών, όπως ο πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων της Γερουσίας Μπομπ Μενέντεζ, ο γερουσιαστής Κρις Βαν Χόλεν, οι βουλευτές Τζον Σαρμπάνης, Γκας Μπιλιράκνης, Κρις Πάπας, Ντέιβιντ Σισλίν και Ρόμπερτ Μενέντεζ τζούνιορ, και ο επικεφαλής του AJC (American Jewish Committee) Τεντ Ντόιτς, οι οποίοι δεσμεύθηκαν ότι θα συνεχίσουν να εργάζονται για την προώθηση των θεμάτων που μας ενδιαφέρουν.

Ο **γερουσιαστής Μενέντεζ**, πέρα από την είδηση που έβγαλε για τα F-35, επαναδιατύπωσε, μιλώντας στον εκτελεστικό διευθυντή του HALC Εντι Ζεμενίδη, και το σκεπτικό του για τα F-16. Εξήγησε ότι δεν είναι θέμα συμπάθειας λαών, αλλά ως πρόεδρος της αρμόδιας επιτροπής δεν έχει κανέναν λόγο να εγκρίνει πωλήσεις όπλων σε χώρες οι οποίες δεν σέβονται τις δημοκρατικές αξίες και αρχές και συμπεριφέρονται εχθρικά σε γείτονές τους.

Ο **γερουσιαστής Κρις Βαν Χόλεν**, μιλώντας στον Αλέξη Παπαχελά, πήγε ένα βήμα παραπέρα

λέγοντας ότι αν σήμερα ο πρόεδρος Μπάιντεν επιχειρούσε να παρακάμψει το Κογκρέσο και να προχωρήσει με την πώληση των αεροσκαφών στην Τουρκία, θα έβρισκε απέναντί του τα απαιτούμενα δύο τρίτα Βουλής και Γερουσίας, τα οποία δημιουργούν τις λεγόμενες veto proof συνθήκες. Εξήγησε μάλιστα πως ακόμη και αν επιτευχθεί η ένταξη της Σουηδίας και της Φινλανδίας στο NATO, κανείς δεν εγγυάται ότι θα καμφθούν οι αντιδράσεις στο Κογκρέσο. Και έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία των Κουρδών συμμάχων των ΗΠΑ στη Συρία, κάτι που όπως πρόσθεσε πρέπει να συμπεριληφθεί στις προϋποθέσεις για να δοθεί το πράσινο φως πώλησης μαχητικών στην Αγκυρα.

Ο **βουλευτής Κρις Πάπας** είπε ότι ως συμπρόεδρος της ομάδας προώθησης ελληνικών θεμάτων του Κογκρέσου (hellenic caucus) θα συνεχίσει να αντιτίθεται στην πώληση των αμερικανικών μαχητικών στην Τουρκία και να προωθεί δράσεις για την επίτευξη αυτού του σκοπού. Τόνισε μάλιστα ότι η συμμετοχή της Τουρκίας στο NATO δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να λειτουργεί ως ασπίδα προστασίας για τον Ερντογάν και την παραβατική συμπεριφορά του.

Ο **βουλευτής Ντέιβιντ Σισλίν**, ηγετικό στέλεχος του hellenic caucus και σταθερός σύμμαχος της Ελλάδας, είπε ότι «η παροχή αμερικανικών οπλικών συστη-

«Θαρραλέα εξάρθρωση»

Για το ενδεχόμενο συμμετοχής του κόμματος Κασιδιάρη στις επερχόμενες εκλογές ρωτήθηκε ο CEO της Αμερικανο-Εβραϊκής Επιτροπής (AJC) Τεντ Ντόιτς από τον διευθυντή της αγγλόφωνης έκδοσης της «Καθημερινής», Αθανάσιο Ελλίς. Ο κ. Ντόιτς σχολίασε πως οι Έλληνες είναι αυτοί που θα αποφασίσουν ποιοι είναι οι κανόνες συμμετοχής, ενώ τόνισε ότι αυτό που έκανε η κυβέρνηση το 2014 ήταν εξαιρετικά σημαντικό όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για τον κόσμο. «Η Χρυσή Αυγή δεν είναι απλώς ένα ακροδεξιό εθνικιστικό κόμμα, το ανέφερα ως νεοναζιστικό κόμμα, αλλά το διόρθωσα. Ναζί. Ήταν μια πολύ θαρραλέα πράξη η εξάρθρωση της Χρυσής Αυγής. Οι άνθρωποι θα πρέπει να είναι αμειλίκτοι με αυτού του είδους τη βία και την επικίνδυνη ρητορική, και είμαι βέβαιος ότι αυτό θα δούμε», επισήμανε.

μάτων σε χώρες είναι προνόμιο και όχι δικαίωμα» και στην περίπτωση της Τουρκίας αντί να διαφοροποιηθεί η συμπεριφορά της μετά τον εκτοπισμό από τα F-35, διαφοροποιήθηκαν και εμπλοτύστηκαν τα αιτήματά της.

Ο **Γκας Μπιλιράκνης** κινήθηκε στο ίδιο αρνητικό κλίμα για τη συγκεκριμένη ενδεχόμενη πώληση – ο ίδιος έχει πρωτοστατήσει στις προσπάθειες αποτροπής της. Ο νεότερος εκ των βουλευτών Ρόμπερτ Μενέντεζ τζούνιορ δήλωσε ότι σε αυτά τα θέματα συμφωνεί απολύτως με τις εκτεφρασμένες θέσεις του πατέρα του, προέδρου της αρμόδιας επιτροπής.

Το γεγονός ότι όλα αυτά τα μέλη του Κογκρέσου βρήκαν τον χρόνο να παραστούν στο ελληνικό συνέδριο, λίγες ώρες πριν από την ετήσια ομιλία του Αμερικανού προέδρου για την Κατάσταση της Ενωσης, που είναι ένα από τα πιο σημαντικά πολιτικά γεγονότα στην Ουάσιγκτον, σχολιάστηκε ως εξέλιξη ιδιαίτερης σημασίας. Μάλιστα, λίγο πριν αρχίσει η ομιλία, ένας προσεκτικός παρατηρητής θα μπορούσε να διακρίνει στα πλαίσια που μετέδιδε απευθείας το CSPAN την Ελληνίδα πρέσβη Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου να γίνεται δεκτά με θερμή από γερουσιαστές και βουλευτές και από τα δύο κόμματα. Μια εικόνα που αποτυπώνει τη διακομματική στήριξη που απολαμβάνει η χώρα μας σε ένα από τα πιο τοξικά και διαιρεμένα Κοινοβούλια της σύγχρονης αμερικανικής Ιστορίας.

Τζόναθαν Σάντζερ, αντιπρόεδρος του Ιδρύματος Υπεράσπισης της Δημοκρατίας με έδρα την Ουάσιγκτον

Να είμαστε πιο σκληροί απέναντι στην Τουρκία

Συνέντευξη στον

ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΜΑΓΓΗΤΡΙΑΔΗ

Στην **Ουάσιγκτον** το κλίμα για την Τουρκία δεν είναι καλό κι αυτό το καταλαβαίνει κανείς μιλώντας τόσο με τα μέλη του Κογκρέσου όσο και με το ευρύτερο οικοσύστημα των δεξαμενών σκέψης της αμερικανικής πρωτεύουσας. Η κυρίαρχη αντίληψη είναι πως η Τουρκία παραμένει το μεγάλο πρόβλημα στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, αφού δεν έχει καταφέρει να ευθυγραμμιστεί με την πολιτική της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας σε μια σειρά από θεμελιώδη ζητήματα – από την εφορμή των κυρώσεων απέναντι στη Ρωσία μέχρι την είσοδο Φινλανδίας και Σουηδίας στο NATO και την κατάσταση στη Λιβύη. Για τον Τζόναθαν Σάντζερ, αντιπρόεδρο του Ιδρύματος Υπεράσπισης της Δημοκρατίας που εδρεύει στην Ουάσιγκτον, η βασική στόχευση του ταξιδιού Μπλινκεν στην Αγκυρα την επόμενη εβδομάδα είναι αυτή ακριβώς η επιστροφή της Αγκυρας σε θέσεις που συνάδουν με τις πολιτικές της συμμαχίας, ενώ θεωρεί ότι για να

επιτύχουν οι ΗΠΑ θα πρέπει να υιοθετήσουν μια πιο σκληρή στάση απέναντι στην Τουρκία. Πράγμα δύσκολο, όπως ο ίδιος παραδέχεται στη συνομιλία μας. «Η άσκηση για την αμερικανική κυβέρνηση είναι ισορροπία σε τεντωμένο σχοινί. Πώς εξισορροπεί την ανάγκη να είναι σκληρή με την Τουρκία και ταυτόχρονα να διασφαλίσει πως είναι σταθερή η συζήτηση που είχαμε στο περιθώριο του 4ου Φόρουμ Νοτιοανατολικής Ευρώπης και Ανατολικής Μεσογείου που διοργάνωσαν το Φόρουμ των Δελφών, η «Κ» και το Ελληνοαμερικανικό Συμβούλιο Ηγεσίας.

Ο Σάντζερ, που διευθύνει μια ομάδα 60 και πλέον αναλυτών που εξειδικεύονται στην ανάλυση της κατάστασης στις περισσότερες περιοχές του κόσμου, υποστηρίζει πως ο Ερντογάν βρίσκεται σήμερα στην πιο «ευέλικτη» φάση του, αφού είναι πεισμένος λόγω εκλογών ή έχει αναγκαστεί να κάνει ανοίγματα σε χώρες όπως το Ισραήλ ή τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Χωρίς ο ίδιος να διαθέτει –όπως λέει– την κρυ-

Η δομή της τουρκικής κυβέρνησης θα χρειαστεί αρκετό χρόνο για να αναδιαμορφωθεί και να ξανασχηματιστεί έτσι ώστε να μοιάζει και πάλι με δυτικό κράτος.

στάλλινη σφαίρα, θεωρεί ότι εφόσον ο Τούρκος πρόεδρος κερδίσει τις εκλογές «θα μετατραπεί στον Ερντογάν του παλιού καιρού, έναν πιο μοχθηρό Ερντογάν σε σχέση με αυτόν που έχουμε δει μέχρι τώρα. Αυτός είναι ο μεγαλύτερος φόβος μου και νομίζω πως αποτελεί και το πιο πιθανό σενάριο». Ερωτώμενος για το σενάριο νίκης της αντιπολίτευσης, ο Σάντζερ υποστηρίζει πως τα τελευταία 20 χρόνια ο Ερντογάν έχει καταστρέψει πολλούς από τους θεομούς που κάποτε καθιστούσαν την Τουρκία μια προβλέψιμη δημοκρατία και πως θα χρειαστούν χρόνια για την ανοικοδόμηση. Αρα ακόμη κι αν κερδίσει ο υποψήφιος της αντιπολίτευσης, ίσως δού-

«Τα καλά νέα είναι πως έχουμε μια ισχυρή συμμαχία στην Ανατολική Μεσόγειο αυτή τη στιγμή, μεταξύ Κύπρου, Ισραήλ και Ελλάδας», λέει ο Τζόναθαν Σάντζερ.

με μια από τα ίδια. «Ίσως ο τόνος να είναι καλύτερος, αλλά η ίδια η δομή της τουρκικής κυβέρνησης θα χρειαστεί αρκετό χρόνο για να αναδιαμορφωθεί και να ξανασχηματιστεί έτσι ώστε να μοιάζει και πάλι με δυτικό κράτος».

Για τον Σάντζερ το Κογκρέσο

δεν πρέπει να ασκήσει απλώς πίεση στο θέμα της αναβάθμισης των F-16, αλλά και να απαιτήσει την επιστροφή του πυραυλικού συστήματος S-400 στη Ρωσία ή να καταστήσει να να παραδοθούν στις Ηνωμένες Πολιτείες. «Πρέπει να υπάρξει μια λύση και σε αυτό το πρόβλημα, διότι δεν μπορούμε να έχουμε μια χώρα μέσα στη συμμαχία του NATO που εξακολουθεί να παίζει αυτό το παιχνίδι με τη Ρωσία, ούσα με το ένα πόδι μέσα στη συμμαχία και με το άλλο έξω».

Όσον αφορά τις εξελίξεις στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο και την πιθανότητα η περιοχή να βαδίσει στα χνάρια των χωρών της Μέσης Ανατολής και να υιοθετήσει μια πολιτική συμφωνιών αντίστοιχη των «Συμφωνιών του Αβραάμ», ο Σάντζερ πιστεύει πως είναι εφικτό, εστιάζει όμως σε δύο προβληματικούς παράγοντες: ο πρώτος φυσικά είναι η Τουρκία, η ανάμιξη της σε μέρη όπως η Λιβύη και η Γάζα και η υποστήριξη που παρέχει σε ριζοσπαστικές οργανώσεις και ο δεύτερος είναι το Ιράν, που ελέγχει ουσιαστικά τον Λίβανο. «Τα καλά νέα είναι πως έχουμε μια

ισχυρή συμμαχία στην Ανατολική Μεσόγειο αυτή τη στιγμή, μεταξύ Κύπρου, Ισραήλ και Ελλάδας. Νομίζω ότι αυτό είναι το θεμέλιο. Αλλά όσο τα κράτη-μέλη της περιοχής απειλούνται ή αποσταθεροποιούνται ανοικτά από το Ιράν, την Τουρκία, ακόμη και τη Ρωσία σε κάποιο βαθμό, νομίζω πως θα έχουμε προβλήματα», μας λέει ο Σάντζερ, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα πως η στάση των ΗΠΑ είναι το «κλειδί» για μια οριστική διευθέτηση στην περιοχή. «Είναι πραγματικά εκεί που πιστεύω ότι πρέπει να γίνει το επόμενο βήμα. Και νομίζω ότι αυτό θα απαιτήσει την αμερικανική ηγεσία στο τέλος της ημέρας. Πιθανότατα δεν θα συμβεί διαφορετικά. Μπορώ να φανταστώ την Ελλάδα να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, αλλά δεν θα συμβεί με επιτυχημένο τρόπο εάν δεν εμπλακούν οι ΗΠΑ. Το ερώτημα στο μυαλό μου είναι το εάν οι ΗΠΑ διαθέτουν το απαραίτητο κεφάλαιο αυτή τη στιγμή. Δεδομένων όλων των άλλων προκλήσεων που βλέπουμε στον κόσμο. Και παρεμπιπτόντως, σε μια πολωμένη, διχασμένη Αμερική».

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Stoiximan

Stoiximan

Η νέα βασίλισσα στο βόλει

Ο προπονητής της Ομόνοιας Σάββας Σάββα μιλά για τις επιτυχίες σε Κύπρο και Ευρώπη

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΙΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Το κυπριακό βόλει τις προηγούμενες εβδομάδες, λόγω της επιτυχημένης πορείας της Ομόνοιας στο CEV Challenge Cup και της πρόκρισής της στους «8» του θεσμού, πήρε για λίγο τα πάνω του. Η φετινή πορεία του «τριφυλλιού» ήταν ομολογουμένως εντυπωσιακή και σπουδαία από πλευράς εμπειριών. Τα τελευταία χρόνια η Ομόνοια μεγαλουργεί υπό τις οδηγίες του Σάββα Σάββα καθώς κατέκτησε και τους έξι τίτλους πρωταθλήματος που ήταν στον πάγκο της, τέσσερα κύπελλα και πέντε σουπερ καπ. Δηλώνει απερίφραστα πως η ομάδα είναι η νέα βασίλισσα της κυπριακής πετόσφαιρας. Ο πολυπρωταθλητής προπονητής μίλησε στην «Κ» για τη σταδιοδρομία του, τους στόχους του και μοιράζεται τις εμπειρίες του από την ευρωπαϊκή συμμετοχή.

-Πότε άρχισες να παίζεις βόλει;

-Το 1991. Στο σχολείο μου στην Αγλαντζιά, ο καθηγητής-γυμναστής Ανδρέας Ελευθερίου, ο οποίος τότε ήταν προπονητής στον ΑΠΟΕΛ, κανόνιζε αγώνες εναντίον της ομάδας του αλλά παίζαμε και μίνι βόλει. Όταν έπρεπε να γραφτώ σε ομάδα με πήρε ο κ. Τάκης Μιλτιάδους στην Ομόνοια. Το 1995 έγινα πασαδόρος και κατάφερα να παίξω στην πρώτη ομάδα αλλά και στην Εθνική.

-Πώς και αποφάσισες να ακολουθήσεις την προπονητική;

-Στα 32 μου χρόνια είχα κατακτήσει το χρυσό μετάλλιο στους ΑΜΚΕ στο Λουξεμβούργο. Τότε (2012-13) είχα πει ότι αν δεν καταφέρουμε κάτι φέτος με την Ομόνοια τότε θα ασχοληθώ με την προπονητική. Έτσι από την επόμενη ανέλαβα προπονητής και στην πρώτη μου χρονιά (2013-14) τερματίσαμε στη 2η θέση πίσω από την Ανόρθωση, από την οποία χάσαμε και στον τελικό κυπέλλου με 3-2.

-Ανέλαβες την Ομόνοια το 2013-14 και από το 2014-15 μέχρι τη σεζόν 2016-17 πήρες τρεις τίτλους πρωταθλήματος. Και τότε αποχώρησες, γιατί;

-Η δικαιολογία που λέχθηκε τότε είναι πως η διοίκηση ήθελε να κάνουν πιο επαγγελματικό το τμήμα και να προχωρήσει στην Ευρώπη. Γι' αυτό θεώρησαν πως ίσως είναι καλύτερα να προχωρήσουν και με ξένο προπονητή.

-Δε σε χάλασε λίγο η συγκεκριμένη απόφαση;

-Με χάλασε, αλλά ξέρω πως λειτουργεί ο αθλητισμός.

-Από το 2018 που επέστρεψες μέχρι και την περσινή χρονιά, εξαιρώντας τη διακοπή το 2020 λόγω

Η Ομόνοια μεγαλουργεί υπό τις οδηγίες του Σάββα Σάββα καθώς κατέκτησε έξι πρωταθλήματα και τέσσερα κύπελλα.

“

Στη φάση των «16» με την βελγική Άαλστ η αλήθεια είναι ότι σκέφτηκα πως κάπου εδώ τελειώνει η Ευρώπη. Κάναμε όμως εξαιρετικό παιχνίδι στην Κύπρο και εκεί πιστέψαμε ότι μπορούσαμε.

κωρωνοϊού, δεν έχασες πρωτάθλημα, ούτε κύπελλο, πού οφείλεται;

-Στο μεράκι. Στην Ομόνοια αν θέλω να φέρω ένα καλό παίκτη για να βελτιώσω την ομάδα θα το κάνω. Δεν συζητώ για το συμβόλαιό του. Σε αυτό το διάστημα είχαμε οφέλη διότι ήρθαν δύο παίκτες, ο Χρίστος Προδρόμου και ο Νικόλας Ελευθερίου, που ανανέωσαν λίγο τους παλιούς και βελτιώθηκε η ομάδα. Ουσιαστικά έγινε ένα μίγμα νέων και παλιών παικτών συν οι καλοί ξένοι.

-Τα τελευταία τρία χρόνια η Ομόνοια μαζί σου κέρδισε δύο τρεμπλ και πέρσι νταμπλ είναι η νέα βασίλισσα του βόλεϊ ή οι επιτυχίες είναι παροδικές;

-Είναι η νέα βασίλισσα του βόλεϊ. Μετά από τις σερί επιτυχίες που είχαν στο παρελθόν Ανόρθωση, Σαλαμίνα και ΑΠΟΕΛ πλέον τα τελευταία χρόνια

είμαστε οι πρωταγωνιστές του αθλήματος. Τα παιχνίδια στην Ευρώπη είναι ένα κομμάτι που βοηθά την ομάδα να αναπτύσσεται αλλά λόγω ανταγωνισμού έχει και κόστος. Γι' αυτό και δε συμμετέχει άλλη ομάδα σε ευρωπαϊκά ματς. Και σε άντρες και γυναίκες. Μόνο φέτος πήγε ο Απόλλωνας στις γυναίκες και πριν μερικά χρόνια η ΑΕΛ, αλλά γενικώς το αποφεύγουν.

-Αντιμετωπίζοντας στον α' γύρο την αυστριακή Ριντ για το Cev Challenge Cup (1-3, 3-0 δύο νίκες) προετοιμαστήκατε για ταξίδι αναψυχής ή πάμε να κερδίσουμε και να μετρήσουμε δύναμεις;

-Προετοιμαστήκαμε για να προκριθούμε. Ξέραμε πως δεν αποτελούσε μία από τις παραδοσιακές δυνάμεις του αυστριακού βόλεϊ και πιστέψαμε στην πρόκριση.

-Στο β' γύρο με την κροατική Καστέλα (3-2, 1-3 δύο νίκες) τα ζόρια σίγουρα ανέβηκαν. Ο στόχος ήταν μια καλή προσπάθεια ή και πάλι πάμε για πρόκριση;

-Όχι! Πάλι θέλαμε την πρόκριση διότι την είχαμε αντιμετωπίσει και πριν 2-3 χρόνια και ξέραμε ότι στηριζόταν σε νεαρούς τους οποίους προετοίμαζαν για μεταγραφή και έτσι δουλέψαμε για την πρόκριση.

-Στη φάση των «16» με την βελγική Άαλστ (3-1, 3-2 δύο νίκες) είπατε μέχρι εδώ ήταν, πάμε να το χαρούμε;

-Με τους Βέλγους η αλήθεια είναι ότι σκέφτηκα πως κάπου εδώ τελειώνει η Ευρώπη. Πριν τα ματς είχαμε πάρει απόφαση μετά τους αγώνες ότι θα αποχωρήσει ο κεντρικός μας μπλόκερ Μπρούνο Φελίσιο. Όμως περάσαμε

και έμεινε και δε συζητήσαμε ξανά για αυτό το θέμα. Κάναμε εξαιρετικό παιχνίδι στην Κύπρο και εκεί πιστέψαμε ότι μπορούσαμε. Πήραμε σκορ ασφαλείας και με δύο σερτ εκτός έδρας περνούσαμε ενώ εκείνοι ήθελαν τέσσερα. Σ' αντίθεση με την Άαλστ που θεωρούσα ανυπέρβλητο το εμπόδιο της με τη Μακάμπι ήμουν αισιόδοξος.

-Πιστεύατε ότι μπορείτε να φτάσετε μέχρι και τον τελικό;

-Για να είμαι ειλικρινής ναι. Ήταν γνωστοί οι αντίπαλοί μας. Ο νικητής θα έπαιζε με τις Αζόρες. Ασυμμάχητα βλέπαμε και το παρακάτω.

-Με τη Μακάμπι (0-3, 1-3 δύο ήττες) στοίχιζε η διακοπή του αγώνα από τους οπαδούς της;

-Δεν ήταν αξεπέραστο εμπόδιο, ήταν πολύ καλή και οργανωμένη ομάδα που έπρεπε να ήσουν συγκεντρωμένος 100% για να μπορέσεις να διεκδικήσεις κάτι. Πράγμα που μας στοίχισε εντός και εκτός. Τα όσα συνέβησαν από τους οπαδούς της χάλασε τη συγκέντρωσή μας. Στην έδρα μας δύο φορές προηγήθηκαμε στο πρώτο σετ με τρεις πόντους αλλά δεν καταφέραμε να τους βάλουμε πίεση. Όταν χάσαμε το σετ έπεσε η ψυχολογία μας.

-Πότε ολοκληρώνεται το συμβόлайο σου με την Ομόνοια;

-Κάθε χρόνο ανανεώνεται. Όσο με θέλουν, όσο έχουμε κίνητρα θα είμαι εκεί. Εδώ θα ήθελα να ευχαριστήσω και τους συνεργάτες μου, την στατιστικόλόγο Ζανέτ Σωκράτους, το γυμναστή μας Σωτήρη Χαραλάμπους, το φυσιοθεραπευτή μας Παναγιώτη Ελευθερίου, το φροντιστή μας Πάμπο Κυριάκου και τον «team manager» Αχιλλέα Πετρακίδη.

«Όσο με θέλουν στην Ομόνοια, όσο έχουμε κίνητρα θα είμαι εκεί».

ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Το άσπρο, μαύρο: Κατανοπτό πως οι εκπρόσωποι Τύπου βρίσκονται πολλές φορές σε δύσκολη θέση, αναγκασμένοι να υπερασπιστούν θέσεις και συμφέροντα της ομάδας τους. Ως ένα βαθμό, αναμενόμενες κάποιες θέσεις που εκφράζονται κατά καιρούς. Δεν χάθηκε ο κόσμος, ωστόσο, να παραδεχθεί κάποιος, πως ένα λάθος του διαιτητή μπορεί να ευνόησε την ομάδα του στην εξέλιξη ενός αγώνα. Άλλο η υπεράσπιση συμφερόντων και άλλο το άσπρο να παρουσιάζεται μαύρο.

Σωφρόνης: Μία ακόμη ευκαιρία για τον Κύπριο τεχνικό, για το πιο πάνω βήμα στην προπονητική του καριέρα. Πλησίασε πολύ να το πετύχει στον Απόλλωνα, δεν είχε τον απαιτούμενο χρόνο στην ΑΕΚ, πλησίασε κάτω από δύσκολες συνθήκες φορώντας τη φόρμα του ΑΠΟΕΛ, αλλά και πάλι στο τέλος κάτι έλειπε. Η νέα ευκαιρία του παρουσιάζεται στην Ομόνοια. Θα δείξει ο χρόνος, αν ο ίδιος θα αποδειχθεί πιο έμπειρος και ώριμος, προκειμένου να βρει αυτό που έλειψε τις προ-

ηγούμενες φορές. Με προϋπόθεση βέβαια, να του δοθεί ο απαραίτητος χρόνος και σίγουρα όχι μόνο κατά τη φετινή αγωνιστική περίοδο...

Φερέρα: Τέλειωσε ο Γιανίκ Φερέρα για την Ομόνοια. Για τη δουλειά του στις προπονήσεις όλοι μιλούσαν θετικά. Εκεί που τα χάλασε ήταν η επικοινωνία. Δεν ήταν επικοινωνιακός. Και έτεινε προς το να είναι αντιπαθής. Ο Φερέρα έχει κοουτσάρει την Ομόνοια σε 14 αγώνες πρωταθλήματος, έχον-

τας ως απολογισμό οκτώ νίκες, δύο ισοπαλίες και τέσσερις ήττες.

Σάμουελ Μραζ: Για πρώτη φορά φέτος η Ανόρθωση πέτυχε 2η συνεχόμενη νίκη κι αυτή είχε πάλι την υπογραφή του Σάμουελ Μραζ! Ο Σλοβάκος επιθετικός σκόραρε για δεύτερο σερί ματς, δίνοντας στην ομάδα του το «διπλό» επί της Νέας Σαλαμίνας. Μεγάλη η βοήθεια των μετεγγραφών για την Ανόρθωση. Πέραν του Σλοβάκου ήλθαν και οι Γκερέρο, Φερέιρα.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Νέα μόδα, να διώχνεις προέδρους

Του
**ΧΡΙΣΤΟΥ
ΖΑΒΟΥ**

Καλοί, χρήσιμοι και προσδίδουν όντως ένα γκλάμουρ στο μίζερο σκηνικό του ποδοσφαίρου μας... δημιουργούν όμως και αυταπάτες στον κόσμο. Δεν είναι άλλωστε και λίγοι αυτοί που εκτιμούν ή φαντασιώνονται ότι η ομάδα τους, είναι η ιδανική επένδυση για τον καθένα και ότι μια που θα αποχωρήσει ο πρόεδρος, την επομένη θα στηθούν στην ουρά τα επενδυτικά funds για την αποκτήσουν.

Επί τούτου, μειώνουν ή ανέχονται τον «φτωχό» πλυν τίμιο πρόεδρο περιμένοντας όμως την ώρα και την στιγμή να ξεκουμπιστεί μήπως και έρθει κανένας πλούσιος ξένος αλά Πάφου, Άρν ή και Καρμιώτισσας. Λαμβάνοντας δε υπόψη τα συγκεκριμένα παραδείγματα, ο συσχετισμός στο μυαλό του είναι πέρα για πέρα απλοϊκός. Σου λέει ο οπαδός της μεγάλης ομάδας, άμα τα μικρά αυτά καφενεία πήγαν και τα πήραν οι Ρωσό-πλούσιοι, σκέψου πως θα κάνουν με την μεγάλο ομάδα μου... τρέφοντας έτσι περισσότερο την επιθυμία να φύγει ο πρόεδρος και να έρθει ο ζαπλουτος και παντοδύναμος ξένος.

Κάπως έτσι το σκέφτεται και δεν έχει κανένα ενδιασμό να διαβολοστείλει τον Σοφοκλέους, να επιτεθεί στον Παπασταύρου, να κυνηγήσει τον Πουλλαΐδη ή να παύσει τον Κίρζη. Στο πίσω μέρος του μυαλού του, ζει και βασιλεύει ένας Κροΐσος που καμία σχέση δεν έχει με τα πραγματικά δεδομένα έτσι όπως διαμορφώνονται στο επιχειρηματικό περιβάλλον της Κύπρου.

Νιώθοντας ακριβώς τούτη την ασφάλεια, δεν διαπραγματεύεται με την εξουσία της ομάδας. Δεν επιτρέπει αποτυχίες στους διοικούντες, δεν συγχωράει τα λάθη τους ούτε και φυσικά έχει καμία διάθεση ν' αναλογιστεί την όποια προσφορά τους.

Με αυτά και με αυτά, δεν είναι τυχαία η κατάσταση που επικρατεί στις μεγάλες ομάδες του νησιού. Ναι μεν διανύουν μια άσχημη και κακή χρονιά με πολλά σκαμπαβάρματα, αλλά η τάση του κόσμου να διώξει τους προέδρους, δημιουργώντας χώρο σε κάποιον επενδυτή, δεν είναι τυχαία.

Είναι ευσεβοπισθισμός, είναι η άγνοια της οικονομικής κατάστασης που υπάρχει στο παγκόσμιο στερέωμα, είναι η αυταπάτη ότι η ομάδα του καθενός αποτελεί σοβαρή επενδυτική ευκαιρία, είναι η επιθυμία του να γίνει πιο πλούσιος και να γευτεί επιτέλους τους καρπούς του νέου αυτού φρούτου που μοιάζει πέρα για πέρα σαγηνευτικό και λέγεται «επενδυτές».

Επεξήγηση φάσεων - ορισμών (διαιτητών)

Του
**ΓΙΩΡΓΟΥ
ΛΟΓΙΑΝ**

Ούτε καν συζήτηση, περί γνώσεων διαιτησίας και σε σχέση με τον κύριο Μίλορατ Μάτζιτς. Θέμα νομμοσύνης είναι που προκύπτει, γιατί με αυτήν... παίζει και αυτήν αμφοβητεί ο Σέρβος πρόεδρος της Επιτροπής Διαιτησίας της ΚΟΠ. Θέμα υπεροψίας επίσης, ίσως και αλαζονείας από τον κύριο Μάτζιτς, εκτός και αν οι εξουσίες του, βάσει συμβολαίου, του δίνουν... κατ'ελευκρί επιταγή.

Κατανοητή και σεβαστή η πρόθεση του Σέρβου αρχidiaιτητή, να στηρίξει τους διαιτητές. Διαφορετικά, με μαθηματική ακρίβεια και σε σύντομο χρονικό διάστημα, θα έπρεπε η ΚΟΠ να ναυλώνει αεροπλάνο, με ξένους διαιτητές, κάθε εβδομάδα. Οφείλουμε επίσης να αποδεχθούμε, πως δεν είναι πάντα δικαιολογημένες οι φωνές διαμαρτυρίας σε βάρος διαιτητών.

Άλλο η στήριξη όμως και άλλο η προσπάθεια το άσπρο να γίνει μαύρο. Και άλλο η επεξήγηση φάσεων με τρόπο που και ο απλός φιλάθλος να μπορεί εύκολα να κατανοήσει την ερμηνεία ενός κανονισμού και άλλο η σύγχυση που προκαλείται, από την προσπάθεια όλα να αποδεχθούν σωστά, σε σχέση με τις αποφάσεις των διαιτητών. Αλήθεια, πιστεύει ο κύριος Μάτζιτς ότι βοηθά τους διαιτητές, είτε ωραιοποιώντας μια κακή απόφαση, είτε αφήνοντας κάποιες φορές εκτός αξιολόγησης – επεξήγησης συγκεκριμένες φάσεις εκεί και όπου δεν... σώζεται με τίποτα, δεν καλύπτεται με τίποτα το λάθος; Αν όλος ο κόσμος βλέπει μια κλωτσιά, μια τρικλοποδιά ή ένα χέρι σε μια περιοχή, πιστεύει ο κύριος Μάτζιτς πως θα αλλάξει την γενικότερη άποψη, γράφοντας κάτι άλλο στην επεξήγηση της συγκεκριμένης φάσης; Στην ουσία, τους ορισμούς διαιτητών προσπαθεί να δικαιολογήσει με την επεξήγηση φάσεων ο κύριος Μάτζιτς, παράλληλα με την τακτική του να απαντά στις αντιδράσεις, ακόμη και δικαιολογημένες, με... κόντρα επίθεση. Σαφώς και δεν πρέπει να υποκύπτει στην όποια απαίτηση και προτίμηση ορισμού ή μη ορισμού κάποιων διαιτητών, σαφώς όμως και θα πρέπει από μόνος του να αλλάξει τις εκτιμήσεις ή προτιμήσεις σε συγκεκριμένους διαιτητές, όταν αυτοί αποδεδειγμένα δεν τον δικαιώνουν.

Αντί αυτού, το πείσμα του, οι ετσιθελικοί ορισμοί και επαναδιορισμοί διαιτητών, νερό και μπόλικο μάλιστα, στο μύλο της προκατάληψης ρίχνουν, ισχυροποιώντας την άποψη ότι διαιτητές επιλέγονται, στηρίζονται και προωθούνται όχι με καθαρά αξιολογικά διαιτητικά κριτήρια. Λογικά ο εργοδότης του κυρίου Μάτζιτς, η ΚΟΠ, αν διαπιστώνει πρόβλημα, θα μπορούσε να παρέμβει. Λέμε τώρα...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-0,42%

Χ.Α.
3,35%

Dow Jones
-1,04%

Nasdaq
-3,37%

Nikkei
0,59%

Dax
0,09%

FTSE 100
1,16%

ΔΙΕΘΝΗ
Ζημιές ρεκόρ
από «βουτιά»
καταθέσεων για
Credit Suisse
Σελ. 11

Πετρέλαιο
6,04%

€/ \$
-0,65%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΥΞΗΣΗ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ

Αλμα για το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ πέρυσι

Σε ιστορικό ρεκόρ εκτοξεύθηκε το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ το 2022 έπειτα από θεαματική αύξηση των εισαγωγών. Σε ετήσια βάση το εμπορικό έλλειμμα της χώρας σημείωσε αύξηση 12,2% φτάνοντας στα 948 δισ. δολ., ενώ τον Δεκέμβριο, το εμπορικό έλλειμμα έφτασε στα 67,4 δισ. δολ. **Σελ. 9**

ΕΛΛΑΔΑ

Στη ύψη οι αιτήσεις για τη «χρυσή βίζα»

Εκτινάχθηκαν το 2022 οι χορηγήσεις «χρυσής βίζας», στην Ελλάδα, καθώς πολλοί ξένοι εκτός Ε.Ε. έσπευσαν να αγοράσουν ακίνητα πριν από την αύξηση του ορίου ελάχιστης επένδυσης. Συνολικά υπεβλήθησαν 2.767 αιτήσεις για «χρυσή βίζα», εκ των οποίων οι 1.116 τον Δεκέμβριο. **Σελ. 8**

ΑΘΗΝΑ

Ελκυστικός επενδυτικός προορισμός για ακίνητα

Στην τέταρτη θέση μεταξύ ευρωπαϊκών πόλεων κατατάσσει την αγορά κατοικίας της Αθήνας νέα έρευνα, αναφορικά με το πόσο ελκυστική είναι ως προορισμός για επενδυτές, που ενδιαφέρονται να εκμεταλλευτούν ακίνητα. Η τιμή πώλησης ενός ακινήτου είναι κατά μέσο όρο 2.500 ευρώ τ/μ. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,91%	0,09%
Γερμανία	2,29%	0,22%
Γαλλία	2,75%	0,11%
Ιταλία	4,11%	0,22%
Ισπανία	3,22%	0,24%
Ιρλανδία	2,80%	0,19%
Ελλάδα	4,12%	0,13%
Ην. Βασίλειο	3,29%	0,29%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόβλεψη Χρέους	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB	Σταθερή
Fitch	BBB-	Σταθερή
Moody's	Ba1	Θετική
S&P	BBB	Σταθερή

Πιο βαριά η δόση δανείων από το 2024

Αιτία η λήξη ύστερα από τέσσερα χρόνια του σχεδίου για επιδότηση επιτοκίων από το κράτος

Αναταράξεις στις δόσεις δανείων φέρνει η λήξη του σχεδίου επιδότησης επιτοκίου, που εφαρμόστηκε το 2020. Το μέτρο ελήφθη από το κυπριακό κράτος για να προωθήσει το δανεισμό μέσα στην περίοδο του κορωνοϊού,

επιδοτώντας μέχρι και 1,5% του επιτοκίου των δανείων. Το συνολικό εγκριθέν ποσό δανείων ανήλθε σε 700 εκατ. ευρώ περίπου, με το κράτος να αναλαμβάνει την καταβολή μέρους του επιτοκίου για τα πρώτα τέσσερα

χρόνια. Η επιδότηση των επιτοκίων ήταν και για επιχειρήσεις και για στεγαστικούς σκοπούς. Μπορεί τώρα οι δανειολήπτες να απολαμβάνουν τους «καρπούς» του Σχεδίου, αλλά ακόμα και αυτό δεν καταφέρνει να

απορροφήσει τις συνεχείς αυξήσεις των επιτοκίων που έχει προχωρήσει η ΕΚΤ μέσα σε μία προσπάθεια να αντιμετωπίσει τις πληθωριστικές τάσεις. Οι δανειολήπτες που ήδη προσπαθούν να διαχειριστούν τις αυξήσεις

που έχουν λάβει τα δάνειά τους λόγω των αποφάσεων της ΕΚΤ, θα δουν από το 2024 -2025, να προστίθεται άλλο 1,5% επάνω στο δανεισμό που έχουν πάρει αναλόγως πότε είχε συναφθεί το κάθε δάνειο. **Σελ. 3**

Το στοίχημα της Ευρώπης για επάρκεια φυσικού αερίου

Το τελευταίο κύμα ψύχους που δέχθηκε η Ευρώπη οδεύει προς το τέλος του και τα αποθέματα φυσικού αερίου στους ταμειυτήρες της παραμένουν σε επίπεδα υψηλότερα από τα συνήθη. Εχοντας, έτσι, εξασφαλίσει τις προμήθειες ενέργειας γ' αυτόν τον χειμώνα, η Γηραιά Ηπειρος στρέφει τώρα την προσοχή της στην επόμενη περίοδο θέρμανσης. Τα αποθέματα ενέργειας θα πρέπει να αναπληρωθούν στη διάρκεια του καλοκαιριού και του φθινοπώρου και να φθάσουν σε επίπεδα ικανά να διασφαλίσουν επάρκεια για τον επόμενο χειμώνα. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΣΑΛΟΜΟΝ ΦΙΝΤΛΕΡ*

Πληθωρισμός, ο μεγάλος πονοκέφαλος της Ευρώπης

Αραγε πόσο μειώθηκε ο πληθωρισμός στην Ευρωζώνη τον Ιανουάριο; Η μέτρια πτώση του γερμανικού πληθωρισμού βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή στο 9,2% σε ετήσια βάση τον Ιανουάριο από το 9,6% τον Δεκέμβριο υποδηλώνει ότι η Eurostat ενδέχεται να χρειαστεί να αναθεωρήσει τον πληθωρισμό του Ιανουαρίου στην Ευρωζώνη κατά 0,2-0,3 της ποσοστιαίας μονάδας από την αρχική εκτίμησή της για 8,5% σε ετήσια βάση, όταν θα δημοσιεύσει τα τελικά στοιχεία της στις 23 Φεβρουαρίου. Την 1η Φεβρουαρίου η Eurostat είχε αναφέρει μια απροσδόκητα δυναμική πτώση του πληθωρισμού από το 9,2% τον Δεκέμβριο. Λόγω τε-

χνικών προβλημάτων, τα οικονομικά στοιχεία της Γερμανίας δεν ήταν διαθέσιμα, όταν η υπηρεσία υπολόγισε τους προκαταρκτικούς αριθμούς. Συνολικά μιλώντας, ο δείκτης του πληθωρισμού στη Γερμανία (και την Ευρωζώνη) πρόκειται να μειωθεί αισθητά στο 3% σε ετήσια βάση μέχρι το τέλος του έτους και στο 2,4% το 2024, βοηθούμενος από τις αναδρομικές επιπτώσεις που συνδέονται με την εξέλιξη των τιμών της ενέργειας το 2022. Ο δομικός πληθωρισμός μπορεί να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα για μερικούς μήνες ακόμη, καθώς οι παραγωγοί συνεχίζουν να μετακυλίζουν τις προηγούμενες αυξήσεις στο καταναλωτικό κοινό. Οι πιέσεις σε μια σειρά δεικτών

Η Eurostat ενδέχεται να αναθεωρήσει τον πληθωρισμό του Ιανουαρίου στην Ευρωζώνη.

για τον πληθωρισμό έχουν μειωθεί σημαντικά τους τελευταίους μήνες.

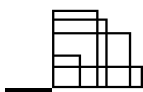
Ωστόσο υπάρχει μια αβεβαιότητα στο επίπεδο των δεδομένων. Δυστυχώς, αυτή τη φορά η γερμανική στατιστική υπηρεσία δεν παρείχε κανένα λεπτομερέστερο στοιχείο πέραν των βασικών για τον δείκτη του πληθωρισμού. Σε κάθε περίπτωση, η

μεθοδολογική αβεβαιότητα γύρω από τα μεγέθη του πληθωρισμού για τον Δεκέμβριο του 2022, τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2023 είναι πολύ μεγαλύτερη απ' ό,τι συνήθως. Η κυβέρνηση παρεμβαίνει σε μεγάλο βαθμό στην ενεργειακή αγορά, που σχετίζεται με την κατανάλωση εκ μέρους των νοικοκυριών, αλλά είναι εκ των προτέρων ασαφές σε ποιο βαθμό αυτό θα φανεί στα δεδομένα που συλλέγονται από τους στατιστικούς. Πάντως, ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (στο πλαίσιο της Ε.Ε.) είναι ένα μέτρο που καθιστά τους δείκτες πληθωρισμού συγκρίσιμους μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης. Σύμφωνα με το εθνικό μέτρο του Δείκτη Τιμών Κα-

ταναλωτή, ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή στη Γερμανία αυξήθηκε στο 8,7% σε ετήσια βάση τον Ιανουάριο από το 8,6% τον Δεκέμβριο.

Τα δύο μέτρα πληθωρισμού χρησιμοποιούν διαφορετικά σχήματα στάθμισης και μεθόδους υπολογισμού. Χωρίς τα λεπτομερή δεδομένα για τα επιμέρους συστατικά και τους νέους συντελεστές στάθμισης των δεικτών για φέτος, είναι δύσκολο να εντοπιστεί η αιτία της απόκλισης μεταξύ των δεικτών πληθωρισμού σε ευρωπαϊκή και σε εθνική βάση.

* Ο κ. Σάλομον Φίντλερ είναι οικονομολόγος της επενδυτικής τράπεζας Berenberg Bank.

PWC

Φορολογικός οδηγός
για το 2023 - Κύπρος

Ο οδηγός είναι
διαθέσιμος στην
αγγλική γλώσσα

ΑΝΑΛΥΣΗ

Της ΠΙΤΣΑ ΝΑΪΝΤΟΝ / REUTERS

Σε τροχιά ανόδου οι τιμές προϊόντων σε όλο τον κόσμο

Οι καταναλωτές σε όλο τον κόσμο θα πληρώσουν ακόμη περισσότερα στα σουπερ μάρκετ και στα παντοπωλεία φέτος από ό,τι το 2022, σύμφωνα με ομίλους λιανικού εμπορίου, εταιρείες καταναλωτικών αγαθών και επενδυτές, εκτός εάν μειωθεί το κόστος των εμπορευμάτων ή επιταχυνθεί η στροφή σε φθηνότερα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας. Οι λιανέμποροι και οι παραγωγοί καταναλωτικών αγαθών βρίσκονται σε σκληρές διαπραγματεύσεις περισσότερο από ένα χρόνο τώρα, ενώ οι τριβές ξεκίνησαν το 2021 με αφορμή τα κωλύματα στην αλυσίδα εφοδιασμού εξαιτίας του κορωνοϊού. Εκτοτε, αυτό μετατράπηκε σε έναν διαρκή πόλεμο για το υψηλό κόστος των πρώτων υλών και της ενέργειας

Οι εταιρείες παραγωγής θα συνεχίσουν τις αυξήσεις μέχρι να ανακτήσουν την κερδοφορία τους.

στον απόηχο της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία. Η δε αύξηση των τιμών των βασικών τροφίμων από ψωμί μέχρι γάλα και κρέας επιδεινώνει την κρίση στο κόστος διαβίωσης στην Ευρώπη. Οι Βρετανοί πλήρωσαν 16,7% περισσότερο για φαγητό τις τέσσερις εβδομάδες έως τις 22 Ιανουαρίου σε σύγκριση με την ίδια περίοδο πέρυσι, σύμφωνα με την εταιρεία ερευνών Kantar.

Ο δείκτης τροφίμων των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των γευμάτων που καταναλώνονται στο σπίτι και σε καφέ και εστιατόρια, αυξήθηκε σε απίστευτο βαθμό κατά 10,4% για το 2022. Ο Μαρκ Σνάνιτερ, διευθύνων σύμβουλος του μεγαλύτερου ομίλου τροφίμων στον κόσμο, ήτοι της Nestle, δήλωσε την περασμένη εβδομάδα σε γερμανική εφημερίδα ότι θα πρέπει να αυξήσει περαιτέρω τις τιμές των προϊόντων διατροφής φέτος για να αντισταθμίσει το υψηλότερο κόστος παραγωγής, που δεν έχει ακόμη μεταकुλισθεί πλήρως στους καταναλωτές.

«Οι επενδυτές θα πληρώσουν μία προσαύξηση για εταιρείες που δείχνουν στο χαρτοφυλάκιο τους ότι έχουν δυνατότητα τι-

μολόγησης, χωρίς να επηρεάσουν αρνητικά τους όγκους και το μερίδιο αγοράς», δήλωσε ο Τζακ Μάρτιν, διαχειριστής κεφαλαίων στην Oberon Investments.

Τα μεγάλα περιθώρια κέρδους των εταιρειών συσκευασμένων προϊόντων έχουν συμπιεστεί από το υψηλότερο κόστος των εισροών για περισσότερο από ένα χρόνο, καθώς οι τιμές συστατικών, όπως το σιτάρι και το ηλιέλαιο, έχουν εκτοξευθεί από την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία πέρυσι τον Φεβρουάριο. Η Unilever, η οποία αναμενόταν να ανακοινώσει κxes αποτελέσματα έτους, ανακοίνωσε τον Οκτώβριο ότι η υποκείμενη αύξηση των τιμών της, που λογίζεται ως δείκτης τιμολόγησης, ενισχύθηκε σε επίπεδα ρεκόρ 12,5% το τρίτο τρίμηνο του 2022. Η Nestle και ο γίγαντας των γαλακτοκομικών προϊόντων Danone πρόκειται να ανακοινώσουν αποτελέσματα αργότερα αυτόν τον μήνα. Κατά τον Τίγκε Φρίκε, διαχειριστή χαρτοφυλακίου στην εταιρεία επενδύσεων Waverton Investment Management, η Unilever θα αυξήσει τις τιμές το 2023, αν και επιλεκτικά. «Έγινε σαφές από προηγούμενες δηλώσεις της ότι προτιμά να πωλεί λιγότερα προϊόντα σε υψηλότερες τιμές, να διατηρεί τις τιμές κάτω από τις αντίστοιχες των ανταγωνιστριών και να κερδίζει μερίδιο αγοράς», είπε ο κ. Φρίκε.

Ο δε αναλυτής του κλάδου Μπρούνο Μοντεγιέν, στον οικο της Bernstein, τόνισε ότι οι εταιρείες παραγωγής θα συνεχίσουν να αυξάνουν τις τιμές μέχρι να ανακτήσουν την κερδοφορία τους. «Το μόνο πράγμα που μπορεί να σταματήσει αυτήν την τάση είναι να στρέφονται εναλλακτικά οι καταναλωτές στα είδη ιδιωτικής ετικέτας με πιο γρήγορο ρυθμό, οπότε εάν οι τιμές πρώτων υλών εξακολουθήσουν να υποχωρούν, τότε ίσως να μην υπάρχει ανάγκη για περισσότερες αυξήσεις τιμών». Τέλος, τον Δεκέμβριο, ο διευθύνων σύμβουλος της Walmart, του μεγαλύτερου λιανεμπόρου στον κόσμο, προειδοποίησε ότι ορισμένοι «προμηθευτές συσκευασμένων αγαθών εξακολουθούν να μας δείχνουν ότι το 2023 θα εκτιναχθεί περαιτέρω ο πληθωρισμός πέρα από τον μέσο διψήφιο όρο φέτος».

ΔΗΚΤΗΣ

Κινεζική απειλή

Σε μια περίοδο που όλοι πανηγυρίζουν για την υποχώρηση του πληθωρισμού πιο ψυχραιμες φωνές κάνουν λόγο για κινδύνους που ελλοχεύουν και πιθανόν να στείλουν τις ήδη ψηλές τιμές ακόμα ψηλότερα. Σε αυτούς περιλαμβάνεται η επάνοδος της κινεζικής οικονομίας στην κανονικότητα μετά την πανδημία και τα αυστηρά μέτρα περιορισμού που λήφθηκαν τους προηγούμενους μήνες. Μια κινεζική οικονομία που λειτουργεί ξανά σε ρυθμούς ομαλότητας προφανώς και δημιουργεί σημαντική ζήτηση για πόρους που σχετίζονται με την ενέργεια και τις πρώτες ύλες.

Αναχρονιστικός θεσμός

Ένα θέμα που συζητείται ευρέως έχει να κάνει με τον κίνδυνο να προκύψουν αυξήσεις στους μισθούς ως αποτέλεσμα του πληθωρισμού. Σε μια τέτοια περίπτωση θα δημιουργείτο το πρόβλημα οι μισθοί να παραμείνουν ψηλοί και όταν ο πληθωρισμός θα έχει υποχωρήσει και άρα να πληγεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων έχοντας να επιμιστούν ένα σταθερά ψηλό κόστος. Από την άλλη όμως υπάρχει και η καθόλα τεκμηριωμένη ανάγκη των εργαζομένων να καλύψουν την χαμένη αγοραστική τους δύναμη. Εδώ είναι που έρχεται η ανάγκη για ένα μηχανισμό που θα καλύπτει την χαμένη αγοραστική δύναμη όταν αυτό συμβαίνει αλλά όχι σε μόνιμη βάση. Ίσως τελικά η ΑΤΑ να μην είναι και τόσο αναχρονιστικός θεσμός, εφόσον βέβαια δίνεται σε αυτούς που την έχουν ανάγκη, δηλαδή στα πολύ χαμηλά εισοδήματα. Όπως γίνεται σήμερα στην Κύπρο χωρίς διάκριση σε όλους όσοι καλύπτονται λόγω συλλογικών συμβάσεων προκαλούνται πληθωριστικές τάσεις στην οικονομία.

Ιδιωτικό χρέος

Οι αυξήσεις στα επιτόκια στόχο έχουν να μειώσουν την ζήτηση και να υποθερμάνουν την οικονομία σε περιόδους ψηλού πληθωρισμού. Όλοι γνωρίζουν ότι αυτή η θεραπεία είναι στην καλύτερη μεσοπρόθεσμη και χρειάζεται χρόνο για να φέρει αποτελέσματα. Όμως, αυτό που άμεσα επηρεάζει είναι τους δανειζόμενους οι οποίοι μειώνουν την ζήτηση για νέα δάνεια και έχουν να εξυπηρετήσουν ψηλότερες δόσεις με αποτέλεσμα να μειώνουν την κατανάλωση. Σε οικονομίες όπου το ιδιωτικό χρέος είναι ψηλό αναμένεται πως οι παρεμβάσεις από την ΕΚΤ έχουν πιο άμεσα αποτελέσματα. Στην περίπτωση της Κύπρου αν και ισχύει η συνθήκη με το ψηλό ιδιωτικό χρέος τα αποτελέσματα δεν είναι τα αναμενόμενα καθώς τις τιμές καθορίζει η προσφορά και όχι η ζήτηση (π.χ. εισαγόμενα προϊόντα με ψηλό κόστος μεταφοράς).

Ψηφιακές ανεπάρκειες

Τα αποτελέσματα του εποπτικού ελέγχου των ευρωπαϊκών τραπεζών ανακοίνωσε η ΕΚΤ. Η γενική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων είναι αντίστοιχη με την περυσινή χρονιά. Τα πολύ θετικά αποτελέσματα του 2022 στους ισολογι-

diktis@kathimerini.com.cy

Η σημερινή επαναληπτική ψηφοφορία θα κρίνει πολλά περισσότερα από την οικονομία, η πορεία της οποίας θα παραμείνει αβέβαιη ανεξαρτήτως αποτελέσματος.

σμούς των τραπεζών δημιουργούν μια θετική εικόνα, που όμως δεν υπερκαλύπτουν τις προκλήσεις που έχουν να κάνουν με την εφαρμογή των κανόνων εταιρικής διακυβέρνησής και τις διαδικασίες διαχείρισης των κινδύνων. Οι προκλήσεις προκύπτουν λόγω των προκλήσεων που βρίσκονται ενώπιόν μας και σχετίζονται με

την ενεργειακή κρίση και τις μακροοικονομικές προοπτικές. Στα πολύ συγκεκριμένα θέματα που προέκυψαν περιλαμβάνονται οι αδυναμίες στην ψηφιακή στρατηγική των τραπεζών και η απουσία διευρυνμένων πηγών άντλησης χρηματοδότησης.

Επιστροφή στα ψηλά

Το τέλος των επιδοτήσεων στην ενέργεια από την γερμανική κυβέρνηση οδήγησε τον πληθωρισμό ψηλότερα μετά από δύο μηνιαίες διαδοχικές πτώσεις. Ο Ιανουάριος κατέγραψε πληθωρισμό στο 8,7% οριακά αυξημένος από τον Δεκέμβριο. Η εξέλιξη επαναφέρει την ανησυχία ότι μπορεί να μην έχουμε δει την κορυφή όπως αρκετοί αναλυτές έχουν προβλέψει. Η ανοδική κίνηση αν και αναμενόμενη εκτιμάται πως θα συνεχιστεί και στους επόμενους μήνες στην μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης.

Τεχνητή νοημοσύνη

Η μάχη της τεχνητής νοημοσύνης μεταξύ των τεχνολογικών γιγάντων καλά κρατεί. Η προσήλωση των επενδυτών στα επιτεύγματα των επιχειρήσεων τεχνολογίας σε αυτό τον τομέα είναι τόσο έντονη που η google απώλεσε σε μια μέρα το 7% της αξίας της επειδή η απάντηση που δημοσιεύθηκε από την εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης που αναπτύσσει με το όνομα Bard ήταν λανθασμένη. Κριτική επίσης ασκήθηκε στην εταιρεία και για την παρουσίαση των στόχων της στο θέμα της τεχνητής νοημοσύνης που θεωρήθηκαν ανεπαρκείς. Γνωστές της αγοράς αναφέρουν ότι εδώ και αρκετούς μήνες η πίεση που δέχεται η Google από την Microsoft και την εφαρμογή ChatGPT είναι άνευ προηγουμένου.

Παρενέργειες της τεχνητής νοημοσύνης

Της ΝΑΤΑΣΑΣ ΣΙΝΓΚΕΡ

Πρωτοποριακή μέθοδο διδασκαλίας έχει επιλέξει καθηγήτρια μέσης εκπαίδευσης πληροφορικής σε πρότυπο γυμνάσιο θηλέων του Μπρονξ της Νέας Υόρκης, ζητώντας από τις μαθήτριάς της να εξετάσουν τις αδυναμίες των συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης. Στο πείραμά της η καθηγήτρια Μαρίζα Σούμαν επέτρεψε σε εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης, το τασιμπότ ChatGPT, σχεδιασμένο για να προσφέρει απαντήσεις σε ερωτήσεις χρηστών, να σχεδιάσει το μάθημα χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. Ο αλγόριθμος του ChatGPT θα αποφάσιζε την ύλη της ημέρας και θα δημιουργούσε σχέδιο μαθήματος με θέμα τη φορητότητα στην τεχνολογία.

«Δεν με νοιάζει αν δεν μάθετε τίποτα σήμερα για να τεχνολογικά μέσα που φοριούνται (wearable technology). Θέλω να αξιολογησουμε το ChatGPT. Στόχος είναι να αποφασίσετε αν το μάθημα ήταν αποτελεσματικό ή όχι», είπε η κ. Σούμαν. Σε όλες τις ΗΠΑ, σχολεία και πανεπιστήμια προσπαθούν να διαχειρισθούν το φαινόμενο των «τασιμπότ», τις εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης, κάνες για αυτόνομη δημιουργία κειμένων και εικόνων που μοιάζουν σαν να έχουν γίνει από ανθρώπινο χέρι.

Παρότι πολλά εκπαιδευτικά ιδρύματα σπεύδουν να απαγορεύσουν τα τασιμπότ, θεωρώντας ότι μπορούν να αξιοποιηθούν σαν «σκοινάκια» σε εξετάσεις, εκπαιδευτικοί όπως η κ. Σούμαν προτιμούν να εκμεταλλευθούν την τεχνολογική αιχμή προκειμένου να εντοπίσουν ενδεχόμενες παρενέργειες των νέων μέσων. Η κ. Σούμαν λέει ότι φιλοδοξεί να εκπαιδεύσει τη νέα γενιά δημιουργών και καταναλωτών στην κριτική αντιμετώπιση της πληροφορικής. Η προσέγγιση αυτή θεωρεί ότι η κριτική μελέτη των αλγορίθμων είναι εξίσου –αν όχι περισσότερο– σημαντική από τη γνώση προγραμματισμού υπολογιστών.

Η διεύθυνση δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της Νέας Υόρκης, η μεγαλύτερη στις ΗΠΑ με 900.000 μαθητές, εκπαιδεύει καθηγητές πληροφορικής για να βοηθούν τους μαθητές να αναγνωρίζουν τις προκαταλήψεις της τεχνητής νοημοσύνης και τους κινδύνους που αυτές παρουσιάζουν. Ένα από τα μαθήματα περιλαμβάνει συζήτηση για τις αστοχίες αλγορίθμων αναγνώρισης προσώπου, οι οποίοι είναι πολύ πιο ακριβείς στην αναγνώριση προσώπων λευκών από ό,τι μαύρων.

Πολλά σχολεία διδάσκουν πως ισχυρά συστήματα τεχνητής νοημοσύνης είναι ικανά να παράγουν

Η καθηγήτρια Μαρίζα Σούμαν επέτρεψε σε εφαρμογή τεχνητής νοημοσύνης να σχεδιάσει το μάθημά της χωρίς ανθρώπινη παρέμβαση. Εν συνεχεία ζήτησε από τις μαθήτριάς της να το παρακολουθήσουν και να το αξιολογήσουν.

ψευδείς ειδήσεις, όπως ρεαλιστικά βίντεο, με γνωστά πολιτικά πρόσωπα να κάνουν δηλώσεις τις οποίες ουδέποτε έκαναν. Η κατανόηση των ικανοτήτων τέτοιων αλγορίθμων είναι αναγκαία για τους ενεργούς πολίτες του μέλλοντος, επισημαίνουν οι εμπλεκόμενοι εκπαιδευτικοί. «Είναι κρίσιμο οι μαθητές να καταλαβαίνουν τη λειτουργία των συστημάτων αυτών, καθώς οι αλγόριθμοι αυτοί μαθαίνουν από την ψηφιακή συμπεριφορά των νέων. Πολλές αποφάσεις λαμβάνονται

από την τεχνητή νοημοσύνη για λογαριασμό των νέων, χωρίς οι ίδιοι να το γνωρίζουν», λέει η ερευνήτρια του MIT, Κέιτ Μορ.

Σε ένα από τα μαθήματα της κ. Σούμαν, οι μαθήτρίες καλούνται να διαπιστώσουν πειραματικά πώς δημοφιλείς αλγόριθμοι –σχεδιασμένοι συχνά από Λευκούς ή Ασιάτες άνδρες– έχουν δυσκολία να αναγνωρίσουν πρόσωπα Αφροαμερικανών. Η δυσλειτουργία αυτή έχει οδηγήσει στη σύλληψη πολλών αθώων μαύρων κατοίκων του

Μπρονξ. Στο πείραμα της κ. Σούμαν, ο αλγόριθμος αναγνώρισης προσώπου της Amazon αποφάνθηκε με σιγουριά 76,5% ότι η Οπρά Γουίνφρεϊ ήταν άνδρας. Το αντίστοιχο σύστημα της Microsoft αποφάσισε ότι η Μισέλ Ομπάμα ήταν «νεαρός Αφροαμερικανός που φοράει μαύρη μπλουζά», ενώ το σύστημα της IBM ενημέρωσε τους χρήστες –με βεβαιότητα 89%– ότι φωτογραφία της τενίστριας Σερίνα Ουίλιαμς απεικόνιζε άνδρα.

Στόχος του μαθήματος είναι να

συνειδητοποιήσουν τα παιδιά ότι οι αλγόριθμοι της πληροφορικής μπορεί να είναι ελαττωματικοί, όπως τα αυτοκίνητα και κάθε άλλο ανθρώπινο κατασκευάσμα, ωθώντας τους νέους σε αμφισβήτηση των προβληματικών τεχνολογικών μέσων.

Απλή παρουσίαση

Το μάθημα που επιτόνησε και σχεδίασε το τασιμπότ ChatGPT με θέμα τη φορητή τεχνολογία, όπως τα ψηφιακά συνδεδεμένα ρολόγια χειρός smartwatches, ήταν εντυπωσιακά λεπτομερές και σχολαστικό, με εναρκτήρια συζήτηση, ανάλυση πηγών για τη φορητή τεχνολογία, ασκήσεις και επίλυση. Η κ. Σούμαν ζήτησε από τις μαθήτριάς της να ακολουθήσουν το πρόγραμμα του ChatGPT για 20 λεπτά, σαν να επρόκειτο για πραγματική διδακτική ώρα. Στο τέλος του μαθήματος, τα κορίτσια στέναζαν από πλῆξη και σχολίαζαν ότι το μάθημα του αλγορίθμου ήταν απλοϊκό, επαναληπτικό και θύμιζε παρουσίαση διαφημιστικής εταιρείας. Η τάξη κατέληξε ομόφωνα ότι το μάθημα της κ. Σούμαν είναι κλάσεις ανώτερο από αυτό του τασιμπότ. «Πιστεύετε ότι οι καθηγητές σας πρέπει να χρησιμοποιούν ChatGPT;» ρώτησε η κ. Σούμαν. Όλες οι μαθήτρίες απάντησαν με ένα ζωηρό «όχι».

Αναταράξεις από τη λήξη επιδότησης επιτοκίου

Από το 2024 – 2025 όσα δάνεια δόθηκαν μέσω του Σχεδίου και λήξει η τετραετία, θα αυξηθούν κατά 1,5%

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Ηαύξηση των επιτοκίων είναι επα-
ναλαμβανόμενη από τον Ιούλιο
του 2022, το Μάρτη αναμένουμε
ακόμα μία αύξηση 0,5% στη νέα
συνεδρία νομισματικής πολιτικής
της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τρά-
πεζας, αλλά ο ελέφαντας στο δω-
μάτιο για τους κύπιους δανει-
ολήπτες θα έρθει στην μετά της
λήξης επιδότησης επιτοκίου επο-
χή. Το μέτρο που έλαβε το κυπρια-
κό κράτος για να προωθήσει το
δανεισμό μέσα στην περίοδο του
κορωνοϊού, επιδοτώντας μέχρι
και 1,5% του επιτοκίου των δα-
νειών στους δανειολήπτες, ανα-
μένεται να τους «σκάσει» βαριά

**Η μέγιστη επιδότηση
του επιτοκίου όπως
ήταν στα συμβόλαια, εί-
ναι τέσσερα χρόνια και
θα επιδοτείτο από το
κράτος το επιτόκιο μέ-
χρι 1,5 ποσοστιαία μονά-
δα (150 μονάδες βάσης).**

δόση για τα δάνεια που συνήψαν
στην περίοδο 2020 – 2021. Μπορεί
τώρα να απολαμβάνουν τους «καρ-
πούς» του Σχεδίου, αλλά ακόμα
και αυτό δεν καταφέρνει να απορ-
ροφήσει τις συνεχείς αυξήσεις
των επιτοκίων που έχει προχω-
ρήσει η ΕΚΤ μέσα σε μία προσπά-
θεια να αντιμετωπίσει τις πληθω-
ριστικές τάσεις.

Οι δανειολήπτες που προσπα-
θούν να διαχειριστούν τις αυξήσεις
που έχουν λάβει τα δανειά τους
λόγω των αποδόσεων της ΕΚΤ,
θα δουν να προστίθεται άλλο 1,5%
επάνω στο δανεισμό που έχουν
πάρει το 2024 -2025, αναλόγως
πότε είχε συναφθεί το κάθε δάνειο.
Σύμφωνα με τα οικονομικά δεδο-
μένα που υπάρχουν –όχι μόνο εν-
τός Κύπρου- οι πληθωριστικές τά-

Το συνολικό εγκριθέν ποσό δανείων ανήλθε σε 700 εκατ. ευρώ περίπου, για στεγαστικούς και επιχειρηματικούς σκοπούς.

σεις δεν αναμένεται να υποχω-
ρήσουν δραστικά μέχρι το 2025.
Τουλάχιστον μέχρι τότε τα οικο-
νομικά δεδομένα θα είναι πάνω
– κάτω με τα σημερινά, κάτι που
σημαίνει αυτομάτως πως δύσκολα
θα μειωθούν τα επιτόκια.

Η επιδότηση του κράτους ήταν
και για επιχειρήσεις και για στε-
γαστικούς σκοπούς. Αφήνοντας
στην άκρη τα επιχειρηματικά δά-
νεια που μία επιχείρηση είναι δε-
δομένο πως πρέπει να συνυπολο-
γίζει με το αρμόδιο τμήμα της την
ανάληψη του ρίσκου και τα μα-
κροοικονομικά δεδομένα, τα νοι-
κοκυριά σίγουρα δεν είχαν προ-
ετοιμαστεί για τέτοιες δραστικές
αλλαγές. Κάποια χρονική στιγμή
δε, μέσα στο 2021, το όριο για τα
στεγαστικά δάνεια άλλαξε και

«σκαρφάλωσε» από τα 300 χιλιάδες
ευρώ, στις 400 χιλιάδες ευρώ. Συν-
τοίς άλλοις δεν θα έχει μειωθεί το
υπόλοιπο του δανείου αρκετά σε
αυτούς του δανειολήπτες και όπως
είναι λογικό το 1,5% πλέον του
όποιου επιτοκίου έχει ανεβάσει η
ΕΚΤ μέχρι τότε θα κάνει αρκετή
διαφορά στη δόση.

Έδωσαν 700 εκατ. ευρώ

Σύμφωνα με τις δράσεις και εξε-
λίξεις κατά το 2021 που καταγρά-
φονται στην ετήσια έκθεση του
Υπουργείου Οικονομικών για το
2021, το κράτος προώθησε τρία
μέτρα μέσω του τραπεζικού τομέα
όσον αφορά στα μέτρα για στήριξη
της οικονομίας λόγω των επιπτώ-
σεων της πανδημίας. Ένα από αυ-
τά, ήταν η επιδότηση του επιτο-

κίου, για την οποία μιλά το άρθρο,
έπειτα ήταν η παραχώρηση κυ-
βερνητικών εγγυήσεων και τρίτο
το γνωστό σε όλους μας Σχέδιο
που έτυχε ευρείας αποδοχής, αφο-
ρούσε την αναστολή της καταβο-
λής δόσεων κεφαλαίου και τόκων
δανείων μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2020.

Επιστρέφοντας στα τα του «ελέ-
φαντα στο δωμάτιο», το 2021 ολο-
κληρώθηκαν τα σχέδια επιδότησης
επιτοκίων για νέα στεγαστικά δά-
νεια και νέα επιχειρηματικά δάνεια
που είχαν εξαγγελθεί εντός του
2020. Μέσω των σχεδίων παρα-
χωρήθηκε στήριξη για σύναψη
δανείων τόσο σε νοικοκυριά όσο
και σε επιχειρήσεις, υπό τη μορφή
επιδότησης επιτοκίου για περίοδο
τεσσάρων χρόνων. Το συνολικό
εγκριθέν ποσό δανείων ανήλθε

σε 700 εκατ. ευρώ περίπου, με το
κράτος να αναλαμβάνει την κα-
ταβολή μέρους του επιτοκίου για
τα πρώτα τέσσερα χρόνια. Η μέ-
γιστη επιδότηση του επιτοκίου
όπως ήταν στα συμβόλαια, είναι
τέσσερα χρόνια και θα επιδοτείτο
από το κράτος επιτόκιο μέχρι 1,5
ποσοστιαία μονάδα (150 μονάδες
βάσης).

Ειδικά για στεγαστικούς σκο-
πούς, το Σχέδιο κάλυπτε μόνο δά-
νεια για σκοπούς ιδιοκατοίκησης.
Συγκεκριμένα, κάλυπτε την αγορά
πρώτης κατοικίας και ανέγερσης
πρώτης κατοικίας (περιλαμβανο-
μένου και μέρους του δανείου για
την αγορά του οικοπέδου) και δεν
κάλυπτε ανακαίνιση υφιστάμενης
κατοικίας ή της αγοράς - ανέγερσης
εξοχικής κατοικίας.

Ωθηση

στον τομέα

Σύμφωνα με το οικονομικό
δελτίο Δεκεμβρίου του 2022
από την Κεντρική Τράπεζα
της Κύπρου που προχωρά σε
αναφορές για το σχετικό
Σχέδιο, αναφέρει πως η μεί-
ωση των νέων δανείων για
αγορά κατοικίας που παρατη-
ρήθηκε το δεύτερο και τρίτο
τρίμηνο του 2022, σε σύγκρι-
ση με την αντίστοιχη περσινή
περίοδο, ενδεχομένως να
αντανακλά τη λήξη της κρατι-
κής επιδότησης επιτοκίου για
στεγαστικά δάνεια καθώς και
τη σταδιακή αύξηση των επι-
τοκίων από την ΕΚΤ. Ωστόσο,
ο νέος δανεισμός προς τον
μη χρηματοοικονομικό ιδιω-
τικό τομέα, ο οποίος ανέκαμ-
ψε το 2021 υποστηριζόμενος
από το κυβερνητικό σχέδιο
επιδότησης επιτοκίων για
νέα επιχειρηματικά και στε-
γαστικά δάνεια, συνέχισε να
καταγράφει αύξηση και το
πρώτο εξάμηνο του 2022 πα-
ρά τη λήξη του εν λόγω σχε-
δίου (Δεκέμβριος 2021). Από
τον Ιούλιο του 2022 η δυνα-
μική αυτή έχει μετριαστεί αν-
τανακλώντας την αυξημένη
αβεβαιότητα στο γεωπολιτι-
κό και οικονομικό περιβάλ-
λον, σχολιάζει χαρακτηριστι-
κά.

Τέλος, μπορεί οι πληθωριστι-
κές πιέσεις και η αύξηση των
βασικών επιτοκίων της ΕΚΤ,
αν και μέχρι στιγμής δεν φράι-
νεται να έχουν επηρεάσει
την αγορά ακινήτων σε ου-
σιαστικό βαθμό, αναμένεται
να επηρεάσουν το διαθεσίμο
εισόδημα των νοικοκυριών
και πιθανόν να οδηγήσουν σε
περαιτέρω μείωση της ζήτη-
σης στεγαστικών δανείων,
μειώνοντας έτσι τη ζήτηση
από εγχώριους επενδυτές.

Πρώτη η Ρωσία στις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Κύπρο το 2021

Οι 10 πρώτες χώρες του εισερχόμενου και εξερχόμενου αποθέματος αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το 81% του συνόλου

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Πρωταθλήτρια στον τομέα των
άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ)
στην Κύπρο το 2021 ήταν η Ρωσία.
Το απόθεμα των εξερχόμενων άμε-
σων ξένων επενδύσεων της Κύ-
πρου το 2021 ήταν διασκορπισμένο
τουλάχιστον σε 137 χώρες, ενώ
τα αποθέματα εισερχόμενων άμε-
σων ξένων επενδύσεων διοχετεύ-
θηκαν στην Κύπρο από τουλάχι-
στον 162 χώρες. Από αυτές, σύμ-
φωνα με ειδική έρευνα της Κεν-
τρικής Τράπεζας της Κύπρου, οι
125 είναι κοινές και για το εξερ-
χόμενο και για το εισερχόμενο
απόθεμα άμεσων ξένων επενδύ-
σεων. Παρόλο που ο αριθμός των

**Για τη Ρωσική Ομοσπον-
δία συγκεκριμένα, το
2021 το απόθεμα άμε-
σων ξένων επενδύσεων
στο εξωτερικό ανήλθε
στα 125.517,2 εκατ. ευ-
ρώ, ενώ στην Κύπρο
120.396,6 εκατ. ευρώ.**

χωρών-εταίρων, τόσο για τις ει-
σερχόμενες άμεσες ξένες επενδύ-
σεις, όσο και για τις εξερχόμενες
είναι ο κορυφαίος εταίρος.
Βάσει των στοιχείων της ΚΤΚ,
για το απόθεμα άμεσων ξένων
επενδύσεων ανά χώρα, οι επιλεγ-
μένες χώρες είναι το Ηνωμένο Βα-
σίλειο, η Γερμανία, το Λουξεμ-
βούργο, η Ελλάδα, η Ολλανδία, η

Τα αποθέματα εξερχόμενων άμεσων ξένων επενδύσεων με προορισμό την Ευρώπη ανήλθαν σε 232.632,4 εκατ. ευρώ το 2021, έναντι 219.923,8 εκατ. ευρώ το 2020.

81% του συνόλου των κατανεμ-
μένων αποθεμάτων, με τη Ρωσία
να είναι ο κορυφαίος εταίρος.
Βάσει των στοιχείων της ΚΤΚ,
για το απόθεμα άμεσων ξένων
επενδύσεων ανά χώρα, οι επιλεγ-
μένες χώρες είναι το Ηνωμένο Βα-
σίλειο, η Γερμανία, το Λουξεμ-
βούργο, η Ελλάδα, η Ολλανδία, η

Ρωσική Ομοσπονδία και οι Ηνω-
μένες Πολιτείες Αμερικής. Για τη
Ρωσική Ομοσπονδία συγκεκριμέ-
να, το 2021 το απόθεμα άμεσων
ξένων επενδύσεων στο εξωτερικό
ανήλθε στα 125.517,2 εκατ. ευρώ,
ενώ στην Κύπρο 120.396,6 εκατ.
ευρώ.

Το απόθεμα των εισερχόμενων

και εξερχόμενων άμεσων ξένων
επενδύσεων στην Κύπρο, είναι
διασκορπισμένο σε όλες τις ηπεί-
ρους, με την Ευρώπη να είναι ο
κυρίαρχος εταίρος. Τα αποθέματα
εξερχόμενων άμεσων ξένων επεν-
δύσεων με προορισμό την Ευρώπη
ανήλθαν σε 232.632,4 εκατ. ευρώ
το 2021, έναντι 219.923,8 εκατ.

ευρώ το 2020. Η δεύτερη πιο ση-
μαντική σε αξία ήπειρος ήταν η
Αμερική, με την αξία της εξερχό-
μενης επένδυσης να ανέρχεται
στα 72.498,9 εκατ. ευρώ, μειωμένα
από το αντίστοιχο ποσό των
116.358,0 εκατ. ευρώ, το 2020. Αξι-
ζει να σημειωθεί ότι, για το 2021,
ένα ποσό ύψους 49.295,0 εκατ. ευ-

Στην παροχή υπηρεσιών

Το μεγαλύτερο μέρος των ει-
σερχόμενων αποθεμάτων
άμεσων ξένων επενδύσεων
της Κύπρου σύμφωνα με την
Κεντρική Τράπεζα της Κύ-
πρου, διοχετεύθηκε στον τρι-
τογενή τομέα (δηλ. υπηρε-
σίες). Συγκεκριμένα, τα απο-
θέματα των εισερχόμενων
άμεσων ξένων επενδύσεων
που διοχετεύθηκαν στον τρι-
τογενή τομέα το 2021 ανήλ-
θαν σε 372.813,1 εκατ. ευρώ,
μειωμένα έναντι 397.644,8
εκατ. ευρώ, το 2020. Οι πλεί-
στες από τις επενδύσεις στον
τριτογενή τομέα αφορούν τις
χρηματοπιστωτικές και ασφα-
λιστικές υπηρεσίες. «Αυτό
αντικατοπτρίζει την εξειδι-
κευση της Κύπρου στην πα-
ροχή χρηματοοικονομικών
υπηρεσιών», σχολιάζει η Κεν-
τρική. Τέλος, όσον αφορά τον
πρωτογενή και δευτερογενή
τομέα, οι συνολικές επενδύ-
σεις ανήλθαν σε 2.445,8
εκατ. ευρώ το 2021, έναντι
2.387,9 εκατ. ευρώ το 2020.

ρώ αναφέρεται σε μη κατανεμ-
μένα στοιχεία, (δηλαδή στοιχεία
που δεν μπορούν να κατανεμηθούν
γεωγραφικά). Όσον αφορά τη ζώνη
του ευρώ και την Ευρωπαϊκή Ένω-
ση (εξ. Ηνωμένου Βασιλείου), το
μερίδιο των άμεσων ξένων επεν-
δύσεων που προορίζονταν προς
τις εν λόγω ομάδες χωρών το 2021,
ανήλθε σε 12,4% και 14,0%, αντί-
στοιχα.

Ερχονται από Ευρώπη

Αναφορικά με τις εισερχόμενες
άμεσες ξένες επενδύσεις, αυτές
διοχετεύονται κυρίως από την Ευ-
ρώπη και, σε πολύ μικρότερο βαθ-
μό, από την Αμερική. Πιο συγκε-
κριμένα, το απόθεμα εισροών άμε-
σων ξένων επενδύσεων από την
Ευρώπη έφθασε τα 299.384,2 εκατ.
ευρώ το 2021, μειωμένο σε σχέση
με τα 322.986,8 εκατ. ευρώ το 2020.
Το εισερχόμενο απόθεμα άμεσων
ξένων επενδύσεων από την Αμε-
ρική (τη δεύτερη πιο σημαντική
ήπειρο όσον αφορά τις εισερχό-
μενες άμεσες ξένες επενδύσεις)
ανήλθε στα 38.041,1 εκατ. ευρώ,
καταγράφοντας έτσι μείωση της
τάξης των 613,5 εκατ. ευρώ το
2020. Το μη κατανεμημένο ποσό
καταγράφηκε στα 21.697,2 εκατ.
ευρώ.

Σημειώνεται πως το μερίδιο του
αποθέματος των εισερχόμενων
άμεσων ξένων επενδύσεων από
τη ζώνη του ευρώ και την Ευρω-
παϊκή Ένωση (εξ. Ηνωμένου Βα-
σιλείου) είναι πολύ υψηλότερο
από το αντίστοιχο μερίδιο των
εξερχόμενων άμεσων ξένων επεν-
δύσεων το 2021, και αντιπροσω-
πεύει το 29,2% και το 30,8%, αν-
τίστοιχα.

Οι θέσεις των μονομάχων για τον Ακάμα

Οι προτεραιότητες, οι συμφωνίες και οι διαφορές μεταξύ Ν. Χριστοδουλίδη και Α. Μαυρογιάννη για το Τοπικό Σχέδιο

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Με την δημοσίευση του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα να αναμένεται τις επόμενες μέρες και πριν το τέλος της παρούσας διακυβέρνησης-όπως τουλάχιστον είναι ο στόχος ο οποίος έχει εκφραστεί από τον Πρόεδρο Ν. Αναστασιάδη, τον Υπουργό Γεωργίας Κ. Καδή και το Πολεοδομικό Συμβούλιο- αναμένεται να κλείσει ένας σημαντικός κύκλος για την περιοχή του Ακάμα. Ξεκινά όμως ένας άλλος. Αυτός της εφαρμογής του τοπικού σχεδίου, στην βάση των όρων που θα θέσει η Περιβαλλοντική Αρχή. Από την 1η του Μάρτη λοιπόν, ο νέος πρόεδρος θα κληθεί να υλοποιήσει τις προεκλογικές του δεσμεύσεις για ζητήματα όπως η διαχείριση των ιδιωτικών περιουσιών, η εφαρμογή των περιορισμών στο θέμα της μεμονωμένης κατοικίας, και βεβαίως το ζήτημα της λατομικής ζώνης στην Ανδρολίκου. Είναι γεγονός ότι το θέμα του Ακάμα, και γενικότερα της περιβαλλοντικής διαχείρισης, δεν ήταν στα θέματα που μονοπώλησαν τον προεκλογικό διάλογο, ενώ δεν υπήρξε ιδιαίτερη αναφορά ούτε στα πολυάριθμα τηλεοπτικά debate- ούτε σε επίπεδο ερωτήσεων. Είναι λοιπόν σημαντικό να καταγραφούν οι θέσεις των δύο επικρατέστερων υποψηφίων, Ανδρέα Μαυρογιάννη και Νίκου Χριστοδουλίδη, για τα πιο πάνω. Και οι δύο υποψήφιοι περιλαμβάνουν το θέμα του Ακάμα στις προγραμματικές τους θέσεις. Περισσότερες λεπτομέρειες κλήθηκαν να δώσουν απαντώντας σε ερωτήσεις τις οποίες απηύθυνε η περιβαλλοντική οργάνωση Tetra Cypria. Σημειώνεται ότι τις ίδιες ερωτήσεις απηύθυναν και στον Αβέρωφ Νεοφύτου, ωστόσο δεν έλαβαν απάντηση. Από τις απαντήσεις των δύο επικρατέστερων, φαίνονται ξεκάθαρα οι απόψεις τους για βασικά ζητήματα, όπως οι όροι του Τμήματος Περιβάλλοντος, η πολιτική της μεμονωμένης κατοικίας και η διαχείριση της ιδιωτικής γης εντός περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών στην περιοχή.

Οι συμφωνίες

Από τις θέσεις τους, τις ερωτήσεις που τους υποβλήθηκαν και τις απαντήσεις, απουσιάζουν οι ξεκάθαρες θέσεις σε σχέση με τη λατομική ζώνη στην Ανδρολίκου. Πρόκειται για θέμα για το οποίο θεωρητικά δίνεται απάντηση μέσα από την τοποθέτηση και των δύο υποψηφίων ότι θα υιοθετήσουν τους όρους του Τμήματος Περιβάλλοντος που θα περιλαμβάνει η γνωμάτευση του τελικού τοπικού σχεδίου. Συγκεκριμένα στην απάντηση του ο Ανδρέας Μαυρογιάννης, αναφέρει ότι ξεκάθαρα θέση του είναι όπως οι όροι που έχει θέσει το Τμ. Περιβάλλοντος, να τύχουν πλήρους υιοθέτησης και συμμόρφωσης. Επισημαίνει την πρόθεση του, για καθολική συμμόρφωση με το περιβαλλοντικό δίκαιο, κάτι που περιλαμβάνεται στις 100 μέρες της διακυβέρνησής του. Προς αυτά

Με την ανάληψη των καθηκόντων της νέας κυβέρνησης από την 1η Μαρτίου, το θέμα του Ακάμα θα είναι ανάμεσα στα πρώτα ζητήματα που θα κληθεί να διαχειριστεί, είτε με, είτε χωρίς την δημοσίευση του Τοπικού Σχεδίου μέχρι τέλος Φεβρουαρίου.

την κατεύθυνση εντάσσεται και η έναρξη των διαδικασιών νομοθετικής αναθεώρησης διαφόρων νομοθεσιών και κανονισμών, ώστε η συμμόρφωση να εφαρμόζεται και από τον ιδιωτικό τομέα.

Οι δεσμευτικοί όροι του Τμήματος Περιβάλλοντος αποτελούν μονόδρομο για τον Νίκο Χριστοδουλίδη. Από τις προτεραιότητες της διακυβέρνησής του θα είναι, όπως αναφέρει, και η πλήρης συμμόρφωση με το Ευρωπαϊκό Κεκτμένο. Επισημαίνει ότι ήδη η Κύπρος είναι εκτεθειμένη σε σχέση με την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας σε θέματα που αφορούν τη διατήρηση της φύσης και όποιες εκκρεμότητες υπάρχουν θα πρέπει να τύχουν διαχείρισης χωρίς να δημιουργηθούν άλλες.

Μοντέλο ανάπτυξης

Σε ερώτηση που αφορά την δια-

Πρόθεση για δημιουργία Ταμείου ειδικά για τη διαχείριση του Ακάμα και αξιολόγηση της κοινωνικής διάστασης της πολιτικής της μεμονωμένης κατοικίας, εκφράζει ο Ν. Χριστοδουλίδης.

χείριση της ιδιωτικής γης εντός περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών στον Ακάμα και το μοντέλο ανάπτυξης το οποίο θα πρέπει να ακολουθηθεί στην Χερσόνησο του

Θέση του Α. Μαυρογιάννη η ίδρυση Διαχειριστικής Επιτροπής ώστε να δοθούν λύσεις όπως ανταλλαγή γης, μεταφορά αναπτυξιακών δικαιωμάτων και απαλλοτρίωσής.

Ακάμα, ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναφέρει ότι το μοντέλο ανάπτυξης θα πρέπει να επικεντρωθεί στη διατήρηση του μοναδικού τοπίου και φυσικού πλούτου της περιοχής,

Επιστρέφει ο Ουλαμός

Και οι δύο υποψήφιοι εκφράζουν ξεκάθαρα την πρόθεσή τους για επαναφορά του Ουλαμού Πάταξης Λαθροθηρίας. Ο Α. Μαυρογιάννης αναφέρει επίσης την επιδίωξη για αύξηση των προστίμων που αφορούν την λαθροθηρία και άλλες παραβάσεις που αφορούν τη νομοθεσία που διέπει το κυνήγι στην Κύπρο, με αναφορές για διαβούλευση ώστε να αποφασιστεί το ύψος ποσού του προστίμου, κάτι για το οποίο εκφράζεται η διαφωνία της περιβαλλοντικής οργάνωσης. Από την πλευρά του ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναφέρει ότι το Δεκέμβριο του 2020 η Ολομέλεια της Βουλής, τροποποίησε τη σχετική νομοθεσία και μείωσε το εξώδικο πρόστιμο για συγκεκριμένα είδη πουλιών από €2000 σε €200 και ότι το όλο θέμα θα πρέπει να εξεταστεί με βάση την αρχή της αποτρεπτικότητας. Με την ενδεχόμενη εκλογή του θα μελετηθεί σε βάθος κατά πόσο η συγκεκριμένη τροποποίηση μείωσε ή αύξησε τα φαινόμενα θανάτωσης των συγκεκριμένων ειδών. Με βάση τα αποτελέσματα αυτής της διερεύνησης θα γίνει ο ανάλογος χειρισμός.

στην ανάδειξη του, και στη διαμόρφωση ενός μοναδικού τουριστικού προϊόντος με επίκεντρο την προστατευμένη περιοχή, κάτι που θα δώσει στις κοινότητες Ακάμα, δυνατότητες αξιοποίησης του προϊόντος και δυνατότητες αειφόρου ανάπτυξης. Στην απάντηση του υποψηφίου γίνεται έμφαση αναφορά και στο θέμα της μεμονωμένης κατοικίας και των αναπτύξεων στην περιοχή. Αναφέρεται συγκεκριμένα ότι οι οικιστικές και άλλες αναπτύξεις δεν πρέπει να είναι διάσπαρτες αλλά να έχουν επίκεντρο τις κοινότητες. Γίνονται παράλληλα αναφορές για βελτιώσεις οδικού δικτύου (χωρίς ασφαλτόστρωση) εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου και διασφάλιση αναγκών των επισκεπτών του πάρκου Ακάμα. Πρόκειται για προτάσεις οι οποίες ήδη περιλαμβάνονται στο σχέδιο αειφόρου ανάπτυξης του εθνικού δασικού πάρκου.

Ιδιωτική γη

Οι υποψήφιοι κλήθηκαν να σχολιάσουν και να υποβάλουν εισηγήσεις και όσον αφορά το ζήτημα διαχείρισης της ιδιωτικής γης εντός περιβαλλοντικά ευαίσθητων περιοχών στον Ακάμα. Ο Α. Μαυρογιάννης δεν δίνει απάντηση στην συγκεκριμένη ερώτηση, αν και η θέση του για το θέμα περιλαμβάνεται στις προγραμματικές θέσεις του υποψηφίου, μέσα από την ίδρυση Ενιαίου Φορέα Διαχείρισης για όλη την χερσόνησο του Ακάμα. Ο Ν. Χριστοδουλίδης αναφέρει ότι έχοντας υπόψη προηγούμενα αναπτυξιακά δικαιώματα ιδιοκτητών που ενδεχομένως να επηρεάζονται, θα πρέπει άμεσα να εξευρεθούν

λύσεις αποζημίωσης των συγκεκριμένων ιδιοκτητών. Επισημαίνει ότι η αποζημίωση δεν πρέπει πάντα να μεταφράζεται σε χρηματικά ποσά αλλά μπορεί να είναι της μορφής της ανταλλαγής γης, πολεοδομικών κινήτρων, μεταφοράς συντελεστή δόμησης αλλά και άλλων λύσεων που θα διαμορφωθούν με τη μελέτη ανάλογων περιπτώσεων σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Βάζει επίσης στο τραπέζι την ιδέα της δημιουργίας Ταμείου ειδικά για τη διαχείριση του Ακάμα, θέση την οποία η περιβαλλοντική οργάνωση βλέπει με προβληματισμό. Ο υποψήφιος επισημαίνει επίσης ότι η οποιαδήποτε διαχείριση θα πρέπει να γίνεται πάντα μετά από διάλογο με τις ίδιες τις κοινότητες.

Μεμονωμένη κατοικία

Οι υποψήφιοι για την προεδρία ερωτήθηκαν και για το θέμα της μεμονωμένης κατοικίας και της διάσπαρτης ανάπτυξης μέσα στην ύπαιθρο, με τον Ανδρέα Μαυρογιάννη να απαντά ότι η κατά παρέκκλιση παραχώρηση άδειας για ανέγερση μεμονωμένης κατοικίας πρέπει να γίνεται μόνο κατ' εξαίρεση, με αυστηρές ρήτρες. Πρόθεση του υποψηφίου είναι η παραχώρηση άδειας μόνο στις περιπτώσεις α' κατοικίας και εφόσον συντρέχουν ειδικοί κοινωνικοί λόγοι για ανέγερση της. Θέτει επίσης ως προϋπόθεση η τοποθεσία να βρίσκεται κατά το μέγιστο, μέχρι 500 μέτρα μακριά από οικιστική ζώνη. Πλήρη απαγόρευση του δικαιώματος για μεμονωμένη κατοικία είναι η θέση του κ. Μαυρογιάννη σε περιοχές Νατούρα, στον Ακάμα και σε ειδικές ζώνες προστασίας. Προσθέτει επίσης την πρόθεσή του για κατάργηση του πλαισίου που επιτρέπει την αδειοδότηση ενιαίων αναπτύξεων εκτός πλαισίου τοπικών σχεδίων.

Στο θέμα της μεμονωμένης κατοικίας ο Νίκος Χριστοδουλίδης αναφέρει την πρόθεσή για αξιολόγηση της κοινωνικής διάστασης της πολιτικής της μεμονωμένης κατοικίας, και του πως άτομα που έχουν αποδεδειγμένα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα και δεν κατέχουν άλλη οικιστική γη να μπορούν να αποκτήσουν οικιστικά τεμάχια εντός ορίων ανάπτυξης των πόλεων και χωριών, ώστε ο κάθε πολίτης να μπορεί να έχει στέγη. Επισημαίνει ότι η συγκεκριμένη πολιτική η οποία ξεκίνησε σαν μια πολιτική για άτομα που δεν είχαν οικιστική γη εντός χωριών και πόλεων, έτυχε στρέβλωσης και ανεπιθύμητης εκμετάλλευσης με αποτέλεσμα η ύπαιθρος σήμερα να έχει αρκετές μεμονωμένες κατοικίες που δεν φαίνεται να εξυπηρετούν τον αρχικό σκοπό της συγκεκριμένης πολιτικής. Εκφράζει την άποψη ότι η φιλοσοφία της συμπαγούς και ενοποιημένης ανάπτυξης στην ύπαιθρο είναι κάτι που αναμένεται να γίνει πιο έντονο τόσο στην Κύπρο όσο και σε όλη την Ευρώπη μέσω της επικείμενης ψήφισης πρότασης του Ευρωπαϊκού κανονισμού για την αποκατάσταση της φύσης που παρουσίασε πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Το βάρος πλέον στις μικρές τράπεζες για ΜΕΔ

Από το Δεκέμβριο του 2018 οι δύο μεγάλες τα έχουν μειώσει κατά 80%, ενώ οι υπόλοιπες μόλις κατά 26%

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μέσα στον επόμενο χρόνο θα πρέπει να αναμένουμε ενέργειες – πίεση από τις εγχώριες εποπτικές αρχές για μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στις τράπεζες που εποπτεύει. Το έργο των δύο μεγάλων τραπεζών, Τράπεζας Κύπρου και Ελληνικής Τράπεζας, σε αυτό τον τομέα είναι σαφές, με τη μείωση που έχουν πετύχει να είναι αξιοσημείωτη. Ο δείκτης των προβληματικών τους δανείων είναι χαμηλός μονοψήφιος και κυμαίνεται από 3% – 5%, όπως ορίζει ο μέσος ευρωπαϊκός. Όπως έχει επισημάνει ο εγχώριος επόπτης, η

Τα δάνεια που μεταφέρονται σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων εξακολουθούν να υφίστανται στην οικονομία και να κρατούν ψηλά το ιδιωτικό χρέος.

πρόσδος που έχει επιτευχθεί αναφορικά με την ποιότητα ενεργητικού των κυπριακών τραπεζών δεν ήταν ομοιογενής. Ενδεικτικά, η μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων από το Δεκέμβριο του 2018 μέχρι και το τέταρτο τρίμηνο του 2022 ανέρχεται στο 80% για τα συστημικά ιδρύματα, ενώ για τα υπόλοιπα εγχώρια αδειοδοτημένα πιστωτικά ιδρύματα το αντίστοιχο ποσοστό είναι μόλις 26%. Ως εκ τούτου, κατά την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, η στενή πα-

Οι μικρές τράπεζες δεν έχουν τον αριθμό των δανείων για να στρέψουν κατά πάνω το βλέμμα τους τα μεγάλα επενδυτικά ταμεία.

ρακολούθηση της βελτίωσης της ποιότητας του ενεργητικού των λιγότερο σημαντικών πιστωτικών ιδρυμάτων ιεραρχείται υψηλά στην εποπτική της ατζέντα. Η προσπάθεια των μικρότερων τραπεζών για μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι πιο δύσκολη διαδικασία από αυτή που ακολουθούσαν οι μεγάλες. Οι μεγάλες τράπεζες είχαν και το ισχυρό χαρτί της μείωσης των ΜΕΔ τους με πωλήσεις σε ξένα επενδυτικά ταμεία, που δημιούργησαν με τη σειρά

τους εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων. Οι μικρές τράπεζες δεν έχουν τον αριθμό των δανείων για να στρέψουν κατά πάνω το βλέμμα τους τα μεγάλα επενδυτικά ταμεία. Έτσι, πρέπει να μειώσουν τα προβληματικά τους δάνεια κυρίως με οργανικό τρόπο. Βλέπουμε ανά καιρούς ότι συνάπτουν συμφωνίες με εξειδικευμένες εταιρείες που έχουν τη γνώση για μείωσή τους, ωστόσο μέχρι και αυτές δεν έχουν το επιθυμητό αποτέλεσμα. Μέσα στο μίγμα της δυσκολίας της μεί-

ωσης των ΜΕΔ, σίγουρα παίζουν ρόλο και το πλαίσιο των εκποιήσεων στην Κύπρο που φέρνει καθυστερήσεις και ευνοεί την ατιμωρησία των στρατηγικών κακοπληρωτών. Το Σχέδιο του ενοικίου έναντι δόσης που πιθανότατα θα αρχίσει να εφαρμόζεται το Μάρτη, θα βοηθήσει τις μικρές τράπεζες προς το σκοπό αυτό, της μείωσης του αποθέματος των προβληματικών τους δανείων και του αποθέματος των ακινήτων. Οι εξελίξεις μέχρι σήμερα

δεν έχουν προκαλέσει σημαντικές νέες εισροές προβληματικών δανείων, ωστόσο μετά την πανδημία παρατηρείται αύξηση στο ποσοστό των δανείων που χαρακτηρίζεται ότι παρουσιάζει αυξημένο πιστωτικό κίνδυνο. «Οι εξελίξεις στο διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και στο περιθώριο κέρδους των επιχειρήσεων θα καθορίσουν την ευχέρεια της ομαλής εξυπηρέτησης των δανειακών τους οφειλών στο προσεχές μέλλον, σχολιάζει η Κεντρική.

Το 10,5% των συνολικών δανείων

Αναφορικά με την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου των τραπεζών στο οικονομικό δελτίο του Δεκεμβρίου, παρά τις διαδοχικές κρίσεις της πανδημίας και της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, το υπόλοιπο των ΜΕΔ μέσα στο 2022 συνέχισε με μειωμένους ρυθμούς την καθοδική του πορεία, μετά τη σημαντική μείωση που καταγράφηκε τα τελευταία χρόνια κυρίως λόγω πωλήσεων/μεταφορών δανειακών χαρτοφυλακίων σε Εταιρείες Εξαγοράς Πιστώσεων και λόγω διαγραφών δανείων. Σημειώνεται ότι τα δάνεια που μεταφέρονται σε εταιρείες εξαγοράς πιστώσεων εξακολουθούν να βαρύνουν την οικονομία μέσω του υψηλού ιδιωτικού χρέους. Συγκεκριμένα, το Νοέμβριο του 2022 (τελευταία διαθέσιμα στοιχεία) το υπόλοιπο των ΜΕΔ στον τραπεζικό τομέα διαμορφώθηκε στα 2,68 δισ. ευρώ (10,5% των συνολικών δανείων), σε σύγκριση με 3 δισ. ευρώ (11,1% των συνολικών δανείων) στο τέλος του 2021 και 5,1 δισ. ευρώ (17,7% των συνολικών δανείων) στο τέλος του 2020.

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

07:00 – 10:00

Στέλλα Μάρκου

Γιώργος Λογίδης

Αντρέας Γιωργαηλάς

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

διασπορά ειδήσεων

ΝΕΑ ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΕΚΠΟΜΗ ΜΕ ΤΗΝ ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

12:00 – 13:00

ΟΡΙΑΝΑ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Εξτρα ρευστότητα 5,8 δισ. διεκδικεί η Ελλάδα από το Ταμείο Ανάκαμψης

Σε ετοιμότητα το υπουργείο Οικονομικών για να αξιοποιήσει το REPowerEU

Της ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Σε πρόσθετες επιχορηγήσεις 769,2 εκατ. ευρώ και δάνεια της τάξης των 5 δισ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης, στο πλαίσιο του REPowerEU, προσβλέπει η κυβέρνηση το προσεχές διάστημα, ενόψει της επικαιροποίησης των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Στο υπουργείο Οικονομικών εργάζονται ήδη για την αναθεώρηση αυτή και την προετοιμασία των σχεδίων που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του REPowerEU, καθώς ο σχετικός κανονισμός αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή στο τέλος Φεβρουαρίου. Ο σχεδιασμός του υπουργείου Οικονομικών προβλέπει να κατατεθεί η πρόταση αναθεώρησης από την επόμενη κυβέρνηση που θα προκύψει μετά τις εκλογές, εκτιμώντας ότι θα υπάρξει σχετική ευελιξία σε σχέση με την υπόδειξη της Κομισιόν να κατατεθούν οι προτάσεις έως το τέλος Απριλίου.

Κονδύλια 225 δισ.

Οι επιδοτήσεις που θα δοθούν από το REPowerEU είναι συμφωνημένες, ενώ για τα δάνεια υπάρχει ακόμη σχετική αβεβαιότητα, καθώς αυτά θα προέλθουν από τη δεξαμενή των 225 δισ. ευρώ των αδιάθετων δανείων του Ταμείου Ανάκαμψης, για τα οποία όμως ενδέχεται να εκπληρώσουν ενδιαφέρον οι δικαιούχοι προσεχώς. Αν και αυτό θεωρείται μάλλον απίθανο για χώρες όπως η Γερμανία και η Γαλλία, που δανείζονται από την αγορά με χαμηλότερα επιτόκια από αυτά του Ταμείου Ανάκαμψης, είναι πιθανό να διεκδικήσει π.χ. η Ισπανία τα 90 δισ. ευρώ που δικαιούται ή μέρος αυτών, καθώς ίσως τη συμπέρερι οριακά το κόστος δανεισμού, αναφέ-

Οι πρώτες 5 χώρες σε εκταμιεύσεις

	ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗ ΩΣ % ΤΟΥ ΑΕΠ	ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΗ ΣΕ ΔΙΣ. ΕΥΡΩ
Ελλάδα	6,07%	11,09
Κροατία	3,88%	2,22
Ιταλία	3,77%	66,89
Ρουμανία	2,65%	6,36
Ισπανία	2,58%	31,04

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η χώρα μας έχει από τις καλύτερες επιδόσεις στην Ε.Ε. στην πρόοδο των έργων.

ρουν αρμόδιες πηγές. Σε αυτή την περίπτωση η δεξαμενή των 225 δισ. ευρώ θα μειωθεί. Η προθεσμία για την εκδήλωση ενδιαφέροντος για τα αδιάθετα δάνεια λήγει τον Ιούλιο του 2023, αλλά η Επιτροπή έχει παροτρύνει τα κράτη-μέλη να το πράξουν έως το τέλος Απριλίου. Σε κάθε περίπτωση, η ελληνική πλευρά έχει πρόθεση, σύμφωνα με αρμόδιες πηγές, να διεκδικήσει δάνεια 5 δισ. ευρώ, κάτι που η Επιτροπή φέρεται να βλέπει θετικά, αν και χωρίς να δεσμεύεται.

Ενεργειακά έργα

Το REPowerEU θα είναι ένα νέο κεφάλαιο του εθνικού σχεδίου, μέσω του οποίου θα χρηματοδοτηθούν κυρίως έργα

ενεργειακής μετάβασης. Ταυτόχρονα, θα επικαιροποιηθεί συνολικά το εθνικό σχέδιο, έτσι ώστε να έχει προοπτική να ολοκληρωθεί εντός χρονοδιαγράμματος, δηλαδή έως τα μέσα του 2026. Διαφορετικά, οι πόροι θα χαθούν. Αυτή η ανησυχία είναι που έκανε χθες την Ιταλία να υποβάλει αίτημα παράτασης του Ταμείου για ένα χρόνο.

Στο πλαίσιο της αναθεώρησης, κάποια ορόσημα θα μετατοπιστούν ή θα καταργηθούν και κάποιες επενδύσεις θα διαγραφούν και θα αντικατασταθούν από άλλες, πιο ώριμες. Μεταξύ άλλων, σύμφωνα με πληροφορίες, το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης σχεδιάζει να αποσύρει από το σχέδιο τους διαδρόμους 5G, που καθυστερούν λόγω παραχωρησιούχων, αλλά και λόγω έλλειψης προόδου των αντιστοιχών έργων των γειτονικών χωρών και στη θέση του να ενταχθούν νέα ψηφιακά έργα.

Με τα 796,2 εκατ. ευρώ του REPowerEU υπερκαλύπτεται και με το παραπάνω η μείωση

των επιχορηγήσεων του Ταμείου Ανάκαμψης κατά 339 εκατ. ευρώ, τον περασμένο χρόνο, λόγω υψηλότερης ανάπτυξης. Αυτή τη στιγμή, ο συνολικός προϋπολογισμός του σχεδίου είναι 31,16 δισ. ευρώ.

Μέχρι στιγμής, η Ελλάδα έχει γενικούς από τις καλύτερες επιδόσεις στην Ε.Ε. όσον αφορά την πρόοδο των έργων του Ταμείου Ανάκαμψης. Έχει εισπράξει 11 δισ. ευρώ, καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση ως προς τις εκταμιεύσεις ως ποσοστό του ΑΕΠ (6%, βλ. πίνακα). Είναι η τρίτη χώρα που εισέπραξε δεύτερη δόση τον Ιανουάριο και η πρώτη που έλαβε χρηματοδότηση από το τρίτο αίτημα πληρωμής (1,8 δισ. ευρώ από τα δάνεια που εισπράχθηκαν μαζί με τη δεύτερη δόση). Γενικά, το δανειακό σκέλος προχωρεί ικανοποιητικά, καθώς ευνοεί το πολύ χαμηλό επιτόκιο δανεισμού (0,35% για τις πολύ μικρές και μικρές και 1% για τις μεσαίες και μεγάλες) γι' αυτό και θα διεκδικήσει και νέο κονδύλι δανείων, στο πλαίσιο της αναθεώρησης.

Στο 2% ο πληθωρισμός από το 2024 έως το 2027

Επαναφορά του πληθωρισμού στο 2% κατά μέσον όρο από το 2024 και διατήρησή του σε αυτό το επίπεδο έως το 2027, τουλάχιστον, θα προβλέπει το Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2024-2027, σύμφωνα με τη σχετική εγκύκλιο κατάρτισης του που εστάλη από το υπουργείο Οικονομικών στους αρμόδιους κρατικούς φορείς. Για φέτος ο πληθωρισμός προβλέπεται στο 5%, όπως και στον προϋπολογισμό.

Το Μεσοπρόθεσμο θα υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο και θα προβλέπει πρωτογενή πλεονάσματα καθ' όλη τη διάρκεια του, αν και το ύψος τους θα κριθεί από την αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Προς το παρόν, η εγκύκλιος του αναπληρωτή υπουργού Οικονομικών Θόδωρου Σκυλακάκη επισημαίνει απλώς στους φορείς που καλούνται να συμπληρώσουν τους πίνακες δαπάνων ότι «από το έτος 2024 δεν θα είναι σε ισχύ η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, που επέτρεψε την προσωρινή απόκλιση από τους δημοσιονομικούς κανόνες τα προηγούμενα έτη 2020-2023. Ως εκ τούτου η χώρα μας, όπως και οι υπόλοιπες χώρες-μέλη της Ε.Ε., θα δεσμευθεί εκ νέου στην εφαρμογή δημοσιονομικών κανόνων και την επίτευξη συγκεκριμένων δημοσιονομικών στόχων για την περίοδο 2024-2027».

Σε ό,τι αφορά τον ρυθμό ανάπτυξης, σε τρέχουσες τιμές, δηλαδή περιλαμβανομέ-

Το Μεσοπρόθεσμο θα υποβληθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο και θα προβλέπει πρωτογενή πλεονάσματα καθ' όλη τη διάρκεια του, αν και το ύψος τους θα κριθεί από την αναθεώρηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Οι προβλέψεις του νέου Μεσοπρόθεσμου για ρυθμούς ανάπτυξης και κρατικές δαπάνες.

νου του πληθωρισμού, προβλέπεται στο 6,6% φέτος, 5,1% το 2024, 4,9% το 2025, 4,1% το 2026 και 2,7% το 2027. Σημειώνεται ότι ο προϋπολογισμός προβλέπει ρυθμό ανάπτυξης 1,8% φέτος, ποσοστό συμβατό με τον προβλεπόμενο πληθωρισμό 6,6%.

Το Μεσοπρόθεσμο θα έχει ένα βασικό σενάριο, με προβλέψεις για έσοδα και δαπάνες καθ' όλη την περίοδο, ανά έτος, το οποίο δεν θα περιλαμβάνει κανένα πρόσθετο μέτρο πέραν όσων έχουν ήδη θεσμοθετηθεί, όπως αναφέρει η εγκύκλιος.

Ετσι, για παράδειγμα, δεν θα προβλέπει το νέο μισθολόγιο των δημοσίων υπαλλήλων, παρότι το έχει εξαγγείλει ήδη η κυβέρνηση διά στόματος πρωθυπουργού και εκτιμάται ότι θα επιβαρύνει τον προϋπολογισμό του 2023 και εφεξής με 500 εκατ. ευρώ. Η εγκύκλιος αναφέρει ότι στην εκτίμηση της δαπάνης του μισθολογικού

κόστους οι φορείς δεν πρέπει να ενσωματώσουν την υπόθεση αύξησης του προσωπικού λόγω νέων προσλήψεων, μετακινήσεων, μετατάξεων κ.τ.λ. Πιθανότατα, πάντως, θα υπάρξουν και εναλλακτικά σενάρια.

Οι φορείς καλούνται να στείλουν τις εκτιμήσεις τους, συμπληρώνοντας τους σχετικούς πίνακες, έως τις 6 Μαρτίου. Όπως εξηγεί η εγκύκλιος, «το ΜΠΔΣ θέτει συγκεκριμένους στόχους, χρονοδιαγράμματα και δείκτες υλοποίησης στην προσπάθεια εξορθολογισμού και ελέγχου των δαπανών και επίτευξης των εκάστοτε δημοσιονομικών στόχων. Παρουσιάζει την ενοποιημένη εικόνα των μεγεθών της γενικής κυβέρνησης για να διευκολύνει τη λήψη αποφάσεων οικονομικής πολιτικής. Παράλληλα θέτει τα ανώτατα όρια δαπανών για όλη την περίοδο για τα υπουργεία, καθώς και τους στόχους ισοζυγίου για τους λοιπούς φορείς της γενικής κυβέρνησης».

Οι δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού προβλέπεται να μειωθούν στη διάρκεια του Μεσοπρόθεσμου, με βάση το σενάριο που έχει καταρτίσει το υπουργείο Οικονομικών, κατά 2,5 δισ. ευρώ περίπου, από 69,9 δισ. το 2023 σε 67,6 δισ. ευρώ το 2027. Στην εγκύκλιο επισημαίνεται, επίσης, ότι πέραν των στοιχειών εσόδων - εξόδων θα πρέπει να καταγράφεται και το στοκ των συσσωρευμένων απλήρωτων υποχρεώσεων στο τέλος του προηγούμενου έτους, όπως κοινοποιείται και στην ΕΛΣΤΑΤ.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Αρειος Πάγος: Τα funds μπορούν να κάνουν πλειστηριασμούς

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΜΑΝΔΡΟΥ

Με συντριπτική πλειοψηφία, η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, σε διάσκεψη κεκλεισμένων των θυρών, επέλυσε το ζήτημα που είχε δημιουργηθεί με τους διαχειριστές των κόκκινων δανείων, κρίνοντας πως η ισχύουσα νομοθεσία τους επιτρέπει διαδικαστικές ενέργειες, με άλλα λόγια, να μετέχουν σε πράξεις πλειστηριασμών.

Ειδικότερα, σύμφωνα με πληροφορίες, κατά τη διάσκεψη της Ολομέλειας υπερψηφίστηκε η νομική άποψη ότι οι εταιρείες διαχείρισης απαιτήσεων από δάνεια και πιστώσεις μπορούν να ενεργούν ως διάδικοι με τη δική τους επωνυμία, εκπροσωπώντας τα funds που έχουν επενδύσει μεγάλα χρηματικά ποσά εξαγοράζοντας κόκκινα δάνεια από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Η απόφαση ελήφθη με συντριπτική πλειοψηφία 59 ψήφων υπέρ έναντι 9 κατά, και η απόφαση αναμένεται να καταγραφεί προσεχώς, προκειμένου να καταστεί γνωστό το πλήρες σκεπτικό της και για να παράγει ουσιαστικές έννομες συνέπειες, δηλαδή να εφαρμοστεί.

Μετά τη δημοσίευση της απόφασης, εκτιμάται ότι άμεσα, λόγω του αμετάκλητου χαρακτήρα της, θα δοθεί λύση στο ζήτημα χιλιάδων ανακοπών που ήδη έχουν ασκηθεί από δικηγόρους δανειοληπτών, οι οποίοι είχαν αμφισβητήσει τη δυνατότητα των λεγόμενων servicers να εκπροσωπούν τα funds στα δικαστήρια και να μπορούν να διενεργούν διαδικαστικές πράξεις, μεταξύ των οποίων και εκείνες που αφορούν πλειστηριασμούς ακινήτων.

Η υπόθεση είχε φθάσει προς εκδίκαση στις 26 Ιανουαρίου ενώπιον της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου, στην οποία μετείχαν περί τους 70 ανώτατους δικαστικούς λειτουργούς, ενώ

την εισαγγελική έδρα εκπροσώπησε ο αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου Παναγιώτης Παναγιωτόπουλος.

Κατά την εκδίκαση της υπόθεσης, η Ολομέλεια των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας, Επιμελητήρια και άλλοι φορείς τάχθηκαν κατά της δυνατότητας να μπορούν οι λεγόμενοι servicers να ενεργούν ως διάδικοι των επενδυτών, με βασικό επιχείρημα ότι η σχετική νομοθεσία του 2003 δεν αφήνει τέτοια περιθώρια.

Από την πλευρά τους όμως νομικοί εκπρόσωποι πιστωτικών ιδρυμάτων (Eurobank) και άλλων εταιρειών υποστήριξαν ότι μεταγενέστερος νόμος του

Η απόφαση ελήφθη με συντριπτική πλειοψηφία 59 ψήφων υπέρ έναντι 9 κατά.

2015 επιτρέπει στους διαχειριστές την εκτέλεση διαδικαστικών πράξεων μεταξύ των οποίων και οι πλειστηριασμοί.

Υπέρ της άποψης αυτής αποφάσισε η Ολομέλεια του Αρείου Πάγου, κάνοντας δεκτή σχετική εισήγηση της ανωτάτης δικαστικής λειτουργού Κανέλλας Τζαβέλα, η οποία υποστήριξε ότι οι διαχειριστές των funds που εδρεύουν στην Ελλάδα μπορούν να ενεργούν δικαστικές πράξεις (να γίνονται διάδικοι), και να προβαίνουν σε πλειστηριασμούς με τη δική τους επωνυμία και όχι ως πληρεξούσιοι των funds.

Μετά τη δημοσίευση της απόφασης της Ολομέλειας του Αρείου Πάγου αναμένεται να ενεργοποιηθούν διαδικασίες πλειστηριασμών που έως σήμερα σε αναμονή της απόφασης έχουν «παγώσει».

Υψηλότερα επιτόκια προθεσμιακών καταθέσεων από ΕΤΕ και Πειραιώς

Νέα προϊόντα προθεσμιακών καταθέσεων ανακοίνωσαν η Εθνική Τράπεζα και η Τράπεζα Πειραιώς, προσαρμόζοντας την τιμολογιακή πολιτική τους μετά και την τελευταία άνοδο των επιτοκίων στην ΕΚΤ.

Συγκεκριμένα, η Εθνική Τράπεζα διαθέτει:

- Προθεσμιακή κατάθεση διάρκειας 12 μηνών, με επιτόκιο 1,7% για ποσά από 200.000 ευρώ και άνω, 1,5% για ποσά από 20.000 μέχρι 200.000 ευρώ, και 1% για ποσά μέχρι 20.000 ευρώ.
- Προθεσμιακή κατάθεση διάρκειας 15 μηνών, με αυξητικά κλιμακούμενη απόδοση ανά τρίμηνο που φθάνει το τελευταίο τρίμηνο έως 3%, και ετησιοποιημένη εγγυημένη απόδοση 2% και με ελάχιστο ποσό κατάθεσης 10.000 ευρώ.
- Προθεσμιακή κατάθεση διάρκειας 18 μηνών, με επιτόκιο από 1,5% έως 2,3% για ποσά 20.000-200.000 ευρώ (διαθέσιμο από τις 17 Φεβρουαρίου 2023).
- Παράλληλα, η Εθνική Τράπεζα διαθέτει από το 2022 το επενδυτικό προϊόν «Επενδυτικό νέας γενιάς», που συνδυάζει προστασία κεφαλαίου, μικρή διάρκεια (18 μήνες), δυνατότητα συμμετοχής από 1.000 ευρώ και ελάχιστη εγγυημένη απόδοση 1,5% στη λήξη, με δυνατότητα μεγαλύτερων αποδόσεων, ανάλογα και με την πορεία των αγορών.
- Τέλος, η Εθνική Τράπεζα θα διαθέσει από την Παρασκευή 17 Φεβρουαρίου το αμοιβαίο κεφάλαιο (Α/Κ) Δήλος Extra Income

II, 5ετές - ομολογιακό, το οποίο επενδύει κυρίως σε επιλεγμένους εταιρικούς και κρατικούς ομολογιακούς τίτλους και επιδιώκει να προσφέρει διασφάλιση κεφαλαίου στη λήξη.

Η Τράπεζα Πειραιώς διαθέτει τα ακόλουθα προϊόντα:

- Προθεσμιακή κατάθεση «Στα μέτρα σου» (από τις 14 Φεβρουαρίου) με σταθερό επιτόκιο έως και 2% στο 12μηνο, για όλη τη διάρκεια, αναλόγως του ύψους της προθεσμιακής κατάθεσης.
- Κλιμακούμενη προθεσμιακή κατάθεση «Αυξάνω» (από τις 21 Φεβρουαρίου) με επιτόκιο έως και 2,75%, αναλόγως του ποσού κατάθεσης, για 12μηνη προθεσμιακή κατάθεση, με ανά τρίμηνο κλιμακούμενο επιτόκιο και καταβολή τόκων ανά τρίμηνο. Για παράδειγμα, εάν βάλει του ποσού κατάθεσης το καταληκτικό ανώτερο επιτόκιο είναι 2,75%, τότε τα ενδιάμεσα επιτόκια θα είναι 0,75%, 1,40%, 2,30% και 2,75% για το πρώτο, δεύτερο, τρίτο και τέταρτο τρίμηνο, αντιστοίχως.
- Αποταμιευτικός λογαριασμός «Μπορώ» (από τις 14 Φεβρουαρίου) με προνομιακό επιτόκιο 1%, ανεξαρτήτως υπολοίπου, για επιβράβευση της τακτικής αποταμίευσης.

Για τους επενδυτές που προδοκούν υψηλότερες αποδόσεις, η Τράπεζα Πειραιώς, σε συνεργασία με την Πειραιώς Asset Management AEAOK, διαθέτει έως και τις 28 Φεβρουαρίου το αμοιβαίο κεφάλαιο προκαθορισμένης λήξης.

Ξεπέρασε τα 29 δισ. ο τζίρος των τυχερών παιγνίων το 2022

Αυξήθηκε κατά 28,8% σε σύγκριση με το 2021 και κατά 83% σε σχέση με το 2019

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΔΕΛΕΒΕΓΚΟΥ

Σημαντική αύξηση κατέγραψε το 2022, έναντι του 2021, ο συνολικός κύκλος εργασιών (TGR) των τυχερών παιγνίων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής Εποπτείας και Ελέγχου Παιγνίων (ΕΕΕΠ), πέρυσι δαπανήθηκαν συνολικά 29,2 δισεκατομμύρια ευρώ σε διαδικτυακό τζόγο, σε πρακτορεία του ΟΠΑΠ, επίγεια καζίνο, λαχεία και ιππόδρομο. Το ποσό αυτό, που αντιστοιχεί σε περίπου 15% του ΑΕΠ, έχει αυξηθεί κατά 28,8% συγκριτικά με το 2021. Η άνοδος του TGR είναι ακόμη μεγαλύτερη και ανέρχεται σε 83% σε σχέση

Τα έσοδα της αγοράς τυχερών παιγνίων το 2022

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	Κύκλος εργασιών (TGR)	Μεταβολή έναντι 2019	Ακαθάριστα έσοδα (GGR)	Μεταβολή έναντι 2019
 ΟΠΑΠ (πρακτορεία και VLTs)	6.000	13%	1.300	-5%
 Λαχεία	326,4	-26%	112	36%
 Ιππόδρομος	34	0%	8,6	0%
 Διαδικτυακές εταιρείες	21.300	150%	742,2	70%
 Καζίνο	1.500	-8%	190,7	-23%
ΣΥΝΟΛΟ	29.200	83%	2.300	5%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το διαδικτυακό στοίχημα κρατάει τα ντρία εμφανίζοντας κύκλο εργασιών 21,3 δισ. ευρώ.

με το 2019, οπότε ο συνολικός τζίρος των τυχερών παιγνίων είχε διαμορφωθεί σε περίπου 16 δισεκατομμύρια ευρώ.

Διαρκή άνοδο εμφανίζει ο τζίρος των διαδικτυακών τυχερών παιγνίων από το 2015, οπότε η ΕΕΕΠ παρουσίασε για πρώτη φορά στοιχεία για τη συγκεκριμένη κατηγορία. Το 2015, δηλαδή, οι 24 εταιρείες –που λειτουργούσαν βάσει ενός μεταβατικού καθεστώτος, πριν αδειοδοτηθούν το καλοκαίρι του 2021– εμ-

φάνισαν τζίρο της τάξεως των 2 δισ. ευρώ. Το 2019 το μέγεθος αυτό ενισχύθηκε κατά περισσότερες από τέσσερις φορές (8,5 δισ.), υπερδιπλασιάστηκε το 2021, σε 17,5 δισ., και διαμορφώθηκε σε 21,3 δισ. πέρυσι. Τη σημαντική αυτή άνοδο τροφοδότησε η πανδημία, που εκτόξευσε κατακόρυφα τη χρήση του κινητού, οδηγώντας κατ'επέκταση στην ενίσχυση της διείσδυσης του online στοιχήματος, με τις εταιρείες να επενδύουν διαρκώς στη βελτίωση των χαρακτηριστικών των εφαρμογών τους.

Πρόκειται για διεθνή τάση, με έρευνα αμερικανικής συμβουλευτικής εταιρείας να τοποθετεί, μέχρι το 2025, την αξία της αγοράς των online τυχερών παιγνίων σε περισσότερα από 140 δισ. ευρώ. Ο εκτιμώμενος ρυθμός ανάπτυξης της εκτιμάται σε 11,7% μέχρι το 2030.

Στα επίγεια καζίνο, ο κύκλος εργασιών αυξήθηκε κατά σχεδόν 80%, σε 1,5 δισ. ευρώ, πέρυσι έναντι του 2021, οπότε είχαν παραμείνει κλειστά για διάστημα τεσσσεριςμήσι μηνών λόγω των μέτρων περιορισμού της πανδημίας. Το TGR στα καζίνο παραμένει χαμηλότερο κατά περίπου 8% συγκριτικά με το 2019. Φέτος οι εξελίξεις αναμένεται να είναι πυκνές για τα επίγεια καζίνο. Πέρυσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΕΕΤ, το Δημόσιο από τη φορολόγηση των παιγνίων και των κερδών των παικτών εισέπραξε 743,1 εκατ. ευρώ.

Εκτίναξη εμπορικού ελλείμματος, παρά το ρεκόρ εξαγωγών

Ρεκόρ σημείωσαν οι ελληνικές εξαγωγές το 2022, φτάνοντας τα 54,68 δισ. ευρώ από περίπου 40 δισ. ευρώ το 2021. Με πολύ υψηλότερο ρυθμό όμως αυξήθηκαν οι εισαγωγές, προκαλώντας εκρηκτική αύξηση του εμπορικού ελλείμματος, το οποίο διαμορφώθηκε στο υψηλότερο επίπεδο από το 2007. Τούτο, βεβαίως, οφείλεται στη μεγάλη, ακόμη, εξάρτηση της Ελλάδας από τις εισαγωγές, καθώς και στο γεγονός ότι αρκετές από τις εισαγωγές είναι μεγαλύτερης αξίας από αυτή που έχουν τα εξαγόμενα από την Ελλάδα

δισ. ευρώ έναντι 65,45 δισ. ευρώ το 2021 (συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών) είχε ως συνέπεια την εκτόξευση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου στα 38,37 δισ. ευρώ, αυξημένου κατά 50,7% σε σχέση με το 2021.

Πρόκειται για το τρίτο υψηλότερο επίπεδο στο οποίο έχει διαμορφωθεί το εμπορικό έλλειμμα την περίοδο 2004-2022 και το υψηλότερο επίπεδο από το 2007. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το υψηλότερο εμπορικό έλλειμμα καταγράφηκε το 2008, όταν είχε διαμορφωθεί στα 44,3 δισ. ευρώ, ενώ το δεύτερο υψηλότερο ήταν το 2007 στα 42,54 δισ. ευρώ. Το 2008 οι εισαγωγές ήταν στο επίπεδο των 65,5 δισ. ευρώ, ενώ οι εξαγωγές μόλις 21,22 δισ. ευρώ. Με τη χώρα να μπαίνει σε ύφεση, οι εισαγωγές τα επόμενα χρόνια υποχώρησαν κάτω από το επίπεδο των 50 δισ. ευρώ, ενώ οι εξαγωγές ακολουθούσαν ανοδική πορεία, με συνέπεια τη μείωση του εμπορικού ελλείμματος.

Το 2022 καταγράφηκε άνοδος των εξαγωγών σε όλους τους βασικούς κλάδους. Ειδικότερα, σημειώθηκαν οι ακόλουθες αυξήσεις: 78,7% στα πετρελαιοειδή, 43,4% στα λάδια, 30,1% στα βιομηχανικά προϊόντα, 28,7% στα εμπιστευτικά προϊόντα, 28,2% στα μηχανήματα, 24,4% σε ποτά και καπνά, 17,6% στα τρόφιμα – ζώα, 6,7% στα χημικά και 2,8% στις πρώτες ύλες.

ΔΗΜΗΤΡΑ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου το 2022 ανήλθε στα 38,37 δισ., αυξημένο κατά 50,7% σε σχέση με το 2021.

προϊόντα. Σύμφωνα με τα στοιχεία που ανακοίνωσε η Ελληνική Στατιστική Αρχή, το 2022 έκλεισε με αύξηση των εξαγωγών κατά 36,7% σε σύγκριση με το 2021, συμπεριλαμβανομένων των πετρελαιοειδών και των πλοίων. Εξαιρουμένων των πετρελαιοειδών και των πλοίων, η αξία των ελληνικών εξαγωγών διαμορφώθηκε το 2022 σε 35,05 δισ. ευρώ, αυξημένη κατά 21,6% σε σύγκριση με το 2021. Η αύξηση, ωστόσο, των εισαγωγών κατά 42,2% το 2022 σε σύγκριση με το 2021, στα 93,04

Βαρύ το πλήγμα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις από τα προϊόντα «μαϊμού»

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Ακριβά πληρώνουν το κόστος της διακίνησης παραποιημένων προϊόντων οι ευρωπαϊκές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με τις παραβιάσεις των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας να αποτελούν «αγκάθι» για τη βιωσιμότητά τους. Σύμφωνα με μελέτη που δημοσίευσε ο ΟΟΣΑ και το γραφείο διανοητικής ιδιοκτησίας της Ε.Ε. (ΕUIPO) με τίτλο «risks of illicit trade in counterfeits to small and medium sized firms», μια ΜμΕ της οποίας η διανοητική ιδιοκτησία έχει παραβιαστεί έχει 34% λιγότερες πιθανότητες να επιβιώσει από μια ΜμΕ που δεν αντιμετώπισε αντίστοιχο πρόβλημα. Με τον αριθμό των λεγόμενων προϊόντων «μαϊμού» που δεσμεύθηκαν από τις τελωνειακές αρχές στα σύνορα της Ε.Ε., να αγγίζει περίπου τα 42 εκατ. το 2021, από 27 εκατ. το 2020, οι αντιγραφείς βάζουν στο στόχαστρο όλα τα είδη αγαθών που παράγουν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με ορισμένους κλάδους να μετρούν τις μεγαλύτερες απώλειες. Ενδεικτικά, σύμφωνα με τη μελέτη, τα ηλεκτρονικά είδη, τα είδη ένδυσης, τα καλλυντικά και τα παιχνίδια παραμένουν μεταξύ των πιο ευρέως κατασχεμένων πλαστών προϊόντων.

Χάνονται δισ. ευρώ

Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, σύμφωνα με στοιχεία που είχε δημοσιεύσει η «Κ» σε συνέχεια της εκδήλωσης Authenticities Event τον Απρίλιο του 2022 στη Θεσσαλονίκη, οι απώλειες σε έσοδα κλάδων όπως αυτοί της ένδυσης-υπόδησης, κοσμημάτων, καλλυντικών, ηλεκτρικών ειδών κ.ά. από τη διακίνηση πλαστών προϊόντων, αγγίζουν ετησίως το 1,15 δισ. ευρώ. Μάλιστα, ο κλάδος της ένδυσης αποτελεί το μεγαλύτερο «θύμα» της εμπορίας τέτοιων προϊόντων καθώς με-

Α.Ρ.

Στην Ελλάδα ο κλάδος της ένδυσης αποτελεί το μεγαλύτερο «θύμα» της εμπορίας πλαστών προϊόντων, καθώς μετράει ετησίως απώλειες που ξεπερνούν τα 400 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με πανευρωπαϊκή έρευνα, ο κίνδυνος λουκέτου μιας ΜμΕ της οποίας τα προϊόντα έχουν αντιγραφεί είναι πολύ πιθανός.

τράει απώλειες που αγγίζουν τα 438 εκατ. ευρώ, γεγονός που μεταφράζεται στην απώλεια 9.134 θέσεων εργασίας. Επεται ο κλάδος των καλλυντικών, που «χάνει» γύρω στα 319 εκατ. ευρώ και 4.313 θέσεις εργασίας, ενώ ακολουθεί ο «ευαίσθητος» για την υγεία κλάδος των φαρμάκων όπου οι απώλειες αγγίζουν τα 175 εκατ. ευρώ.

Κινεζικά

Από την Κίνα και το Χονγκ Κονγκ προέρχονται τα περισσότερα προϊόντα «μαϊμού», με την Κίνα να αντιπροσωπεύει το 85% των κατασχέσεων που σχετίζονται με διαδικτυακές πωλήσεις και το 51% των κατασχέσεων σε προϊόντα τα οποία πωλού-

νται εκτός Διαδικτύου. Μεγάλο «αγκάθι» αποτελεί η παραβίαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας για τις μικρές επιχειρήσεις (10-49 υπάλληλοι) που επενδύουν στην ανάπτυξη τους. Σύμφωνα με τη μελέτη, το 15% των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που έχουν κατοχυρώσει δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας δηλώνουν παραβίαση του Δ.Ι., με το ποσοστό να αυξάνεται στο 20% όταν πρόκειται για εταιρείες που καινοτομούν. Ακόμη βαρύτερο πλήγμα για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι η περιορισμένη πληροφόρησή τους σε ό,τι αφορά την παραβίαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Το 40% αναγνωρίζει πως δεν παρακολουθεί την αγορά για να εντοπίσει πιθανή παραβίαση τέτοιου είδους ή βασίζεται σε τυχαίες πληροφορίες που αφορούν τη διακίνηση παρόμοιων πλαστών προϊόντων, όπως σχόλια πελατών ή πληροφορίες από επιχειρηματικούς φορείς. Σημειώνεται πως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποτελούν την πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ε.Ε., αντιπροσωπεύοντας τα δύο τρίτα των θέσεων εργασίας.

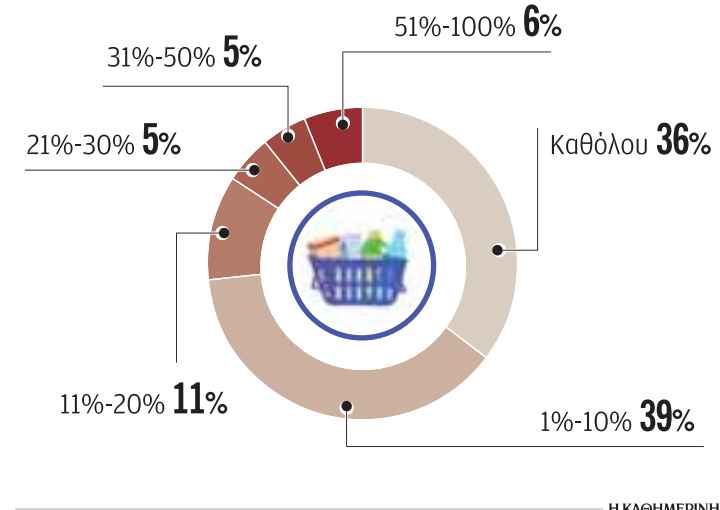
Εξι στους δέκα καταναλωτές αγοράζουν από το «καλάθι του νοικοκυριού»

Ολοένα και πιο δημοφιλές γίνεται το «καλάθι του νοικοκυριού», το οποίο εισήλθε στη 15η εβδομάδα εφαρμογής του, με τους καταναλωτές να αλλάζουν ακόμη και αλυσίδα σούπερ μάρκετ προκειμένου να επωφεληθούν των εν λόγω προσφορών. Βασικός λόγος για την αύξηση της αποδοχής του καλαθιού είναι βεβαίως η συνέχιση των ανατιμήσεων, που προκαλούν στην ουσία μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος, αλλά και το γεγονός ότι λιανέμποροι και προμηθευτές έχουν μειώσει τα άλλα προγράμματα προσφορών, σε μια προσπάθεια να διατηρήσουν τα περιθώρια κέρδους τους που συμπιέστηκαν το 2022 λόγω του αυξημένου κόστους λειτουργίας και παραγωγής.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Ερευνών Λιανεμπορίου Καταναλωτικών Αγαθών (ΙΕΛΚΑ), το 64% του κοινού δηλώνει ότι αγοράζει προϊόντα από το καλάθι. Το ποσοστό αυτό είναι σχεδόν διπλάσιο σε σχέση με την προηγούμενη μέτρηση μετά την πρώτη εβδομάδα της πρωτοβουλίας, οπότε και το ποσοστό του κοινού που αγόραζε από το καλάθι ανερχόταν στο 39%. Μεσοσταθμικά, το κοινό το οποίο αγοράζει προϊόντα από το καλάθι δηλώνει ότι το 16,3% των αγορών του προέρχεται από προϊόντα του καλαθιού (περίπου 1 ευρώ ανά 7 ευρώ αγορών). Η πλειονότητα του κοινού, 39%, πραγματοποιεί έως 10% των αγορών της από το καλάθι, το 11% από 11% των αγορών έως 20% και το υπόλοιπο 24% πάνω από 20% των αγορών.

Όπως προκύπτει από την έρευνα, 17% των ερωτηθέντων επισκέπτεται σούπερ μάρκετ διαφορετικό από το συνηθισμένο που προκειμένου να βρει προϊόντα από το «καλάθι του νοικοκυριού». «Το στοιχείο αυτό είναι υγιές για τον ανταγωνισμό στον κλάδο, δείχνει ότι υπάρ-

Τι ποσοστό των αγορών σας πραγματοποιείτε μέσω του «καλαθιού του νοικοκυριού»;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 17% των καταναλωτών επισκέπτεται διαφορετικό σούπερ μάρκετ για να βρει προϊόντα από το καλάθι.

χουν επιπλέον κίνητρα για τον ανταγωνισμό στην αγορά και ότι η κινητικότητα του καταναλωτικού κοινού το επόμενο διάστημα αναμένεται να ενταθεί», υποστηρίζει το ΙΕΛΚΑ.

Αν και το 23% αξιολογεί θετικά το μέτρο του καλαθιού, ένα 85% υποστηρίζει ότι δεν επαρκεί για την αντιμετώπιση της ακρίβειας. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι το ποσοστό όσων αξιολογούν θετικά το καλάθι ανεβαίνει σε 35% όταν η ερώτηση απευθύνεται σε αυτούς που αγοράζουν προϊόντα από αυτό. Το 53% αναγνωρίζει τη χρησιμότητα των πρωτοβουλιών, όπως

το «καλάθι του νοικοκυριού» και δηλώνει ότι οι επιχειρήσεις θα πρέπει να κάνουν κι άλλες τέτοιες δράσεις. Το 54% δηλώνει ότι απαιτείται πολύς χρόνος προκειμένου να κάνει τις αγορές του, κάτι που αποτελεί πραγματικότητα η οποία ήδη καταγράφεται στο παρελθόν για τους καταναλωτές που ακολουθούν τις προσφορές στο λιανεμπόριο τροφίμων. Στη συντριπτική τους πλειονότητα (84%) οι καταναλωτές δηλώνουν ότι θα προτιμούσαν να είχε μειωθεί ο ΦΠΑ στα τρόφιμα, παρά να εφαρμοζόταν το «καλάθι του νοικοκυριού». Επίσης, ένα 70% θα προτιμούσε περισσότερες προσφορές και εκπτώσεις στα σούπερ μάρκετ, παρά το καλάθι. Το 47% θα ήθελε να ενταχθούν και άλλοι κλάδοι, όπως τα κρεοπωλεία και τα αρτοποιεία, κάτι που υπενθυμίζεται ότι είχε εξεταστεί από το υπουργείο Ανάπτυξης, ενώ το 60% θα προτιμούσε το καλάθι να περιλαμβάνει περισσότερα προϊόντα.

Η Ελλάδα 5η στις προτιμήσεις των Ευρωπαίων ταξιδιωτών

Σημαντικά ενισχυμένη η διάθεση για ταξίδια, παρά τις οικονομικές προκλήσεις

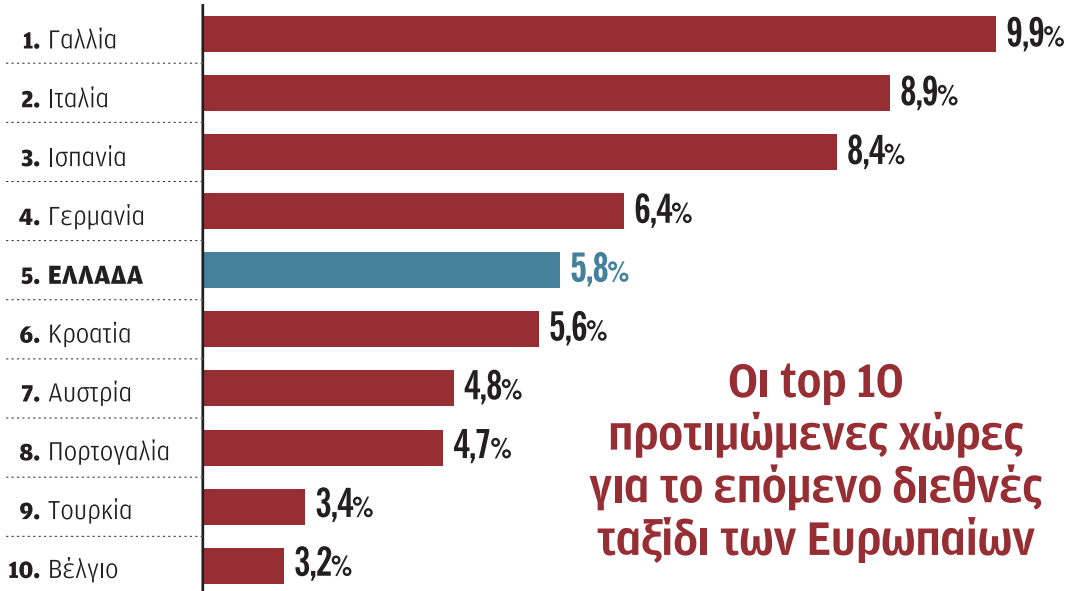
Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Η ΕΛΛΑΔΑ βρίσκεται 5η στις προτιμήσεις των Ευρωπαίων ως τουριστικός προορισμός επιλογής, ακολουθούμενη όμως στενά από την Κροατία που τα τελευταία χρόνια καταγράφει εντυπωσιακή τουριστική ανάπτυξη. Σημαντικό για την Ελλάδα κρίνεται το γεγονός πως οι διακοπές ήλιος και θάλασσα, το βασικότερο δηλαδή προϊόν της χώρας μας, παραμένει το προτιμώμενο είδος ταξιδιού αναψυχής των Ευρωπαίων (17%), ακολουθούμενο από το City Breaks (16%) και το Culture & Heritage (15%).

Όσον αφορά τις επιμέρους αγορές, ενδεικτικά αναφέρεται πως η Ελλάδα είναι 5η στις προτιμήσεις των Γερμανών, 4η στις προτιμήσεις των Γάλλων και των Αυστριακών και 3η σε αυτές των Πολωνών.

Η απόλαυση φυσικών τοπίων (19%), η γεύση της τοπικής κουζίνας (17%) και η εξοικείωση με την τοπική κουλτούρα (15%) είναι πλέον οι πιο περιζήτητες εμπειρίες των ταξιδιωτών. Επιπλέον, οι περισσότεροι Ευρωπαίοι, και συγκεκριμένα ποσοστό 77%, σκοπεύουν να κάνουν τουλάχιστον ένα ταξίδι κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2023. Το ποσοστό αυτό συνιστά σημαντική αύξηση της τάξης του 16% σε σύγκριση με τις αντίστοιχες προθέσεις των Ευρωπαίων κατά το περασμένο έτος. Τα συμπεράσματα αυτά προκύπτουν από την τελευταία έρευνα της Mindhaus που έγινε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ταξιδιών (ETC), με δεδομένα που συλλέχθηκαν το προηγούμενο δίμηνο από δείγμα 6.000 ατόμων από όλες τις βασικές αγορές του ελληνικού τουρισμού.

Τα τρία κορυφαία κριτήρια για την επιλογή του επόμενου ταξιδιωτικού προορισμού είναι, σύμφωνα με την έρευνα, ο ευ-

ΗΓΗΓ: «Monitoring Sentiment for Domestic and Intra-European Travels», MINDHAUS, European Travel Commission, Φεβρουάριος 2023.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το 77% των Ευρωπαίων σκοπεύει να κάνει τουλάχιστον ένα ταξίδι κατά τους πρώτους έξι μήνες του 2023.

χάριστος καιρός (18%), οι ταξιδιωτικές ευκαιρίες και προσφορές (17%) και οι φιλικόι ντόπιοι (12%). Για ταξιδιώτες ηλικίας 25-44 ετών, οι ελκυστικές προσφορές είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας απόφασης. Χαμηλή ωστόσο φαίνεται να είναι η προτεραιότητα που δίνεται σε θέματα βιωσιμότητας: Μόνο το 6% των ερωτηθέντων θεωρεί τις ενέργειες των προορισμών για τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς πρωταρχικό παράγοντα επιλογής.

Οι Ευρωπαίοι δείχνουν πάντως μια αυξανόμενη επιθυμία να ταξιδέψουν εκτός της χώρας τους, με το 63% των ερωτηθέ-

των να προτιμά πλέον τα διεθνή ταξίδια εντός της Ευρώπης. Αυτό αντιπροσωπεύει διψήφια αύξηση 13% σε μόλις ένα χρόνο. Παρά τις ανησυχίες για τον πληθωρισμό και την καταναλωτική εμπιστοσύνη στην Ευρώπη, η έρευνα καταγράφει ότι ο προγραμματισμένος προϋπολογισμός των διακοπών των Ευρωπαίων παραμένει αμετάβλητος, αποκαλύπτοντας την αποφασιστικότητα τους να ταξιδέψουν παρά την οικονομική αβεβαιότητα. Το 37% των Ευρωπαίων δηλώνει πως θα συνεχίσει να ξοδεύει μεταξύ 1.000-2.000 ευρώ ανά άτομο ανά ταξίδι για τις επόμενες διακοπές του. Ποσοστό που είναι αυξημένο κατά 6% σε σχέση με πέρυσι. Μάλιστα ένα ποσοστό 19% δηλώνει ότι προτίθεται να ξοδέψει περισσότερα, ξεπερνώντας το όριο των 2.000 ευρώ.

Σε κάθε περίπτωση η έρευνα δείχνει ότι το τρέχον οικονομικό κλίμα παραμένει μια σημαντική ανησυχία για τους ταξιδιώτες. Το αυξανόμενο κόστος ταξιδιού

Οι top 10 προτιμώμενες χώρες για το επόμενο διεθνές ταξίδι των Ευρωπαίων

ανησυχεί το 23% των Ευρωπαίων. Σε αυτό το περιβάλλον οι δυνητικοί ταξιδιώτες ανταποκρίνονται στις οικονομικές προκλήσεις με μια πιο προληπτική και ευέλικτη αγοραστική συμπεριφορά. Οι Ευρωπαίοι δεσμεύονται για τα ταξίδια τους νωρίτερα από ένα χρόνο πριν: το 44% έχει ήδη κλείσει πλήρως ή εν μέρει τις επόμενες διακοπές του, αύξηση 7% σε σχέση με το 2022. Κατά την επιλογή προορισμού, οι ελκυστικές προσφορές και οι ευκαιρίες (17%) αποτελούν βασικό μέλημα, δεύτερον μόνο μετά τον καλό καιρό (18%).

Μια άλλη αλλαγή συμπεριφοράς που υπονοείται από την έρευνα είναι στις συνθήκες διαπανάων κατά τη διάρκεια των ταξιδιών. Οι περισσότεροι ερωτηθέντες σχεδιάζουν να μειώσουν τις αγορές τους στον προορισμό (18%), να κλείσουν φθηνότερα καταλύματα (16%) και να επιλέξουν πιο οικονομικά εστιατόρια (15%) για να συγκρατήσουν τον προϋπολογισμό των διακοπών τους.

Πράσινο φως για δύο διαγωνισμούς ΣΔΙΤ 400 εκατ. ευρώ

Το πράσινο φως πήρε από τη διυπουργική επιτροπή έργων ΣΔΙΤ το έργο που αφορά την ανάπτυξη, αναβάθμιση και συντήρηση του σιδηροδρομικού άξονα Βόρειας Ελλάδας, ανοίγοντας έτσι τον δρόμο για να ξεκινήσει ο διαγωνισμός που δημοπρατεί ο ΟΣΕ με τη μορφή σύμπραξης δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Παράλληλα, έγκριση από την επιτροπή έργων ΣΔΙΤ έλαβε και το έργο που αφορά τα δικαστικά μέγαρα Κρήτης και περιλαμβάνει την ανέγερση νέου δικαστικού μεγάρου στο Ηράκλειο και την ανακατασκευή του δικαστικού μεγάρου Ρεθύμνου.

Σε ό,τι αφορά το πρώτο έργο, πληροφορίες αναφέρουν πως ο διαγωνισμός είναι πιθανόν να βγει στον «αέρα» σε περίπου δύο μήνες, με τον ΟΣΕ να στοχεύει στην ανάδειξη αναδόχου για το έργο προς τα τέλη του 2023. Η προτεινόμενη σύμβαση ύψους περίπου 300 εκατ. αφορά τη μελέτη, χρηματοδότηση και αναβάθμιση του υφιστάμενου σιδηροδρομικού άξονα Βόρειας Ελλάδας, μέσω εργασιών ανάπτυξης σε σημεία όπου το δίκτυο έχει υποστεί σημαντικές φθορές, καθώς και συντήρηση του δικτύου στα προβλεπόμενα επίπεδα ποιτικής λειτουργίας του. Ο ανάδοχος θα κληθεί να αναλάβει για περίπου 20 χρόνια τόσο τις εργασίες ανάπτυξης του δικτύου όσο και τη συντήρησή του.

Μέρος αυτού του έργου, ήτοι περίπου 80 εκατ. ευρώ, χρηματοδοτείται και από το Ταμείο Ανάκαμψης. Το συνολικό μήκος γραμμών στο οποίο θα γίνουν παρεμβάσεις υπολογίζεται στα 481,76 χιλιόμετρα από τον σιδηροδρομικό σταθμό Στρυμόνα έως τον σιδηροδρομικό σταθμό Αλεξανδρούπολης, τον σταθμό Πλατέας έως τον Σ.Σ. Νέου Καυκάσου και από το Μεσσηνία έως

τον Σ.Σ. Φλώρινας. Παράλληλα, προβλέπεται και η ανακαίνιση - αναβάθμιση της υποδομής της σιδηροδρομικής γραμμής, μικρά και μεγάλα τεχνικά (γέφυρες), κτιριακές εγκαταστάσεις επιβατών και ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις, ώστε το σιδηροδρομικό δίκτυο να υποστηρίξει σύγχρονα τρένα. Το συγκεκριμένο έργο θα λειτουργήσει ως πιλότος για τα

Πρόκειται για την αναβάθμιση του σιδηροδρομικού άξονα της Βόρειας Ελλάδας και την ανέγερση δικαστηρίων σε Ρέθυμνο και Κρήτη.

υπόλοιπα έργα ΣΔΙΤ που αναμένεται να «τρέξουν» σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, με πηγές του ΟΣΕ να διευκρινίζουν πως δεν υπάρχουν εργολαβίες σε εξέλιξη στο βόρειο τμήμα, γεγονός που δεν θα καθυστερήσει την υλοποίηση του ΣΔΙΤ. Το δεύτερο έργο αφορά την ανέγερση νέου δικαστικού μεγάρου στο Ηράκλειο και την ανακατασκευή του δικαστικού μεγάρου Ρεθύμνου, στην Κρήτη, με κατασκευαστικό κόστος 45,8 εκατ. ευρώ (χωρίς ΦΠΑ) και κόστος επένδυσης στα 75,5 εκατ. ευρώ. Ειδικότερα, στο έργο περιλαμβάνεται η κατασκευή του νέου βιοκλιματικού δικαστικού μεγάρου Ηρακλείου, εξασφαλίζοντας σε εργαζομένους και πολίτες ένα σύγχρονο περιβάλλον εργασίας όπου καθίσταται ταχύτερη, ευχερέστερη και αποτελεσματικότερη η διαχείριση της δικαστηριακής ύλης.

Δ. ΚΟΝΤΗ

Ο διαγωνισμός για την αναβάθμιση και συντήρηση του σιδηροδρομικού άξονα Βόρειας Ελλάδας είναι πιθανόν να ξεκινήσει σε περίπου δύο μήνες.

Συμφωνία με το ΕΤαΕ υπέγραψε η Eurobank

Συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ) υπέγραψε η Eurobank για τη συμμετοχή της στο νέο εγγυοδοτικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα μικρομεσαίων επιχειρήσεων» (SME Competitiveness), με συνολικό ανώτατο προϋπολογισμό χρηματοδοτήσεων 250 εκατ. ευρώ, στο πλαίσιο του Ταμείου InvestEU.

Η Eurobank είναι η πρώτη ελληνική τράπεζα που υπέγραψε το νέο πρόγραμμα, το οποίο διατίθε-

ται από την τράπεζα από την 23η Ιανουαρίου 2023 και απευθύνεται σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, για την κάλυψη των αναγκών τους σε κεφάλαιο κίνησης και για την υλοποίηση επενδυτικών σχεδίων, με στόχο τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Με την εγγύηση που παρέχεται από το ΕΤαΕ, για μέρος της χρηματοδότησης, όλες οι επιλέξιμες επιχειρήσεις μπορούν να έχουν πρόσβαση σε ρευστότητα με μει-

ωμένες απαιτήσεις εμπραγμάτων εξασφαλίσεων. Επιπροσθέτως, η Eurobank παρέχει επιπλέον μειωμένο περιθώριο επιτοκίου στις χρηματοδοτήσεις του προγράμματος, στηρίζοντας στον μέγιστο βαθμό τις ελληνικές επιχειρήσεις, ειδικά στην τρέχουσα περίοδο ανοδικής πορείας των επιτοκίων σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι χρηματοδοτήσεις θα χορηγούνται με τη μορφή τοκοχρεολυτικού δανείου από ένα (1) έως δέκα (10) έτη και

με δυνατότητα αποπληρωμής σε μηνιαίες ή τριμηνιαίες δόσεις.

Παράλληλα, η τράπεζα ανακοίνωσε την έγκριση από το υπουργείο Οικονομικών της εκταμίευσης της 3ης δόσης, ύψους 300 εκατ. ευρώ, πόρων του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), έχοντας εκπληρώσει τους προαπαιτούμενους στόχους, βάσει της επιχειρησιακής συμφωνίας που έχει υπογράψει με το ελληνικό Δημόσιο.

Εκτινάχθηκαν οι αιτήσεις για «χρυσή βίζα» το τελευταίο τρίμηνο του 2022

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Εκτινάχθηκαν κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2022 οι αιτήσεις για έκδοση άδειας παραμονής μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα». Η πρωθυπουργική εξαγγελία από τη ΔΕΘ για διπλασιασμό του ελάχιστου ύψους επένδυσης που θα απαιτείται σε διάφορες περιοχές υψηλής ζήτησης από ξένους επενδυτές, από 250.000 σε 500.000 ευρώ, ενεργοποίησε τα «αντανάκλαστικά» της αγοράς, επισπεύδοντας τις σχετικές αποφάσεις. Με βάση τα στατιστικά του υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, τον Δεκέμβριο του 2022 οι αιτήσεις για νέες άδειες έφτασαν τις 1.116, από 337 που ήταν τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, μια αύξηση στις τάξεις του 231%.

Συνολικά, το 2022 εκδόθηκαν 2.767 νέες άδειες επενδυτικής μεταναστευσης, αριθμός αυξημένος κατά 81% έναντι του 2021, όταν είχαν χορηγηθεί 1.525. Ωστόσο, ο αριθμός εξακολουθεί να υπολεί-

Αιτία, ο διπλασιασμός του ελάχιστου ύψους επένδυσης σε διάφορες περιοχές, από 250.000 σε 500.000 ευρώ το 2023.

πεται του 2019, όταν είχε σημειωθεί ιστορικό υψηλό με 3.504 νέες άδειες. Εντός του 2022 υποβλήθηκαν συνολικά 4.264 αιτήσεις για την έκδοση νέων αδειών, αριθμός που μαζί με τις αιτήσεις ανανέωσης αυξάνεται σε 5.547.

Όπως εξηγούν στελέχη της αγοράς ακινήτων, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της επενδυτικής μετανάστευσης, η αλλαγή του νόμου που ψηφίστηκε στο τέλος του 2022, έχει ενισχύσει ακόμα περισσότερο τη ροή ξένων επενδυτών, βοηθώντας και

Κορυφαίες εθνικότητες με αρχικές άδειες Golden Visa

Δεκέμβριος 2022

	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ	ΜΕΡΙΔΙΟ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΩΝ	ΜΕΡΙΔΙΟ
Λίβανος	6159	62,8%	Ιράν	277	2,8%
Γουγκία	631	6,4%	Βρετανία	197	2%
Λίβανος	440	4,5%	ΗΠΑ	178	2%
Ρωσία	399	4,1%	Ισραήλ	101	1%
Αίγυπτος	280	2,9%	Βιετνάμ	87	0,9%

ΗΓΗΓ: υπουργείο Μεταναστευσης και Ασύλου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

της χαλάρωσης της πολιτικής καταπολέμησης της πανδημίας από την Κίνα. Ειδικά, η τελευταία αυτή εξέλιξη έχει ενισχύσει σημαντικά τη ροή επισκεπτών από την Κίνα, δίνοντας σημαντική ώθηση στο πρόγραμμα «χρυσή βίζα».

Αλλωστε, παρά την επενδυτική «άπνοια» της τελευταίας διετίας,

οι Κινέζοι παραμένουν η πολυπληθέστερη κατηγορία επενδυτών και μάλιστα με σημαντική διαφορά των υπολοίπων. Με βάση τα σχετικά στοιχεία, τον Δεκέμβριο του 2022 το 62,8% των αδειών παραμονής, ή 6.159 άδειες, είχε χορηγηθεί σε Κινέζους. Ακολουθούν οι επενδυτές από την Τουρ-

αμονής σε περιοχές όπως ο Βύρωνας, η Ηλιούπολη, το Γαλάτσι, του Ζωγράφου, ο Δήμος Φιλαδέλφειας-Χαλκηδόνος και ασφαλώς το κέντρο της Αθήνας. Αντίστοιχα, στον βόρειο τομέα της Αττικής περιλαμβάνονται περιοχές όπως τα Βριλήσσια, το Χαλάνδρι, το Ηράκλειο, η Νέα Ιωνία, η Μεταμόρφωση, η Πεύκη, το Μαρούσι, το Ψυχικό, η Φιλοθέη, η Αγία Παρασκευή και τα Μελίσια. Στα νότια προάστια, το ίδιο όριο των 500.000 ευρώ θα ισχύσει από τον Άγιο Δημήτριο και την Καλλιθέα, μέχρι τη Νέα Σμύρνη, τον Άλιμο, το Ελληνικό και φυσικά τη Γλυφάδα. Ωστόσο, από τη Γλυφάδα και μετά, όσο συνεχίζει κανείς κατά μήκος της ακτογραμμής της Αττικής, δηλαδή σε περιοχές όπως η Βουλιαγμένη, η Βάρκιζα, η Βούλα, η Σαρωνίδα, η Ανάβυσσος και το Σαύνο, δεν θα αλλάξει κάτι, καθώς θα διατηρηθεί το σημερινό όριο των 250.000 ευρώ, με τη δυνατότητα μάλιστα να αποκτηθούν περισσότερα του ενός ακίνητα.

Ελλειμμα-ρεκόρ 25 δισ. δολαρίων στη Ρωσία λόγω κυρώσεων

Μειώθηκαν κατά 46% τα έσοδά της από πετρέλαιο και αέριο τον Ιανουάριο

Οι επιπτώσεις των κυρώσεων που επέβαλε η Δύση στη Μόσχα ως αντίποινα για τον πόλεμο στην Ουκρανία αρχίζουν να έχουν αντίκτυπο στη δημοσιονομική εικόνα της Ρωσίας καθώς μειώνονται τα έσοδά της και αυξάνονται οι αμυντικές της δαπάνες με αποτέλεσμα να διευρύνεται το δημοσιονομικό της έλλειμμα. Τον Ιανουάριο η Ρωσία εμφάνισε δημοσιονομικό έλλειμμα 1,76 τρισ. ρουβλίων, ποσό αντίστοιχο σχεδόν των 25 δισ. δολαρίων, συγκεκριμένα 24,78 δισ. δολ., που ήταν το υψηλότερο για τον συγκεκριμένο μήνα, τουλάχιστον από το 1998 και μετά. Αιτία είναι βέβαια η μείωση των εσόδων της Μόσχας από τις εξαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου.

Τα έσοδα από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο μειώθηκαν κατά 46% σε σχέση με τον περασμένο Ιανουάριο. Στο μεταξύ, στο ίδιο χρονικό διάστημα οι δημόσιες δαπάνες αυξήθηκαν κατά 59%, καθώς η Μόσχα αποφάσισε να αυξήσει σημαντικά τις αμυντικές δαπάνες λόγω του πολέμου στην Ουκρανία. Σύμφωνα με ανακοίνωση του ρωσικού υπουργείου Οικονομικών, αιτία ήταν η πτώση στις τιμές του αργού Ουραλίων που

αποτελούν το κύριο μέρος των εξαγωγών ρωσικού πετρελαίου αλλά και η σημαντική πτώση στις εξαγωγές φυσικού αερίου. Η μείωση των εσόδων από το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο είναι αποτέλεσμα των κυρώσεων της Δύσης, οι οποίες περιλαμβάνουν πλέον την απαγόρευση της Ευρωπαϊκής Ενωσης στις περισσότερες εισαγωγές αργού και διυλισμένων καυσίμων διά Δεκέμβριο του 2020, αλλά προπαντός η τιμή αυτή ήταν πολύ χαμηλότερη από τα 70 δολ. το βαρέλι που προβλέπει η Μόσχα στον προϋπολογισμό της. Σε ό,τι αφορά το Brent κινήθηκε στα 77,82 δολάρια το βαρέλι κατά μέσο όρο. Παράλληλα, όμως, και τα έσοδα της Ρωσίας εκτός των υδρογονανθράκων μειώθηκαν κατά 28% τον Ιανουάριο, με το υπουργείο Οικονομικών να αποδίδει την εξήλιξη, εν μέρει, στην αλλαγή των κανόνων για τον ΦΠΑ.

Από την πλευρά του, το ρωσικό υπουργείο Οικονομικών πορεύεται πως παραμένει στην πορεία που έχει χαράξει για την επίτευξη των δημοσιονομικών του στόχων για το τρέχον έτος. Σύμφωνα, πάντως, με τη Ναταλία Λαβρόβα, κορυφαία οικονομολόγο της επενδυτικής τράπεζας BCS Global Markets, είναι η πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία της Ρωσίας που η Μό-

Προκειμένου να αναπληρώσει τα έσοδά της και να καλύψει το κενό που έχει δημιουργήσει στις εξαγωγές της το εμπόργκο από την Ε.Ε., η Μόσχα έχει στραφεί σε άλλες αγορές και κατά κύριο λόγο στην Κίνα και στην Ινδία. Ειδικότερα, τον Ιανουάριο το 70% των εξαγωγών ρωσικού πετρελαίου πουλήθηκε στην Ινδία.

Η τιμή του αργού Ουραλίων τον πρώτο μήνα του 2023 διαμορφώθηκε κατά μέσο όρο στα 49,48 δολάρια το βαρέλι, σημειώνοντας τα χαμηλότερα επίπεδα από τον Δεκέμβριο του 2020.

επιμένει πως παραμένει στην πορεία που έχει χαράξει για την επίτευξη των δημοσιονομικών του στόχων για το τρέχον έτος. Σύμφωνα, πάντως, με τη Ναταλία Λαβρόβα, κορυφαία οικονομολόγο της επενδυτικής τράπεζας BCS Global Markets, είναι η πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία της Ρωσίας που η Μό-

σχα έχει αυξήσει τις δαπάνες τόσο δραστικά και μάλιστα ενώ τα έσοδά της σημειώνουν ραγδαία πτώση. Μιλώντας στους Financial Times, τόνισε μάλιστα πως «η τελευταία φορά που είδαμε κάτι αντίστοιχο ήταν το 2015 όταν αυξήθηκαν δραματικά οι δαπάνες για την εθνική άμυνα». Προσθέτει, ωστόσο, πως η διαφορά ανάμεσα στο σήμερα και στο 2015 είναι πως τότε δεν είχε σημειωθεί τέτοια σημαντική πτώση των εσόδων του κράτους. Η ίδια υπογράμμισε πως το μοναδικό στοιχείο με το οποίο θα μπορούσε να συγκριθεί η πτώση που σημειώνουν τώρα τα φορολογικά έσοδα της Μόσχας ήταν η αντίστοιχη κατά το πρώτο κύμα της πανδημίας την άνοιξη του 2020. Και κατέληξε πως «είναι σαφές ότι αυξάνονται οι κίνδυνοι για τη δημοσιονομική μας ισορροπία».

Προκειμένου, πάντως, να

αναπληρώσει τα έσοδά της και να καλύψει το κενό που έχει δημιουργήσει στις εξαγωγές της το εμπόργκο από την Ε.Ε., η Μόσχα έχει στραφεί σε άλλες αγορές και κατά κύριο λόγο στην Κίνα και στην Ινδία. Ειδικότερα, τον Ιανουάριο το 70% των εξαγωγών ρωσικού πετρελαίου πουλήθηκε στην Ινδία, που σημειωτέον είναι τρίτη στον κόσμο σε κατανάλωση πετρελαίου και αντιπροσωπεύει το 30% της παγκόσμιας κατανάλωσης. Έτσι η Ινδία έχει εξελιχθεί στον υπ' αριθμόν ένα πελάτη της Μόσχας σε ό,τι αφορά το αργό Ουραλίων, το οποίο αγοράζει βέβαια με μεγάλη έκπτωση. Τον Δεκέμβριο μάλιστα οι εισαγωγές της σε πετρέλαιο εκτοξεύθηκαν στα υψηλότερα επίπεδα των τελευταίων πέντε μηνών καθώς έσπευσε να επωφεληθεί από τις μεγάλες εκπτώσεις και να αγοράσει μεγάλες ποσότητες ρωσι-

κού αργού. Και όπως τόνισε σε δημοσιογράφους ο Ινδός υπουργός Ενέργειας Σινγκ Πούρι, «η χώρα δεν επέτρεψε στις γεωπολιτικές εντάσεις ούτε στην πανδημία ή σε οποιονδήποτε άλλον παράγοντα να μπει εμπόδιο στη δυνατότητά της να εξασφαλίσει τις απαραίτητες προμήθειες για τους καταναλωτές της».

Εξάλλου, το υπουργείο Οικονομικών ανακοίνωσε ότι πούλησε 3,6 τόνους χρυσού καθώς και 2,3 δισ. γράνα από το κρατικό επενδυτικό ταμείο τον Ιανουάριο για να βοηθήσει στην κάλυψη του ελλείμματός. Το μεγαλύτερο μέρος των διεθνών αποθεματικών της Ρωσίας έχει «παγώσει» λόγω των διεθνών κυρώσεων. Το υπουργείο είπε ότι πιστεύει πως μπορεί ακόμη να επιτύχει τους δημοσιονομικούς στόχους του φέτος.

BLOOMBERG, REUTERS, FINANCIAL TIMES

Αναδιάρθρωση του χρέους και πρόσβαση στις αγορές επιχειρεί να επιτύχει η Κούβα

Η **Κούβα** έχει αποδυθεί σε μια προσπάθεια να επιτύχει αναδιάρθρωση του χρέους της, ενός χρέους που ανάγεται όχι απλώς στα χρόνια του Φιντέλ Κάστρο αλλά σε μεγάλο ποσοστό στη δεκαετία του 1980. Μέλη της κυβέρνησης της Αβάνας επιμένουν πως είναι διατεθειμένα να συνομιλήσουν με τους «νόμιμους» πιστωτές τους για την αποπληρωμή του χρέους τους. Αποκλείουν εν ολίγοις ένα fund που έχει έδρα τον φορολογικό παράδεισο των Νήσων Κέιμαν και το οποίο διεκδικεί την αποπληρωμή χρέους ύψους 7 δισ. δολ. από τη δεκαετία του 1980 και επιμένει πως εδώ και χρόνια η Αβάνα αρνείται να διαπραγματευτεί.

Σε μια σπάνια συνέντευξη τους στους Financial Times, δύο Κουβανοί υπουργοί τόνισαν πως η Αβάνα προσπαθεί να απαλλάξει τη χώρα από τη χειρότερη οικονομική κρίση που έχει γνωρίσει εδώ και δεκαετίες. Ειδικότερα, ο υπουργός Δικαιοσύνης Οσκαρ Μανουέλ Σιλβέρα τόνισε

Κόντρα με fund το οποίο διεκδικεί την αποπληρωμή χρέους ύψους 7 δισ. δολ. από τη δεκαετία του 1980.

πως θέση της κουβανικής κυβέρνησης είναι ότι «αναγνωρίζει τα νόμιμα χρέη της και τους νόμιμους πιστωτές της, είναι διαφανής και συνομιλεί μαζί τους αναζητώντας τους όρους που θα είναι ευνοϊκοί και για τις δύο πλευρές ώστε να τιμήσει η χώρα τις υποχρεώσεις της».

Η Αβάνα έχει από το 2015 καταλήξει σε συμφωνία για τη διαγραφή των 3/4 του χρέους της με την ομάδα πιστωτριών χωρών που είναι γνωστή ως Λέσχη των Παρισίων. Δεν έχει κατορθώσει όμως να καταλήξει σε αντίστοιχη συμφωνία με τους πιστωτές της από τον ιδιωτικό τομέα. Για

Η **Αβάνα** έχει από το 2015 καταλήξει σε συμφωνία για τη διαγραφή των 3/4 του χρέους της με την ομάδα πιστωτριών χωρών που είναι γνωστή ως Λέσχη των Παρισίων.

τους διεθνείς επενδυτές, η συμφωνία με τους ιδιώτες επενδυτές για την αναδιάρθρωση του κουβανικού χρέους αποτελεί προϋπόθεση για να ανακτήσει

η Κούβα την πρόσβαση στις διεθνείς αγορές ομολόγων. Και η πρόσβαση στις αγορές χρέους είναι αναγκαία για να μπορέσει η Αβάνα να χρηματοδοτήσει την

οικονομία της που πάσχει από έλλειψη ρευστότητας ενώ βρίσκεται αποκλεισμένη από τις αγορές επί δεκαετίες. Στις δευτερογενείς αγορές σπανίως γίνεται αγοραπωλησία ομολόγων του δημοσίου της Κούβας καθώς δεν υπάρχει ζήτηση. Οι κυρώσεις, άλλωστε, που έχει επιβάλει η Ουάσινγκτον στο νησί της Καραϊβικής αποτρέπουν τα αμερικανικά funds από οποιαδήποτε τοποθέτηση σε κουβανικό χρέος. Στις σπανιότατες περιπτώσεις που κάποιος επενδυτής επιλέγει να αγοράσει κουβανικά ομόλογα, η τιμή τους δεν υπερβαίνει τα 10 σεντς ανά δολάριο της ονομαστικής τους αξίας.

Το πρόβλημα είναι ότι η Αβάνα πρέπει πρωτίστως να διευθετήσει τη διένεξη της με το fund CRF I που διεκδικεί την αποπληρωμή δύο τμημάτων παλαιότητας χρέους. Σύμφωνα με την κουβανική κυβέρνηση, το CRF έχει αποκτήσει τα ομόλογά της κατά παράνομο τρόπο και χωρίς να πληρούνται οι απαιτούμενες

προϋποθέσεις, ενώ το κατηγορεί ότι για την αγορά του κουβανικού χρέους κατέφυγε σε δωροδοκία. Σύμφωνα με τον υπουργό Δικαιοσύνης Οσκαρ Μανουέλ Σιλβέρα, «το fund CRF δεν είναι ούτε και υπήρξε ποτέ πιστωτής της Κούβας καθώς δεν αγόρασε ομολογά της με έγκυρο τρόπο». Ο Κουβανός πολιτικός επικαλείται μάλιστα την κατάθεση πρώην στελέχους της τράπεζας Banco Nacional de Cuba σε δικαστήριο του Λονδίνου, στο οποίο έχει προσφύγει το CRF και τονίζει πως «ο άνθρωπος αυτός εξήγησε με τι τρόπο εξελίχθηκε αυτή η θλιβερή υπόθεση». Το εν λόγω στέλεχος έχει καταδικαστεί σε 13 χρόνια κάθειρξη για την ανάμιξη του σε αυτήν την παράνομη αγορά χρέους. Από την πλευρά του CRF, ο Ντέιβιντ Τσάρτερς, επικεφαλής του fund, επιμένει πως έχει επανειλημμένως προσπαθήσει να καταλήξει με την Αβάνα σε αμοιβαία επωφελή συμφωνία αναδιάρθρωσης του κουβανικού χρέους.

Αλμα για το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ το 2022

Σε **ιστορικό** ρεκόρ εκτοξεύθηκε το εμπορικό έλλειμμα των ΗΠΑ το περασμένο έτος έπειτα από θεαματική αύξηση των εισαγωγών. Σύμφωνα με στοιχεία του αμερικανικού υπουργείου Εμπορίου, σε ετήσια βάση το εμπορικό έλλειμμα της υπερδύναμης σημείωσε αύξηση 12,2% φτάνοντας στα 948 δισ. δολάρια, ενώ τον Δεκέμβριο μόνο, το εμπορικό έλλειμμα έφτασε στα 67,4 δισ. δολάρια.

Η αξία των εισαγωγών μέσα στο 2022 αντανάκλα την προσπάθεια των αμερικανικών επιχειρήσεων λιανικών πωλήσεων να αναπληρώσουν τάχιστα τα αποθέματά τους πριν από τις περιόδους μεγάλων πωλήσεων ώστε να μην αντιμετωπίσουν εκ νέου τις ελλείψεις, το έμφραγμα

Ανήλθε στα 948 δισ. δολ., σημειώνοντας αύξηση 12,2% σε ετήσια βάση.

στην εφοδιαστική αλυσίδα και τις καθυστερήσεις που γνώρισαν το 2021.

Ζητούμενο βέβαια ήταν να διασφαλίσουν επάρκεια εμπορευμάτων για να μπορούν να ανταποκριθούν στη ζήτηση. Με την ανεργία να βρίσκεται σχεδόν σε ιστορικά χαμηλά επίπεδα στις ΗΠΑ και τα προγράμματα που έχει εφαρμόσει η κυβέρνηση να έχουν τονώσει σημαντικά την αποταμίευση, οι καταναλωτικές δαπάνες στην υπερδύνα-

μη έχουν παραμείνει σε υψηλά επίπεδα. Έτσι η αξία των εισαγωγών αυξήθηκε κατά 16,3% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021 φτάνοντας σχεδόν στα 4 τρισ. δολάρια, ενώ οι εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 17,7% φτάνοντας στα 3 τρισ. δολάρια.

Φέτος, πάντως, αναμένεται να επιβραδυνθεί το διεθνές εμπόριο μετά τις επιθετικές αυξήσεις επιτοκίων στις οποίες προχώρησαν οι κεντρικές τράπεζες προκειμένου να ανακόψουν τον πληθωρισμό, που είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα της εξαιρετικά υψηλής ζήτησης.

Σύμφωνα μάλιστα με το ΔΝΤ, το διεθνές εμπόριο θα αυξηθεί φέτος με τον χαμηλότερο ρυθ-

μό που έχει καταγραφεί από το 2009, με μόνη εξαίρεση την καταστρεπτική πρώτη περίοδο της πανδημίας. Το Ταμείο προβλέπει πλήρη ανάκαμψη του διεθνούς εμπορίου μέσα στο επόμενο έτος. Και πάλι όμως ο κίνδυνος της ύφεσης στις ΗΠΑ μάλλον αυξάνεται εξαιτίας της στροφής σε περιοριστική νομισματική πολιτική και η άνοδος των επιτοκίων ενδέχεται να οδηγήσει σε «πάγωμα» των δαπανών των νοικοκυριών. Σύμφωνα μάλιστα με δημοσκοπήση της εταιρείας Gallup, οι Αμερικανοί είναι ιδιαίτερος απαισιόδοξοι για την πορεία της αμερικανικής οικονομίας και περίπου 4 στους 10 προβλέπουν αύξηση της ανεργίας.

BLOOMBERG

Η **αξία** των εισαγωγών στις ΗΠΑ το προηγούμενο έτος αυξήθηκε κατά 16,3% σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2021, φθάνοντας σχεδόν τα 4 τρισ. δολ.

Το νέο στοίχημα της Ευρώπης για επάρκεια φυσικού αερίου

Η προσοχή στρέφεται τώρα στις προμήθειες του επόμενου χειμώνα

Των **ΑΝΑ ΣΙΡΓΙΑΕΒΣΚΑΓΙΑ**, **ΕΛΕΝΑ MAZNEBA** και **ΡΑΚΤΙΜ ΚΑΤΑΚΕΪ BLOOMBERG**

Το τελευταίο κύμα ψύχους που δέχθηκε η Ευρώπη οδεύει προς το τέλος του και τα αποθέματα φυσικού αερίου στους ταμειυτήρες της παραμένουν σε επίπεδα υψηλότερα από τα συνήθη. Εχοντας, έτσι, εξασφαλίσει τις προμήθειες ενέργειας γι' αυτόν τον χειμώνα, η Γηραιά Ηπειρος στρέφει τώρα την προσοχή της στην επόμενη περίοδο θέρμανσης.

Τα αποθέματα ενέργειας θα πρέπει να αναπληρωθούν στη διάρκεια του καλοκαιριού και του φθινοπώρου και να φθάσουν σε επίπεδα ικανά να διασφαλίσουν επάρκεια για τον επόμενο χειμώνα, ιδιαίτερος για την περίπτωση που αυτός προκύψει πιο βαρύς και πιο κρύος από τον φετινό. Αναμένεται ότι στο τέλος της φετινής περιόδου θέρμανσης, τα αποθέματα που θα έχουν μείνει θα είναι σαφώς περισσότερα από τα συνήθη και επομένως θα πρέπει η Ευρώπη να αγοράσει πολύ λιγότερο φυσικό αέριο για να τα αναπληρώσει. Θα είναι όμως και μικρότερος ο διαθέσιμος όγκος αερίου από τη Ρωσία, που ήταν το κύ-

ριο μέρος των προμηθειών της Ευρώπης στο παρελθόν. Και το ερώτημα είναι πώς θα καλύψει το κενό η Ευρώπη.

Σύμφωνα με τη Morgan Stanley, θα παίξουν ρόλο τα αυξημένα αποθέματα. Η εν λόγω επενδυτική τράπεζα εκτιμά πως το καλοκαίρι η παροχή αερίου από τη Ρωσία μέσω αγωγών θα είναι γύρω στα 18 δισ. κυβικά μέτρα λιγότερη σε σύγκριση με τα επίπεδα του περασμένου έτους. Αυτό το κενό θα καλυφθεί από το πλεόνασμα των 29 δισ. κ.μ. που αναμένεται να έχουν απόθεμα οι σημαντικότερες χώρες-μέλη της Ε.Ε. στα τέλη Μαρτίου σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Όπως τονίζει η Morgan Stanley, «φαίνεται να μειώνονται οι κίνδυνοι για τη χειμερινή περίοδο 2023-2024». Παράλληλα, το υδρογονοποιημένο φυσικό αέριο (LNG) θα εξακολουθήσει να παίζει καθοριστικό ρόλο. Κάποια στιγμή μέσα στον χειμώνα οι εισαγωγές LNG έφθασαν σε επίπεδα-ρεκόρ και οι αναλυτές της BloombergNEF εκτιμούν ότι θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα, με τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές χώρες να εισάγουν σαφώς περισσότερο από το σύνθε-

Το υδρογονοποιημένο φυσικό αέριο θα εξακολουθήσει να παίζει καθοριστικό ρόλο. Κάποια στιγμή μέσα στον χειμώνα οι εισαγωγές LNG έφθασαν σε επίπεδα-ρεκόρ και οι αναλυτές της BloombergNEF εκτιμούν ότι θα παραμείνουν σε υψηλά επίπεδα, με τις μεγαλύτερες ευρωπαϊκές χώρες να εισάγουν σαφώς περισσότερο από το σύνθετες την περίοδο του καλοκαιριού.

Με τους ταμειυτήρες σε υψηλά επίπεδα η Ευρώπη θα χρειαστεί λιγότερες ποσότητες, θα είναι όμως και μικρότερος ο διαθέσιμος όγκος αερίου από τη Ρωσία.

την περίοδο του καλοκαιριού. Οι προμήθειες του παγωμένου καυσίμου είναι πλέον κρίσιμες για τη Γηραιά Ηπειρο και κυρίως εκείνου που έρχεται από τις ΗΠΑ. Εξάλλου, ενώ μειώθηκαν δραστικά οι ροές του καυσίμου μέσω αγωγών, εισήχθησαν στην Ευρώπη πολύ περισσότερα φορτία ρωσικού LNG.

Η Novatek PJSC, της οποίας το σχέδιο LNG στην Αρκτική

Ρωσία διοχέτευσε στην Ευρώπη επίπεδα-ρεκόρ του καυσίμου το περασμένο έτος, εκτιμά πως η περιοχή θα εξακολουθήσει να ενδιαφέρει την Ευρώπη. Όπως όμως τονίζει ο Λεονίντ Μίκελσον, διευθύνων σύμβουλος της εταιρείας, η παραγωγή θα είναι φέτος μειωμένη κατά 5% σε σύγκριση με το περασμένο έτος εξαιτίας έργων συντήρησης. Κι εδώ υπεισέρχεται πλέον το κρίσιμο ερώτημα της ζήτησης. Σύμφωνα με το Ινστιτούτο Ενεργειακών Μελετών της Οξφόρδης, στη διάρκεια του περασμένου έτους η συνολική κατανάλωση στην Ε.Ε. και τη Βρετανία μειώθηκε κατά περίπου 14% σε σύγκριση με το 2021. Ορισμένοι αναλυτές, μεταξύ των οποίων και το ινστιτούτο Bruegel, θεωρούν πιθανόν πως τον επόμενο χειμώνα θα χρειαστεί μεγαλύτερη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στην Ευρώπη, ιδιαί-

τέρως αν ο χειμώνας προκύψει βαρύς και η Ρωσία μειώσει περαιτέρω τις προμήθειες. Η Γερμανία έχει, άλλωστε, προειδοποιήσει για το ενδεχόμενο να μη συμμορφώνονται επαρκώς τα ευρωπαϊκά νοικοκυριά και επιχειρήσεις να μειώσουν την κατανάλωση ενέργειας.

Η ζήτηση για αέριο στην Ευρώπη είναι εδώ και καιρό κάτω από τα συνήθη επίπεδα. Η ανατροπή στην αγορά φυσικού αερίου είναι απότομη, καθώς υπό τον φόβο της έλλειψης που επικρατούσε το περασμένο έτος ενδέχεται να υπάρξει μεγάλο πλεόνασμα φέτος αν η ζήτηση παραμείνει στα υφιστάμενα επίπεδα και συνεχιστούν οι εκτεταμένες εισαγωγές LNG.

Η Morgan Stanley προβλέπει πως στους ταμειυτήρες φυσικού αερίου της Ευρώπης η πληρότητα θα φθάσει στο 59% στο

τέλος της χειμερινής περιόδου, δηλαδή σε διπλάσια επίπεδα σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους.

Επιπλέον, ο εν λόγω τραπεζικός κολοσσός αναθέωρησε προς τα κάτω τις προβλέψεις του για το πώς θα διαμορφωθούν οι τιμές του φυσικού αερίου το τρίτο τρίμηνο του έτους. Προβλέπει πως θα βρίσκονται στα 47 ευρώ η μεγαβατώρα, στο επίπεδο δηλαδή που είδαμε τελευταία φορά τον Αύγουστο του 2021, ενώ μόλις πριν από ένα μήνα μιλούσε για 64 ευρώ η μεγαβατώρα. Δεν συμμερίζονται, πάντως, όλοι τις εκτιμήσεις του.

Η SBEB AB έχει προειδοποιήσει πως ακόμη κι αν οι τιμές παραμείνουν στα σημερινά επίπεδα για πολύ καιρό, ενδέχεται να δώσουν ώθηση στην κατανάλωση και τελικά να εκτοξευθούν εντός του έτους στα 100 ευρώ η μεγαβατώρα.

Σε υψηλά επίπεδα οι τιμές LNG, όλοι τρέχουν να κλείσουν μακροπρόθεσμα συμβόλαια

Η παγκόσμια αγορά LNG εκτιμάται πως θα χρειαστεί πολλά χρόνια για να προσαρμοστεί στις ανατροπές που γνώρισε το περασμένο έτος. Δεδομένου ότι οι τιμές του καυσίμου παραμένουν σε υψηλά επίπεδα αναμένεται να συνεχιστεί το κυνήγι στο οποίο έχουν αποδουθεί εταιρείες και κυβερνήσεις για να κλείσουν μακροχρόνια συμβόλαια. Σε αυτό το συμπέρασμα κατέληξε το συνέδριο Ενεργειακής Εβδομάδας στην Ινδία.

Από τη στιγμή που η Ρωσία μείωσε την προσφορά στην Ευρώπη, η Ευρώπη εισήγαγε πρωτοφανή όγκο LNG και οι τιμές παραμένουν σε υψηλά επίπεδα. Σύμφωνα μάλιστα με τον Τομά Μορίς, αντιπρόεδρο και υπεύθυνο LNG της γαλλικής TotalEnergies, «όσο κι αν η Ευρώπη νιώθει τώρα πολύ πιο σίγουρη πως θα περάσει τον χειμώνα του 2023 χωρίς έλλειψεις ενέργειας, θα είναι δύσκολη η κατάσταση και αργότερα θα υπάρξει μεγάλη ζήτηση τόσο από την Ευρώπη όσο και από

Από το 2026-2027 και μετά, εκτιμάται ότι θα βελτιωθεί η κατάσταση στην αγορά του υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου.

την Κίνα». Ο ίδιος προσεξοφλεί πως θα μειωθεί περαιτέρω η προσφορά από τη Ρωσία, «οι προμήθειες LNG δεν θα είναι αρκετές φέτος, που σημαίνει μάλλον ότι οι τιμές θα παραμείνουν κάπως υψηλότερες τα επόμενα χρόνια παρά το γεγονός ότι τελευταία έχουν αποκλιμακωθεί». Ο ίδιος εκτιμά ότι μόνο από το 2026-2027 και μετά θα βελτιωθεί η κατάσταση, καθώς τότε θα φτάσει στην Ευρώπη το νέο κύμα ενέργειας από ΗΠΑ και Κατάρ. Στο μεταξύ αναμένεται να ανακάμψει η ζήτηση από την Κίνα, τη δεύτερη χώρα στον κόσμο σε

Το επόμενο διάστημα αναμένεται αύξηση της ζήτησης για φορτία LNG τόσο από την Ευρώπη όσο και από την Κίνα.

εισαγωγές LNG, καθώς απέσυρε όλα τα περιοριστικά μέτρα κατά της πανδημίας. Όπως επισημαίνει ο Ακσάι Κουμάρ Σινγκ, διευθύνων σύμβουλος της ινδι-

κής ενεργειακής Petronet LNG, «η βιομηχανία έχει αντιληφθεί ότι χρειάζεται μακροπρόθεσμα συμβόλαια και για την ακρίβεια ένα καλό μείγμα από βραχυπρό-

θεσμα και μακροπρόθεσμα συμβόλαια». Η Petronet, για παράδειγμα, που είναι η πρώτη σε εισαγωγές αερίου στην Ινδία, καθώς ετοιμάζεται να ανανεώσει τη μακροπρόθεσμη συμφωνία της με το Κατάρ επιδιώκει να διασφαλίσει στο συμβόλαιο πρόσθετες προμήθειες τουλάχιστον ενός εκατομμυρίου τόνου αερίου ετησίως. Πρόθεσή της είναι να διαπραγματευτεί αυτόν τον όγκο αερίου με την Gorgon LNG της Αυστραλίας, με την οποία έχει ήδη συμβόλαιο. Παράλληλα, η ινδική εταιρεία GAIL ετοιμάζεται να υπογράψει συμφωνία παροχής φυσικού αερίου με τη Novatek, τη μεγαλύτερη εταιρεία LNG της Ρωσίας.

Την ίδια στιγμή το Μπανγκλαντές, που προσπαθεί να κλείσει 10 με 12 φορτία LNG μέχρι τον Ιούνιο, προσπαθεί παράλληλα να διαπραγματευθεί με την Brunei LNG κάποια μακροπρόθεσμα συμβόλαια για να διασφαλίσει τις αναγκαίες προμήθειες επί χρόνια, όπως αναφέρει ενεργειακός σύμβουλος του πρωθυ-

πουργού της χώρας. Στο μεταξύ, τους τελευταίους μήνες οι κινεζικές κρατικές εταιρείες έχουν καταλήξει σε συμφωνίες με το Ομάν και το Κατάρ. Η Sinopec, για παράδειγμα, οριστικοποίησε και υπέγραψε συμφωνία διάρκειας 27 ετών με την QatarEnergy, που προβλέπει τις μεγαλύτερες πωλήσεις LNG και τη μεγαλύτερη σχετική συμφωνία που έχει καταγραφεί έως τώρα. Το ενδιαφέρον για μακροπρόθεσμα συμβόλαια δεν προέρχεται, πάντως, μόνο από τους επίδοχους αγοραστές, αλλά είναι αμοιβαίο και από την πλευρά των πωλητών. Όπως επισημαίνει ο Αντριου Μπάρι, επικεφαλής του τμήματος ανάπτυξης της αγοράς LNG στην ExxonMobil, τα μακροπρόθεσμα συμβόλαια έχουν διευκολύνει τις ενεργειακές εταιρείες να επιπλεύσουν σε περιόδους κατάρρευσης της ζήτησης και χαμηλής εμπιστοσύνης των επενδυτών στον κλάδο που επικράτησε λόγω της αστάθειας στις βραχυπρόθεσμες αγορές.

REUTERS

Διαλύονται τα σύννεφα της ύφεσης πάνω από την Ε.Ε.

«Τα μύρα σύννεφα διαλύονται», είναι το σχόλιο της Deutsche Bank για την ευρωπαϊκή οικονομία, καθώς προχωράει στην αναβάθμιση των προβλέψεών της για την ανάπτυξη της Ευρωζώνης φέτος κατά μία ποσοστιαία μονάδα, στο 0,5%. Για το 2024 ο γερμανικός επενδυτικός οίκος περιμένει ανάπτυξη 1%.

Η Ευρωζώνη θα αποφύγει την ύφεση φέτος τον χειμώνα, καθώς η αποκλιμάκωση της ενεργειακής κρίσης βελτιώνει τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της ανάπτυξης μέσω τριών βασικών καναλιών, σημειώνουν οι αναλυτές:

- Χαμηλότερη αβεβαιότητα.
- Μείωση του σοκ στο πραγματικό εισόδημα.
- Μικρότερο σοκ στην ανταγω-

Η Deutsche Bank προχωράει σε αναβάθμιση των προβλέψεών της για την ανάπτυξη της Ευρωζώνης φέτος κατά μία ποσοστιαία μονάδα, στο 0,5%.

νιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με την Deutsche Bank, υπάρχουν δύο ακόμη παράγοντες που επηρεάζουν, αν και σε μικρότερο βαθμό, την ανάπτυξη:

- Το άνοιγμα της οικονομίας της Κίνας μετά τα lockdowns του

κορωνοϊού, που αναμένεται να προσθέσει περίπου 0,2 ποσοστιαίες μονάδες στο ΑΕΠ της Ευρωζώνης το 2023.

– Η μεγαλύτερη νομισματική σύσφιγξη από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Η Deutsche Bank έχει αναθεωρήσει τα επίπεδα στα οποία περιμένει ότι θα καταλήξει το επιτόκιο της ΕΚΤ στο 3,25% από το 3%, ενώ βλέπει κινδύνους για ακόμη υψηλότερα επιτόκια.

Οι αναλυτές εκτιμούν, πάντως, ότι έως τα μέσα του 2024 η ΕΚΤ θα έχει επιτύχει την επιστροφή του πληθωρισμού στον στόχο του 2%, επιτρέποντας την έναρξη των μειώσεων των επιτοκίων κατά 25 μονάδες βάσης ανά τρίμηνο, μέχρι τα επίπεδα του 1,75%. Η Deutsche Bank εκτιμά

ότι η παγκόσμια οικονομία θα εμφανίσει ανάπτυξη 2,7% το 2023, καθώς ο πόλεμος στην Ουκρανία και η σύσφιγξη της νομισματικής πολιτικής των κεντρικών τραπεζών εξακολουθούν να επιβαρύνουν τις προοπτικές. Αντίθετα, το άνοιγμα της Κίνας συμβάλλει στην αναβάθμιση των προβλέψεων. Στις ΗΠΑ, ο οίκος περιμένει μια επιβράδυνση, πριν η οικονομία μπει σε ύφεση το δεύτερο εξάμηνο του 2023, με το τρέχον έτος να κλείνει με ανάπτυξη 1% και το 2024 με 0,3%. Συνεπώς, η Deutsche Bank περιμένει αυξήσεις των επιτοκίων της Fed κατά 25 μονάδες βάσης τον Μάρτιο και τον Μάιο, με το κόστος χρήματος να καταλήγει στο 5,125% το δεύτερο τρίμηνο του 2023.

KOPINA ΣΑΜΑΡΚΟΥ

Ανάπτυξη 2,7% για την παγκόσμια οικονομία το 2023 και 1% για τις ΗΠΑ αναμένει η Deutsche Bank.

Ζημίες-ρεκόρ για Credit Suisse μετά τη «βουτιά» των καταθέσεων

Οι αναλήψεις κεφαλαίων το δ’ τρίμηνο του 2022 έφθασαν τα 120 δισ. δολάρια

Τις μεγαλύτερες ετήσιες ζημίες του από το 2008 εμφάνισε το 2022 ο ελβετικός κολοσσός της Credit Suisse υπό το βάρος αλλεπάλληλων σκανδάλων, καθώς και των μαζικών αναλήψεων κεφαλαίων το τέταρτο τρίμηνο, που έφθασαν τα 110 δισ. ελβετικά φράγκα (120 δισ. δολάρια), εξαιτίας του κλονισμού της εμπιστοσύνης των πελατών του. Η καθαρή ζημία την περίοδο Οκτωβρίου - Δεκεμβρίου έφθασε τα 1,39 δισ. φράγκα (1,5 δισ. δολάρια) και ήταν υπεράνω των προβλέψεων, για το σύνολο του 2022 ανήλθε σε 7,29 δισ. φράγκα, ενώ και το 2021 η Credit Suisse είχε ανάλογη πορεία. Ωστόσο, η οικονομική αιμορραγία της δεν σταματάει εδώ, διότι η διοίκηση της προέβλεψε πως ο βραχίονας διαχείρισης περιουσίας και εκείνος της επενδυτικής τραπεζικής πιθανότατα θα καταγράψουν απώλειες το πρώτο τρίμηνο του 2023. Το τμήμα διαχείρισης περιουσίας είχε εκροές 92,7 δισ. φράγκων το τέταρτο τρίμηνο του 2022, πολύ υψηλότερες απ’ ό,τι περίμεναν -61,9 δισ. φράγκα- οι αναλυτές, ενώ τα υπό διαχείριση περιουσιακά στοιχεία της ανέρχονται στα 540,5 δισ. φράγκα. Η όλη κατάσταση δυσχεραίνει τις προοπτικές του διευθύνοντος συμβούλου της, Ούλριχ Κέρνερ, να την επαναφέρει σε οδό κερδοφορίας έως το 2024, όπως έχει δεσμευθεί. Χθες η τιμή της μετοχής της Credit Suisse υποχώρησε στη Ζυρίχη έως και 12%, εξαιτίας του ότι σημείωσε ζημίες για πέμπτη διαδοχική τριμηνία στο τέλος του 2022. Κι ενώ οι εκροές συγκεντρώθηκαν σε μια ταραχώδη περίοδο δύο εβδομάδων τον Οκτώβριο, το πλήρες μέγεθος

Η Credit Suisse ανέφερε πρόοδο στα βήματα που απαιτούνται για την εκτέλεση του σχεδίου εξυγίανσης, με τον επικεφαλής της, Ούλριχ Κέρνερ, να δηλώνει: «Μέχρι το 2024 νομίζω ότι θα πρέπει να είμαστε κερδοφόροι».

τους των 110 δισ. ελβετικών φράγκων αθροιστικά εξακολουθεί να εκπλήσσει τους επενδυτές. Ο Αντρέας Βεντίτι, αναλυτής της Vontobel, περιέγραψε το 2022 ως «σαφώς ένα από τα χειρότερα χρόνια στην 167χρονη ιστορία της Credit Suisse», προσθέτοντας ότι το μέλλον δεν αφήνει περιθώρια εφησυχασμού. Ανάμεσα σε μια σειρά σκανδάλων, η Credit Suisse επλήγη σκληρά από την κατάρρευση των αμερικανικών επενδυτικών κεφαλαίων Archegos το 2021, καθώς και από το «πάγωμα» δισεκατομμυρίων κεφαλαίων χρηματοδότησης της εφοδιαστικής αλυσίδας, που συνδέονται με τον βρετανικό όμιλο χρηματοπιστωτικών υπηρεσι-

ών Greensill. Χτύπημα δέχθηκε, επίσης, η τράπεζα από τη διώξη της στην έδρα της στην Ελβετία για υπόθεση που αφορούσε το ξέπλυμα χρημάτων για λογαριασμό μιας εγκληματικής οργάνωσης. Η δέσμευση του επικεφαλής της Ούλριχ Κέρνερ να βάλει φρένο στην παρακμή της δεύτερης μεγαλύτερης τράπεζας της Ελβετίας εξαρτάται από ένα μαζικό πρόγραμμα προσέγγισης πελατών για να προσελκύσει όσους απομακρύνθηκαν, καθώς και νέους, ενώ παράλληλα θα απομονώσει την ασταθή επενδυτική τραπεζική και θα μειώσει το κόστος. Η Credit Suisse ανέφερε πρόοδο στα βήματα που απαιτούνται για την εκτέ-

λεση του σχεδίου εξυγίανσης, συμπεριλαμβανομένων της αγοράς της εταιρείας συμβούλων Michael Klein, αλλά οι ενδείξεις για αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πελατών είναι ισχνές. «Μέχρι το 2024 νομίζω ότι θα πρέπει να είμαστε κερδοφόροι», είπε ο Ούλριχ Κέρνερ σε συνέντευξή του στην τηλεόραση του Bloomberg. «Το 2023 θα είναι μια χρονιά μετασχηματισμού και μετά θα γίνουμε όλο και καλύτεροι», είπε. Τέλος αναφέρεται ότι το σύνολο των υπό διαχείριση περιουσιακών στοιχείων της Credit Suisse ανήλθε σε 1,3 τρις. ελβετικά φράγκα στο τέλος του 2022, σημειώνοντας μείωση σχεδόν 20% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

BLOOMBERG, REUTERS

Συλλογή από τσάντες Hermes και Chanel πωλήθηκε 3,2 εκατ. δολ.

Εάν έχετε στην κατοχή σου περισσότερες από 1.500 τσάντες Hermes καθώς και άλλων οίκων ως δώρα για τα μέλη της οικογένειάς σου, τότε πρόκειται για μια μάλλον εκκεντρική συλλογή ή για μια πολύ σοβαρή επένδυση. Ο Κινέζος δισεκατομμυριοσχος με έδρα το Χονγκ Κονγκ Τζόζεφ Λάου πούλησε 77 «κοιμήματα» από την εν λόγω συλλογή του σε δημοπρασία του διεθνούς οίκου Sotheby’s και αποκόμισε ποσόν της τάξεως των 3,2 εκατ. δολαρίων ή 25,2 εκατ. δολαρίων Χονγκ Κονγκ, όπως αναφέρει σε σχετικό δημοσίευσμά του το ειδησεογραφικό πρακτορείο Bloomberg. Είχε τίτλο «Το πρώτο μέρος της μεγαλόπνοης συλλογής του Τζόζεφ Λάου», ενώ η εκδήλωση θεωρήθηκε η μεγαλύτερη πώληση τσαντών που ανήκαν σε ένα άτομο για τα δεδομένα της αγοράς της νοτιοανατολικής Ασίας. Τμήμα των εισπράξεων θα διατεθεί για φιλανθρωπικούς σκοπούς, όπως είπε ο οίκος δημοπρασιών, χωρίς να αποκαλύψει το ποσοστό.

Τι ακριβώς περιείχε η εν λόγω συλλογή; Η πώληση περιελάμβανε 76 τσάντες Hermes και μία από τον εξίσου διάσημο οίκο υψηλής ραπτικής της Chanel. Ανάμεσα σε αυτές συγκαταλέγονταν και έξι τσάντες τύπου Birkin (Hermes), που φέρουν διαμάντια και ένα εξαιρετικά σπάνιο μοντέλο με μπρούτζινο Kelly (Chanel).

Το πιο ακριβό ήταν ένα Bleu Jean Shiny Porosus Crocodile Birkin 25 του 2006 με υλικό από λευκόχρυσο 18 καρατίων και διαμάντι, το οποίο αποτιμήθηκε από το άτομο που το αγόρασε 1,53 εκατ. δολάρια Χονγκ Κονγκ, σύμ-

φωνα με αποτελέσματα που δημοσιεύτηκαν στον ιστότοπο του Sotheby’s. Ο Τζόζεφ Λάου είχε αγοράσει περισσότερες από 1.500 τσάντες Hermes ως δώρα και η οικογένειά του εξακολουθεί να έχει περισσότερες από 1.000, δήλωσε εκπρόσωπος του μεγιστάνα.

Ο δισεκατομμυριούχος και πρώην πρόεδρος του ομίλου ακινήτων του Χονγκ Κονγκ, China Estates Holdings, είναι γνωστός συλλέκτης στον κόσμο των δη-

Βγήκε σε δημοπρασία από τον Κινέζο δισεκατομμυριούχο και γνωστό συλλέκτη Τζόζεφ Λάου.

μοπρασιών. Ο 71χρονος φυγάς μεγιστάνας αγόρασε στην κόρη του ένα μπλε διαμάντι 12 καρατίων για 48,6 εκατ. ελβετικά φράγκα (52,9 εκατ. δολάρια) το 2015, ποσό ρεκόρ εκείνη την εποχή. Ο Λάου έχει επίσης στην κατοχή του γνωστούς πίνακες, όπως ο «Μάο» του Αντι Γουόρχολ και το «Everything Must Go» του Ζαν-Μισέλ Μπασκιά, τους οποίους σχεδιάζει να παρουσιάσει στη δική του γκαλερί τέχνης στο Λονδίνο.

Ο Τζόζεφ Λάου, σημειωτέον, κατηγορήθηκε για ξέπλυμα χρήματος και δωροδοκία στο Μακάο, αλλά επειδή δεν υπάρχει συμφωνία έκδοσης υπόπτων μεταξύ Χονγκ Κονγκ και Μακάο ουδέποτε εξέτισε την ποινή του.

BLOOMBERG

Αλμα στα έσοδα των παρόχων φέρνει το 5G

Η νέα τεχνολογία 5G πρόκειται να αποδειχθεί μια εξαιρετικά σημαντική πηγή εσόδων για τους ομίλους παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών με ορίζοντα πενταετίας. Συγκεκριμένα, το τρέχον έτος η αγορά τηλεπικοινωνιών αναμένει έσοδα της τάξεως των 310 δισ. δολαρίων από την 5η γενιά των δικτύων κινητής τηλεφωνίας, ενώ οι ειδικοί προβλέπουν ολόένα και υψηλότερα έσοδα τα επόμενα χρόνια. Η εταιρεία ερευνών αγοράς Juniper Research, μάλιστα, αναφέρει στην τελευταία της έκθεση για το θέμα αυτό ότι οι όμιλοι που δραστηριοποιούνται στον κλάδο θα αποκομίσουν υπερδιπλάσια ετήσια έσοδα της τάξης των 625 δισ. δολαρίων από υπηρεσίες 5ης γενιάς το έτος 2027. Αυτή η κατά 100% αύξηση εσόδων από σήμερα έως το 2027 θα οφείλεται στο γεγονός ότι θα υπάρξει μετάβαση των συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας στα

Θα φτάσουν τα 310 δισ. το 2023 και θα εκτοξευθούν στα 625 δισ. δολ. το 2027.

δίκτυα 5ης γενιάς, καθώς και πως ολοένα και περισσότερο θα χρησιμοποιείται η κάρτα eSIM σε συσκευές, όπως είναι οι φορητοί υπολογιστές, καθώς και τα ποικίλα σημεία πρόσβασης σε Wi-Fi. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της εταιρείας ερευνών Jupiter, τα δίκτυα τεχνολογίας 5ης γενιάς θα αντιστοιχούν στο 80% των εσόδων που θα εισπράττουν οι όμιλοι παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε παγκόσμια κλίμακα έως το 2027, και αυτό θα δώσει τη δυνατότητα στους αρμοδίους ομίλους εκμεταλλευομένους να εξασφαλίσουν απόδοση της επένδυσής τους έως τότε. Με

τις εκτιμήσεις αυτές συγκλίνει η πρόβλεψη ότι η αυξανόμενη εφαρμογή των καρτών eSIM σε νέες συσκευές θα οδηγήσει σε αύξηση της παγκόσμιας κίνησης δεδομένων κινητής τηλεφωνίας σε ποσοστό υψηλότερο από 180% την περίοδο από το 2023 έως το 2027, ενόσω η κίνηση δεδομένων μετατοπίζεται από τα δίκτυα σταθερής τηλεφωνίας και τα Wi-Fi σε εκείνα της 5ης γενιάς. «Οι συσκευές με δυνατότητα eSIM θα φέρουν σημαντική ανάπτυξη στα δεδομένα κινητής τηλεφωνίας, διότι το καταναλωτικό κοινό αξιοποιεί τα δίκτυα για τις περιπτώσεις εκείνες όπου χρησιμοποιούσαν παραδοσιακά μέχρι τώρα τα σταθερά δίκτυα. Οι όμιλοι παροχής υπηρεσιών οφείλουν να διασφαλίσουν ότι τα δίκτυα, συμπεριλαμβανομένων των δικτύων 5ης γενιάς, καθώς και της επόμενης 6ης γενιάς, υπόκεινται

επαρκώς σε προστατευτικές διατάξεις, εφαρμόζοντας σε όλα νέες τεχνολογίες», όπως αναφέρει η εταιρεία ερευνών Jupiter. Στη δε έκθεσή της προβλέπει ακόμα πως για να υπάρξει προετοιμασία γι’ αυτήν την αυξανόμενη ζήτηση σε δεδομένα κινητής τηλεφωνίας, θα πρέπει τα πρότυπα δικτύων 6ης γενιάς να υιοθετήσουν καινοτόμους τεχνολογίες, που δεν χρησιμοποιούνται επί του παρόντος στα πρότυπα των δικτύων της 5ης. Για παράδειγμα, τα μη επίγεια δίκτυα και οι ζώνες συχνοτήτων κάτω του 1 τεραχέρτζ (THz) θα είναι το κλειδί για τις αρχικές δοκιμές των δικτύων 6ης γενιάς, ώστε να μπορούν να παρέχουν αυξημένες δυνατότητες δεδομένων.

Ωστόσο, η Jupiter προειδοποιεί ότι το αυξημένο κόστος που δημιουργείται από τη χρήση δορυφόρων για τα μη επίγεια δίκτυα, καθώς και το κόστος

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της εταιρείας ερευνών Jupiter, τα δίκτυα 5G θα αντιστοιχούν στο 80% των εσόδων που θα εισπράττουν οι όμιλοι παροχής τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών σε παγκόσμια κλίμακα έως το 2027.

απόκτησης φάσματος υψηλής συχνότητας, θα δημιουργήσει μεγαλύτερες διάρκειας χρονοδιαγράμματα για τη διασφάλιση της απόδοσης της επένδυσής στα δίκτυα 6ης γενιάς για τους ομίλους που τα εκμεταλλεύονται. Εξ ου,

τέλος, παρακινεί τον τομέα των τηλεπικοινωνιών να δημιουργήσει συνεργασίες με ειδικούς στη μη επίγεια συνδεσιμότητα, ώστε να εξασφαλίσει χαμηλότερο επενδυτικό κόστος για τα δίκτυα 6ης γενιάς.

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου ιδιοκτησίας (Διακατοχή, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω
Δήλωση Μεταβίβασης: 1/Π/444/2023
Πωλητής/τές: ΜΑΝΩΛΗ ΙΩΑΝΝΗ ΜΑΝΩΛΗΣ
ΑΡΜΕΝΙΑΣ, 28, Διαμ. 303, 2003 ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΔΗΜΟΣ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Αγοραστής: ΖΙΠΙΤΗΣ ΜΙΧΑΗΛ ΧΡΙΣΤΟΣ
ΕΛΑΙΩΝ, 13, ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ 2560, ΛΕΥΚΩΣΙΑ
Ακίνητο:
Αρ. Εγγραφής: 0/16308
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 39/06/0/258/5
Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ
Εμβαδό τ.μ.: 7024
Γεωγραφική Περιοχή: ΛΕΥΚΩΣΙΑ ΑΓΙΑ ΒΑΡΒΑΡΑ, Τοποθεσία: ΠΗΓΗ
Μεταβιβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 1/8
Ποσό Πώλησης: €3.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ : Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α. ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΩΣΙΜΟΤΗΤΗΣ
ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Προς Κάθε Ενδιαφερόμενο – Φυσικό ή Νομικό Πρόσωπο

Το Τμήμα Κοινωνικής Ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρίες, του Υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, διενεργεί διαγωνισμό με συνοπτική διαδικασία και με κριτήριο ανάθεσης τη χαμηλότερη τιμή, για την παροχή Υπηρεσιών Καθαριότητας στο Κέντρο Αξιολόγησης Αναπηρίας Λευκωσίας (Αρ. Διαγωνισμού: ΤΚΕΑΑ 02/2023).

Μπορείτε να βρείτε τα σχετικά έντυπα του Διαγωνισμού στην ιστοσελίδα του Τμήματος www.dmsw.gov.cy/dsid στην ενότητα «Τελευταία Νέα».

Σε περίπτωση που ενδιαφέρεστε για συμμετοχή παρακαλείστε όπως υποβάλετε την προσφορά σας το αργότερο μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου 2023 και ώρα 12:00, στο κιβώτιο προσφορών της Αναθέτουσας Αρχής στη διεύθυνση Λεωφόρος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ΙΙΙ 67, 2220, Λατσία (ισόγειο) ή όπως αποσταλούν στην Αναθέτουσα Αρχή με συστημένη ταχυδρομική επιστολή, η οποία θα πρέπει, με ευθύνη του Προσφέροντα, να παραληφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή μέχρι την τελευταία προθεσμία υποβολής Προσφορών.

Η Αθήνα ελκυστικός επενδυτικός προορισμός για αγορά κατοικίας

Στην τέταρτη θέση μεταξύ ευρωπαϊκών πόλεων σύμφωνα με νέα έρευνα

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Στην **τέταρτη** θέση μεταξύ σειράς ευρωπαϊκών πόλεων κατατάσσει την αγορά κατοικίας της Αθήνας νέα έρευνα, αναφορικά με το πόσο ελκυστική είναι ως προορισμός για επενδυτές που ενδιαφέρονται να εκμεταλλευθούν ακίνητα. Συγκεκριμένα, με βάση τα σχετικά στοιχεία που επιμελήθηκε η επενδυτική εταιρεία ProfitLevel, προκύπτει ότι στην περίπτωση της Αθήνας απαιτούνται 21,4 χρόνια για την απόσβεση της σχετικής επένδυσης σήμερα. Ο χρόνος αυτός υπολογίζεται με βάση το κόστος αγοράς ακινήτου και το ύψος των ενοικίων. Ειδικότερα, όπως αναφέρει στην «Κ» η αναλύτρια της ProfitLevel Λουσία Ζάρσκα, «σε σχέση με πέρυσι παρατηρούμε μια επιμήκυνση του απαιτούμενου χρόνου απόσβεσης κατά σχεδόν τέσσερα χρόνια. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι τιμές πώλησης κατοικιών αυξήθηκαν με σχεδόν τρεις φορές ταχύτερο ρυθμό συγκριτικά με τον αντίστοιχο ρυθμό αύξησης των τιμών ενοικιάσεως». Σύμφωνα με τα στοιχεία της Numbeo, που χρησιμοποιήθηκαν για τους σκοπούς της έρευνας, η μέση τιμή πώλησης ενός ακινήτου σύγχρονης προδιαγραφών (έως 15 ετών) στην Αθήνα διαμορφώνεται σε 2.500 ευρώ/τ.μ. κατά μέσον όρο, ενώ το μέσο κόστος ενοικίασης για ένα διαμέρισμα άνω των 100 τ.μ. διαμορφώνεται σε 900 ευρώ σε μηνιαία βάση. Στην πρώτη θέση της σχετικής κατάταξης βρίσκεται η Βαλένθια στην Ισπανία με μόλις 16,7 έτη, ενώ έπονται τα Κανάρια Νησιά με 19,44 έτη και η Βαρκελώνη με 19,48 έτη. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην περίπτωση της Βαρκελώνης το μέσο κόστος απόκτησης ακινήτου στο κέντρο της πόλης (στοιχεία από τη Numbeo) προσεγγίζει τα 5.000 ευρώ/τ.μ. (4.960 ευρώ/τ.μ.) και είναι σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο κόστος στο κέντρο της Αθήνας. Ωστόσο, ακόμη υψηλότερο είναι το ενοίκιο, καθώς η μέση τιμή για ένα διαμέρισμα με ένα υπνοδωμάτιο διαμορφώνεται σε 1.042 ευρώ, όντας 110,4% υψηλότερο από τα σχεδόν

Διαμερίσματα μεγαλύτερης επιφάνειας (110 τ.μ.) στο κέντρο της Αθήνας εκμισθώνονται αντί 875 ευρώ κατά μέσον όρο, ενώ στη Βαρκελώνη, το αντίστοιχο κόστος είναι σχεδόν διπλάσιο – 1.744 ευρώ μηνιαίως.

Βρίσκεται στην 4η θέση μεταξύ ευρωπαϊκών πόλεων, στην 1η η Βαλένθια.

500 ευρώ ενός αντίστοιχου ακινήτου στην ελληνική πρωτεύουσα. Αντίστοιχα, διαμερίσματα μεγαλύτερης επιφάνειας (110 τ.μ.) στο κέντρο της Αθήνας εκμισθώνονται αντί 875 ευρώ κατά μέσον όρο, ενώ στη Βαρκελώνη, το αντίστοιχο κόστος είναι σχεδόν διπλάσιο – 1.744 ευρώ μηνιαίως. Σημειώτέον ότι με βάση τη Numbeo, ο μέσος μισθός έπεται από φόρους και κρατήσεις ανέρχεται σε 923 ευρώ στην Ελλάδα, έναντι 1.815 στην Ισπανία, ποσό που είναι 96,5% υψηλότερο. Σε κάθε περίπτωση, όμως, φαίνεται πως προκύπτουν αρκετές ομοιότητες, καθώς εν τέλει η αγοραστική δύναμη μεταξύ ενός νοικοκυριού που μένει στην Αθήνα κι ενός αντίστοιχου που μένει στη Βαρκελώνη δεν έχει μεγάλες αποκλίσεις, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά το κόστος στέγασης.

Η κατάταξη των 17 ευρωπαϊκών πόλεων

	Ιαν. 2022	Ιαν. 2023		Ιαν. 2022	Ιαν. 2023
Βαλένθια	17,06	16,69	Μιλάνο	27,42	28,72
Κανάρια Νησιά (Las Palmas)	23,00	19,44	Μπρατισλάβα	26,11	30,31
Βαρκελώνη	22,51	19,48	Μασσαλία	21,78	31,51
Αθήνα	17,66	21,39	Νίκαια	29,71	31,64
Βαρσοβία	30,76	23,25	Ντουμπρόβνικ	42,38	32,90
Κρακοβία	25,19	24,33	Πράγα	35,46	34,07
Λιουμπλιάνα	25,62	27,13	Μόναχο	38,00	37,08
Βουδαπέστη	29,67	28,43	Ηράκλειο Κρήτης	23,37	37,10
			Βιέννη	37,16	38,84

ΠΗΓΗ: ProfitLevel

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Ιανουαρίου της νέας χρονιάς

Το **2022** έθεσε αρκετά ψηλά τον πήχη σε κτηματικές επιδόσεις αφού αναδείχθηκε ως η καλύτερη χρονιά από το 2007. Θα καταφέρει το 2023 να συγκριθεί θετικά με το 2022 ή μήπως να αναμένουμε μια ανατροπή του κλίματος; Το ερώτημα δεν μπορεί να απαντηθεί με μια μονοκοντυλιά. Όπως έχουμε δει αμέτρητες φορές, πάντα συντρέχουν καταστάσεις και δεδομένα που ενίοτε από κοινού ενισχύουν μια κατεύθυνση και άλλοτε ενεργούν αντίθετα και το ένα αδυνατίζει τη δύναμη του άλλου. Το αποτέλεσμα είναι πάντα μια προκύπτουσα κατεύθυνση που μπορεί και να μας εκπλήξει. Ένας μεγάλος αριθμός από παραμέτρους συνεχίζει λίγο – πολύ να κινείται στα ίδια επίπεδα του περασμένου Δεκεμβρίου. Έχουμε φυσικά την επιπρόσθετη αύξηση στα επιτόκια τα οποία αναμένεται να αυξηθούν ακόμη λίγο πριν μειωθούν. Έχουμε τον πληθωρισμό ο οποίος σημείωσε ελαφριά μείωση και αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω. Σίγουρα έχουμε αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό και ο επιτυχών Πρόεδρος θα κρίνει και την κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής και της καλλιεργίας ενός κλίματος σταθερότητας και δημοσιονομικής πειθαρχίας. Η χώρα μας εξακολουθεί προς το παρόν να ελκύει ξένους θεατές αλλά και επιχειρήσεις οι οποίες επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν εδώ σε πιο μόνιμη βάση, προσθέτοντας σημαντική

Ο επιτυχών Πρόεδρος θα κρίνει και την κατεύθυνση της οικονομικής πολιτικής και της καλλιεργίας ενός κλίματος σταθερότητας και δημοσιονομικής πειθαρχίας.

στο ΑΕΠ και διευρύνοντας τις ευκαιρίες απασχόλησης. Το τουριστικό προϊόν διευρύνεται και η τουριστική σαιζόν επεκτείνεται δημιουργώντας ένα κλίμα αισιοδοξίας ότι οι τουριστικές αφίξεις θα ενισχυθούν σε αριθμό και ποιότητα. Όλα αυτά συνθέτουν ένα σκηνικό αισιοδοξίας ότι η αγορά των ακινήτων θα είναι ιδιαίτερα ενεργή. Φυσικά κάθε καλό φέρνει και τα κακά του, οπότε αν είναι αναγκαίο να υποθετηθούν ή/ και να ενισχυθούν πολιτικές που προσφέρουν προστιθέμενη αξία σε κόσμο που την έχει ανάγκη. Αυτό διασφαλίζεται αφενός με μέτρα που αυξάνουν το διαθέσιμο εισόδημα αυτών των ομάδων πληθυσμού, και αφετέρου με μέτρα και πολιτικές που διευκολύνουν και ενθαρρύνουν την αύξηση στην προσφορά. Έχοντας κάνει την πιο πάνω εισαγωγή, πάμε να αναλύσουμε τα τε-

Τον Ιανουάριο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.188 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενος με τον Ιανουάριο του 2022, μπορούμε να πούμε ότι είναι εξισωμένος αφού πέρσι καταγράφηκαν 1.177 πωλήσεις.

λευταία στοιχεία. Τον Ιανουάριο του 2023 σημειώθηκαν συνολικά 1.188 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Συγκρινόμενος με τον Ιανουάριο του 2022, μπορούμε να πούμε ότι είναι εξισωμένος αφού πέρσι καταγράφηκαν 1.177 πωλήσεις. Σε επίπεδο πωλητριών εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις συναλλαγών που έγιναν), η Παγκύπρια εικόνα για τον Ιανουάριο είναι ανεβασμένη κατά 28% σε σχέση με τον Ιανουάριο πέρσι αφού κατατέθηκαν συνολικά 1.091 πωλητήρια έγγραφα, σε αντίθεση με 855 πέρσι. Οι συνολικές αξίες συναλλαγών τον Ιανουάριο φέτος κυμάνθηκαν περίε των €271,1εκ. Συγκρινόμενες με τον Ιανουάριο του 2022 όπου οι αξίες ήταν περίε των

€271,9εκ., θεωρούνται κι εδώ εξισωμένες. Πώς κτανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Συμπεριφέρθηκαν όλες οι επαρχίες κατά αντίστοιχο τρόπο; Η Λευκωσία κατέγραψε 301 πωλήσεις με συνολικό όγκο συναλλαγών περίε των €49,5 εκ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Ιανουαρίου 25,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 18,3% επί της αξίας συναλλαγών. Τον Ιανουάριο πέρσι είχε καταγράψει 388 συναλλαγές συνολικής αξίας περίε των €64,6 εκ. Άρα η Λευκωσία φέτος κατέγραψε πτώση σε σχέση με πέρσι. Επιπλέον η Λευκωσία κατέγραψε και 174 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 7% μειωμένα

Ανάρπαστα τα πενήντα πολυτελή διαμερίσματα στο νέο Hilton

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Στις **αρχές** του 2025 αναμένεται να ανοίξει το ολοκληρωμένο τουριστικό συγκρότημα που μέχρι σήμερα ήταν γνωστό ως Hilton, αλλά ήδη τα 50 διαμερίσματα που θα αναπτυχθούν στους τέσσερις τελευταίους ορόφους του έχουν, κατά πληροφορίες, πουληθεί. Αποδεικνύεται έτσι εκ του αποτελέσματος πως το εγχείρημα μετατροπής του Χίλτον σε σύνθετο συγκρότημα φιλοξενίας και άλλων δραστηριοτήτων υψηλού επιπέδου έγινε δεκτό με ενθουσιασμό από την αγορά. Οι αγοραστές στην πλειονότητά τους είναι ωστόσο Έλληνες.

Οι δύο τελευταίοι όροφοι, που βρίσκονται κάτω από το παλιό Galaxy, είναι και αυτοί που πουλήθηκαν ακριβότερα. Η μέση τιμή ανά τετραγωνικό μέτρο φέρεται να έχει διαμορφωθεί σε 24.000 ευρώ. Σε αυτά τα επίπεδα φιλοξενούνται διαμέρισμα διαφόρων τύπων, ως επί το πλείστον συντηρητικού μεγέθους, και μία κατοικία μεγάλης επιφάνειας, αναφέρουν πληροφορίες της αγοράς. Οι δύο από κάτω όροφοι πωλήθηκαν σύμφωνα πάντα με τις ίδιες πηγές έναντι 21.000 ευρώ ανά τετραγωνικό. Τα διαμερίσματα στους δύο τελευταίους ορόφους φέρουν το brand της Waldorf Astoria, ενώ των δύο από κάτω της Conrad. Οι εργασίες ξεκίνησαν τον Ιανουάριο του 2022 και αναμένεται να ολοκληρωθούν στα τέλη του 2024 με αρχές 2025. Στο οικοδομικό τετράγωνο που φιλοξενεί εδώ και δεκαετίες το ξενοδοχείο-τοποσήμιο της πρωτεύουσας θα αναπτυχθούν και πρόσθετα οικοδομήματα, μια και το ακίνητο διαθέτει σημαντική ανεκμετάλλετο συντελεστή δόμησης. Η σχετική επένδυση της ιδιοκτήτριας «Ιονική Ξενοδοχειακή», συμφερόντων του ομίλου Κωνσταντακόπουλου, σε κτιριακές εγκαταστάσεις, υποδομές και εξοπλισμό θα ξεπεράσει τα 130 εκατομμύρια, πλέον των 145 εκατομμυρίων που έχει ήδη δαπανήσει από το 2016 και μετά για την αγορά του ακινήτου. Συνολικά, δηλαδή, η επένδυση θα υπερβεί τα 275 εκατομμύρια και ενδέχεται, σύμφωνα

Το νέο πολυτελές ξενοδοχείο Conrad, εκτός από τα 50 διαμερίσματα, θα διαθέτει 280 δωμάτια και σουίτες.

Η μέση τιμή πώλησης υπερβαίνει τις 21.000 ευρώ ανά τετραγωνικό μέτρο.

με κύκλους της αγοράς, να ξεπεράσει στην τελική φάση της και τα 300 εκατομμύρια εξαιτίας και της ανόδου του κόστους των κατασκευαστικών υλικών. Το νέο πολυτελές ξενοδοχείο Conrad, εκτός από τα 50 διαμερίσματα, θα διαθέτει 280 δωμάτια και σουίτες. Το συγκρότημα θα φιλοξενεί επίσης επιώνυμα εστιατόρια, θεματικούς εμπορικούς χώρους, εγκαταστάσεις ψυχαγωγίας και ευεξίας, καθώς και σύγχρονη λέσχη μελών. Πρόκειται για ένα έργο μεγάλης κλίμακας, το οποίο ωστόσο θα διατηρήσει την αρχιτεκτονική κληρονομιά του κτίριου και τις διαχρονικές προσόψεις που έχει φιλοτεχνήσει ο Γιάννης Μόραλης, σημειώνει η εταιρεία. Για τη λειτουργία του ξενοδοχείου και την υποστήριξη των πολυτελών κατοικιών η «Ιονική Ξενοδοχειακή» έχει υπογράψει συμφωνία με τη Hilton Worldwide και τα δύο κορυφαία luxury brands της, Conrad και Waldorf Astoria. Ειδικότερα, οι Waldorf Astoria Residences θα έχουν προνομιακή πρόσβαση στις εγκαταστάσεις και υπηρεσίες του νέου προορισμού, στο συγκρότημα θα λειτουργεί ιδιωτικό lounge, αλλά και χώροι ευεξίας για τους κατοίκους.

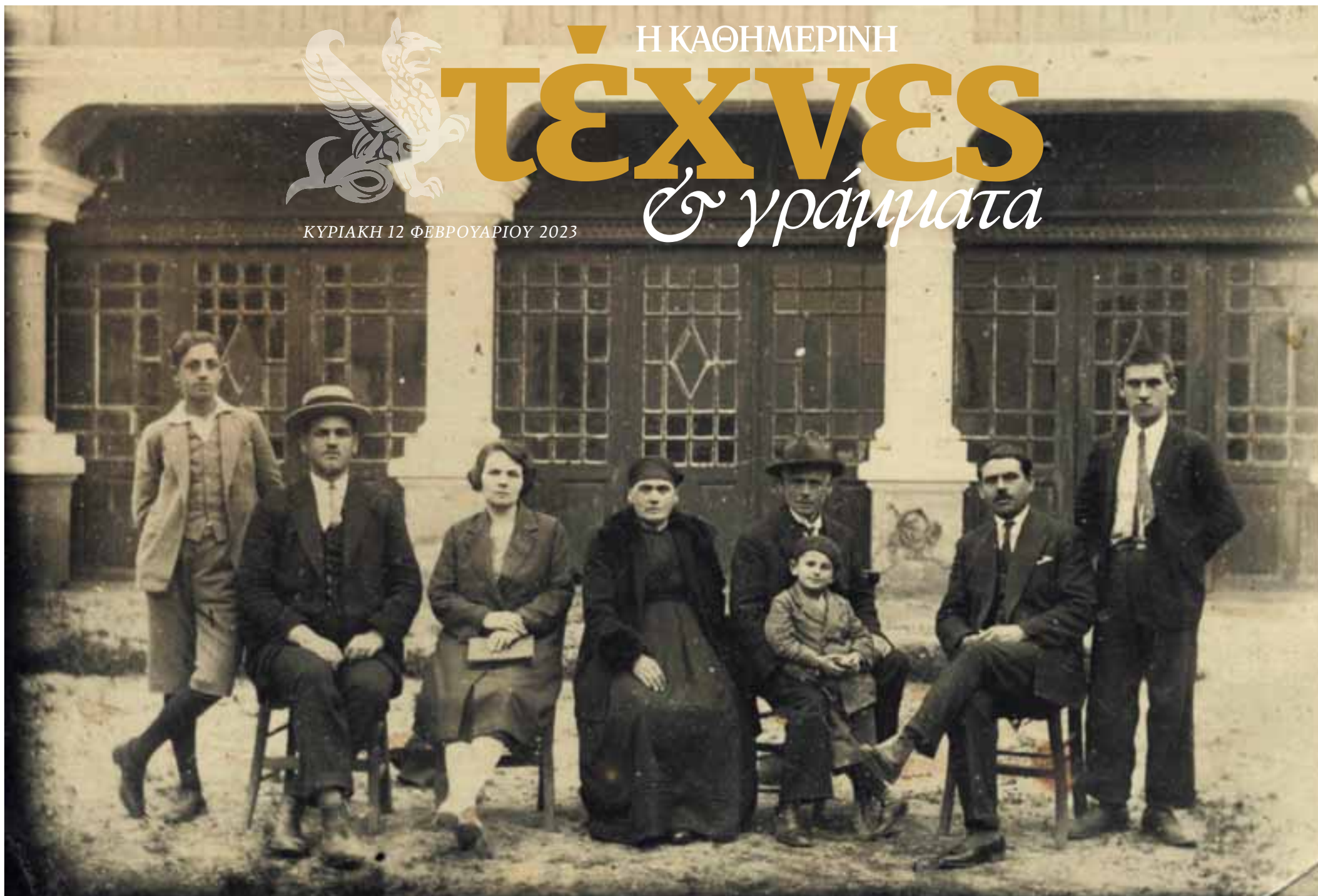
Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Τέχνες & γράμματα

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023

Η οικογένεια Μανάκια μπροστά από τον κινηματογράφο τους στο Μοναστήρι (Μπίτολα), 1929. Ο άνδρας με το παιδί είναι ο Μίλτος και δίπλα του ο Γιάννης.

ΑΔΟΙ ΜΑΝΑΚΙΑ, ΑΡΧΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΛΛΙΑ, ΙΜΜΑ

Ο θησαυρός των Βλάχων

Μια έκθεση φέρνει στο φως το πολύτιμο φωτογραφικό αρχείο των πρωτοπόρων κινηματογραφιστών, αδελφών Μανάκια

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΜΥΡΤΣΙΩΤΗ**

«**Κύριε πρόεδρε**, παρακαλώ δεχθείτε τις φωτογραφίες του πατέρα μου Μιλτιάδη Μανάκια, οι οποίες προέρχονται από την προσωπική μου συλλογή. Ο πατέρας μου αισθανόταν Έλληνας και για τον λόγο αυτό προσφέρω τις φωτογραφίες για την έκδοση σχετικού άλμπουμ αφιερωμένου σ' αυτόν».

Το επίσημο έγγραφο για τη γενναιόδωρη προσφορά ενός σπουδαίου φωτογραφικού υλικού των πρωτοπόρων κινηματογραφιστών Γιάννη και Μίλτου Μανάκια απευθύνεται στον «πρέσβη της Ελλάδος στα Σκόπια κ. Αλέξανδρο Μαλλιά». Φέρει την υπογραφή «Λεωνίδα Μανάνκας του Μιλτιάδη», τόπο και ημερομηνία «Σκόπια 15 Οκτωβρίου 1998».

«Συνάντησα για πρώτη φορά τον Λεωνίδα Μανάκη, αστυνομικό διευθυντή στο Κουμάνοβο, αρχές του 1997, με δυο στενούς μου συνεργάτες. Μιλούσαμε επί οκτώ ώρες. Ήταν αξεχαστη βραδιά για όλους. Εκείνος άνοιξε την καρδιά του —δεν ήταν εύκολο εκείνη την εποχή— κι εμείς ακούσαμε όλα όσα ήθελαν να πουν επί πενήντα και πλέον χρόνια σιωπής οι ελληνόφωνοι Βλάχοι. Τότε ο Λεωνίδα Μανάνκας μού παρέδωσε εμπιστευτικά ένα κουτί με δεκάδες ανέκδοτες φωτογραφίες από το προσωπικό αρχείο του πατέρα του Μιλτιάδη (Μίλτου), με την προϋπόθεση να μη βγουν στη δημοσιότητα πριν από τον θάνατό του».

Ο πρέσβης επί τιμή Αλέξανδρος Μαλλιάς, που περιγράφει στην «Κ», σήμερα, έπειτα από 26 χρόνια, το χρονικό της παραλαβής του πολύτιμου υλικού, τήρησε τη συμφωνία του. Λίγα χρόνια μετά τον θάνατο του Λεωνίδα Μανάκη παρέδωσε την ανέκδοτη φωτογραφική συλλογή στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα Θεσσαλονίκης (ΜΜΑ). «Ποτέ δεν πέρασε από το μυαλό μου να αξιοποιήσω το άλμπουμ ως ιδιώτης. Η συλλογή ανήκει στους Έλληνες γιατί δεν την παρέλαβα ως Αλέξανδρος Μαλλιάς, αλλά ως εκπρόσωπος της Ελλάδος σε μια

ευαίσθητη περίοδο. Είχα την τύχη να συνεργαστώ επί δεκαετίες με τα στελέχη του ΜΜΑ στο πεδίο της διπλωματικής μάχης στα Βαλκάνια. Γνωρίζω το έργο του και είμαι απολύτως βέβαιος ότι το αρχείο θα αξιοποιηθεί για να γίνει κτήμα της Ελλάδος και της βαλκανικής περιοχής. Εκπληρώνω έτσι κι εγώ ένα μικρό κομμάτι της παρότρυνσης του Κωνσταντίνου Καραμανλή, ο οποίος, εγκαινιάζοντας το ΜΜΑ στις 17 Οκτωβρίου 1982 διατύπωσε την ευχή “η προσπάθειά

Το αρχείο του Μιλτιάδη Μανάκια παρέδωσε το 1998 ο γιος του Λεωνίδα στον τότε πρέσβη της Ελλάδας στα Σκόπια Αλέξανδρο Μαλλιά.

του να συνεχιστεί, να εμπλουτιστεί, να επεκταθεί και να αποτελέσει σχολείο για τις νέες γενιές που πολλές φορές αναζητούν συγκινήσεις ή επιδόσεις ουτοπικές ή και βλαβερές”. Συνεπώς, μαζί με τις φωτογραφίες, δώρισα στο ΜΜΑ και το προσωπικό μου αρχείο». Περιλαμβάνει έγγραφα και εφημερίδες της Βόρειας Μακεδονίας, της Αλβανίας, της Σερβίας και του Κοσόβου των τελευταίων τριάντα ετών, με κείμενα για τις οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις στα Βαλκάνια, τη σχέση των χωρών με την Ελλάδα, την πολιτική της χώρας μας κυρίως στα Βαλκάνια και όχι μόνο.

Ο κ. Μαλλιάς ήταν ο πρώτος διπλωματικός αντιπρόσωπος της Ελλάδας στα Σκόπια αμέσως μετά την ενδιάμεση συμφωνία που υπογράφηκε τον Σεπτέμβριο του '95. Μια από τις αρχικές δράσεις της πρεσβείας ήταν η καταγραφή ελληνόφωνων και βλαχόφωνων της περιοχής. «Τότε γνώρισα τον Λεωνίδα Μανάκη. Παραλαμβάνοντας και παραδίδοντας το κουτί στην Ελλάδα ένωσα το όραμα του Θόδωρου Αγγελόπουλου στο

Γυναίκα από την Κλεισούρα με τον υιό της (1905).

ΑΔΟΙ ΜΑΝΑΚΙΑ, ΑΡΧΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΜΑΛΛΙΑ, ΙΜΜΑ

έργο “Το βλέμμα του Οδυσσέα”, όπου στο ομιχλώδες λιμάνι γίνεται λόγος το ανεμφάνιστο κινηματογραφικό υλικό σ’ ένα κουτί να μη μείνει στη λήθη».

Το κουτί άνοιξε για να αποκαλύψει στο κοινό την ανθρωπογεωγραφία του βαλκανικού χώρου μέσα από τα άγνωστα φωτογραφικά ντοκουμέντα, στην έκθεση «Γιάννης και Μίλτος Μανάκια. Τα πρόσωπα πίσω από τον φακό», που εντάσσεται και συνάδει απόλυτα με τη θεματική της «Γεωκυλισμένης» της φετινής 8ης Μπιενάλε Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης που διοργανώνει το MOMus.

Περισσότερες από εκατό φωτογραφίες αριθμεί η ανέκδοτη συλλογή που μας άφησαν οι αδελφοί Μανάκια, πρωτεργάτες του βαλκανικού κινηματογράφου και προπομποί του ελληνικού σινεμά. Διατρέχοντας την ύπαιθρο και τα μεγάλα αστικά κέντρα των Βαλκανίων στη μεγάλη οθωμανική αυτοκρατορία, καταγράφουν την καθημερινότητα των ανθρώπων του μόχθου, στιγμές ξεγνοιασιάς και ψυχαγωγίας, αρχιτεκτονικά τοπία, ιστορικά και κοινωνικά γεγονότα που σηματοδότησαν τις αλλαγές του πρώτου μισού του 20ού αιώνα.

«Μέσα στις δύσκολες συνθήκες αυτής της περιόδου στον χώρο των Βαλκανίων, οι Βλάχοι κατάφεραν να είναι μια από τις πιο ισχυρές φυλετικές ομάδες της περιοχής. Η καθημερινή ζωή κτηνοτρόφων και εμπόρων ήταν ένας διαρκής αγώνας. Παρά τις συνεχείς μετακινήσεις, τα ήθη και τα έθιμα, η συνοχή και η αλληλεγγύη της κοινότητας ήταν οι κρίκοι της οργάνωσης ενός ιδιαίτερου κώδικα ζωής που τους ένωνε και τους διαφοροποιούσε από τις άλλες φυλετικές ομάδες της Οθωμανικής

Από τις εικόνες των αδελφών Μανάκια ξεπηδούν η οικονομική και κοινωνική ζωή, οι ενδυμασίες, η εκπαίδευση και ο ρόλος της γυναίκας.

αυτοκρατορίας», εξηγεί στην «Κ» η Σταυρούλα Μαυρογένη καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, διευθύντρια του Κέντρου Ερευνας Μακεδονικής Ιστορίας και Τεκμηρίωσης (ΚΕΜΙΤ), που επιμελείται την έκθεση μαζί με τη Φανή Τσατσάια, ιστορικό Τέχνης, διευθύντρια του Ιδρύματος Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα και Νεότερης Ιστορίας της Μακεδονίας (ΙΜΜΑ).

«Καλλιτέχνες με όραμα»

Οι αδελφοί Μανάκια, Γιαννάκης και Μίλτος, μολονότι γεννημένοι από κτηνοτροφική οικογένεια στην Αβδέλλα Γρεβενών στις 18 Μαΐου 1878 και 9 Σεπτεμβρίου 1882 αντίστοιχα, ήταν «κοσμοπολίτες και καλλιτέχνες με όραμα». Ο Γιάννης, φιλομαθής και καλλιτεχνική φύση, φοίτησε σε ρουμανικό σχολείο. Το όραμα αυτό τον οδηγεί στο Λονδίνο όπου με τον αδελφό του Μίλτο αγοράζουν την κάμερα BIOSKOP 300 κι αρχίζουν τα γυρίσματα.

«Δεν ξεκινούν ούτε από την Αγγλία ούτε από τη Ρουμανία, αλλά από την ιδιαίτερη πατρίδα

τους, την Αβδέλλα», επισημαίνει η κ. Μαυρογένη. Εκεί στην ορεινή γωνιά των Γρεβενών πραγματοποιούν την πρώτη τους ταινία, τις «Υφάντρες» (1905), για να ακολουθήσουν λαμπρή καριέρα στη φωτογραφία και τον κινηματογράφο. Από τις εικόνες τους ξεπηδούν η οικονομική και κοινωνική ζωή, οι ενδυμασίες, η εκπαίδευση αλλά και ο «ρόλος της γυναίκας, ο πυρήνας της οικογένειας σε μια ανδροκρατούμενη κοινωνία, μέσα από την οποία μεταλαμπαδεύεται η πηκτική, η παιδεία, η γλώσσα των Βλάχων, τα οποία μπορεί να δημιουργούν μια “γκετοποίηση”, διαφυλάσσουν ωστόσο έναν πολιτισμικό θησαυρό», προσθέτει η κ. Μαυρογένη.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο και σε μια ιδιαίτερα ταραγμένη εποχή κινούνται οι αδελφοί Μανάκια. Επειτα από το πρώτο τους φωτογραφικό εργαστήριο στα Γιάννενα (αρχές 20ού αι.) εγκαθίστανται στο Μοναστήρι (σημερινή Μπίτολα)—πόλη ελληνική—όπου μετά τη λήξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου ανοίγουν φωτογραφείο και κινηματογραφική αίθουσα. Εκοντας ελληνική συνείδηση, όταν δημιουργήθηκαν τα εθνικά κράτη, η σκέψη τους ήταν να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Ο Γιαννάκης τα κατάφερε. Επέστρεψε στη Θεσσαλονίκη το 1939 όπου πέθανε το 1964. Ο Μίλτος «εγκλωβίστηκε» στην πρώην Γιουγκοσλαβία, διατηρώντας ωστόσο ισχυρές σχέσεις με την οικογένειά του στην Αβδέλλα. Τιμήθηκε για το έργο του από τον Τίτο. Πέθανε στο Μοναστήρι σε ηλικία 82 ετών χωρίς να πραγματοποιήσει το όνειρο της επιστροφής. Οι εθνογραφικές τους μαρτυρίες σε χιλιάδες φωτογραφίες και ταινίες, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου βρίσκεται στο Μοναστήρι, αποτελούν πολύτιμη κληρονομιά για τη σύγχρονη Ιστορία και τους λαούς των Βαλκανίων.

Η έκθεση «Γιάννης και Μίλτος Μανάκια. Τα πρόσωπα πίσω από τον φακό» εγκαθίσταται στο Μουσείο Μακεδονικού Αγώνα στις 15 Φεβρουαρίου. Διάρκεια έως τις 31 Δεκεμβρίου 2023.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

12.2-18.2.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΕΚΘΕΣΗ

«lefkart V»

Το Ίδρυμα Πολιτιστικής Δημιουργίας για Παιδιά και Νέους και τα Αρχαία Λάρνακας - Φοίβος Σταυρίδης διοργανώνουν την ετήσια έκθεση «lefkart V» του προγράμματος «Το Λευκαρίτικο Κέντημα-Πηγή Έμπνευσης». Το δημιουργικό σκεπτικό της έκθεσης βασίζεται στην προώθηση, διάδοση και γενικότερα στη στήριξη των έργων των μαθητών που βασίστηκαν στην ιδέα του λευκαρίτικου κεντήματος. Το πρόγραμμα παρακολούθησαν καθηγητές Μέσης Γενικής και Μέσης Τεχνικής, Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, μέσα από διαδικτυακά σεμινάρια για την ιστορική εξέλιξη του λευκαρίτικου κεντήματος, την τεχνική κατασκευής και τη δυνατότητα χρήσης των στοιχείων του κεντήματος στις εφαρμοσμένες τέχνες, Αρχαία Λάρνακας - Φοίβος Σταυρίδης, Ζήνωνος Κτιέως 1, Λάρνακα. Από 15 Φεβρουαρίου έως 15 Μαρτίου

ΘΕΑΤΡΟ

«Η Φόνισσα» από την ΕΘΑΛ

Ανεβαίνει από την Κεντρική Σκηνή της ΕΘΑΛ το διήγημα του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη «Η φόνισσα» σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη. Η ιστορία διαδραματίζεται στη Σκιάθo, στο νησί του συγγραφέα, όπου η γριά Χαδούλα ή Φραγκογιαννού οδηγείται στο έγκλημα βλέποντας το ως τη μόνη διέξοδο από τη βασανισμένη ζωή που μοιραία περιμένει τις γυναίκες της εποχής της και της κοινωνικής της θέσης. Μια ομάδα επτά αζιόλογων γυναικών ηθοποιών έχει αναλάβει να δώσει σάρκα και οστά στην ιστορία της Φραγκογιαννούς, με το σώμα και τη φωνή υπό τη σκηνοθετική καθοδήγηση της Μαρί-

νας Βρόντη και την πρωτότυπη μουσική του γνωστού συνθέτη Γιώργου Ανδρέου. Επί σκηνής: Σαββίνα Γεωργίου, Νίκη Δραγούμη, Μυρτώ Κουγιάλη, Χριστίνα Κυριάκου, Κωνσταντίνα Ξενοφώντος, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Μαρίλια Χαριδήμου. Πρεμιέρα 17 Φεβρουαρίου, Θέατρο ΕΘΑΛ, Φραγκλίνου Ρούτζβελτ, 76, Λεμεσός, ώρα 8:30 μ.μ. Παραστάσεις στη Λεμεσό: 18 και 21 Φεβρουαρίου και 3 και 4 Μαρτίου, ώρα 8:30 μ.μ. και 19 Φεβρουαρίου και 5 Μαρτίου, ώρα 6:30 μ.μ. Θα ακολουθήσουν παραστάσεις στη Λευκωσία. Κατάλληλο για άτομα άνω των 12 ετών. Πληροφορίες τηλέφωνο 25877827.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Πασατέμπο, η ζωή μιας κομπάρσας»

Ο Κώστας Σιλιάδοπουλος παρουσιάζει επί σκηνής τη ζωή της Σεραφίνας Πασατέμπο, καθοδηγώντας με ευαισθησία και χιούμορ τον ηθοποιό Χάρη Αττώνη, στη νέα παραγωγή της «Σόλο για τρεις». Το νέο έργο του Κώστα Μαννούρη μας συστήνει τη Σεραφίνα, η οποία υπήρξε μια ζωή κομπάρσα σε θεατρικές παραστάσεις. Έβλεπε, τον εαυτό της μια ζωή σαν την πατάτα στο ψιτό «για να γεμίσει το ταψί», το ταψί της κάθε παράστασης. Τώρα πια, στα 83 της χρόνια, μέσα από τις στραπούς μιας οπασμένης αφήγησης, θέλει να ομολογήσει

πόσο ευγνώμων είναι για τη ζωή που έζησε και για το ότι αξιώθηκε να πορευτεί στους δρόμους και στη μνήμη με ιερά βακτηρία το φύλο που επέλεξε. Πρεμιέρα: Πέμπτη 16 Φεβρουαρίου, 8:30 μ.μ. Θέατρο Χώρα, Κοράη 1 (Πλατεία Αρχιεπισκοπής), Λευκωσία. Παραστάσεις Τετάρτη 22 Φεβρουαρίου, Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου, Τετάρτη 1 Μαρτίου, Πέμπτη 2 Μαρτίου, Τετάρτη 8 Μαρτίου, Πέμπτη 9 Μαρτίου, Τρίτη 14 Μαρτίου, Τετάρτη 15 Μαρτίου και Πέμπτη 16 Μαρτίου, ώρα έναρξης 8.30 μ.μ. Κρατήσεις τηλέφωνο 99544934.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ο Γιάννης Γεωργίου σε Ρεσιτάλ

Ο πιανίστας Γιάννης Γεωργίου επιστρέφει στο Ριάλτο στις 17 Φεβρουαρίου 2023, υποσχόμενος ένα ενθουσιώδες ταξίδι στη μαγεία και το πάθος τεσσάρων μεγάλων συνθετών. Ο βιρτουόζος σολίστας θα ερμηνεύσει έργα των Σκαρλάτι, Ντεμπουσί, Σοπέν και Ραχμάνινοφ, καταθέτοντας το δικό του στυλ σε αριστουργήματα τεσσάρων αιώνων σπουδαίας μουσικής. Οι φίλοι του κλασικού ρεπερτορίου θα έχουν την ευκαιρία να απολαύσουν ένα δημιουργικό κολάζ από μια ιμπρεσιονιστική σουίτα, μπαρόκ συνάτες, ρομαντικά νυκτερινά και ρωσικά πρελούδια. Ο Γιάννης Γεωργίου γεννήθηκε στο Λονδίνο και πέρασε την παιδική του ηλικία στην Κύπρο. Φοίτησε στο ειδικό τμήμα για νέους του Royal College of Music και σπούδασε στο Κολέγιο Μουσικής Trinity του Λονδίνου, με τους Alexander Ardakov και John Bingham. Αποφοίτησε με το Δίπλωμα Aspirant και είναι ο μοναδικός Κύπριος πιανίστας που κατόκτησε τον συγκεκριμένο τίτλο. Θέατρο Ριάλτο, Ανδρέα Δρουσιωτή 19, Λεμεσός. Παρασκευή 17 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30. Εισιτήρια: 7777745, rialto.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

Κώστας Μακρυγιαννάκης - συναυλία κλασικής κιθάρας

Ο γνωστός Ελλαδίτης κιθαρίστας Κώστας Μακρυγιαννάκης, διοργανωτής του Μουσικού Χωριού στο Πήλιο από το 2006 επισκέπτεται τη Λευκωσία και την Πάφο για να δώσει συναυλίες κλασικής κιθάρας. Ο καλλιτέχνης, ο οποίος έχει κυκλοφορήσει το δίσκο Fragments με τη Louvana Records το 2018, θα παίξει κομμάτια από το δίσκο, ενώ το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει επίσης μουσική των Luis Milan, Napoleon Coste, Enrique Granados, Roland Dyens και μεταγραφές τραγουδιών του από τους Mike Oldfield και Billy Joel. Την παράσταση αυτή ονομάζει: Γράμματα προς άγνωστους παραλήπτες. Στην Πάφο το κοινό θα τον βρει για πρώτη φορά στο Τεχνόπολις 20, Νικολά-

ου Νικολαΐδη 18 και στη Λευκωσία στο Καφερένιο Πρόζακ, Μεδιώνας 3Α, Λευκωσία, το Σάββατο 18 Φεβρουαρίου, ώρα 8:30 μ.μ.

ΙΔΕΕΣ | Του ΠΕΤΡΟΥ ΘΕΜΕΛΗ

Χελώνες εγκώμιον

Συνηθίζουμε να αποκαλούμε τους μακρόβιους ανθρώπους κορακοζώπιους, μολοντί τα κοράκια δεν ζουν περισσότερο από 15 χρόνια· υπάρχουν άλλα πτηνά που φθάνουν τα 20 και τα 30 χρόνια, όπως τα καναρινία και οι χήνες, για να μην αναφερθώ στα μεγάλα αιωνόβια και υπεραιώνόβια ζώα, όπως οι χελώνες και οι φάλαινες. Η μέγιστη διάρκεια ζωής όλων των έμβιων όντων του πλανήτη μας έχει όρια που υπόκεινται σε αυστηρές φυσικές και γενετικές δεσμεύσεις. Ο μέσος όρος ζωής κάθε είδους (species) είναι προκαθορισμένος, μπορεί ωστόσο να παραταθεί εφόσον βελτιωθούν οι συνθήκες διαβίωσης. Σε ορισμένα μάλιστα εξημερωμένα ζώα το προσδόκιμο ζωής διπλασιάζεται ή υπερδιπλασιάζεται, όπως στη γάτα και στον σκύλο, που ζουν προστατευμένα, καθαρά, αμέριμνα, χορτά και στερημένα σε οικιακό περιβάλλον, στην αγκαλιά ανθρώπων που τα αγαπούν και τα φροντίζουν. Η στείρωση, μεταξύ άλλων, συμβάλλει αποφασιστικά στην επιμήκυνση της ζωής των δύο αυτών ζώων όπως έχει παρατηρηθεί και με τους ευνοήκους.

Χαλαρώνω παρατηρώντας τις μεγάλες κεραίες χελώνες να κυκλοφορούν αμέριμνες τις ηλιόλουστες ημέρες στον αρχαιολογικό χώρο του Κεραμεικού. Πρέπει να έρθει το κρύο για να πέσουν κι εκείνες σε χειμερία νάρκη. Οι ζωνροί αρσενικοί συγκρούονται μεταξύ τους

με πάταγο προκειμένου να προλάβει ο πρώτος τη μικρόσωμη, κατά κανόνα, θηλυκιά, που οπευδή εις μάτην, ασθμαίνοντας, να ξεφύγει. Θεωρώ απολύτως δικαιολογημένο το γεγονός ότι στην αρχαιότητα η χελώνα ήταν ζώο συνοδό της θεάς του έρωτα Αφροδίτης.

Πανάρχαια αιωνόβια ζώα, χελώνες σε τεράστια μεγέθη, σε μήκος έως 1,80 μ., με βαρύ πολυποικίλο καύκαλο, ζουν στα νησιά Γκαλαπάγκος, όπου ο Δαρβίνος διαμόρφωσε τη σημαντική θεωρία του της εξέλιξης των ειδών. Η μακροβιότερη πάντως γνωστή χελώνα δεν ξεπέρασε τα 187 έτη. Παρόμοιες ζουν και στην περιοχή Σουλκάτα της νότιας Σαχάρας και σε μια ατόλη κοντά στις Σεϋχέλλες. Το όνομα Γκαλαπάγκος (Galapagos), που σημαίνει χελώνες στα ισπανικά, το έδωσαν στα νησιά οι Ισπανοί τον 16ο αιώνα.

Πολύ μεγάλες χελώνες είδε ο περιηγητής του 2ου αιώνα μ.Χ. Πausανίας στον δρυμό του Σάρωνα, σημειώνοντας

ότι θα μπορούσε κανείς να κατασκευάσει με το καύκαλό τους λύρες μεγάλες, όπως αυτές που κατασκευάζονται από χελώνες των Ινδιών (8.23.9). Σύμφωνα και πάλι με τον Πausανία (1.44.8), μια τεράστια θαλάσσια χελώνα καταβρόχθιζε τα κορμιά όσων έριχνε στη θάλασσα ο Σκίρων, πριν τον εξοντώσει ο Θησέας. Χελώνα έπεσε από τα νύχια αετού, σύμφωνα με την παράδοση, στο κεφάλι του άτυχου τραγικού ποιητή Αισχύλου, ο οποίος βάδιζε αμέριμνος στους δρόμους της Γέλας, βυθισμένος στο μυθικό περιβάλλον μιας νέας τραγωδίας του, υποθέτω.

Παιδιά παίζαμε με χελωνάκια στις γειτονίες της Θεσσαλονίκης και ενίοτε, άθελά μας, τις βασανίζαμε. Ως ναυτοπρόσκοπος ήμουν υποχρεωμένος να δένω το μαντίλι της στολής μου στον λαϊμό με καύκαλο από χελωνάκι. Ελπίζω η βάρβαρη αυτή παράδοση να έχει διακοπεί. Ενα μεγαλόσωμο κοριτσάκι ει-

Οινοκόπη από την Κάτω Ιταλία, που εικονίζει κοριτσάκι το οποίο παίζει με ζωντανή χελώνα δεμένη από το πίσω πόδι και το σκυλάκι της.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Girls like that» του Evan Placey

Η Anyhow Theatre Ensemble, παρουσιάζει σε Παγκύπρια Πρώτη το έργο του Evan Placey «Girls Like That», σε σκηνοθεσία Μαρίας Ιόλης Καρολίδου, στην Πάνω Σκηνή του Σατιρικού Θεάτρου. Πρόκειται για ένα έργο που αναδεικνύει με αμεσότητα, τόλη και αφοπλιστική ειλικρίνεια τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι έφηβες και οι έφηβοι σήμερα, εστιάζοντας ιδιαίτερα στα θέματα του διαδικτυακού εκφοβισμού, του εσωτερικευμένου μισογυνισμού, της έμφυλης ανισότητας και της αυξανόμενης επιρροής που ασκούν τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Με ένα δυναμικό καστ που αποτελείται από τρεις επαγγελματίες και επτά έφηβες ηθοποιούς η ομάδα επιχειρεί να αποτυπώσει με ζωντάνια, χιούμορ και εκρηκτική διάθεση τον πολυεπίπεδο και ανατρεπτικό κόσμο της εφηβείας. Παίζουν: Νάγια Αναστασιάδου, Άννα Χριστίνα Γκρόζα, Κάλια Γρηγορίου, Άννα Θεοδώρου, Θεοδώρα Καχριμάνη, Ιωάννα Κορδάτου, Διαμάντω Ηλέκτρα Κωνσταντίνου, Λουκία Πιερίδου, Γεωργία Χάσιου, Ελίνα Χρυσάνθου. Παραστάσεις 4, 5, 6, 11, 12, 18, 19 Φεβρουαρίου. Σατιρικό Θέατρο, Πάνω Σκηνή / Λευκωσία. Πληροφορίες τηλεφώνω 99407862. Η παράσταση είναι κατάλληλη για θεατές άνω των 12 ετών.

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ποιοι υπερασπίζονται, πραγματικά, τα μουσεία;

«**Προσεκώς**, σε κάποιο αρχαιολογικό μουσείο...», μας ενημερώνει το βίντεο/σποτ, συμβαίνουν τα εξής: Τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου, ενώ γευματίζουν σε κάποια από τις αίθουσες με τα εκθέματα, απολαμβάνοντας ανενόχλητοι εκλεκτά εδέσματα, κτυπάει το κινητό της κυρίας, μοναδικής γυναίκας στη σύνθεση (έχει και αυτό τη σημασία του...). Η κυρία –τη βλέπουμε πλάτη, εμφανίζεται μόνο το χέρι της με άψογο, αν και κάπως κραυγαλέο, μανικιούρ, βαρύτεριμα δαχτυλίδια– απαντά: «Ελα, Μίνα μου. Εκθεση στο Κατάρ; Ναι, πες μου, σημειώνω. Τον Κούρο; Έγινε... Ναι... Τον μεγάλο τον Ζμετρο, ναι...». Εκείνη τη στιγμή ο φακός συλλαμβάνει ένα πιρούνι να τροφοδοτεί το στόμα ενός άλλου μέλους, με φαγητό πλούσιο, ελαφρώς λιπαρό. Η συνομιλία συνεχίζεται: «Τον μηχανισμό; Α, των Αντικυθέρων... Έγινε... Ναβάλω και 5-6 κυκλαδικά; Για πόσα τα θένε;» (όχι τα ζιτάνε ή θέλουνε, θένε. Έχει κι αυτό τη σημασία του). «50 χρόνια...» επαναλαμβάνει την απάντησή. «ΟΚ. Μεθαύριο θα το περάσω από διοικητικό... Οχι καλέ, τι πρόβλημα... Αφού όλο το συμβούλιο είναι πάρα πολύ φίλοι μας...». Εδώ κλείνει η συνομιλία με τη Μίνα, ενώ εμφανίζεται στην οθόνη το ηθικό διδάγμα: «Αυτό δεν πρέπει να συμβεί. Υπερασπιζόμαστε τα δημόσια αρχαιολογικά μουσεία. Να αποσυρθεί το νομοσχέδιο του υπουργείου Πολιτισμού».

Το σποτ, που σκοπό έχει να κατακεραυνώσει το νομοσχέδιο, σύμφωνα με το οποίο το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, τα Αρχαιολογικά Μουσεία Θεσσαλονίκης και Ηρακλείου, το Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο και το Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού μετατρέπονται σε Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ώστε να αποκτήσουν μεγαλύτερη αυτονομία και ευελιξία, δύσκολα αντέχει σε κριτική. Σύλληψη/εκτέλεση/μήνυμα ανασύρουν μνήμες των πιο κονδροειδών στερεοτύπων. Γιατί κι αυτά ακόμη, όσο και να αντιστέκονται, κάποια μικρή σπρωξιά στον χρόνο τα εμφανίζει λίγο πιο «πονηρεμένα». Όμως, όχι. Εδώ, τα πράγματα είναι ολοφάνερα: Τα νέα Δ.Σ. θα είναι «υπηρετές συμφερόντων», το «μεγάλο κεφάλαιο», αν δεν το καταλάβετε, με γυναίκες εκπροσώπους τύπου «πλουσίας» από τους «Δέκα Μικρούς Μήτσους», θα «ξεπουλάει» τις ελληνικές αρχαιότητες στο... Κατάρ, μεταξύ τούρου και αχλαδίου. Το πιο τραμπυλικό αυτό το σποτ δεν είναι οι αντιλήψεις του, είναι ότι οι άνθρωποι που έχουν αυτές τις αντιλήψεις καλούνται να αρθρώσουν τον αντίλογο σε μια πολύ σοβαρή κυβερνητική αλλαγή.

Κορυφαίοι αρχαιολόγοι εκφράστηκαν ήδη θετικά, κατ' αρχάς, για το βήμα που επιχειρείται. Τα ΝΠΔΔ προφανώς ανήκουν στον δημόσιο τομέα, διευκρινίζει το υπουργείο Πολιτισμού, εφαρμόζουν υποχρεωτικά τις διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας, χρηματοδοτούνται, ελέγχονται και εποπτεύονται από το κράτος, στελεχώνονται από το προσωπικό, το οποίο επιθυμεί να συνεχίσει να απασχολείται σε αυτά, παραμένει προσωπικό του ΥΠΠΟΑ, και δεν μεταβάλλεται το σπερμενίο εργασιακό, μισθολογικό και ασφαλιστικό του καθεστώτος. Η συζήτηση δε αυτή –ας σημειωθεί– δεν είναι καθόλου καινούργια. Ήδη το Μουσείο της Ακρόπολης, «πύλος» αυτής της αλλαγής, λειτουργεί χρόνια τώρα υποδειγματικά, αυτοχρηματοδοτούμενο –έχει τις δυνατότητες λόγω μεγάλης επισκεψιμότητας–, αποτελεί πρότυπο προς το οποίο, τηρουμένων των αναλογιών, όλοι προσβλέπουν. Ορισμένες ενστάσεις που διατυπώνονται για ρυθμίσεις του νομοσχεδίου είναι σοβαρές και χρήζουν, ενδεχομένως, περαιτέρω διερεύνησης· όπως, για παράδειγμα, ο απευθείας διορισμός από το ΥΠΠΟ της πλειονότητας των μελών του Δ.Σ., με κριτήριο επιλογής τη γενική και αόριστη ιδιότητα της «προσωπικότητας».

Γι' αυτό η συζήτηση ήταν ανοικτή (και σε δημόσια ηλεκτρονική διαβούλευση). Γι' αυτό είναι εξαιρετικά κρίσιμη η ποιότητα του αντίλογου· αντιπροτάσεις οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τις δυναμικές που αναπτύσσονται στην κοινωνία, στην τεχνολογία, στη μουσειακή πολιτική, στις αντιλήψεις, στις μεταβαλλόμενες σχέσεις ανάμεσα στα εκθέματα και στους επισκέπτες. Ανάμεσα στο σποτ και στο νομοσχέδιο υπάρχει αφεύρτο το χάσμα. Οι μόνον διαπιστωτικοί, κυρίως νοοτροπίας. Όποια προσπάθεια συνεννόησης μοιάζει καταδικασμένη από τον φόβο, τις ιδεοληψίες και την εγγενή καχυποψία.

Ο κ. Πέτρος Θέμελης είναι αρχαιολόγος.

Πώς η ιεραρχία μάς επιβάλλεται...

«Ήταν σημαντικό να δημιουργήσουμε μια “unsisterly” κοινότητα» λέει στην «Κ» η Μαρία Ιόλη Καρολίδου για το «Girls Like That»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η **Anyhow** Theatre Ensemble παρουσιάζει το έργο του Evan Placey «Girls Like That», σε σκηνοθεσία Μαρίας Ιόλης Καρολίδου, η οποία μιλάει στην «Κ» για το έργο. Στην παράσταση συμμετέχουν τρεις επαγγελματίες ηθοποιοί και τέσσερις έφηβες και η Μαρία Ιόλη μού λέει πως δούλεψαν ως ανσάμπλ, σαν μία ομάδα με κοινό στόχο, με καθαρούς κώδικες επικοινωνίας, αλληλοϋποστήριξη, ισότητα και συμμετοχή σε όλα τα στάδια της δημιουργικής εργασίας. Αναφέρει πως επειδή ότι το έργο απευθύνεται πρωτίστως σε ένα εφηβικό κοινό αυτό απαιτεί εκ μέρους της ένα επιπλέον αίσθημα ευθύνης «καθώς καλούμαι εγώ και ολόκληρη η ομάδα να στήσουμε μία παράσταση που να αντιπροσωπεύει και να εκφράζει τις ανάγκες αυτής της γενιάς».

–**Μαρία, σε δυσκόλεψε να συνεργαστείς με τρεις επαγγελματίες και επτά έφηβες ηθοποιούς;**
–Η αλήθεια είναι ότι η συνεργασία μας κύλησε πολύ ομαλά. Ίσως εν μέρει να οφείλεται στο γεγονός ότι διδάσκω θέατρο σε ομάδες παιδιών και εφήβων, οπότε είμαι αρκετά εξοικειωμένη με τις συγκεκριμένες ηλικίες. Εκτός αυτού η κημεία των επτά κοριτσιών που επιλέχθηκαν ήταν καταπληκτική, καθώς και η σχέση που ανέπτυξαν με τις τρεις επαγγελματίες ηθοποιούς της ομάδας. Δουλέψαμε ως ανσάμπλ, σαν μία ομάδα με κοινό στόχο, με καθαρούς κώδικες επικοινωνίας, αλληλοϋποστή-

–**«Ποιο είναι το σύστημα μέσα στο οποίο λειτουργούμε, τι κανόνες και τι κώδικες το διέπουν, ποια είναι η ιεραρχία και πώς η ιεραρχία επιβάλλεται...»** λέει η Μαρία Ιόλη Καρολίδου

ριξη, ισότητα και συμμετοχή σε όλα τα στάδια της δημιουργικής εργασίας.

–**Σκέφτηκες ότι ίσως να ήταν χρήσιμο να χρησιμοποιήσεις και αγόρια στην παράστασή σου; Γιατί επέλεξες να μην το κάνεις;**

–Το έργο αφορά μία ομάδα έφηβων κοριτσιών σε ένα ιδιωτικό σχολείο. Επειδή το κείμενο εστιάζει αρκετά σε αυτό που ονομάζουμε εσωτερικευμένο μισογυνισμό, την τάση δηλαδή των ιδίων των γυναικών –και σε αυτή την περίπτωση των νεαρών κοριτσιών– να εκδηλώνουν σεξιστική και κακοποιητική συμπεριφορά ως προς τις άλλες γυναίκες ήταν σημαντικό να δημιουργήσουμε αυτή την «unsisterly» κοινότητα. Αυτό που ήταν πρόκληση στο συγκεκριμένο έργο είναι ότι ενώ ο συγγραφέας αναφέρει ότι το καστ αποτελείται

–**«Η κημεία των επτά κοριτσιών που επιλέχθηκαν ήταν καταπληκτική, καθώς και η σχέση που ανέπτυξαν με τις τρεις επαγγελματίες ηθοποιούς της ομάδας»** λέει η Μαρία Ιόλη Καρολίδου για τις επαγγελματίες ηθοποιούς και τα τέσσερα κορίτσια, που λαμβάνουν μέρος στην παράσταση «Girls Like That».

–**«Ως ομάδα μπήκαμε στη διαδικασία δημιουργίας συγκεκριμένων χαρακτήρων για όλα τα κορίτσια και ερευνήσαμε τις δυναμικές των σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα στους χαρακτήρες που δομήσαμε».**

από νεαρά κορίτσια, σε σχέση με τους χαρακτήρες η μόνη αναφορά που κάνει στις οδηγίες είναι στον χαρακτήρα της Σκάρλετ, του κοριτσιού που δέχεται το μπουλινγκ και στις ιδιότητες τεσσάρων άλλων χαρακτήρων που εμφανίζονται στη σκηνή με τη μορφή flashbacks. Ως εκ τούτου ως ομάδα μπήκαμε στη διαδικασία δημιουργίας

συγκεκριμένων χαρακτήρων για όλα τα κορίτσια και ερευνήσαμε τις δυναμικές των σχέσεων που αναπτύσσονται ανάμεσα στους χαρακτήρες που δομήσαμε.

–**Μισογυνισμός, έμφυλη ανισότητα, διαδικτυακός εκφοβισμός... έχουν φύλο προφανώς κάποια από αυτά, αλλά η αδικοπραγία, ακούσια ή εκούσια στις νέες ηλικίες γενικά;**

–Η αδικοπραγία σαφώς και μπορεί να διαπραχθεί από οποιοδήποτε φύλο, αλλά αυτό που έχει σημασία είναι το τι ωθεί αυτές τις παραβατικές συμπεριφορές; Ποιο είναι το σύστημα μέσα στο οποίο λειτουργούμε, τι κανόνες και τι κώδικες το διέπουν, ποια είναι η ιεραρχία (ένας πολύ σημαντικός όρος στο έργο του Placey) και πώς η ιεραρχία (έμφυλη, φυλετική, ταξική, οικονομική κ.λπ.) επιβάλλεται.

–**Είναι εύκολο να μιλήσει κανείς θεατρικά με χιούμορ για τα ζητήματα που θίγει το έργο;**

–Το κείμενο εμπεριέχει από μόνο του πολύ χιούμορ και ανατρεπτική διάθεση και αυτό είναι απαραίτητο, γιατί από τη μία προσπαθεί να αποτυπώσει όσο πιο πιστά μπορεί το εφηβικό σύμπαν και από την άλλη συγγραφικά και δραματουργικά δημιουργεί τις συνθήκες, ώστε να αναδειχθεί περισσότερο η σκληρότητα και η αγριότητα των συμπεριφορών του διαδικτυακού, του έμφυλου εκφοβισμού και του εσωτερικευμένου σεξισμού που θίγει ο συγγραφέας.

–**Στοχεύεις στο εφηβικό κοινό, ως ένα χρήσιμο σημείο αναφοράς, για να αποφύγω τη λέξη μάθημα...**

–Ουδέποτε στοχεύω στον διδασκτισμό σε οποιοδήποτε έργο αναλαμβάνω να σκηνοθετήσω. Αυτό που επιχειρώ να δημιουργήσω είναι πλάτφορμες επικοινωνίας, σύνδεσης και ενσυναίσθησης. Το ότι το έργο απευθύνεται πρωτίστως σε ένα εφηβικό κοινό αυτό απαιτεί εκ μέρους μου ένα επιπλέον αίσθημα ευθύνης καθώς καλούμαι εγώ και ολόκληρη η ομάδα να στήσουμε μία παράσταση που να αντιπροσωπεύει και να εκφράζει τις ανάγκες αυτής της γενιάς.

–**Το κορίτσι είναι ελευθεριάζον, το αγόρι είναι γόνις... γιατί νομίζεις πως ακόμα δεν έχουν καταρριφθεί τέτοια στερεότυπα;**

–Αναφέρεσαι σε αυτό που ονομάζουμε slut shaming. Οι γυναίκες στιγματίζονται και διασύρονται,

όταν η συμπεριφορά τους παρεκκλίνει από τις πατριαρχικές αντιλήψεις περί θηλυκότητας και της γυναικείας σεξουαλικότητας. Εξαιτίας των πατριαρχικών δομών της κοινωνίας οι γυναίκες εξευτελιζονται και κρίνονται αρνητικά, όταν δεν ανταποκρίνονται στον ρόλο που οι δομές αυτές έχουν προδιαγράψει κι αυτός είναι ένας τρόπος ελέγχου του γυναικείου σώματος και της γυναικείας επιθυμίας.

–**Είναι οποιαδήποτε τιμωρία λύση για αντιμετώπιση του εκφοβισμού και του διασυρμού;**

–Πιστεύω περισσότερο στην πρόληψη, στην παιδεία, στην εκπαίδευση και στον ρόλο των τεχνών. Σε μία εποχή που στα σχολεία ο ρόλος των τεχνών συρρικνώνεται και δεν γίνεται χρόνος και χώρος για το θέατρο, τη μουσική, τον χορό, τις καλές τέχνες οι συμπεριφορές βίας ανάμεσα στους έφηβους θα αυξάνονται. Οι τέχνες δημιουργούν ένα ασφαλές πλαίσιο όπου τα παιδιά μπορούν να εκφράσουν φόβους, ανησυχίες, ερωτήματα σε σχέση με τον εαυτό τους και τον τρόπο που σχετίζονται με την ευρύτερη κοινότητα. Μπορούν να βρουν δημιουργικά κανάλια ώστε να δι-οχετεύσουν με θετικό τρόπο την ενέργεια και την παρορμητικότητα τους. Μέσα από τις τέχνες καλλιεργείται η συνεργασία, η ενσυναίσθηση, η ανεκτικότητα. Σε αυτά πιστεύω.

 Πληροφορίες: «Girls like that» του Evan Placey, στο Σατιρικό Θέατρο (Πάνω Σκηνή), σε σκηνοθεσία Μαρίας Ιόλης Καρολίδου

Ο Μέγας Αλέξανδρος με... χαυλιόδοντες

Η Βρετανική Βιβλιοθήκη παρουσιάζει μοναδικές εκδόσεις με ιστορίες απ’ όλο τον κόσμο για τον μεγάλο στρατηλάτη

Της **ΜΑΙΡΗΣ ΣΙΑΝΗ-ΝΤΕΪΒΙΣ**

Ολοι μας έχουμε κάποια εικόνα στο μυαλό μας για τον Μέγα Αλέξανδρο. Συνήθως τον φανταζόμαστε ως έναν έφιππο στρατηλάτη με τ’ ακόντιο στο χέρι να καλπάζει ατρόμητος πάνω στον Βουκεφάλα, κατακτώντας τη μια χώρα μετά την άλλη. Κανένας μας, όμως, δεν θα μπορούσε ποτέ να τον είχε φανταστεί ως έναν άλλο πλοίαρχο Νέμο, κωμένο μέσα σε έναν γυάλινο καταδυτικό κώδωνα με παρέα μόνο έναν κόκορα για να του λέει την ώρα και μια γάτα για να του απολυμαίνει τον αέρα (έτσι πίστευαν τότε), να εξερευνά όχι τα βάθη της Ανατολής, αλλά της θάλασσας. Κι όμως, έτσι τον παρουσιάζει ένα ναΐφ αλλά απείρου κάλλους γαλλικό εικονογραφημένο χειρόγραφο με ιστορίες απ’ τη ζωή του που χρονολογείται στα 600 χρόνια πριν.

Ο επισκέπτης αυτής της μαγευτικής έκθεσης πρέπει να έχει ανοικτό μυαλό και να αφήσει τη φαντασία του ακαλίνωτη. Προπάντων όμως θα πρέπει να αγαπάει τα παραμύθια. Αυτό που θα δει είναι πολύ διαφορετικό απ’ αυτό που ήξερε μέχρι τώρα. Γιατί το αντικείμενο αυτής της μοναδικής έκθεσης δεν είναι τόσο το ιστορικό πρόσωπο του Μεγάλου Αλεξάνδρου όσο ο αντικτυπος και η επίδραση των μύθων και αφηγήσεων για τη ζωή του στον χώρο της μυθολογίας. «Καμία έκθεση μέχρι τώρα δεν έχει εξερευνήσει αυτή την πλούσια κληρονομιά», επιβεβαιώνει ο δρ Πίτερ Τοθ, επιμελητής της έκθεσης και υπεύθυνος Αρχαίων και Μεσαιωνικών Χειρογράφων στη Βρετανική Βιβλιοθήκη. Ο επισκέπτης θα συναντήσει μέσα από τα πάμπολλα μεσαιωνικά χειρόγραφα με τις εξωτικές ζωγραφιές τα απρόσμενα πρόσωπα του Μεγάλου Αλεξάνδρου έτσι όπως τα σμίλεψαν κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσιν τους οι διάφοροι λαοί και οι διάφορες εποχές.

Για παράδειγμα, ένα χειρόγραφο του 14ου αιώνα από τη Βρετανία, που περιέχει ιστορίες στα λατινικά, παρουσιάζει τον Μέγα Αλέξανδρο ως βασιλιά του Μεσαίωνα με κατσαρά μαλλιά και κορώνα στο κεφάλι. Σ’ ένα άλλο του 13ου αιώνα, γραμμένο στα ελληνικά, ο Μακεδόνας βασιλιάς απεικονίζεται να εισέρχεται στη Ρώμη πάνω στο γαϊδούρι σαν τον Ιησού στην Ιερουσαλήμ την Κυριακή των Βαΐων και το πλήθος να τον υποδέχεται με φύλλα φοίνικα στα χέρια. Στο γερμανικό χειρόγραφο του 15ου αιώνα ο μέγας στρατηλάτης είναι ντυμένος σαν Βυζαντινός αυτοκράτορας με δυο χαυλιόδοντες να ξεπιτάγονται απ’ το σαγόνι του.

Το ιστορικό πρόσωπο μπορεί να είχε φθάσει στη βορειοδυτική Ινδία, αλλά το μυθικό, εξερευνώντας γη, θάλασσες και ουρανό (μία ζωγραφιά τον δείχνει με αερόστατο που το τραβούσαν γρύπες), φαίνεται να είχε κατακτήσει το σύμπαν. Μέσα σ’ αυτόν τον κό-

Βαβυλωνιακή επιγραφή με οίονους, που αναφέρει τη νίκη του Μεγάλου Αλεξάνδρου στα Γαυγάμηλα.

Ο Μέγας Αλέξανδρος πάνω στο άλογο εισέρχεται στη Ρώμη (Historia Alexandri Magni).

Βίντεο δείχνει έναν αφηγητή να διηγείται ακόμη και σήμερα τις περιπέτειες του Μεγάλου Αλεξάνδρου σε καφενεία στο Ιράν.

σμο της φαντασίας που διαποτίζει την έκθεση δεν λείπουν, όμως, και λίγες ιστορικές πηγές, όπως, για παράδειγμα, η βαβυλωνιακή επιγραφή που αναφέρει τη νίκη του Μακεδόνα βασιλιά κατά του Δαρείου στα Γαυγάμηλα (σημερινό Κουρδιστάν) το 331 π.Χ. ή τα θραύσματα παπύρου που χρονολογούνται στα 2.200 χρόνια πριν και φέρουν κείμενα με περιγραφές για τις παράξενες χώρες που επισκέφθηκε ο Μέγας Αλέξανδρος με τα στρατεύματά του. Αυτά τα ιστορικά ντοκουμέντα αποτελούν τον σκελετό πάνω στον οποίο χτίστηκαν και κεντρήθηκαν επιδέξια μυριάδες καινούργιες φανταστικές ιστορίες για τον δημοφιλή άνδρα μέχρι σήμερα.

Προφορικές αφηγήσεις για τον Μέγα Αλέξανδρο κυκλοφορούσαν για αιώνες – ακόμη κι από τότε που ζούσε: και εξακολουθούν να κυκλοφορούν αν κρίνουμε από το βίντεο προς το τέλος της έκθεσης που δείχνει έναν αφηγητή να διηγείται ακόμη και σήμερα τις περιπέτειες του Μεγάλου Αλεξάνδρου σε καφενεία στο Ιράν. Αυτές οι αφηγήσεις είχαν πρωτογραφηθεί στα ελληνικά, ίσως στην Αλεξάνδρεια, περίπου τον 2ο ή 3ο αιώνα μ.Χ. Και κάθε φορά που γράφονταν ή αντιγράφονταν, καινούργια στοιχεία υπεισέρχονταν ή άλλα παραλείπονταν έτσι ώστε

Χειρόγραφο από την Αιθιοπία εικονογραφημένο με μινιατούρες.

Ο Μέγας Αλέξανδρος και ο Δαρείος αντικρίσται.

οι ιστορίες να μπορούν να προσαρμοστούν στις ανάγκες των αναγνώστων. Με τον χρόνο αυτές οι ιστορίες γνώρισαν τέτοια επιτυχία που μεταφράστηκαν σε πολλές γλώσσες, στα κοπτικά, στα αραβικά, στα περσικά, στα λατινικά... Απογειώθηκαν σε Ευρώπη και Ασία, αποκτώντας δική τους οντότητα. Εγιναν μπεστ σέλερ. Κι όπως σε κάθε μπεστ σέλερ που καταφέρνει να ερεθίζει τη φαντασία του αναγνώστη – βλέπε τα βιβλία της Τζ. Κ. Ρόουλινγκ για τον Χάρι Πότερ –, δεν τους έλειπαν αφηγήσεις και περιγραφές για τέρατα, γίγαντες, κανίβαλους, αγριάνθρωποι με ένα μάτι ή με το πρόσωπο στο στήθος, γρύπες, δράκους, σειρήνες, δέντρα που έδιναν προφητείες...

Η Αναγέννηση

«Αλλά με την Αναγέννηση επήλθε και το τέλος της επιτυχίας τους», αναφέρει ο δρ Τοθ, «οι μελετητές για πρώτη φορά βάλθηκαν να ξεθάψουν τον “πραγματικό” Αλέξανδρο απ’ τα “σκουπίδια” των παραμυθιών του Μεσαίωνα, όπως τα αποκάλυψαν, και επικεντρώθηκαν σε “ιστορικές” πηγές, όπως ο Πλούταρχος, ο Αρριανός και άλλοι, για να ανακαλύψουν τον αληθινό άνδρα και να εκτιμήσουν το μεγαλείο του. Πάνω σ’ αυτό το ξεσκαρτάρισμα επινόησαν τον όρο “Alexander Romance”, που ήταν δηλαδή το σεντούκι μέσα στο οποίο έχωσαν όλες τις μυθιστορίες και τα παραμύθια που θάωρσαν ανάξια επιστημονικής μελέτης».

Και ποιος δεν είχε ιδιοποιηθεί τον Μέγα Αλέξανδρο μέσα απ’ αυτές τις μυθικές αφηγήσεις! Στην Αίγυπτο πίστευαν πως ο πατέρας του δεν ήταν ο Φίλιππος Β’ αλλά ο Νεκτανέμπο, ένας εκθρονισμένος Φαραώ, που σαγηνέψτηκε τη γυναίκα του Φιλίππου Β’, την Ολυμπιάδα, για να κοιμηθεί μαζί του, παίρνοντας τη μορφή του κερασφόρου θεού Αμούν. Ετσι, όντας «δικός» τους, ο Μέγας Αλέξανδρος ήταν ένας νόμιμος διάδοχος του θρόνου. Το ίδιο και στην Περσία. Ο Μέγας Αλέξανδρος εθεωρείτο ετεροθαλής αδελφός του Δαρείου, πράγμα που σήμαινε πως οι Πέρσες δεν

είχαν πτνηθεί, στα μάτια τους ο Μέγας Αλέξανδρος δεν ήταν κατακτητής αλλά νόμιμος διάδοχος. Σύμφωνα με την περσική εκδοχή, η Νακίντ, η κόρη του βασιλιά Φιλίππου Β’, είχε παντρευτεί έναν Πέρση βασιλιά για διπλωματικούς λόγους, αλλά επειδή είχε κακοσμία στην αναπνοή της ο βασιλιάς την έδιωξε και την έστειλε πίσω στην Ελλάδα, όπου γεννήθηκε τον Μέγα Αλέξανδρο. Σε άλλη αφήγηση μαθαίνουμε πως ο παππούς του Μεγάλου Αλεξάνδρου ήταν Αλβανός, ο ήρωας Φλοριμόντ, που έσωσε την Ελληνίδα πριγκίπισσα Ρομαδανία απ’ τα χέρια ενός κακού Ούγγρου βασιλιά. Παντρεύτηκαν και το πρώτο τους παιδί ήταν ο Φίλιππος που έγινε ο Φίλιππος Β’ ο Μακεδόνας και πατέρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Οι μυθιστορίες δίνουν και παίρνουν.

Και δεν είναι μόνο χώρες που τον διεκδίκησαν, αλλά και θρησκείες. Στην έκθεση υπάρχει μια πανέμορφη εικονογραφημένη κυλινδρική περγαμνή – που την είχαν κάτι σαν φυλαχτό – από την Αιθιοπία του 18ου αιώνα που δείχνει τον Μέγα Αλέξανδρο ως χριστιανό ηγέτη που κατέχει μαγικές ικανότητες κατά του κακού. Στα ιουδαϊκά γραπτά ο Μέγας Αλέξανδρος είχε κάνει περιτομή. Οι Ζωροάστρες στην Περσία τον θεωρούσαν δαίμονα και καταστροφέα των θρησκειών. Όλοι με κάποιον τρόπο τον είχαν χρησιμοποιήσει για τους δικούς τους σκοπούς. Και δεν ήταν μόνο λαοί ή θρησκείες που τον χρησιμοποιούσαν, αλλά και ηγεμόνες που τον είχαν ως πρότυπο. Η αστραφτερή πανοπλία σ’ ένα δωμάτιο της έκθεσης, που ανήκει στον Ερρίκο Φρειδερίκο, γιο του βασιλιά Ιακώβου Α’ της Αγγλίας, είναι χαραγμένη από την κορυφή μέχρι τα νύχια με επίχρυσες παραστάσεις από την εκστρατεία του Μεγάλου Αλεξάνδρου στην Ασία. Ακόμη κι ο Ρήγας Φεραίος στο μανιφέστο του για να ξεσηκώσει τους Έλληνες να επαναστατήσουν κατά των Τούρκων είχε επιλέξει την απεικόνιση του Μεγάλου Αλεξάνδρου με την περικεφαλαία, πλαισιωμένη από τα πρόσωπα των στρατηγών του με τα ονόματά τους και σκηνές από μάχες.

Εκθέματα από είκοσι πέντε χώρες γραμμένα σε είκοσι δύο γλώσσες

Σήμερα τα παραδείγματα ιδιοποίησης που παρουσιάζει η έκθεση είναι πιο εμπορικά κι έχουν να κάνουν με τη διασκέδαση και το παιχνίδι. Στα Μίκυ Μάους, ο Ντόναλντ Ντακ και ο Σκρουτζ ανακαλύπτουν τη χαμένη σαρκοφάγο του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ενώ η αναζήτηση του χαμένου τάφου του γίνεται ηλεκτρονικό παιχνίδι στη σειρά Assassin’s Creed.

Ο θρύλος του συνεχίζεται και εξακολουθεί να μεταλλάσσεται σε τέτοιο βαθμό, που ο μέγας κατακτητής να είναι ο κακός της ιστορίας. Σε ένα κόμικς ο Σούπερμαν πολεμά εναντίον του Μεγάλου Αλεξάνδρου, ο οποίος έχει απαγά-

«Το 2023 θεωρείται ευρέως “Έτος Αλεξάνδρου”, γεμάτο εκδηλώσεις και συνέδρια σε όλο τον κόσμο».

γει διάφορους αρχηγούς κρατών, ανάμεσά τους και τη Θάτσερ(!), στην προσπάθειά του να διεκδικήσει ξανά τις χώρες που είχε κατακτήσει παλιά.

Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος; «Ζει και βασιλεύει», απαντά η έκθεση. Ποιος θα μπορούσε να το φανταστεί πως ο Μέγας Αλέ-

Ο Βουκεφάλας θρηνεί.

ξανδρος είχε κατορθώσει να κατακτήσει όχι μόνο την Ανατολή αλλά και τις λογοτεχνίες και τους πολιτισμούς της Ευρώπης και της Ασίας – αν κρίνουμε από τα εκθέματα, που προέρχονται από είκοσι πέντε διαφορετικές χώρες και είναι γραμμένα σε είκοσι δύο διαφορετικές γλώσσες. «Αλλά γιατί τώρα μια τέτοια έκθεση;» ρωτώ τον δρ Τοθ.

«Η έκθεση είναι επίκαιρη, γιατί μας κάνει να αναλογιστούμε τη δική μας πολυπολιτισμική και παγκοσμιοποιημένη κουλτούρα, όπου φήμες και ιστορίες, περιέργως, παίζουν συχνά εξίσου σημαντικούς ρόλους, όπως στην εποχή του Μεγά-

λου Αλεξάνδρου, επισκιάζοντας την ιστορική πραγματικότητα και εξυπηρετώντας διάφορα προπαγανδιστικά συμφέροντα. Εξάλλου, το 2023 συμπίπτει με τον θάνατο του Μεγάλου Αλεξάνδρου, πράγμα που το αντιληφθήκαμε μετά, αφού είχαμε στήσει την έκθεση, αλλά δεν είναι μια ακριβής επέτειος γιατί ο Μέγας Αλέξανδρος πέθανε πριν από 2.346 χρόνια. Παρ’ όλα αυτά, το 2023 θεωρείται ευρέως ως “Έτος Αλεξάνδρου” γεμάτο εκδηλώσεις και συνέδρια σε όλο τον κόσμο».

 Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή έως τις 19 Φεβρουαρίου 2023.

Η ζωή στην κόψη του ξυραφιού

«Fauda», τηλεοπτική συνταγή επιτυχίας από το Ισραήλ

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Χωράει άραγε σε μια τηλεοπτική σειρά κάτι τόσο επώδυνο και περίπλοκο όσο η σύγκρουση Ισραήλ - Παλαιστίνης; Πόσο δύσκολο είναι το στοίχημα της αντικειμενικότητας, τι είδους δραματολογία μπορεί να περιγράψει το τραύμα, ποιοι σεναριογράφοι και ηθοποιοί θα σήκωναν τέτοιο βάρος; Στην περίπτωση της ισραηλινής σειράς «Fauda», η τέταρτη σεζόν της οποίας μόλις ξεκίνησε στο Netflix, η απόπειρα μοιάζει με ριψοκίνδυνο παιχνίδι με τη φωτιά και με ένα ταξίδι στην κόλαση στο οποίο παρασυρόμαστε μαγνητισμένοι.

Η συνταγή πετυχαίνει επειδή οι δημιουργοί της σειράς δεν παράγουν απλώς συναρπαστική μυθοπλασία, αλλά μιλούν για την ακόμα νωπή πρώτη ύλη των προσωπικών τους εμπειριών. Και οι δυο τους, ο δημοσιογράφος Αβι Ισακαροφ και ο ηθοποιός Λίορ Ραζ, έχουν ζήσει από πρώτο χέρι τη σκοτεινή διην αυτού του ατέλειωτου πολέμου. Ο Ραζ μάλιστα πρωταγωνιστεί στη σειρά παίζοντας τον εαυτό του, εφόσον ο χαρακτήρας που υποδύεται είναι μέλος επίλεκτης, μυστικής μονάδας του ισραηλινού στρατού, κάτι το οποίο είχε υπάρξει ο ίδιος στην πραγματική του ζωή.

Και ενώ οι σκηνές της δρά-

«Fauda στα αραβικά σημαίνει χάος. Από όποια οπτική γωνία και να το δεις, Ισραηλινοί και Παλαιστίνιοι είναι εγκλωβισμένοι να κάνουν όσα κάνουν».

σης είναι αριστοτεχνικά φτιαγμένες και κόβουν την ανάσα, αυτό που δίνει τον κυρίαρχο τόνο είναι μια διαρκής αίσθηση ανασφάλειας, les και η ζωή βρίσκεται στην κόψη ενός ξυραφιού. Το «Fauda» αποτελεί πρωτίστως μια σειρά από προσωπογραφίες τραγικών χαρακτήρων, ομαδικό πορτρέτο «καταραμένων» κατασκόπων-στρατιωτών «Mista'aravim» (που στα εβραϊκά σημαίνει «αυτοί που έχουν γίνει Αραβες»), οι οποίοι εισχωρούν μέσα στον παλαιστινιακό πληθυσμό για να κάνουν αντιτρομοκρατία. Και είναι τραγικοί, όχι μόνο επειδή είναι καταδικασμένοι να περιδινίζονται μέσα σε έναν ασταμάτητο κύκλο βίας, αλλά και επειδή στα πρόσωπά τους ακνοφαιίνεται το παλιό τραύμα του Ολοκαυτώματος. Φοβούνται πως εκείνο το ανεπίωτο κακό τους περιμένει στη γωνία, και μέσα από την αδελφσύνη τους, την ενόπλητά τους ως στρατιωτική ομάδα

και λαός, βρίσκουν δύναμη και άμυνες απέναντί του.

Αυτοί οι χαρακτήρες των «Mista'aravim» έχουν βάθος και μοιάζουν απόλυτα αληθινοί, les και έχουν σάρκα και οστά – κάτι που ισχύει και για αυτούς που εκπροσωπούν την αντίπερα, αραβική όχθη. Με δεδομένο κιόλας πως η σειρά είναι ισραηλινή, είναι αξιοσημείωτο πως παρουσιάζει τους Αραβες με όρους ανθρώπινους που βοηθούν το κοινό να συνδέεται μαζί τους αυτόματα.

Αναμενόμενα, υπήρξε κριτική για έλλειψη αντικειμενικότητας. Σε αυτήν, ο ένας εκ των δημιουργών, ο Αβι Ισακαροφ, απάντησε λέγοντας πως «είναι απλά μια τηλεοπτική σειρά, όχι πολιτικό μανιφέστο» αλλά και πως «αν έγραφαν τη σειρά Παλαιστίνιοι θα ήταν γραμμένη αλλιώς, όμως εμείς δεν είμαστε Παλαιστίνιοι».

Η σειρά «Fauda» έχει και ένα στοιχείο που κερδίζει αμέσως το ελληνικό κοινό: όλα όσα βλέπουμε (και ακούμε) μέσα της, μοιάζουν οικεία. Μπαίνοντας στα σπίτια, στα πάθη και στις ζωές των ηρώων, συναντάμε συνεχώς την Ελλάδα. Οι παραστάσεις, τα βιώματα –το μπλε της θάλασσας, οι ελιές της Παλαιστίνης– μας είναι πράγματα γνώριμα. Ισραηλινοί, Αραβες και Έλληνες μοιάζουν να είναι φτιαγμένοι από το ίδιο μεσογειακό υλικό, το ίδιο χρώμα, το ίδιο φως.

Ο πρωταγωνιστής της σειράς «Fauda» Λίορ Ραζ παίζει πρακτικώς τον εαυτό του. Υποδύεται ένα μέλος επίλεκτης, μυστικής μονάδας του ισραηλινού στρατού, κάτι το οποίο είχε υπάρξει ο ίδιος στην πραγματική ζωή.

Μιλώντας με έναν Έλληνα που έχει μετοικήσει στο Ισραήλ, τον δημοσιογράφο Αχιλλέα Πεκλάρη, ταξιδιώτη στην ευρύτερη περιοχή εδώ και τριάντα χρόνια και κάτοικο του Τελ Αβίβ εδώ και μια πενταετία, αυτή η εντύπωση επιβεβαιώνεται. «Ισραηλινοί, Αραβες και Έλληνες είναι ξαδέλφια, συγγενείς – όπως και οι Τούρκοι. Στη γειτονιά της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, αυτοί είναι λαοί σχεδόν πανομοιότυποι», θα μας πει, ενώ θα συμπληρώσει απολαυστικά: «Αν πάρεις τους πρωταγωνιστές της σειράς και τους βάλεις να πίνουν ρακί σ' ένα καφενείο στο χωριό μου, το Γαβαλοχώρι Χανίων, κανένας δεν θα γυρίσει να τους κοιτάξει. Θα τους περάσουν για ντόπιους κτηνοτρόφους!».

«Ρουτίνα φόβου»

Πώς ο ίδιος έχει βιώσει τη σύγκρουση του Ισραήλ με την Παλαιστίνη; «Πρόκειται για μια ρουτίνα φόβου, μίσους και σφαγής

απλών ανθρώπων που εδώ και δεκαετίες είναι παγιδευμένοι σε μια ζοφερή, αδιέξοδη πραγματικότητα, η οποία (με τη βοήθεια των φανατικών και των συμφερόνων) υποδαυλίζεται και ανατροφοδοτείται διαρκώς», θα μας πει. Υπάρχουν «καλοί» και «κακοί»; «Οχι, δεν είναι άσπρο-μαύρο, δεν υπάρχουν ήρωες και καθάρματα», θα απαντήσει ο Αχιλλέας Πεκλάρης, συνεχίζοντας: «Αυτό ακριβώς είναι και το νόημα της λέξης “Fauda”, που στα αραβικά σημαίνει “χάος”. Από όποια οπτική γωνία και να το δεις –είτε των Ισραηλινών χαρακτήρων της σειράς είτε των Παλαιστινίων– όλοι τους είναι εγκλωβισμένοι και αναγκασμένοι να κάνουν όσα κάνουν. Και αυτή είναι μια εικόνα σκληρή στα μάτια ενός Ισραηλινού και Παλαιστίνιου τηλεθεατή. Σε μια αντίστοιχη ελληνική σειρά με Έλληνες και Τούρκους “εχθρούς”, όπου θα βλέπαμε σε κάποιο επεισόδιο τη μάνα ενός Τούρκου που

σκοτώθηκε να θρηνεί, ενώ λίγο πριν ο γιος της είχε σκοτώσει δέκα Έλληνες, θα μπορούσαμε να δούμε την οπτική της; Θα μας συγκινούσε ο πόνος της;».

Ρωτώντας τον πώς προβλέπει να συνεχιστεί η σύγκρουση των δύο λαών, απαντά ως εξής: «Θα διαιωνίζεται όσο δεν επιτυγχάνεται περιθωριοποίηση των φανατικών και συνεννόηση μεταξύ μετριοπαθών με στόχο τη “λύση των δύο κρατών”. Παρόλο που καμία πλευρά δεν μπορεί να φανταστεί τίποτε άλλο παρά μια αέναη συνέχιση της σύγκρουσης, η συντριπτική πλειονότητα θα αποδεχόταν μια δίκαιη λύση ειρήνευσης. Καθότι, και στη σειρά “Fauda” και στην πραγματικότητα που αυτή αναπαριστά, δεν υπάρχουν νικητές και ηττημένοι. Υπάρχουν μόνο βαριές απώλειες και θρήνος».

 Ο τελευταίος, τέταρτος κύκλος της σειράς «Fauda» («Χάος») κυκλοφόρησε στο Netflix στις 20/11.

171η παράσταση

2022 - 2023

Η Φόνισσα

ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΠΡΕΜΙΕΡΑ 17 | 02 | 23 ΕΘΑΛ 20:30

Σκηνοθεσία: Μαρίνα Βρόντη

Σκηνικά / Καστούμια: Γιώργος Γιάννης | Μουσική σύνθεση / επιμέλεια: Γιώργος Ανδρέου
Διάσκευα πολυφωνικών τραγουδιών: Κωνσταντίνος Ξενοφώντος | Κίνηση: Χλόη Μελίδου
Σχεδιασμός φωτισμών: Βασίλης Πετεινάρης | Βοηθός σκηνοθέτης: Θεοδώρα Βλάχο

Επί σκηνής: Γαβρίνα Γεωργίου, Νίκη Δραγούμη, Μυρτώ Κουγιώλη, Χριστίνα Κυριάκου
Κωνσταντίνος Ξενοφώντος, Παναγιώτα Παπαγεωργίου, Μαρίλια Χαριδέρμου
Φωτογραφίες: Γιώργος Γιάννης

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ

Ακρεσός: Θέατρο ΕΘΑΛ | 18 & 21 Φεβρουαρίου και 3 & 4 Μαρτίου 2023 | 20:30
19 Φεβρουαρίου και 5 Μαρτίου 2023 | 18:30
Λευκωσία: Θέατρο Δέντρο | 09, 10 & 11 Μαρτίου 2023 | 20:30
12 Μαρτίου 2023 | 18:30

12+

Πληροφορίες / κρατήσεις: 25 877827 • www.ethal.com.cy • Τεχνχώρος ΕΘΑΛ / Technohoros ETHAL

Μέγας Βασίλειος Χαραλδός	Πάριος Χαραλδός	Ευαγγελία Ευσταθίου	Τσιμπί	Προϊστάμενος Εταιρείας

ΘΕΑΤΡΙΚΟΣ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΚΥΠΡΟΥ

ΟΙ ΠΑΙΧΤΕΣ

ΝΙΚΟΛΑΪ ΒΑΣΙΛΕΒΙΤΣ ΓΚΟΓΚΟΛ

Σκηνοθεσία: Μαρία Βαρνακκίδου

ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ
ΑΡΧΗ
ΣΤΟΙΧΗΜΑΤΩΝ

Στο παιχνίδι δεν χωράνε συναισθηματισμοί

ΘΕΑΤΡΟ ΘΟΚ ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ
ΚΑΘΕ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, ΣΑΒΒΑΤΟ & ΚΥΡΙΑΚΗ

ΘΕΑΤΡΟ ΡΙΑΛΤΟ, ΛΕΜΕΣΟΣ
ΤΕΤΑΡΤΗ 15 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2023
(υπέρπλοι αγγλικά και τουρκικά)

77 77 27 17 THOC.ORG.CY

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

BIENNH

Οι επιρροές του Κλιμτ

Η νέα έκθεση στο Μπελβεντέρ της Βιέννης, που εγκαινιάζει το εκθεσιακό έτος, είναι αφιερωμένη σε καλλιτέχνες που με άμεσο ή έμμεσο τρόπο επηρέασαν τον Γκούσταφ Κλιμτ και καθόρισαν έναν πνευματικό περίγυρο στην Ευρώπη. Η έκθεση, σε συνεργασία με το Μουσείο Βαν Γκογκ του Αμστερνταμ, φέρνει κοντά έργα που για πρώτη φορά παρουσιάζονται μαζί. Προκύπτουν ερωτήματα κατά πόσον ο Κλιμτ γνώριζε το έργο του Σεζάν ή του Βαν Γκογκ...

ΡΩΜΗ

Αγαλμα του Ηρακλή

Ενα μαρμάρινο άγαλμα σε φυσικό μέγεθος ανακαλύφθηκε πρόσφατα στη Ρώμη, στο πάρκο Σκοτ, κοντά στο αρχαιολογικό πάρκο της Απίας Οδού, στη διάρκεια εργασιών αποχέτευσης. Αποδίδεται στον Ηρακλή λόγω της λεοντοκεφαλής και του ροπάλου. Το εύρημα ήρθε στο φως σε βάθος περίπου 10 μέτρων και χαρακτηρίζεται υψηλής αρχαιολογικής αξίας. Θα συγκολληθεί, θα συντηρηθεί και θα αποτελέσει έκθεμα της αυτοκρατορικής Ρώμης.

ΜΑΝΤΣΕΣΤΕΡ

Βικτωριανό δημαρχείο

Το νεογοτθικό δημαρχείο του Μαντσεστερ, έμβλημα της βρετανικής πόλης, βρίσκεται σε στάδιο εκ βάθρων αποκατάστασης. Θα αποκαλυφθεί το 2024 και σήμερα παρουσιάζει μια εξαιρετικά επιμελημένη μορφή εργοταξίου, σαν εικαστική εγκατάσταση. Είναι έργο του αρχιτέκτονα Αλφρεντ Γουόλτερχαουζ (1830-1905), από τους επιφανέστερους του βρετανικού 19ου αιώνα. Το αριστούργημά του είναι το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στο Λονδίνο.

ΛΟΝΔΙΝΟ

Αλิส Νιλ

Η μεγαλύτερη έκθεση έργων στο Ηνωμένο Βασίλειο της Αμερικανίδας ζωγράφου Αλิส Νιλ (1900-1984) αρχίζει στις 16 Φεβρουαρίου στο Μπάρμικαν του Λονδίνου (με διάρκεια έως 21 Μαΐου). Η Αλิส Νιλ, πολυδιάστατη δημιουργός, παρουσιάζεται πλέον συστηματικά στο διεθνές κοινό για τις εξαιρετικές προσωπογραφίες της. Η έκθεση, συνεργασία με το Κέντρο Πομπντού, συνοδεύεται από φωτογραφικό και κινηματογραφικό υλικό.

ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Τέρι Ο' Νιλ

Στο Μουσείο Φωτογραφίας του Μάαστριχτ, στην Ολλανδία, εγκαινιάστηκε μεγάλη αναδρομική έκθεση αφιερωμένη στο έργο του Βρετανού φωτογράφου Τέρι Ο' Νιλ (1938-2019). Με τίτλο «Οι διάσπμοι», η έκθεση παρουσιάζει περισσότερα από 125 πορτρέτα θρύλων της μουσικής, κινηματογραφικών αστέρων και συμβόλων του κόσμου της μόδας, κυρίως από τις δεκαετίες του '60 και του '70. Στη φωτογραφία, ο Τέρι Ο' Νιλ και ο Φρανκ Σινάτρα στο Μαϊάμι το 1968.

Το ξενοδοχείο Γουόλντορφ το 1893, στην Πέμπτη Λεωφόρο. Στη θέση του υψώθηκε το Εμπάιρ Στέιτ Μπιλντινγκ.

Οι κύκλοι του χρόνου στα κτίρια της Νέας Υόρκης

Υπάρχει μια ανάγκη να δει κανείς ξανά την ιστορία των πόλεων, τώρα, που η πόλη των μοντέρνων καιρών πάλιωσε και αυτή. Τώρα, που κύκλοι ζωής φέρνουν στο φως άλλες εικόνες, από τα έγκατα της μνήμης, εικόνες που ήταν και αυτές κάποτε μοντέρνες και που εδώ και 100 και 90 χρόνια ενταφιάστηκαν ως παλαικές και άχρηστες. Μέσα από τα αναριθμητά αρχεία με τεκμήρια και φωτογραφίες του νεαρού εικοστού αιώνα, ξεχωρίζει η εικόνα αυτή του επιβλητικού κτιρίου. Είναι η παλιά Νέα Υόρκη. Ήταν η πρώτη φάση του 1893, το παλιό αριστοκρατικό ξενοδοχείο Γουόλντορφ, που το 1897 θα ενωθεί με το νεόδμητο εκείνη τη χρονιά ξενοδοχείο Αστόρια και θα φτιάξουν από κοινού έναν κολοσσό. Αυτό που έχει ξεχωριστό ενδιαφέρον είναι ότι ο ξενοδοχειακός κολοσσός Γουόλντορφ-Αστόρια έζησε έως το 1929, οπότε πουλήθηκε σε επενδυτές. Κατεδαφίστηκε πλήρως και στη θέση του τεραστίου οικοδομικού τετραγώνου ανάμεσα στην 33η και στην 34η οδό ψηλότερο κτίριο στον κόσμο, το Εμπάιρ Στέιτ Μπιλντινγκ. Αυτό λοιπόν, το εικονιζόμενο κτίριο είναι ο πρόδρομος του κτιρίου-ορόσημου που όλοι θαυμάζουμε στη Νέα Υόρκη. Ο μοντερνισμός του 1930 επικρατούσε πλήρως και τα ιστορικίζοντα μέγαρα της παλιάς Νέας Υόρκης έφευγαν το ένα μετά το άλλο. Η μεγαλοαστική

τάξη της πόλης του 1880, όπως την περιγράφει στα μυθιστορήματά της η Ιντιθ Γουόρτον, είχε πάθος να αντιγράψει την Ευρώπη. Ταξίδευε, ξεσέκωνε, μετέφερε ιδέες, σχέδια, θησαυρούς. Το ξενοδοχείο Γουόλντορφ-Αστόρια, κτισμένο όπως είπαμε ως δύο ανεξάρτητα κτίρια το 1893 και το 1897, που ενοποιήθηκαν, ήταν κτισμένο σε ρυθμό γερμανικής αναγεννήσεως, είχε πολλούς ορόφους και πυργοειδείς απολήξεις. Στο εσωτερικό, η πολυτέλεια ήταν απaráμιλλη. Οι αίθουσες υποδοχής και οι σάλες φαγητού ήταν γεμάτες αντίκες. Επιπλά, πορσελάνες, φωτιστικά, χαλιά, αγάλματα, πίνακες ζωγραφικής, κουρτίνες, σερβίτσια ήταν αγορασμένα και φερμένα από την Ευρώπη. Αλλά αυτό το περιβάλλον υπερβολικής πολυτέλειας και αμύθητου πλούτου σταδιακά άρχισε να εκπροσωπεί έναν κόσμο σε απόσυρση. Μετά το 1918 και κυρίως μετά το 1925, η Νέα Υόρκη είχε κινηθεί με υψηλή ταχύτητα σε μια νέα πραγματικότητα, την οποία εκπροσωπούσαν ήδη καινούργια, υπέρλαμπρα και ελκυστικά ως προς τη νεωτερικότητά τους ξενοδοχεία. Το Γουόλντορφ-Αστόρια σταδιακά έμεινε εκτός εποχής και τα τεράστια λειτουργικά έξοδα το οδήγησαν στην απόφαση της πώλησής. Στη θέση του υψώθηκε περήφανο το Εμπάιρ Στέιτ Μπιλντινγκ. Εγκαινιάστηκε το 1931 και έως το 1971 ήταν το ψηλότερο κτίριο στον κόσμο.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ

Το 1789 και ο Ροβεσπιέρος του Αντρέι Βάντα

Κάθε φορά που ο κύριος Γκρι κρατάει μια ιστορία της Γαλλικής Επανάστασης, ο νους του τρέχει στην ταινία του Αντρέι Βάντα, «Δαντών». Τώρα ξεφυλλίζει τον ογκώδη τόμο που μόλις κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Πόλις: «Νέα ιστορία της Γαλλικής Επανάστασης» της Ανί Ζουρντάν (μτφρ.: Κώστας Γαγανάκης, επιμ.: Ειρήνη Οικονόμου).

Θυμάμαι, καλοκαίρι του 1989, που έκλειναν διακόσια χρόνια από την πτώση της Βαστίλλης (14 Ιουλίου 1789), το εξώφυλλο του περιοδικού Time: απεικόνιζε τη λαίμητμό, την εφεύρεση του επαναστάτη γιατρού δρος Γκιγιωτέν (που δεν ήταν ακριβώς εφεύρεση, αλλά μετεξέλιξη ενός παλαιότερου μηχανισμού καρατόμησης, της Halifax Gibbet, που απαντούσε στην Αγγλία).

Το εξώφυλλο του Time πρέπει

Το 1983 ο Δαντών συμβόλιζε τον Λεχ Βαλέσα και ο Ροβεσπιέρος τον Βόϊτσιεχ Γιαρουζέλσκι.

να ήταν η ζωγραφική αναπαράσταση του αποκεφαλισμού του Λουδοβίκου 16ου και το συνόδευε μονάχα μία πρόταση στο εξώφυλλο: «Τι ακριβώς γιορτάζουν;». Ισοπεδωτικό, σκέφτηκα. Τέλη του 20ού αιώνα, η Γαλλική Επανάσταση σήμαινε την Τρομοκρατία του 1794. Αργότερα, ακολουθήσαν άλλες ισοπεδώσεις: η εξιδανίκευση του Ροβεσπιέρου και του Σεν Ζιστ (βλέπε Ζιζεκ).

Η Ζουρντάν φαίνεται, όμως, πως προσεγγίζει τη Γαλλική Επανάσταση ως έναν εμφύλιο πό-

Ο Πολωνός ηθοποιός Βόϊτσιεχ Ποζόνιακ (Wojciech Pszoniak) ως Ροβεσπιέρος στην ταινία «Δαντών» (1983) του Αντρέι Βάντα.

λεμο και όπως σε όλους τους εμφύλιους, οι αντιμαχόμενες παρατάξεις ανταγωνίζονται ως προς το ποια θα χύσει το περισσότερο αίμα. Η βία γίνεται κανονικότητα. Ο Άγγλος Εντμουντ Μπερκ, σύγχρονος των Γάλλων επαναστατών, έλεγε ότι για να συντηρηθεί ένα καθεστώς πρέπει κάθε τόσο να κάνει παραχωρήσεις. Πράγμα που δεν έκαναν οι Γάλλοι ηγεμόνες.

Ο κύριος Γκρι το σκέφτεται κάθε φορά που βρίσκεται στο Παρίσι και βηματίζει στην πλασντε λα Κονκόρντ: υποτίθεται ότι εκεί όπου σήμερα στέκει ο οβελίσκος, ορθώθηκε για ένα διάστημα η γκιλοτίνα (άλλαξε πολλές θέσεις). Σκέφτεται την ταινία του Βάντα, η οποία, όταν βγήκε το 1983, είχε έναν έντονο συμβολισμό: ο Δαντών ήταν ο Λεχ Βαλέσα και ο Ροβεσπιέρος

ο Βόϊτσιεχ Γιαρουζέλσκι. Όμως η ταινία είναι πάνω απ' όλα για το 1794 και τον Τρόμο. «Πιο πολύ από τον Ζεράρ Ντεπαρντιέ ως Δαντών, σκέφτομαι τον έξοχο Πολωνό ηθοποιό Βόϊτσιεχ Ποζόνιακ (Wojciech Pszoniak) ως Ροβεσπιέρο. Τον "αδιάφορο" που δεν βάζει μπουκιά στο στόμα του, πίνει μια σταλίτσα κρασί, δεν γελάει ποτέ, παρφουμαρίζεται αλλά δεν πλένεται και είναι μονίμως ιδρωμένος από την αρρώστια. Σκέφτομαι τη μουσική, με τα ανατριχιαστικά έγχορδα του Ζαν Πρόδρομιέ και αυτό που υπονοεί με την τελευταία σκηνή της ταινίας: το οικτρό τέλος του Ροβεσπιέρου στην γκιλοτίνα, με το σαγόνι του να κρέμεται ξεσκισμένο από σφαίρα. Σκέφτομαι τη λαίμητμό σαν σύμβολο κάθε εμφύλιου πολέμου».

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΧΑΪΝΗ**

«Ιστορίες στο Μεταίχμιο»

Πριν από λίγες εβδομάδες βρέθηκα στην Κέρκυρα για την πρώτη παρουσίαση του βιβλίου «Ιστορίες στο Μεταίχμιο: Μοντερνισμός και πραγματικότητα στη μεταπολεμική ελληνική τέχνη» (εκδ. Μέλισσα) της Έλενας Χαμαλίδη, ιστορικού τέχνης και αναπληρώτριας καθηγήτριας στο Τμήμα Ηχου και Εικόνας του Ιονίου Πανεπιστημίου. Το βιβλίο παρουσίασαν η Μαρίνα Παπασωτηρίου, επιμελήτρια Εθνικής Πινακοθήκης (παράρτημα Κέρκυρας), η Μίρκα Παλιούρα, επίκουρη καθηγήτρια Ιστορίας Νεότερης και Σύγχρονης Τέχνης στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο και ο Βασίλης Λέτσιος, επίκουρος καθηγητής στο τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμνεύιας στο ίδιο Πανεπιστήμιο.

Το νησί έβαζε τα γιορτινά του. Τα φύλλα στη Σπιανάδα είχαν πέσει πια, τα παιδιά βρίσκονταν στο σχολείο και το μόνο που αντηκούσε στα καντούνια ήταν η βροχή. Η επίσκεψή μου αυτή τη φορά όμως δεν ήταν τουριστική, όσο κι αν θεωρώ την Κέρκυρα ό,τι πιο κοντινό έχω σε «ιδιαίτερη πατρίδα». Αντιθέτως, είχε ειδικό βάρος. Κι αυτό γιατί η πρώτη από τις «Ιστορίες στο Μεταίχμιο» με αφορά – έστω και εμμέσως: πρόκειται για την ιστορία του θείου μου, Γιάννη Χαΐνη, εικαστικού καλλιτέχνη της γενιάς του '30, με τις παρεμβάσεις του οποίου κατά τις δεκαετίες '60 και '70 (βλ. Επιθεώρηση Τέχνης, Ομάδα Τέχνης Α') επέλεξε η Χαμαλίδη να ξεκινήσει την αφήγησή της. Μέσα από τη γνωριμία με τον Χαΐνη, αλλά και με τόντες της ακόμη καλλιτέχνες –τον Takis (από την αλληλογραφία του με τον Νικόλα Κάλας), τον Βλάση Κανιάρη, τη Νίκη Καναγκίνη και τη Νέλλα Γκόλαντα–, η συγγραφέας εντάσσει τον αναγνώστη στη μεγάλη εικόνα, στο κυρίως θέμα της, τη σχέση δηλαδή μοντερνισμού και πραγματικότητας στη μεταπολεμική ελληνική τέχνη, φωτίζοντας τελικά μια ολόκληρη εποχή. «Όταν εστιάζεις σε μια ατομική περίπτωση, εστιάζεις ταυτόχρονα και σε μέρος της ζωής που συνδέονται με το έργο και την εποχή του συγκεκριμένου προσώπου. Οι “ενδιάμεσοι χώροι” που καταλαμβάνουν

Γιάννης Χαΐνης, Χωρίς τίτλο, 1970, μεϊκτέλ τεχνική.

Φωτίζοντας τη σχέση μοντερνισμού και πραγματικότητας στη μεταπολεμική ελληνική τέχνη.

αυτοί οι καλλιτέχνες, αποκαλύπτουν τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονταν τη σχέση της τέχνης με το πολιτικό και φωτίζουν τη μεταβαλλόμενη σχέση της μεταπολεμικής τέχνης με την κοινωνική πραγματικότητα», εξηγεί η ίδια. Η έρευνά της έχει στραφεί εδώ και χρόνια στις δεκαετίες 1960-70 –στο πλαίσιο του ερευνητικού δικτύου «European Avant-garde and Modernism Studies» στο οποίο ανήκει– καθώς θεωρεί ότι τότε τέθηκαν οι βάσεις της σύγχρονης τέχνης. «Η τέχνη σχετίστηκε ξανά με την κοινωνική και πολιτική πραγματικότητα μέσα από τον κριτικό αναστοχασμό και τη γλωσσοκεντρική στροφή», λέει χαρακτηριστικά. Ταυτόχρονα όμως δεν κρύβει ότι το ενδιαφέρον της ενέχει και μια αυτοβιογραφική διάσταση: «Για μένα, η διερεύνηση της δεκα-

ετίας του '60 συνδέεται και με μια προσωπική αναζήτηση, αυτή της δικής μου ταυτότητας». Η σχέση του ατόμου με τη συλλογικότητα και την Αριστερά μέσα από το έργο του Γιάννη Χαΐνη· η εισαγωγή της επιστήμης και της τεχνολογίας όπως αποτυπώνεται και στην αλληλογραφία Νικόλα Κάλας και Takis· ο δημόσιος χώρος ως «καμβάς» για τα αρχιτεκτονικά γλυπτά της Νέλλας Γκόλαντα· ο κριτικός ρεαλισμός και ο nouveau réalisme στο έντονα πολιτικό έργο του Βλάση Κανιάρη· η εγγραφή της ταυτότητας του φύλου, έστω και ασυνείδητα, στις εγκαταστάσεις της Νίκης Καναγκίνη· η διάσταση της ιστορικής και πολιτισμικής μνήμης και παράδοσης και η σχέση της τέχνης με το πολιτικό, είναι οι βασικές θεματικές που διατρέχουν το βιβλίο.

«Η Χαμαλίδη επιλέγει πέντε “υπομελετημένες ή αποσιωπημένες περιπτώσεις”, οι οποίες δηλαδή παραμένουν στη σκιά της Ιστορίας της τέχνης. Αναζητά τους καλλιτέχνες εκείνους που το έργο τους δεν έχει ακόμη αποτιμηθεί, που η συμβολή τους στη σύγχρονη ελληνική τέχνη παραμένει ένα ζητούμε-

νο», επισημαίνει η Μίρκα Παλιούρα. «Στο βιβλίο παρουσιάζονται πέντε καλλιτέχνες, σε έναν διάλογο μεταξύ τους και με την εποχή τους που συνθέτει ένα μωσαϊκό από το μέρος στο όλον, από το τοπικό στο διεθνές, με σκοπό να καταδείξει την εποχή και την τέχνη πολυπρισματικά», συμπληρώνει η Μαρίνα Παπασωτηρίου και καταλήγει: «Αυτό που έχει σημασία είναι να συνειδητοποιήσουμε πως υπάρχουν πολλές οπτικές γωνίες, πολλές αφηγήσεις της Ιστορίας που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι αυτή αποτελείται τελικά από Ιστορίες και μάλιστα πολύ συχνά στο μεταίχμιο».

Η Χαμαλίδη γράφει με απλό και κατανοητό τρόπο και δίνει στον αναγνώστη την ευκαιρία να δει πιο ξεκάθαρα την εξέλιξη του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού και, εντέλει, της χώρας. Αυτά είναι άλλωστε και τα στοιχεία που καθιστούν τις «Ιστορίες στο Μεταίχμιο» ένα βιβλίο αναφοράς, όχι μόνο για όσους και όσες έζησαν εκείνη την ταραγμένη εποχή, αλλά και για τους νεότερους, ανεξάρτητα με το εάν έχουν σχέση με τον χώρο του πολιτισμού ή όχι.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ**

Ο Ελύτης ως απολαυστικό έδεσμα και παιχνίδι

ΙΟΥΛΙΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
Ο Ελύτης για παιδιά
εκδ. Ικαρος, σελ. 110

Μπορείς με ποιονδήποτε τρόπο, δεν θα πω να διδάξεις (είναι άλλη υπόθεση), να προσελκύσεις οργανωμένα αναγνώστριες - ες στην ποίηση; Ένας καλός φίλος ισχυρίζεται πως «όχι». Βλέπω πολλούς να στοιχίζονται πίσω του. Η συνάντηση με την ποίηση είναι, λένε, διαδρομή μοναχική. Από κάπου –δεν έχει σημασία από πού– παίρνεις έναυσμα. Μετά, αν η ψυχή σου είναι έτοιμη, μπαίνεις στην περιπέτεια. Καταλαβαίνω τη θέση αυτή. Τη συμμετοχή στη συγκίνηση πώς να τη μεταδώσεις αν δεν την έχει ο άλλος μέσα του; Στην καλύτερη περίπτωση μεταδίδεις απλώς πληροφορίες, σαν τον ξενάγο στο μουσείο. Τι γίνεται όμως όταν το υποψήφιο προς μύηση κοινό είναι παιδιά; Αλλάζει κάτι; Μήπως είναι πιο εύπλαστο το υλικό; Μήπως υποστηρίζοντας τα παραπάνω οι φίλοι γυρνούν απλώς αμυντικά την πλάτη στην πιθανότητα, κάτι, ωστόσο, να μπορούμε να δείξουμε για λογαριασμό της ποίησης σε ένα παιδί ή σε όποιον μπει για

λίγο στη θέση του παιδιού; Κυριαρχούν, ασφαλώς, οι μοναχικές διαδρομές. Αλλά μήπως υπάρχει χώρος για μια δημιουργική ξενάγηση που, συμπορευόμενη για λίγο με την τέχνη, διευρύνει το πεδίο της τελευταίας δοκιμάζοντας τη γοητεία της (και) στους αμύητους;

Διαβάζω το βιβλίο της Ηλιοπούλου σαν ένα «road map», ένα πλάνο, μια στρατηγική μύησης στο έργο του μεγάλου ποιητή. Από την οπτική θε του ενήλικα δε μπορούσε να θεωρηθεί και μια συνοπτική, όχι απλοϊκή, βιογραφία του Ελύτη, εμπλουτισμένη με στίχους, ζωγραφιές, φωτογραφικό το υλικό. Το βιβλίο είναι αποτελεσματικό επειδή ακριβώς η πρόθεσή του είναι να μεταδώσει αγάπη και ενθουσιασμό για τον ποιητή και το έργο του. Η ενθάρρυνση να προχωρήσουμε σε αυτό που μια πιο λόγια

προσέγγιση θα αποκαλούσε ιδιωματική, αυτόνομη ανάγνωση ή έργο του αναγνώστη γίνεται με φυσικότητα και, αν μπορώ να το πω, με γλυκύτητα. Η Ηλιοπούλου μάς ταΐζει τον Ελύτη σαν να είναι έδεσμα. Μοιάζει να θεωρεί αυτονόητο ότι ο βασικός σκοπός για τον οποίο διαβάζουμε και γράφουμε είναι η απόλαυση. Αυτή η πλευρά των πραγμάτων είναι πολύ υποτιμημένη σε μια κριτική - γραμματολογική παράδοση που κυριαρχείται από τη σοβαροφάνεια και τον σχολαστικισμό. Κατά σημεία τη χειροκροτώ: όταν π.χ. μιλάει για το πένθος της αδελφής που άδικα στέργισε από τον μικρό Οδυσσέα τη μουσική παιδεία ή όταν διαχωρίζει προσεκτικά τη θέση του ποιητή από συγκεκριμένες πρακτικές (υπερρεαλισμός): «παρότι λάτρευε ν' αφήνει τη φαντασία του ελεύθερη, ήθελε όμως να σκέφτεται

καλά πριν γράψει. Ήθελε να διαλέγει τις λέξεις του πολύ πολύ προσεκτικά· και με ακρίβεια να διατυπώνει τη φρόση του. Δεν του άρεσε καθόλου να γράφει αυταίχει τον Ελύτη σαν να είναι έδεσμα. Μοιάζει να θεωρεί αυτονόητο ότι ο βασικός σκοπός για τον οποίο διαβάζουμε και γράφουμε είναι η απόλαυση. Αυτή η πλευρά των πραγμάτων είναι πολύ υποτιμημένη σε μια κριτική - γραμματολογική παράδοση που κυριαρχείται από τη σοβαροφάνεια και τον σχολαστικισμό. Κατά σημεία τη χειροκροτώ: όταν π.χ. μιλάει για το πένθος της αδελφής που άδικα στέργισε από τον μικρό Οδυσσέα τη μουσική παιδεία ή όταν διαχωρίζει προσεκτικά τη θέση του ποιητή από συγκεκριμένες πρακτικές (υπερρεαλισμός): «παρότι λάτρευε ν' αφήνει τη φαντασία του ελεύθερη, ήθελε όμως να σκέφτεται

καλά πριν γράψει. Ήθελε να διαλέγει τις λέξεις του πολύ πολύ προσεκτικά· και με ακρίβεια να διατυπώνει τη φρόση του. Δεν του άρεσε καθόλου να γράφει αυταίχει τον Ελύτη σαν να είναι έδεσμα. Μοιάζει να θεωρεί αυτονόητο ότι ο βασικός σκοπός για τον οποίο διαβάζουμε και γράφουμε είναι η απόλαυση. Αυτή η πλευρά των πραγμάτων είναι πολύ υποτιμημένη σε μια κριτική - γραμματολογική παράδοση που κυριαρχείται από τη σοβαροφάνεια και τον σχολαστικισμό. Κατά σημεία τη χειροκροτώ: όταν π.χ. μιλάει για το πένθος της αδελφής που άδικα στέργισε από τον μικρό Οδυσσέα τη μουσική παιδεία ή όταν διαχωρίζει προσεκτικά τη θέση του ποιητή από συγκεκριμένες πρακτικές (υπερρεαλισμός): «παρότι λάτρευε ν' αφήνει τη φαντασία του ελεύθερη, ήθελε όμως να σκέφτεται

Ολο το βιβλίο είναι πάντως φως, δροσιά, χρώμα, όρεξη για ζωή, όπως η ποίηση του Ελύτη. Και καμιά φορά, σκέφτομαι, ακόμη και οι μυημένοι χρειάζονται ενίσχυση και συντροφοκότητα για να επιμείνουν σε αυτή τη θέση του κόσμου. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες που προτείνονται στο τέλος, με βάζουν την ίδια σε πειρασμό να λάβω μέρος. Ξεκίνησα ήδη με το σταυρόλεξο.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗ ΜΑΡΙΝΑ ΒΡΟΝΤΗ

Η Μαρίνα Βρόντη είναι ηθοποιός και σκηνοθέτρια. Αποφοίτησε με άριστα από τη Δραματική Σχολή Αθηνών Γ. Θεοδοσιάδη και έπειτα φοίτησε στο studio Υπό το Μηδέν του Ν. Καραγέωργου. Έχει σκηνοθετήσει πολλά θεατρικά έργα, και έχει πολλές συμμετοχές ως ηθοποιός σε θεατρικές παραστάσεις. Το 2021 σκηνοθέτησε για λογαριασμό του ΘΟΚ την «Εσμέ» του Σπύρου Περεσιάδη που παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του Φεστιβάλ Αθηνών. Αυτή την περίοδο σκηνοθετεί τη «Φόνισσα» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη για την ΕΘΑΛ.

- Επτά γυναίκες στον θίασο, υποθέτω πως είδες τη φόνισσα υπό το πρίσμα της γυναικείας ψυχοσύνθεσης;
- Ό,τι έκανα σκηνοθετικά, υποκριτικά, κινησιολογικά, μουσικά είχε ως άξονα τη γυναίκα.

- Έχεις φέρει το διήγημα στο σήμερα ή ακολουθείς το συγκεκριμένο της εποχής που γράφτηκε;
- Το έργο όπως έχει στηθεί αφορά πολύ το σήμερα. Δεν το έχω τοποθετήσει χρονικά κάπου. Είναι μια εξομολόγηση που ταξιδεύει στο χρόνο. Ένα σκοτεινό ποίημα που μπορεί να ειπωθεί οποιαδήποτε στιγμή.

- Δυσκόλεψε την ομάδα σου η γλώσσα του κειμένου;
- Στην αρχή ναι και είναι λογικό. Μετά κυλούσε σαν το νερό του ποταμού.

- Είναι θύτης ή θύμα η Φραγκογιαννόυ, έχεις απάντηση;
- Απαντώ με το έργο μου επί σκηνής. Ο θεατής βλέποντάς το θα αποφασίσει. Δεν την αθώωνω. Εξηγώ γιατί έφτασε μέχρι εκεί. Να δεις το έργο ανοικτός. Να κατανοήσεις γιατί!

- Πόση είναι η απόσταση μεταξύ θίας και ανθρώπινης δικαιοσύνης;

- Για τη Φραγκογιαννού ήταν «πενή κοντα βημάτων το μήκος» για μας ένα κλικ στα social media και αρχίζουν τα λαϊκά δικαστήρια. Άρα στις μέρες μας, η θεία δικαιοσύνη δεν προλαβαίνει να επέμβει με κανέναν τρόπο.

- «Ω! να το προικίο μου!» οι τελευταίες λέξεις της ηρωίδας... ποιο συναισθήμα σου αφήνει αυτή η φρόση;
- Για μένα είναι η πιο τραγική σκέψη του έργου. Κλείνει μέσα της μιαν άγρια μοναξιά. Έναν δρόμο απελπισίας και βασάνων τα οποία έφρασε η Φραγκογιαννού ως γυναίκα. Αυτό μόνο μια γυναίκα μπορεί να το κατανοήσει. Δεν υποτιμώ τα συναισθήματα των αντρών αλλά μέχρι σήμερα το τι παραλαμβάνει μια γυναίκα ως προίκα (δεν εννοώ τα υλικά αγαθά) είναι λυπηρό.

- Ένα διήγημα που δείχνει την καταπίεση της γυναίκας, το οποίο γράφτηκε έναν αιώνα πριν... σήμερα μπορεί ακόμα να έχει αντίκτυπο στην κοινωνία μας;
- Ναι, μπορεί και θα μπορεί ακόμα για πολλά χρόνια. Αν νομίζουμε πως η περίοδος καταπίεσης της γυναίκας έλαβε τέλος πλανόμαστε πλάνην οικτρά. Τώρα η καταπίεση γίνεται ακόμα πιο μυστικά, ακόμα πιο μολυσματικά. Πίσω από κλειστές πόρτες, πίσω από ένα μοντέλο ευτυχισμένης οικογένειας, πίσω από κάτι κρυφό γελάκια, όταν η γυναίκα ζητάει αυτά που δικαιωματικά της ανήκουν.

- Υπήρξε κάτι που θέλησες να αποφυγείς, γιατί ίσως να έπρεπε σε παγίδα;
- Δεν προσπάθησα να αποφυγώ τίποτε. Ήθελα όμως να πάω προς τη γυναίκα. Από έξω προς τα μέσα. Το ότι μία γυναίκα δεν είναι μονοδιάστατη. Ήθελα να καταλάβει ο θεατής από τι είμαστε καμωμένες.

- Ποιος είναι ο κεντρικός σκηνοθετικός σου άξονας, μετατρέποντας ένα διήγημα σε θεατρική πράξη;
- Να πω μια ιστορία και να φτάσει στον θεατή ως τα τρίαθθα της ψυχής του. Να αναστατώσει τα μέσα του. Ένα πράγμα είναι το ζητούμενο σε αυτή τη μεταφορά: να πω την ιστορία του Παπαδιαμάντη όπως την άγγαωσα εγώ.

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**

ΨΗΦΙΑΚΗ

BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη

Read
LIBRARY

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΕΥΚΩΜΑ
επιμ. Γιάννης Φαρσάρης
«Ό,τι όμορφο γράψω να το δεις περιμένει: 200 συνθήματα στους τοίχους»
εκδ. Ανοικτή Βιβλιοθήκη

Πρόκειται για ένα φωτογραφικό λεύκωμα σε επιμέλεια του Γιάννη Φαρσάρη με φωτογραφίες που έχουν συλλεγεί από το διαδίκτυο. **Οι** φωτογραφίες, όπως πληροφορούμαστε και από τον τίτλο, είναι φωτογραφίες που απεικονίζουν συνθήματα που έχουν γραφτεί στους τοίχους. Ενίοτε αυτά τα συνθήματα απονέμουν λυρισμό και αγγίζουν βαθιά την ψυχή μας αφού πηγάζουν από τη σύγχρονη κυρίως καθημερινότητα και μας αφορούν άμεσα. Γυρίζοντας μια-μια τις σελίδες του λευκώματος και διαβάζοντας τα συνθήματα, αισθανόμαστε την ίδια συγκίνηση που θα αισθανόμασταν αν τα συναντούσαμε στον δρόμο ή στη βόλτα μας στην πόλη. Κάποια από αυτά είναι χιουμοριστικά, άλλα έχουν εξυπνο λογοπαίγνιο και αλληγορικά νοήματα. Συχνά συναντούμε ρομαντικά συνθήματα, εξομολογήσεις ανεκπλήρωτης αγάπης, στίχους αγαπημένων τραγουδιών, γνωστά αποφθέγματα ή και άγνωστα, αυτοσχέδια. Άλλοτε πάλι, τα συνθήματα αυτά μπορεί να είναι κοινωνικού ή και πολιτικού χαρακτήρα. Όποια μορφή κι αν έχουν τα συνθήματα αυτά, σίγουρα είναι ένας τρόπος, ανώνυμης κυρίως, έκφρασης, επικοινωνίας και εξωτερικής απόψεων, αξιών αλλά και στάσεων και συναισθημάτων. Δεν είναι λίγες οι φορές όπου έγιναν αντικείμενο θερμών συζητήσεων και αντικρουόμενων ερμηνειών και αξιολογήσεων. Αναμφίβολα μας σημάδευαν, ενώ γίνονταν μέρος της καθημερινότητάς μας.

Το λεύκωμα κυκλοφορεί μόνο σε ηλεκτρονική μορφή και μπορείτε να το βρείτε δωρεάν στην εφαρμογή Read Library. Επισκεφθείτε τον ιστότοπο read-library.com για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λασηθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Ακολουθώντας με αφοσίωση τον Πατερούλη

«Στη σκιά του Στάλιν» – Προδημοσίευση
από το βιβλίο του Νίκου Μαραντζίδη

«**Αν και συστάθηκε** το 1918 ως τυπικό σοσιαλιστικό κόμμα, το ΚΚΕ διαμόρφωσε την εικόνα πως αποτέλεσε ένα από τα πλέον νομιμόφρονα ευρωπαϊκά κομμουνιστικά κόμματα προς τη Μόσχα. Στα μέσα του 20ού αιώνα, είχε πλέον ασπαστεί το πνεύμα του σοβιετικού διεθνισμού πιο ένθερμα από κάθε άλλο κομμουνιστικό κόμμα της Δυτικής Ευρώπης (με την εξαίρεση ίσως του Πορτογαλικού Κομμουνιστικού Κόμματος). Ενώ άλλα κομμουνιστικά κόμματα ακολούθησαν τη δική τους εθνική πορεία προς τον σοσιαλισμό, το ΚΚΕ διατήρησε ιδιαίτερος στενές σχέσεις με τη Μόσχα και τα αδελφά κόμματα των Βαλκανίων. Κανένα άλλο δυτικοευρωπαϊκό κομμουνιστικό κόμμα δεν βρέθηκε σε τόσο στενή επαφή με την ΕΣΣΔ και τις Λαϊκές Δημοκρατίες επί τόσο πολλά χρόνια».

Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα εξιστόρηση της πορείας του ΚΚΕ αποτελεί το νέο βιβλίο του Νίκου Μαραντζίδη που κυκλοφορεί αυτές τις ημέρες από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια με τίτλο «Στη σκιά του Στάλιν. Μια παγκόσμια ιστορία του ελληνικού κομμουνισμού». Το βιβλίο κυκλοφόρησε στα αγγλικά από το Cornell University Press και μεταφράστηκε στα ελληνικά από τον Χρήστο Γεμελιάρη. Ακολουθεί χαρακτηριστικό απόσπασμα.

νίας, κήρυξαν τον πόλεμο στη Γερμανία. Η Κομιντέρν είχε ήδη μετατραπεί σε όργανο της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής, την οποία, μετά τις 23 Αυγούστου 1939, καθόρισε απότομα το Γερμανο-Σοβιετικό Σύμφωνο Μπ. Επίθεσπς (Σύμφωνο Ρίμπεντροπ - Μολότοφ). Με τον Στάλιν πλέον να θεωρεί βέλτιστη στρατηγική για τη Σοβιετική Ένωση την οιονει ουδετερότητα, η Κομιντέρν εγκατέλειψε την προώθηση του αντιφασιστικού μετώπου. Όλα τα κομμουνιστικά κόμματα έπρεπε να αποκρύξουν τον πόλεμο, ξεσκεπάζοντας τον «μύθο» σύμφωνα με τον οποίο ο πόλεμος των Ευρωπαίων συμμάχων κατά της Γερμανίας ήταν αντιφασιστικός. (...)

Οι περισσότεροι Ευρωπαίοι κομμουνιστές κλονίστηκαν από την οδηγία. Ο Ιταλός κομμουνιστής Τζόρτζιο Αμέντολα θυμόταν αργότερα τη σύγκυση και την αμχανία που ένωσαν ο ίδιος και οι σύντροφοί του στο άκου-

Η ηγεσία του ΚΚΕ αποδέχτηκε τη συμφωνία Ρίμπεντροπ - Μολότοφ ως απαραίτητη για την ασφάλεια της Σοβιετικής Ένωσης.

H. M.

ΠΡΟΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

«Λίγο μετά τη διέλευση γερμανικών αρμάτων μάχης από τα πολωνικά σύνορα την 1η Σεπτεμβρίου 1939, η Κομιντέρν ανακοίνωσε τις νέες προτεραιότητες της εξωτερικής πολιτικής της. Όλοι οι κομμουνιστές έπρεπε να αγωνιστούν εναντίον του «ιμπεριαλιστικού πολέμου» που άρχισε στις 3 Σεπτεμβρίου, όταν η Γαλλία και η Βρετανία, σύμμαχοι της Πολω-

σμα της είδσης του Γερμανο-Σοβιετικού Συμφώνου. Ορισμένοι ήταν τόσο δύσπιστοι που συνέχισαν να ακολουθούν την παλιά στρατηγική. (...)

Διεθνισμός ή πατριωτισμός;

Όσο για το ελληνικό κόμμα, παρά τις όποιες επιφυλάξεις και αντιρρήσεις εκφράστηκαν από μέλη του ΚΚΕ, η ηγεσία του κόμματος αποδέχτηκε τη συμφωνία Ρίμπεντροπ-Μολότοφ ως απαραίτητη για την ασφάλεια της Σοβιετικής Ένωσης. Στις 7 Νοεμβρίου, ο Ρίζοσπάσις άσκησε κρι-

1945: Ο Νίκος Ζαχαριάδης αμέσως μετά την επιστροφή του στην Ελλάδα από το Ντακάου.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε στα αγγλικά από το Cornell University Press και μεταφράστηκε στα ελληνικά από τον Χρήστο Γεμελιάρη.

τική στη θέση ότι ο πόλεμος κατά της Γερμανίας ήταν ένας δικαίος πόλεμος. Τον Απρίλιο του 1940, ένα μανιφέστο του ΚΚΕ υποστήριζε ότι «δεν είναι ηρωισμός το να σκοτώνεσαι για ξένα συμφέροντα. Δεν έχει καμιά σχέση με την υπεράσπιση της Πατρίδας το να πολεμάς στην υπηρεσία του ενός ή του άλλου ιμπεριαλιστικού μπλόκ». Το ΚΚΕ περιέγραφε τον Μεταξά και τον βασιλιά Γεώργιο Β΄ ως τους πιο επικίνδυνους εχθρούς του λαού, καθώς έσπρωχναν την Ελλάδα στον ιμπεριαλιστικό πόλεμο.

Η ιταλική επίθεση κατά της Ελλάδας στις 28 Οκτωβρίου 1940 γέννησε νέες προκλήσεις. Το ξέσπασμα του πολέμου βρήκε τον Νίκο Ζαχαριάδη στις φυλακές της Κέρκυρας. Παρά τις προσωπικές ταλαιπωρίες και τα βάσανά του, απέστειλε στις 31 Οκτωβρίου 1940 επιστολή στον Μεταξά, η οποία, αν και αποτέλεσε ευχάριστη έκπληξη για τον δικτάτορα, ο οποίος ζήτησε τη δημοσίευση της επιστολής στον αθηναϊκό τύπο, γέννησε σίγουρα απορίες σε πολλούς συντρόφους του όταν δημοσιεύτηκε. Ο Ζαχαριάδης δήλωσε απερίφραστα την άνευ όρων στήριξη του στον αγώνα της κυβέρνησης Μεταξά κατά του Μουσολίνι: «Ο λαός της Ελλάδας διεξάγει σήμερα έναν πόλεμο εθνικοαπελευθερωτικό, ενάντια στο φασισμό του Μουσολίνι. (...) Στον πόλεμο αυτό που τον διευθύνει η κυβέρνηση Μεταξά, όλοι μας πρέπει να δώσουμε όλες μας τις δυνάμεις, δίχως επιφύλαξη». Το πύρινο ύφος της επιστολής εξέπληξε φίλους και εχθρούς. Η Κομιντέρν και πολλά στελέχη του ΚΚΕ δεν μπορούσαν να αντιληφθούν τι συνέβη. Το ζήτημα δεν ήταν τόσο η στάση του Ζαχαριάδη αναφορικά με τον πόλεμο αυτόν καθ'αυτόν, δεδομένου ότι η Ιταλία δεν ήταν συμβαλλόμενο μέρος του Γερμανο-Σοβιετικού Συμφώνου. Αυτό που προκάλεσε

σοβαρές ανησυχίες και ερωτήματα στους Έλληνες κομμουνιστές και τους συντρόφους τους διεθνώς ήταν η άνευ όρων και εκπληκτική στήριξη του Ζαχαριάδη στο καθεστώς Μεταξά. Γιατί άραγε ο Ζαχαριάδης δεν έκανε καμία αναφορά στους εκατοντάδες φυλακισμένους κομμουνιστές και εξόριστους ακτιβιστές; Ή στον αυταρχικό, φασιστικό χαρακτήρα του καθεστώτος; Δεδομένου του ανελέητου διωγμού που βίωναν οι Έλληνες κομμουνιστές, πώς θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν μια άνευ όρων στήριξη στον πόλεμο του Μεταξά; Μήπως θα όφειλαν, ως Έλληνες κομμουνιστές, να προτείνουν έναν διμέτωπο αγώνα; Να αντιταχθούν τόσο στους Ιταλούς εισβολείς όσο και στους εγχώριους φασίστες καταπιεστές τους; Με τα βασανιστικά αυτά ερωτήματα κατά νου, ορισμένοι θεώρησαν ότι η επιστολή ήταν νόθο προϊόν της προπαγανδιστικής μηχανής του καθεστώτος που τόσο είχε ταλαιπωρήσει το κόμμα εκδίδοντας ανάμεσα στα άλλα έναν «παράνομο Ριζοσπάστη», προκαλώντας απόλυτη σύγκυση στους φίλους του κόμματος. Κάποιοι άλλοι έθεσαν ερωτηματικά για τη νομιμοφροσύνη, ακόμα και για την ψυχική υγεία του Ζαχαριάδη. Αρχισαν να κυκλοφορούν φήμες ότι ο άλλοτε αδιάφορος

ηγέτης είχε υποκύψει στους εκβιασμούς του Μεταξά. Η πρώτη επιστολή του Ζαχαριάδη –επρόκειτο να ακολουθήσουν άλλες δύο– αποτέλεσε για πολλά χρόνια αμφιλεγόμενο ζήτημα όχι μόνο μεταξύ των Ελλήνων κομμουνιστών αλλά και μεταξύ των ιστορικών. Ωστόσο, είναι απίθανο η πρωτοβουλία του Ζαχαριάδη να υπήρξε το αποτέλεσμα μιας συνειδητής πράξης ανυπακοής έναντι των Σοβιετικών. Αποτιμώντας τη συγκεκριμένη επιστολή, θα πρέπει να συνυπολογίσει κανείς ότι ο έγκλειστος στις φυλακές της Κέρκυρας Ζαχαριάδης βρισκόταν απομονωμένος από τον ρευστό κόσμο της κομμουνιστικής πολιτικής, ο οποίος σφυροκοπούταν από τα ταχέως μεταβαλλόμενα διεθνή δεδομένα, καθώς και ότι η στρατηγική της Κομιντέρν άλλαζε συνεχώς, αφήνοντας τον Έλληνα ηγέτη στο σκοτάδι του κελιού της φυλακής του αναφορικά με τις πιο πρόσφατες αλλαγές. Επομένως, είναι αρκετά πιθανό ο ηγέτης του ΚΚΕ να θεωρούσε ότι ακολουθούσε μια ήδη χαραγμένη κομμουνιστική στρατηγική. Μάλιστα, η επιστολή του ήταν μια επανάληψη, σχεδόν αυτολεξεί, των οδηγιών που είχε λάβει το κόμμα από τον Δημητρώφ αμέσως μετά τις αποφάσεις που είχε λάβει η ΕΕΚΑ τον Ιούνιο - Ιούλιο του 1939.

Ανάμεσα στην ΕΣΣΔ και στον αγώνα της Ελλάδας κατά του Αξονα

Τον Ιούνιο του 1939 ο Δημητρώφ είχε θυμίσει στον εκπρόσωπο του ΚΚΕ ότι η γραμμή της Κομιντέρν συνίστατο στη δημιουργία «ενός εθνικού μετώπου που να στηρίζεται σε δημοκρατικές βάσεις και να στοχεύει στην υπεράσπιση της ανεξαρτησίας της χώρας έναντι της ξένης επιθετικότητας, καθώς και στη συγκρότηση ενός βαλκανικού μπλόκ βασισμένου στην ειρηνική συνεργασία κατά της απειλής εισβολής από τη Γερμανία και την Ιταλία». Στις 14 Ιουλίου 1939, στο πλαίσιο μιας μυστικής απόφασης της Γραμματείας της ΕΕΚΔ, το ελληνικό κόμμα έλαβε την εντολή να αναγνωρίσει το γεγονός ότι βασικός εχθρός του ήταν ο φασιστικός άξονας Ρώμης-Βερολίνου. (...) Εξάλλου, σχεδόν έναν μήνα πριν από την ιταλική εισβολή στην Ελλάδα, την 1η Οκτωβρίου 1940, ο Ρίζοσπάσις δημοσίευσε ανοιχτή επιστολή του ηγέτη του ΚΚΕ προς τον Μεταξά. (...) Στην παραπάνω επιστολή, επιπλέον, ο Ζαχαριάδης αναφερόταν στην ανάγκη να χτυπηθούν οι πράκτορες του Αξονα και της Αγγλίας στην Ελλάδα και η χώρα να ακολουθήσει πολιτικό και οικονομικό προσανατολισμό προς την ΕΣΣΔ, «τη μόνη μεγάλη δύναμη που υπερασπίζεται τους

Μια τέτοια ισορροπία απαιτούσε ταλέντο σχοινοβάτη, που ο Ζαχαριάδης από ταμπεραμέντο δεν διέθετε.

μικρούς λαούς και που μπορεί να μας εξασφαλίσει αποτελεσματικά». Ο Ζαχαριάδης προσπαθούσε εμφανώς να ισορροπήσει ανάμεσα στην οδηγία της Κομιντέρν του Ιουλίου του 1939 με τη νέα γραμμή στην εξωτερική πολιτική της ΕΣΣΔ και της Κομιντέρν. Απλώς μια τέτοια ισορροπία απαιτούσε ταλέντο σχοινοβάτη, που ο Ζαχαριάδης από ταμπεραμέντο δεν διέθετε. Παρά τις ομοιότητες σε επίπεδο περιεχομένου, υπήρχε μια ουσιώδης διαφορά: η επιστολή της 31ης Οκτωβρίου, λόγω της δημοσίευσής της στον αθηναϊκό τύπο, προκάλεσε μεγάλο αντίκτυπο στην ελληνική κοινή γνώμη. Και ο Ζαχαριάδης αντιλήφθηκε σύντομα, ιδιαίτερα τις ανησυχίες στους κόλπους της Κομιντέρν. Επιχείρησε να διασκεδάσει τις κριτικές με μια άλλη επιστολή στις 26 Νοεμβρίου 1940. Εκεί τροποποιούσε την προηγούμενη θέση του, αποκν-

1939: Το Γερμανο-Σοβιετικό Σύμφωνο Μπ. Επίθεσπς (στη φωτογραφία, υπογράφει ο Σοβιετικός υπουργός Εξωτερικών Βιάτσεςλαβ Μολότοφ). Ο Στάλιν θεωρούσε βέλτιστη στρατηγική για τη Σοβιετική Ένωση την οιονει ουδετερότητα.

ρύσσοντας τον πόλεμο ως ιμπεριαλιστικό, υποστηρίζοντας ότι η Ελλάδα δεν έπρεπε να προσχωρήσει σε αυτόν και καταλήγοντας στο συμπέρασμα ότι η ΕΣΣΔ θα μπορούσε να μεσολαβήσει σε μια ελληνοϊταλική ειρηνευτική συμφωνία. Η Κομιντέρν δεν άργησε να του ασκήσει δριμεία κριτική. Στις 10 Ιανουαρίου 1941 το προεδρείο της ΕΕΚΔ εκτίμησε ότι,

να στηρίζει την κυβέρνηση Μεταξά αντί να αντιτάσσεται στην εγκληματική εξωτερική πολιτική του. (...) Στις 15 Ιανουαρίου 1941, λίγες μέρες δηλαδή μετά την επίκληση της Κομιντέρν, ο Ζαχαριάδης έγραψε μια τρίτη επιστολή μέσω της οποίας ευθυγραμμίζονταν απολύτως με την Κομιντέρν, υποστηρίζοντας ότι ο πόλεμος του Μεταξά ήταν ευθύς εξαρχής ένας φασιστικός, κατακτητικός πόλεμος, και η ανατροπή του καθεστώτος Μεταξά αποτελούσε άμεση προτεραιότητα και ζωτικό συμφέρον για τον ελληνικό λαό, ο οποίος έπρεπε να αναζητήσει την ειρήνη, τη βαλκανική συνεργασία και τη συμμαχία με την ΕΣΣΔ. Εντούτοις, παρά τη δόμηση μετάνοια του Ζαχαριάδη, η Κομιντέρν παρέμεινε επιφυλακτική απέναντί του. Στο πλαίσιο ενός χαρακτηριστικά σταλινικού τρόπου τιμωρίας, η σύζυγος του Ζαχαριάδη Μαρία Νοβάκοβα, που μετά τη σύλληψη του Ζαχαριάδη στην Ελλάδα έφυγε με το παιδί της στη Μόσχα, φαίνεται πως εξορίστηκε από τους Σοβιετικούς ή τέθηκε υπό επιτήρηση.

Τελικά και ο Ζαχαριάδης επρόκειτο να εκτοπιστεί βίαια. Τον Απρίλιο του 1941 τα ναζιστικά στρατεύματα εισήλθαν στην

Αθήνα και οι γερμανικές κατοικίες αρχές τον μετέφεραν από τις φυλακές της Κέρκυρας στο στρατόπεδο του Ντακάου, όπου παρέμεινε μέχρι το τέλος του πολέμου. Από τις επιστολές που έγραψε όσο ήταν ακόμα στην Κέρκυρα, μόνο η πρώτη δημοσιεύτηκε στη διάρκεια του πολέμου με την Ιταλία. Η δεύτερη κατασχέθηκε από τις μεταξικές υπηρεσίες ασφαλείας και κρατήθηκε μυστική ώσπου να λήξει ο πόλεμος: η τρίτη ήρθε στο φως το 1942. Αποκρύπτοντας τη δεύτερη και την τρίτη επιστολή του Ζαχαριάδη, το καθεστώς Μεταξά πέτυχε τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα από αυτά στα οποία σκόπευε. Στη συνείδηση των Ελλήνων, ο Ζαχαριάδης, για την τόλη του και την υπέρβαση που έκανε να υποστηρίξει άνευ όρων τον άνθρωπο του οποίου το καθεστώς τον είχε καταδιώξει αυτόν και το κόμμα του αμείλικτα, αναδείχτηκε ηγέτης μεγάλου βεληνεκούς, όπως λίγοι τέτοιοι μπορούσαν να υπάρχουν. Η δικτατορία συνέβαλε άθελά της στην ανάδειξη του Ζαχαριάδη ως ηγέτη εθνικής εμβέλειας και διευκόλυνε στη συνέχεια τις προσπάθειες του ΚΚΕ να οργανώσει και να ηγηθεί του αντιστασιακού κινήματος στη χώρα.

«Ρωγμή» στο είδωλο του Στίβεν Χόκινγκ

Μια ανεπίσημη βιογραφία παρουσιάζει γκριζες πτυχές του χαρακτήρα του μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας

ΤΣΑΡΛΣ ΣΞΪΦ
Ο πραγματικός Χόκινγκ -
Κατασκευάζοντας
έναν διάσημο επιστήμονα
μυθρ.: Ανδρέας Μιχαηλίδης
εκδ. Μεταίχμιο, 2022, **σελ.** 560

Τον **ΔΙΟΝΥΣΗ ΜΑΡΙΝΟΥ**

Πόσο μύθος χωράει σε μια πραγματικότητα; Όσοι έθρεψε επί πολλά χρόνια την προσωπικότητα του Στίβεν Χόκινγκ. Ο άνθρωπος που εκλαΐκευσε τη Φυσική και με το άγρυπνο πνεύμα του, σε αντίθεση με το φτενό σώμα του, έδωσε το παράδειγμα της ευψυχίας, ήταν μια κλασική περίπτωση φυσιογνωμίας larger than life. Ειδικά από τη στιγμή που η ζωή δεν του φέρθηκε με τον καλύτερο τρόπο.

Ποιος ήταν, όμως, πραγματικά ο Χόκινγκ; Μήπως η καταλυτική δημόσια εικόνα του, αριστοτεχνικά φτιαγμένη κι από τον ίδιο, αποσιωπά τον άνθρωπο πίσω από τον επιστήμονα; Η βιογραφία του Τσαρλς Σέιφ «Ο πραγματικός Χόκινγκ - Κατασκευάζοντας έναν διάσημο επιστήμονα», που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Μεταίχμιο σε μετάφραση του Ανδρέα Μιχαηλίδη, καίτοι δεν είναι εγκεκριμένη από το περιβάλλον του Χόκινγκ, άρα δεν είχε στη διάθεσή του πλήρες υλικό από τον ιδιωτικό του βίο, προσπαθεί να τραβήξει το πέπλο που καλύπτει τον επιστήμονα-φαινόμενο και να μας εμφανίσει μια κάπως πιο αληθινή και εν μέρει απομαγευτική εικόνα του. Δίχως, όμως,

η πρόθεσή του να είναι η αποκαθάλωση του ανδρός.

Ο Σέιφ είναι γνώστης του ανθρώπου με τον οποίο χρειάστηκε να αναμετρηθεί. Επίσης, είναι έμπειρος συγγραφέας επιστημονικών άρθρων και καθηγητής δημοσιογραφίας του NYU.

Το κεντρικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει είναι ότι ο Χόκινγκ υπήρξε «τόσο ένα εμπορικό σήμα όσο ήταν και ένα πρόσωπο». Σε σημείο που τα επιστημονικά του επιτεύγματα, συμπεριλαμβανομένων των προόδων

«Γνώριζε ότι η αναπηρία του επηρέαζε βαθιά τον τρόπο με τον οποίο τον αντιλαμβάνονταν το κοινό, μετατρέποντάς τον από απλό ανθρώπινο ον σε μια ζωντανή μεταφορά».

στην κατανόηση του χώρου και του χρόνου, να χωριούν μπρος στην εικόνα που είχε σχηματίσει το πλατύ κοινό γι' αυτόν.

Ο Χόκινγκ έπαιξε με τους κανόνες που ορίζουν και διαμορφώνουν μια διασημότητα. Μίλησε για ένα πλήθος θεμάτων εκτός της ειδικότητάς του, από την οικονομική πραγματικότητα έως τη στρατιωτική τεχνολογία, δάνεισε το λογισμικό του voice-box με το οποίο επικοινωνούσε σε

Το βιβλίο μάς δίνει την ευκαιρία να δούμε τον Χόκινγκ με ανθρώπινα μέτρα. Οσο οξύθυμος κι αλαζονικός υπήρξε, άλλο τόσο ήταν ζεστός και πνευματώδης.

σκυνοθέτες και επέτρεψε σε σεναριογράφους και συγγραφείς να γράψουν γι' αυτόν.

Κατάφερε να κάνει οικεία την εικόνα ενός ανθρώπου καθλωμένου σε αναπηρική καρέκλα που σχηματίζει με κόπο φράσεις σε ρυθμό τριών λέξεων το λεπτό.

Ολα τούτα τον έκαναν αντικείμενο έντονου δημόσιου ενδιαφέροντος, αλλά και μια διακριτή ποπ εικόνα με εμφανίσεις στο «Star Trek: The Next Generation»

και στο «The Simpsons». Το κοινό, δε, παραληρούσε όταν αναφερόταν στα ταξίδια στον χρόνο και στην εξωγήινη ζωή. Κοινώς: έχτισε τον μύθο του με στοχευμένες κινήσεις.

Ο Σέιφ γράφει αυτή τη βιογραφία με μια παράδοση τεχνική: εκκινεί από τα τελευταία χρόνια της ζωής του Χόκινγκ για να φτάσει στο τέλος στα παιδικά του χρόνια. Αυτή η αναστροφή της γραμμικής αλληλουχίας στην ουσία δεν προ-

Ο Τσαρλς Σέιφ είναι γνώστης του ανθρώπου με τον οποίο χρειάστηκε να αναμετρηθεί. Επίσης, είναι έμπειρος συγγραφέας επιστημονικών άρθρων και καθηγητής δημοσιογραφίας.

σφέρει το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα ή, τουλάχιστον, δεν αλλάζει τα βασικά σημεία του βιβλίου.

Έχουν ενδιαφέρον οι γνώμες μαθητών και συνεργατών του που συνέλεξε ο Σέιφ με επιμέλεια, όπως και η καταγραφή από μεριάς του όλων των επιστημονικών επιτευγμάτων του Χόκινγκ.

Ωστόσο, δεν στέκεται μόνο εκεί. Το βιβλίο δεν διστάζει να μιλήσει ανοικτά για τις γκριζες περιοχές του χαρακτήρα του Χόκινγκ. Αίφνης, τον εμφανίζει εγωιστή, με αυξημένη λίμπιντο (είχα λαχτάρα για τα στριπτιζάδικα), ενώ είναι σχεδόν αποδε-δεδειγμένο πως δεχόταν στον χώρο του γυμνές γυναίκες που τους

ζητούσε να χορέψουν γι' αυτόν.

Η γενική εντύπωση είναι ότι ο Χόκινγκ έως το τέλος της ζωής του εργαζόταν πυρετωδώς, ωστόσο η αλήθεια είναι ότι τα τελευταία χρόνια ελάχιστα πράγματα πρόσφερε στην επιστήμη του, ενώ υπάρχουν αρκετοί συνάδελφοί του που δεν τον κατατάσσουν καν στην κορυφή της πυραμίδας των φυσικών με σημαντική συνεισφορά.

Τι μας προσφέρει, λοιπόν, αυτή η βιογραφία; Την ευκαιρία να δούμε τον Χόκινγκ με τα ανθρώπινα μέτρα. Οσο οξύθυμος κι αλαζονικός υπήρξε, άλλο τόσο ήταν ένας άνθρωπος ζεστός και πνευματώδης. Σίγουρα οι λάτρες του Χόκινγκ θα στενοχωρηθούν σε κάποια σημεία του βιβλίου, καθώς θα δουν το είδωλό του να ραγίζει ή να εμφανίζει μπροστά τους μια ελάχιστα κολακευτική εικόνα. Εντούτοις αυτό δεν μειώνει τη λαμπρότητα και την ξεχωριστή περσόνα του.

As μην ξεχνάμε πως ήταν ο άνθρωπος που τον Νοέμβριο του 1995 γέμισε το Royal Albert Hall του Λονδίνου (χωρητικότητα 5.900 ατόμων) για μια διάλεξη και ότι το βιβλίο του «Η σύντομη ιστορία του χρόνου» πούλησε περισσότερα από 10 εκατομμύρια αντίτυπα παγκοσμίως.

«Ο Χόκινγκ γνώριζε ότι η αναπηρία του επηρέαζε βαθιά τον τρόπο με τον οποίο τον αντιλαμβάνονταν το κοινό, μετατρέποντάς τον από απλό ανθρώπινο ον σε μια ζωντανή μεταφορά», γράφει εύγλωττα ο Σέιφ.

Τα Μυλλωμένα

μια παράσταση με κείμενα, ποιήματα και τραγούδια μέσα στο πνεύμα του καρναβαλιού

Ακατάλληλη για ανήλικους

Τρίτη 21 Φεβρουαρίου
στον Χαραυτόμυλο Λανίτη στη Λεμεσό
στις 8.00 το βράδυ

Πέμπτη 23 Φεβρουαρίου
στη μουσική σκηνή Down Town Live στη Λευκωσία
στις 8.30 το βράδυ

Συμμετέχουν:
Μιχάλης Παπαευσάγου, Χάρης Παναγιώτου,
Μιχάλης Τερλικκός με τη μουσική του παρέα ΜΟΥΣΑ,
Μάκης Χρυσόστομου, Τάκης Αργύρη
και η ρεμπέτικη κομπανία **“Αρχή Δια του Ρεμπέτικου”**

Χορηγός

Χορηγός Επικοινωνίας

Κρατήσεις για Λεμεσό στο 97 95 87 93

Κρατήσεις για Λευκωσία στο 99 81 00 11

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
17/02/23
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
18/02/23
ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ

ΟΙ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΠΟΛΙΤΕΣ 20:30

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΤΣΙΡΑΣ

“ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑ Α”

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ **ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΤΛΗΣ** ΚΕΙΜΕΝΑ **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΙΩΑΝΝΟΥ**

ΗΘΟΠΟΙΟΙ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΑΛΛΟΣ & ΝΑΝΣΥ ΜΠΟΥΚΛΗ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ

ΠΡΟΠΩΛΗΣΗ

7777 7040

Μια ντίβα ζει τον εφιάλτη της ακύρωσης

Η μοναδική Κέιτ Μπλάνσεν στην ταινία που ίσως της χαρίσει το τρίτο της Οσκαρ

Tar ★★★★★

ΔΡΑΜΑ (2022)

Σκηνοθεσία: Τόνι Φιλντ
Ερμηνείες: Κέιτ Μπλάνσεν, Νίνα Χος, Νοεμί Μερλάν

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Εχοντας εξασφαλίσει έξι οσκαρικές υποψηφιότητες, μία από τις καλύτερες ταινίες της φετινής κινηματογραφικής σεζόν έρχεται αυτή την εβδομάδα στις αίθουσες. Η Λίντια Ταρ (Κέιτ Μπλάνσεν) είναι μια παγκοσμίου φήμης μαέστρος, η οποία βρίσκεται στο απόγειο της καριέρας της, καθώς ετοιμάζει την παρουσίαση ενός νέου βιβλίου και ταυτόχρονα μια

Μια απρόσεκτη παρατήρηση της Λίντια σε έναν μαύρο φοιτητή θα ανοίξει τον ασκό του Αιόλου και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα την κατασπαράξουν.

πολυαναμενόμενη ζωντανή εκτέλεση της Πέμπτης Συμφωνίας του Μάλερ, με τη Φιλαρμονική του Βερολίνου, την οποία και διευθύνει. Ένα σχετικό ασήμαντο περιστατικό, ωστόσο, θα λάβει απρόσμενα μεγάλες διαστάσεις, βάζοντας σε κίνδυνο την καριέρα της και αναποδογυρίζοντας ολόκληρη τη ζωή της, ενώ περισσότερα χτυπήματα ακολουθούν το ένα μετά το άλλο.

Ο σκηνοθέτης και σεναριογράφος Τόνι Φιλντ δημιουργεί εδώ μια πολύ ιδιαίτερη ηρωίδα, προκειμένου από τη μία να την ψυχογραφήσει σε βάθος και από την άλλη να κάνει μια σειρά από σχόλια και παρατηρήσεις πάνω

στον σύγχρονο δυτικό καλλιτεχνικό κόσμο, τη φύση της εξουσίας και το κόστος που συνοδεύει την απόλυτη αφοσίωση σε κάτι. Η Λίντια, πέραν των υπολοίπων, διδάσκει περιστασιακά και στη φημισμένη μουσική ακαδημία Τζούλιαντ. Μια απρόσεκτη παρατήρησή της, ωστόσο, σε έναν μαύρο φοιτητή, ο οποίος δεν έχει σε εκτίμηση τη μουσική του Μπαχ επειδή ο συνθέτης ήταν... μισογύννης, θα ανοίξει τον ασκό του Αιόλου και σε συνδυασμό με ένα άλλο τραγικό περιστατικό, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα την κατασπαράξουν.

Η κουλτούρα της ακύρωσης, οι αιχμές και τα δώρα της σύγχρονης πολιτικής ορθότητας, καθώς και η απόλυτη έκθεση των σόσιαλ μίντια, βρίσκονται εδώ στο επίκεντρο, σε ένα φιλμ που μοιάζει όλο και περισσότερο με θρίλερ όσο προχωράει η —μάλλον υπερβολικά μακρά στις δυόμισι ώρες— διάρκεια του. Ακριβώς αυτό είναι και το πιο γοητευτικό στοιχείο του βέβαια, καθώς ο κεντρικός χαρακτήρας μετασχηματίζεται από την απόλυτη ισχύ, σε ένα κουβάρι αδυναμίας και αβεβαιότητας που θα την ωθήσει στα άκρα.

Τίποτε από όλα αυτά, φυσικά, δεν θα ήταν εφικτό δίχως την απίθανη ερμηνεία της Κέιτ Μπλάνσεν, η οποία είναι και φαβορί για να κερδίσει το τρίτο Οσκαρ της καριέρας της. Η Αυστραλή ηθοποιός κάνει εδώ απλώς τα πάντα, εκπέμποντας πότε την παγωμένη γοητεία της απόλυτης ντίβας και πότε την απρόσμενη εκρηκτικότητα μιας απελπισμένης γυναίκας, μιλάει τέσσερις διαφορετικές γλώσσες και γενικώς καθηλώνει τον θεατή, σε ένα φιλμ που θα ήταν μάλλον απλώς ενδιαφέρον δίχως τη δική της παρουσία.

Η Κέιτ Μπλάνσεν κάνει εδώ απλώς τα πάντα, εκπέμποντας πότε την παγωμένη γοητεία της απόλυτης ντίβας και πότε την απρόσμενη εκρηκτικότητα μιας απελπισμένης γυναίκας, μιλάει τέσσερις διαφορετικές γλώσσες και, γενικώς, καθηλώνει τον θεατή.

HOME CINEMA

Αποκωδικοποιώντας τα «ρομπότ» των κορτ του τένις

Επάνω, ο τενίστας Νικ Κύργιος συμμετέχει στο ντοκιμαντέρ του Netflix «Break Point». Κάτω, ο Κέισι Αφλεκ και η Άννα Πνιόφσκι στην ταινία «Φως στο σκοτάδι», που είναι διαθέσιμη στο Ertflix.

Break Point
ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2023)
Δημιουργός: Μάρτιν Γουέμπ
Εμφανίζονται: Μαρία Σάκκαρη, Νικ Κύργιος, Μαρία Σαράποβα

Ένα ενδιαφέρον ντοκιμαντέρ — και όχι μόνο για τους φαν του αθλήματος— σχετικά με το τένις έφερε πρόσφατα στην πλατφόρμα του το Netflix. Οι δημιουργοί της αντιστοίχης επιτυχημένης σειράς για τη Formula 1 αναλαμβάνουν εδώ να μας ξεναγήσουν στον συναρπαστικό, λαμπερό, αλλά και τρομερά απαιτητικό κόσμο του τένις, με οδηγούς μερικά από τα μεγαλύτερα ταλέντα της νέας γενιάς. Ανάμεσά τους και η δική μας Μαρία Σάκκαρη, την οποία παρακολουθούμε στην πορεία της μέχρι τον περυσινό τελικό του σπουδαίου τουρνουά Indian Wells.

Η σειρά πάντως ξεκινά με ένα απολαυστικό επεισόδιο αφιερωμένο στον πιο αμφιλεγόμενο ίσως εν ενεργεία παίκτη, τον ελληνικής καταγωγής Αυστραλό Νικ Κύργιο. Πολύ ταλαντούχος, αλλά και ασταθής και ανοικτόνομιος, ο Κύργιος μπαίνει στο

Australian Open του 2022 δίχως ιδιαίτερες βλέψεις και καταλήγει να δοξάζεται στο διπλό, παρέα με τον συμπατριώτη του Θανάση Κοκκινάκη.

Το σημαντικότερο ωστόσο εδώ, όπως και σε ολόκληρη τη σειρά του Netflix, δεν είναι τα σερβίς, τα αβίαστα λάθη και οι κερδισμένοι πόντοι· αντιθέτως, εκείνο στο οποίο δίνεται ιδιαίτερο βάρος είναι η ψυχολογική-ανθρώπινη πλευρά αυτών των κορυφαίων παικτών, οι οποίοι πολλές φορές μοιάζουν με ρομπότ μέσα στο κορτ, ωστόσο έχουν πραγματικές ζωές, προβλήματα και συχνά δυσβάστακτες απαιτήσεις να τους συνοδεύουν.

Φως στο σκοτάδι ★★
ΔΡΑΜΑ (2019)
Σκηνοθεσία: Κέισι Αφλεκ
Ερμηνείες: Κέισι Αφλεκ, Άννα Πνιόφσκι, Τομ Μπούερ

Από την πλατφόρμα του Ertflix επιλέγουμε μία από τις δημοφιλείς τον τελευταίο καιρό δυστοπίες, διά χειρός του ταλαντούχου Κέισι Αφλεκ. Ο Αμερικανός ηθοποιός και κινηματογραφιστής

υπογράφει εδώ τη δεύτερη ταινία του (σενάριο - σκηνοθεσία), πρωταγωνιστώντας ταυτόχρονα σε αυτό το μετα-αποκαλιπτικό δράμα, ως προστατευτικός πατέρας. Μία δεκαετία αφότου ένας τρομερός ιός έχει εξολοθρεύσει το σύνολο σχεδόν του γυναικείου πληθυσμού του πλανήτη, ένας πατέρας ζει περιφερόμενος με τη μικρή του κόρη, μία από τις ελάχιστες επιζήσασες. Οι δυο τους θα περάσουν διάφορες περιπέτειες, που θα δοκιμάσουν τον προσωπικό τους δεσμό σε έναν γεμάτο σκληρότητα κόσμο. Το πρώτο που μετράει σε αυτές τις περιπτώσεις είναι η ατμόσφαιρα και σε αυτόν τον τομέα το φιλμ του Αφλεκ παίρνει αρκετά υψηλό βαθμό. Ο ίδιος από την πλευρά του παραδίδει άλλη μία εξαιρετικά αφοσιωμένη ερμηνεία, περνώντας επί της ουσίας το συναίσθημα του ανθρώπου που είναι έτοιμος να θυσιάσει για να προστατέψει όσα αγαπά κάτω από τις πιο δύσκολες συνθήκες. Η ταινία του είναι απλή, κερδίζει όμως τον θεατή χάρη στην άρτια κινηματογράφηση και στην ευαισθησία της.

PIK1 ΤΗΛ.: 22862000	PIK2 ΤΗΛ.: 22862000	ALPHA ΤΗΛ.: 22212400	ANT1 ΤΗΛ.: 22200200	OMEGA ΤΗΛ.: 22477777	ΣΙΓΜΑ ΤΗΛ.: 22580100	CAPITAL ΤΗΛ.: 25577577	MOVIES BEST
 17.00 Προεδρικές 2023 08.00 Προεδρικές εκλογές 2023 Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 15.30 Προσωπογραφίες, VI (Ε) Πρόσωπα από τον χώρο των γραμμάτων και των τεχνών διηγούνται στη Μαρία Αγγελίδου τη δική τους ιστορία. Αποκαλύπτουν άγνωστες πτυχές της ζωής και του έργου τους. 16.30 Χρονογράφημα, V Μια εκπομπή σε πρώτο πρόσωπο. Ένα πισωγύρισμα σε στιγμές ιστορίας και πολιτισμού μέσα από το αρχείο του PIK. Ένα βήμα για να ακουστούν μαρτυρίες που δεν καταγράφηκαν και ας πέρασαν δεκαετίες. 17.00 Προεδρικές εκλογές 2023 Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 00.00 Προσωπογραφίες, VI (Ε) 01.00 Εκείνη & Εκείνοι, II (Ε) Με την Αθηνά Χάλκου. 02.00 Χρονογράφημα (Ε) Ντοκιμαντέρ. 02.30 Προεδρικές εκλογές - (Ε)	 22.45 Hampstead 07.20 Κοίτα με στα μάτια Ντοκιμαντέρ. 07.30 Θεία λειτουργία 10.00 Κοίτα με στα μάτια Ντοκιμαντέρ. 10.10 Παιδική ζωή Α. Η μικρή Λουλού β. Μπομπ ο Μάστορας γ. Τα Στρουμυρόκια δ. Αστυνόμος Σαΐνης ε. Mini Pet Pals στ. Η Μπο ταξιδεύει ζ. Τελετήμυσι 13.45 Χρονογράφημα- (Ε) 14.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοηματική) 15.30 Φλίπερ Οικογενειακή σειρά. 16.20 Το μικρό σπίτι στο λιβάδι Οικογενειακή σειρά. 17.05 Στους δρόμους του νερού - (Ε) Ταξιδιωτικό ντοκιμαντέρ. 18.00 Euromaxx Design - (Ε) Ντοκιμαντέρ. 18.30 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική) 18.40 ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική) 19.00 Fortunes Et Infortunes De Battencourt - (Ε) De Battencourt - (Ε) 19.50 Jessica Darling's It List Νεανική τηλεταινία 21.15 I am: Burt Reynolds - (Ε) Ντοκιμαντέρ. 22.45 Απροσδόκητος έρωτας (Hampstead). Ρομαντική κομεντί, με τους Ντβιάν Κίτον, Μπρένταν Γκλίσον, κ.ά.	 16.30 Προεδρικές 2023 06.00 Deal - (Ε) Τηλεπαιχνίδι με τον Χρήστο Φερεντίνο. 06.45 Προεδρικές εκλογές Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 13.00 Το σόι σου - (Ε) Κωμική σειρά. 14.15 The Chase - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 15.00 Αμφιβολίες - (Ε) Ιστορίες γεμάτες ένταση και συνεχείς ανατροπές, υποθέσεις αστυνομικού χαρακτήρα. 15.45 Μην αρχίζεις τη μουρμούρα Κωμική σειρά. 16.30 Προεδρικές εκλογές Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 22.15 Η γη της ελπίδας Δραματική σειρά. 23.30 The Λούις Night Show - (Ε) 01.15 Night Out Ψυχαγωγική εκπομπή με τον Θεοχάρη Ιωαννίδη. 02.15 Κάριμα - (Ε) Κοινωνική-δραματικοποιημένη σειρά. 03.00 Οικογενειακές ιστορίες - (Ε)	 16.00 Προεδρικές 2023 06.20 Το πιο γλυκό μου ψέμα Κωμική σειρά. 07.10 Ο κόσμος να χαλάσει (Ε) Κυριακή σειρά. 08.00 Προεδρικές εκλογές 2023 Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 14.00 Τηλεπαιχνίδι με τον Μάρκο Σεφερλή. 14.45 Ποιος Παπαδόπουλος; Κωμική σειρά, με τους Κρατερό Κατσούλη, Μαριάνα Τουμασάτου. 16.00 Προεδρικές εκλογές 2023 Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 22.30 Greenland: Το τελευταίο καταφύγιο (Greenland). Θρίλερ δράσης, με τους Τζέρεμντ Μπάτλερ, Μορένα Μπάκαριν. 00.50 4XXX4 - (Ε) Κωμική σειρά, με τους Πανελόπη Αναστασοπούλου Κωνσταντίνου Λάγκο. 01.40 Ταμόν - (Ε) Κωμική σειρά. 02.30 Στο καλό γλυκιά μου συμπεθέρα - (Ε) 03.20 Δούρειος ίππος - (Ε)	 18.00 OMEGA Δημοκρατία 06.00 Τώρα μαζί Ενημερωτική εκπομπή με την Ευλαμπία Ρέβη και τον Γιώργο Σιαδέρμα. 07.00 Η Κύπρος ψηφίζει Ο Ονούφριος Σωκράτους και η Στέλλα Σάββα μάς μεταφέρουν λεπτό προς λεπτό τη διαδικασία ψηφοφορίας των πολιτών. 14.00 Τροχός της τύχης - (Ε) Τηλεπαιχνίδι. 15.15 Επιπλοκουρεδιές Εκπομπή μαγειρικής, με τον Σταυρή Γεωργίου. 16.30 OMEGA Δημοκρατία - Ο νέος Πρόεδρος Πολιτική εκπομπή με τον Μιχάλη Παυλίδη και τον Σωτήρη Παρούτη για την ανάδειξη του νέου Προέδρου. Μαζί τους στο στούντιο σχολιάζει ο Γιώργος Τσαλακός και ο εκλογικός αναλυτής Στράτος Φαναρίδης. 18.00 OMEGA Δημοκρατία - Ο νέος Πρόεδρος Το μεγάλο exit poll του OMEGA από την Pulse Market Research με τον Διευθύνοντα Σύμβουλο Παναγιώτη Παναγιώτου. 00.00 Ό,τι αγαπάς Μουσική εκπομπή, με τον Γιάννη Μπέρζο. 02.00 OPEN Weekend - (Ε) 04.00 ΛΑΒΑ	 16.30 Προεδρικές 2023 06.00 Οι Τάκκοι - (Ε) Κωμική σειρά. 07.00 Μόλις χθες - (Ε) Ελληνική σειρά. 08.00 Προεδρικές εκλογές 2023 Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 13.00 ΕΙΔΗΣΕΙΣ 14.00 Γεγονιές στο πιάτο Εκπομπή μαγειρικής με τον Δημήτρη Σκαρμούτσο. 14.50 Γεια σου Ψυχαγωγική εκπομπή με τη Μαρία Μπακοδήμου. 16.30 Προεδρικές εκλογές 2023 Πολιτική εκπομπή με ζωντανές συνδέσεις, καλεσμένους στο στούντιο και ρεπορτάζ. 22.00 Survivor All Star Παιχνίδι επιβίωσης, με τον Γιώργο Λιονάτο. Οι κορυφαίοι Έλληνες Survivor επιστρέφουν στην αρένα όπου άλλαξε η ζωή τους. 01.30 Γλυκάνισος - (Ε) Δραματική σειρά με τους Γιώργο Παπαγεωργίου, Έλενα Πιρίδου, κ.ά. 02.20 Ήρθε κι έδεσε - (Ε) Ψυχαγωγική εκπομπή. 04.00 Γεια σου - (Ε) 05.30 Βρέχει έρωτα - (Ε)	08.00 Ελληνική ταινία 09.45 Οικογενειακή ταινία 13.00 Ελληνική ταινία 14.45 Ο παππούς ο Τάσος μαγειρεύει - (Ε) Εκπομπή μαγειρικής. 15.00 Τηλεαγορά 18.50 Προεδρικές 2023 21.00 Ξένη ταινία 23.00 Ξένη ταινία 01.45 Ξένη ταινία 04.20 Ξένη ταινία 06.40 Μουσικά ταξίδια PLUS ΤΗΛ.: 22259000 07.55 Παιδικό παραμύθι 09.00 Έξι ημενες γεύσεις - (Ε) 13.30 Τα λέμε! 15.00 Πας μαγειρεύοντας - (Ε) 16.00 Τηλεαγορά 17.30 Αόρατος φακός 18.00 Quiz Fun 19.40 Τα καλύτερα της αγοράς 20.00 Ο καιρός 20.30 Fatsa Book 21.35 Το ταξίδι της ζωής 22.30 Ξένη ταινία 00.40 Ξένη ταινία EXTRA ΤΗΛ.: 25715111 06.00 Παιδικό πρόγραμμα 08.40 ΕΛΛ. κινηματογράφος 14.00 Kismet - Δραματική σειρά 15.50 Κινημ/φικές επιτυχίες 16.25 ΕΛΛ. κινηματογράφος 18.00 Ειδήσεις (νοηματική) 18.05 ΕΛΛ. κινηματογράφος 19.45 EXTPA News 20.20 Κινημ/φικές επιτυχίες 21.00 Σουλεϊμάν ο μεγαλοπρεπής Δραματική σειρά. 22.30 Dr. No Ξένη ταινία.	 21.00 Little Woods 06.15 Critical Thinking 08.15 All Of My Heart: The Wedding 10.00 Sister Of The Groom 11.45 Percy Vs Goliath 13.30 Body Brokers 15.30 Abe 17.15 The Devil Has A Name 19.00 High Crimes 21.00 Little Woods 22.50 Occupation: Rainfall 01.05 The Green Knight 03.15 Line Of Descent GREEK CINEMA 20.00 Τζένη Τζένη 07.10 Αμφιβολίες 08.40 Η καρδιά ενός αλήτη 10.55 Πιάσαμε την καλή 12.10 Το ποντίκάκι 13.40 Προδομένη αγάπη 15.00 Ο Πύργος των Ιπποτών 16.20 Στουρνάρα 288 17.45 Η θεία απ' το Σικάγο 18.55 Ευτυχώς χωρίς δουλειά 20.00 Τζένη Τζένη 21.45 Ο κατεργάρης 23.15 Κάβαρμα 00.50 Όταν λείπει η γάτα 02.05 Οργή

Στην παράσταση πρωταγωνιστούν οι: Βαγγέλης Αμπατζής (αριστερά), Δήμητρα Βλαγοπούλου (μέσον), Λάμπρος Γραμματικός και Μαριάμ Ρουχάτζε (δεξιά).

«Αθήνα, ο τόπος της τραγωδίας σήμερα»

Το πολιτικό μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη «Η Ακρα Ταπείνωση» σκηνοθετεί ο Παντελής Φλατσούσης στο θέατρο Θησείων

Της ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ

Σε μια θεατρική περίοδο που η ελληνική δραματουργία βρίσκει ιδιαίτερη ανταπόκριση στο κοινό, ο Παντελής Φλατσούσης διάλεξε να μεταφέρει στη σκηνή, στο θέατρο Θησείων, το πολιτικό μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη «Η Ακρα Ταπείνωση». Το έργο εστιάζει στο δεύτερο μνημόνιο, που ψηφίστηκε σαν σήμερα, στις 12 Φεβρουαρίου του 2012, καθώς και σε όλα όσα ακολούθησαν εκείνο το βράδυ μετατρέποντας την Αθήνα σε πεδίο μάχης. Από την Καπνικαρέα, την Κολοκοτρώνη, την Κοραή, το Σύνταγμα, τα στενά στην Πλάκα, τους ειρηνικούς διαδηλωτές και τους μπαχαλάκηδες, τα επεισόδια, τα οδοφράγματα, τις καταστροφές, τους καμένους κινηματογράφους της Σταδίου...

«Χρησιμοποιήσαμε ως όχημα το μυθιστόρημα της Ρέας Γαλανάκη για να μιλήσουμε για εκείνη την περίοδο. Οχι τόσο για τα ίδια τα γεγονότα του 2012 και τα γεγονότα της κρίσης, αλλά ως αφορμή για να δούμε πού βρίσκεται η ελληνική κοινωνία σήμερα. Πώς διαχειρίστηκε το τραύμα», λέει στην «Κ» ο Παντελής Φλατσούσης (Βραβείο σε Νέο Καλλιτέχνη του Θεάτρου από την Ένωση Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών, 2022).

Η «Ακρα Ταπείνωση» (εκδ. Καστανιώτη) κυκλοφόρησε το 2015, αλλά ο Π. Φλατσούσης διάβασε το βιβλίο στη διάρκεια της πανδημίας και, όπως λέει, τώρα βρισκόμαστε σε μια χρονική στιγμή που οι κρίσεις διαδέχονται η μια την άλλη. Τότε ήταν η οικονομική και ακολούθησαν η προσφυγική, η υγειονομική, η πανδημική, η κλιματική και η γεωπολιτική. «Ζούμε σε πυκνούς ιστορικούς χρόνους, σίγουρα ενδιαφέροντες για τον ιστορικό του μέλλοντος. Η τέχνη γενικότερα (θέατρο, σινεμά, λογοτεχνία) δεν αντιμετω-

«Επιχειρούμε να αφηγηθούμε την ιστορία της μεταπολιτευτικής Ελλάδας και τη σύγκρουση των γενεών, της γενιάς του Πολυτεχνείου και της δικής μου γενιάς, για την οποία μπορούμε να θέσουμε το ερώτημα: η γενιά ποιού συμβάντος είναι;» λέει στην «Κ» ο Παντελής Φλατσούσης.

Το έργο εστιάζει στο δεύτερο μνημόνιο, που ψηφίστηκε στις 12 Φεβρουαρίου του 2012, καθώς και σε όλα όσα ακολούθησαν εκείνο το βράδυ.

πισε καλλιτεχνικά τα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Ήμασταν πολύ κοντά, αλλά κάπως πρέπει να μιλήσεις γι' αυτά τα γεγονότα. Διαβάζοντας το βιβλίο είδα ότι

είναι ένα πολύ καλό λογοτεχνικό όχημα για να μεταφερθεί στο θέατρο. Ασχολείται με το θέμα της οικονομικής κρίσης δίνοντας ένα άλλο βάθος. Γιατί αν μιλήσεις πολύ κοντά στα τεκταινόμενα, ενδέχεται να μιλήσει το θυμικό για το πώς αισθανόμασταν τότε. Υπήρχε έντονη αίσθηση ότι ήμασταν τα θύματα. Ομως, δεν ήταν το θέμα ποιος φταίει. Μια σειρά γεγονότων διαμορφώνουν μια ιστορική συγκυρία».

Τα σύγχρονα κοινωνικά συμβάντα τον ενδιαφέρουν πολύ, ως οχήματα όπως παρατηρεί ο σκηνοθέτης, όχι όμως για να μείνει

σε αυτά. Αυτό διατρέχει το βιβλίο της Ρέας Γαλανάκη και την παράστασή του, «γιατί μπορούμε να κάνουμε αναγωγές από το παρόν σε πολύ πιο μεγάλα ζητήματα και μακρές ιστορικές περιόδους. Επίσης, αυτόματα βλέπουμε και ιστορίες ανθρώπων σε ιστορικές συγκυρίες. Κάπως έτσι επιχειρούμε να συνομιλήσουμε με πολύ πιο μεγάλα ζητήματα που θέτουν οι αρχαίες τραγωδίες. Το μυθιστόρημα έχει μια φοβερή φράση που κρατήσαμε και στην παράσταση, “η Αθήνα σήμερα είναι ο τόπος της τραγωδίας”, εννοώντας το 2012, με την έννοια της πόλεως,

της Δημοκρατίας, των ανθρώπων πεπρωμένων, των συγκυριών. Αυτά επιχειρούμε να φωτίσουμε και να δούμε μέσα στις δικές μας ζωές».

Ο ίδιος, εκείνο το βράδυ της 12ης Φεβρουαρίου του 2012, ήταν 26 χρόνων. Τι θυμάται; «Ήταν το βράδυ που ψηφίστηκε το δεύτερο μνημόνιο και ακολούθησε η μεγάλη διαδήλωση που κατέληξε στο να καούν πολλά κομμάτια της Αθήνας. Μεταξύ αυτών, ο “Απόλλων” και το “Αττικόν”, ανοικτές πληγές ακόμη στο αστικό οικιστικό απόθεμα της πόλης. Ήταν μια ζοφερή περίοδος. Είχα έντονη

αγωνία. Μόλις είχα τελειώσει τη δραματική σχολή και ένιωθα ότι δεν έχω μέλλον. Αναρωτιόμουν “πώς θα ζήσω;”. Δεν καταλάβαινα καλά τι συνέβαινε. Εκείνα τα χρόνια διαμορφώναμε το οπλοστάσιο της αντίδρασής μας».

Τι κράτησε από το μυθιστόρημα στο κείμενο που έγραψε (και η ομάδα) για την παράσταση, σε δραματουργία της Παναγιώτας Κωνσταντινιάκου; «Η θεατρική αφήγηση είναι πιο συμπυκνωμένη. Αναγκαστικά πετάξαμε αρκετά και έγιναν προσθήκες. Το έργο της Ρέας Γαλανάκη έχει πολλά πρόσωπα, με πρωταγωνιστικά αυτά της γενιάς του Πολυτεχνείου. Εμείς επιχειρούμε να αφηγηθούμε την ιστορία της μεταπολιτευτικής Ελλάδας και τη σύγκρουση των γενεών, της γενιάς του Πολυτεχνείου και της δικής μου γενιάς, για την οποία μπορούμε να θέσουμε το ερώτημα: η γενιά ποιού συμβάντος είναι;».

Δύο ηλικιωμένες γυναίκες το σκάνε από τον ξενώνα που μένουν για να πάνε στη μεγάλη διαδήλωση και βρίσκονται στα επεισόδια που ακολούθησαν εκείνη τη νύχτα. Ανήκουν σε μια γενιά που έζησε με μεγαλύτερη ασφάλεια και τώρα βιώνουν μεγάλη ανασφάλεια, που από δω και πέρα θα γίνει ο κανόνας της ζωής τους, των συνομηλικών, γηραιότερων ή νεότερών τους. «Σήμερα», λέει ο Π. Φλατσούσης, «αυτό έγινε κανόνας των ζώων όλων μας. Βιώνουμε μια οδύσσεια πιο κοντά στον “Οδυσσέα” του Τζέιμς Τζόις παρά στην “Οδύσσεια” του Ομήρου. Αυτό το αφήγημα επιχειρούμε να προσεγγίσουμε εστιάζοντας στη δική μου γενιά. Και το χρησιμοποιούμε για την αναζήτηση ταυτότητας μιας ολόκληρης εποχής. Το 1978 οι άνθρωποι καταλάβαιναν ποια ήταν η ιστορική συγκυρία, αλλά σήμερα; Το θέατρο θέτει ερωτήματα και προσπαθεί να κινήσει έναν νέο διάλογο».

«Μόνο νέες εμπειρίες μπορούν να θέσουν νέα ερωτήματα»

Εντεκα χρόνια μετά, δεν ξέρει αν μήτρα των κρίσεων που ακολούθησαν ήταν εκείνη η κρίση. «Μη βλέπουμε την ελληνική συγκυρία απομονωμένη. Ζούμε σε παγκοσμιοποιημένη εποχή και όλα είναι ένα ντόμινο εξελίξεων». Ο ίδιος τότε έκανε τα πρώτα του επαγγελματικά βήματα. «Δεν έζησα άλλο εργασιακό παράδειγμα. Κάποιοι, λίγο μεγαλύτεροι από μένα, λένε “μέχρι τότε ζούσαμε ασφαλείς” ή “αμειβόμαστε καλύτερα”. Οσοι αρχίσαμε να δουλεύουμε μετά το 2010, δεν το βιώσαμε. Αντίθετα, ζήσαμε την εποχή που έπρεπε να κάνουμε πολλές δουλειές για να επιβιώσουμε, αλλά η διαφορά μας από τη νεότερη γενιά που ακολούθησε είναι ότι εμείς μεγαλώσαμε παιδιά μέσα στην ασφάλεια. Η γενιά των σημερινών 20-25άρηδων μεγάλωσε σε ανασφάλεια και βιώνει την επαγγελματική

αβεβαιότητα. Χαίρομαι γιατί είναι πιο διεκδικητικοί σε ζητήματα που εμείς δεν ήμασταν. Μας συνέλαβαν εξαπίνης».

Είδαμε πώς διεκδικήσαν την αναβάθμιση της καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, πώς συσπειρώθηκαν δύο χρόνια πριν, καταγγέλοντας κακοποιητικές συμπεριφορές κ.λπ. «Ναι, ζητήματα αυτονόητα που μέσα στην κρίση αναρωτιόμασταν πώς να τα βελτιώσουμε, π.χ. την καλλιτεχνική παιδεία, και να πάμε παρακάτω. Μπράβο σε αυτή τη γενιά που διεκδικεί πράγματα τα οποία η δική μου γενιά ίσως να τα δεχόταν. Το βασικό πρόβλημα είναι ότι ο σύγχρονος πολιτισμός δεν αποτελεί μέρος της νεοελληνικής ταυτότητας».

Πώς βλέπει τον πληθωρισμό παραστάσεων και ομάδων; «Αμφίθυμα», απαντά ο Π. Φλατσούσης και προσθέτει: «Δεν μπορείς

«Η γενιά των σημερινών 20-25άρηδων μεγάλωσε σε ανασφάλεια και βιώνει την επαγγελματική αβεβαιότητα».

να περιορίσεις την ανθρώπινη ανάγκη. Επιπλέον, η στροφή τόσο πολλών στην τέχνη κοινωνιολογικά κάτι φανερώνει. Τον

επαναπροσδιορισμό των κριτηρίων, αλλά και την έλλειψη δυνατότητας επιτυχίας σε άλλους επαγγελματικούς τομείς. Στα 17

μου, έλεγαν “πού πας να γίνεις καλλιτέχνης, θα πεινάσεις”. Είχαν ένα στέρεο έδαφος αυτά τα επιχειρήματα. Θα έλεγε κάποιος “γίνε δικηγόρος”. Σήμερα στα 37 μου, όσοι φίλοι μου είναι δικηγόροι δουλεύουν για ίδια και λιγότερα χρήματα από τους καλλιτέχνες, άπειρες ώρες και σε τοξικά περιβάλλοντα».

Ο ίδιος διάλεξε το θέατρο και έγινε ένας από τους ταλαντούχους εκπροσώπους της νέας γενιάς των σκηνοθετών. «Κάτι με τραβούσε στον χώρο. Όταν μπήκα σε σχολικές ομάδες αισθάνθηκα, καθώς ήμουν κλειστό παιδί, ότι βρήκα ένα χώρο συνάντησης. Μου άρεσε να βλέπω παραστάσεις και ταινίες –ακόμη δεν είμαι σίγουρος τι προτιμώ περισσότερο–, όμως ήδη από το γυμνάσιο το μυαλό μου λειτουργούσε σκηνοθετικά. Επειδή η καλλιτεχνική εκπαίδευση δεν ήταν ακαδημαϊ-

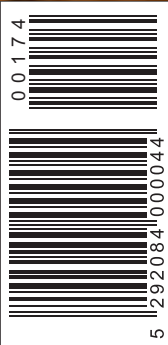
κή, μπήκα στο Πανεπιστήμιο Πειραιά αλλά δεν το τελείωσα ποτέ. Αν υπήρχε Ακαδημία Τεχνών θα πήγαινα εκεί».

Σπούδασε σε δραματική σχολή και τελειώνοντας εργάστηκε ως ηθοποιός, «ένα προπαρασκευαστικό βήμα για τη σκηνοθεσία» όπως λέει, έπειτα ως βοηθός σκηνοθέτη δίπλα στον Θωμά Μοσχόπουλο και στον Ανέστη Αζά, μέχρι να βρει τον δικό του δρόμο στις δικές του παραστάσεις. Ο Π. Φλατσούσης επιζητά νέες φόρμες στο θέατρο. «Θέλω να κάνω παραστάσεις που μιλάνε για ένα σύγχρονο περιεχόμενο και που ο θεατής, όταν βγαίνει έξω και πάει για φαγητό ή ποτό μετά, να αναρωτιέται και να συζητά, ψάχνοντας να βρει απαντήσεις σε ερωτήματα. Αυτό που με αφορά είναι οι νέες δραματουργίες και οι σκηνικές πράξεις. Μόνο νέες εμπειρίες μπορούν να θέσουν νέα ερωτήματα».

ΤΕΥΧΟΣ 175 | ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2023

γαστρονόμος

Η ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ ΧΩΡΙΣ ΜΥΣΤΙΚΑ

Ο Γιώργος Μαργαρίτης
φωτογραφημένος
από τον Μιχάλη Παππά
στον Μίστερ Λουκιδέλη
στη Νέα Φιλαδέλφεια,
Ιανουάριος 2023.

Ζήτω Η ΠΑΛΙΑ ΤΑΒΕΡΝΑ!

Η ιστορία και η ανθρωπογεωγραφία της αθηναϊκής ταβέρνας
ΤΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΑΓΑΖΙΑ ΠΟΥ ΑΓΑΠΑΜΕ - ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ & ΣΥΝΤΑΓΕΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ
12/02

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Έκδοση και Οικονομική Επιμέλεια